

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202042

UNIVERSAL
LIBRARY

ಕರ್ನಾಟಕ ಚಿತ್ರ ಮಂಡಿರ
ಧಾರವಾಡ

೩೬

ಕೀರ್ತನಕಂಠಾಭರಣ

ಐದನೆಯ ಭಾಗ

ಕೆಲವು ಸತ್ಪುರುಷರ ಕಥೆಗಳು

ಲೇಖಕ

ಹೊಸಕೆರೆ ಚಿದಂಬರಯ್ಯ

ಭಕ್ತಬಂಧುಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ಪ್ರಕಾಶಕ

ಮಂಚಲದೊರೆ ರಾಮರಾವ್

ಎಸ್. ಎಸ್. ಎನ್. ಬುಕ್ ಡಿಪೋ, ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ಮೊದಲನೆ ಮುದ್ರಣ ೧,೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು

ಬಿ. ಬಿ. ಡಿ. ಪವರ್ ಪ್ರೆಸ್;

ಅರಳೇಪೇಟೆ, - - - - ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ಶಾ. ಶ. ೧೮೫೩]

ಬೆಲೆ ೧ ರೂ.

[ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೩೧

ಇದರ ಸರ್ವಸ್ವಾಮ್ಯವೂ ಪ್ರಕಾಶಕರದು

Checked 1965 ವಿಷಯಕ್ರಮ

ವಿಷಯ	ಪೀಠಿಕೆ	ಪುಟ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು	ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆ	೧
ಮಿರಾಂಬಾಯಿ	ಕೀರ್ತನ	೧೪
ಕಬೀರದಾಸ	ನಾಮಸ್ಮರಣೆ	೨೪
ಪುರಂದರದಾಸರು	ದಾಸವೃತ್ತಿ	೩೪
ಕನಕದಾಸರು	ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ	೪೪
ತುಲಸೀದಾಸರು	ಸಾಧುವೃತ್ತಿ	೫೬
ಶ್ರೀ ಸಮರ್ಥರಾಮದಾಸರು	ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕತೆ	೬೬
ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು	ಸಂನ್ಯಾಸ	೭೮
ಶ್ರೀ ಬಹುಚೈತನ್ಯರು	ಸದ್ಗುರು	೯೭

Checked 1969

CHECKED 1956

೩೬

ಕೀರ್ತನಕಂಠಾಭರಣ

ಐದನೆಯ ಭಾಗ

ಕೆಲವು ಸತ್ಪುರುಷರ ಕಥೆಗಳು

ಲೇಖಕ

ಹೊಸಕೆರೆ ಚಿದ್ವಂಬರಯ್ಯ

ಭಕ್ತ, ಒಂಧುಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಜಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ಪ್ರಕಾಶಕ

ಮಂಚಲದೊರೆ ರಾಮರಾವ್

ಎಸ್. ಎಸ್. ಎನ್. ಬುಕ್ ಡಿಪೊ, ಜಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ಮೊದಲನೆ ಮುದ್ರಣ ೧,೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು

ಬಿ. ಬಿ. ಡಿ. ಪವರ್ ಪ್ರೆಸ್,

ಅರಳೀಪೇಟೆ, - - - - ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ಶಾ. ಶ. ೧೮೫೩]

ಜಿಲೆ ೧ ರೂ.

[ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೩೧

ಇದರ ಸರ್ವಸ್ವಾಮ್ಯವು ಪ್ರಕಾಶಕರದ್ದು

ಮುನ್ನುಡಿ

ಒಂದು ಮಂಡಲ (೪೮ ದಿವಸ) ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಉದ್ದೇಶಮಾಡಿದ್ದ ೪೮ ಕಥೆಗಳೂ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುವುದರ ಹೊರತು ಇಲ್ಲಿ ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಮುನ್ನುಡಿಯಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಡುಗಳ ರಾಗತಾಲಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತ ಸೂಲಕುಂಟೆ ಹನುಮಂತರಾಯರ ನೆರವನ್ನು ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಉಪಯೋಗಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅನೇಕಬಗೆಯ ಹೂಗಳಿಂದ ಭ್ರಮರವು ರಸವನ್ನು ತಂದು ಕೂಡಿಟ್ಟು ಮಧುವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಂತೆ ಅನೇಕಕವಿಗಳ ಅನೇಕಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ರಸವತ್ತಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳುಳ್ಳ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸವಿಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಈ ನನ್ನ ಭಾಷಾಸೇವೆಯನ್ನು ಕೀರ್ತನಕಾರರೂ ವಾಚಕರೂ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು,

ಪ್ರಜ್ಞೋತ್ಪತ್ತಿ-ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶು | ೧೧.

ಹೊಸಕೆರೆ ಚಿದಂಬರಯ್ಯ.

ಸಂಜ್ಞೆಗಳ ವಿವರಣೆ

ಸಾಲುಗಳ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವವು

ಅ	ಅರ್ಥ	ದಿಂ	ದಿಂದಿ	ವ	ವೃತ್ತ
ಉ	ಉಗಾಭಾಗ	ದಿ	ದ್ವಿಪದಿ	ಶ	ಶರಪಟ್ಟದಿ
ಕಂ	ಕಂದ	ಭಾ.ಪ	} ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿ	ಶ್ರು	ಶ್ರುತಿ
ಕೀ	ಕೀರ್ತನಕಾರರ ಅರಾ.	ಭಾ		ಶ್ಲೋ	ಶ್ಲೋಕ
ಕು	ಕುಸುಮಪಟ್ಟದಿ	ಭೋ	ಭೋಗಪಟ್ಟದಿ	ಸಾ	ಸಾಕೆ
ಚೂ	ಚೂರ್ಣಕೆ	ರ	ರಗಳೆ	ಸಾಂ	ಸಾಂಗತ್ಯ
ಚೋ	ಚೋಪದಿ	ಲ. ರ	ಲಲಿತರಗಳೆ	ಸೀ	ಸೀಸಪದ್ಯ
ಟ	ಟಿಪ್ಪಣಿ	ವ	ವಚನ	ಸೂ	ಸೂತ್ರ
ತ್ರಿ	ತ್ರಿಪದಿ				

ಸಾಲುಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವವು

ಅ. ಗೀ	ಅಧ್ಯಾತ್ಮಗೀತಾವಳಿ	ಭಕ್ತಿ. ದೀ	ಭಕ್ತಿವೀಪಿಕೆ
ಅ. ರಾ. ನಾ	ಅನರ್ಥರಾಘವನಾಟಕ	ಭ. ಗೀ	ಭಗವದ್ಗೀತೆ
ಅ. ಶ	ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಶತಕ	ಭ. ನೀ	ಭರ್ತೃಹರಿ ನೀತಿಶತಕ
ಆ. ಬೋ	ಆತ್ಮಬೋಧಿ	ಭ. ವೈ	ಭರ್ತೃಹರಿ ವೈರಾಗ್ಯಶತಕ
ಆ. ವಿ. ವಿ	ಆತ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ	ಮ. ಉ	ಮನಸ್ಸಿಗುಪದೇಶ
ಉ. ರಾ. ಚ	ಉಕ್ತರರಾಮಚರಿತ್ರೆ	ಮು. ಮಾ	ಮುಕುಂದಮಾಲೆ
ಐ. ಶ	ಐತುರೀಶ್ವರಶತಕ	ಮುಂ	ಮುಂಡಕ
ಕ. ದಾ. ಚ	ಕನಕದಾಸರ ಚರಿತ್ರೆ	ಮೋ. ತ.	ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ
ಕ. ನಾ	ಕನಕದಾಸನಾಟಕ	ಮೋ. ಮು	ಮೋಹಮುದ್ಗರ
ಕ. ಮ. ಆ	ಕನಕಮಹಿಮಾದರ್ಶ	ಯ. ಚ	ಯತೋಧರಚರಿತ್ರೆ
ಕ. ಭಾಗ	ಕನ್ನಡ ಭಾಗವತ	ಯೋ. ಸೂ	ಯೋಗಸೂತ್ರಗಳು
ಕ. ಭಾರ	ಕನ್ನಡ ಭಾರತ	ರ. ಶ.	ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕ
ಕ. ಗೀ	ಕವಿಲಗೀತೆ	ರಾ. ವ. ಆ	ರಾಮಕೃಷ್ಣವಚನಾಮೃತ
ಕ. ಸಂ. ನಾ	ಕವಿಸಂಕರಜನಾಟಕ	ಲ. ಸ. ಸೋ	ಲಲಿತಾಸಹಸ್ರನಾಮಸ್ತೋತ್ರ
ಕ. ಸಂ.		ವಿ. ಕಾ	ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕಾವ್ಯ
ಕೀ. ತ	ಕೀರ್ತನತರಂಗಿಣಿ	ವಿ. ಶ	ವಿರೂಪಾಕ್ಷಶತಕ
ಕೈ. ಕ	ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ	ವೀ. ವ. ಶಾ	ವೀರಶೈವವಚನಕಾಸ್ಮ
ಕಾ. ಸಂ. ಸೋ	ಕಾಪೀನವಂಚಕಸ್ತೋತ್ರ	ವೀ. ವ	
ಗೀ. ಗೋ	ಗೀತಗೋಪಾಲ	ಶ. ಶೋ	ಶತಶೋಕೀ
ಗು. ಆ	ಗುರ್ವಾಸ್ಥಕ	ಶಿ. ಯೋ. ಭೂ	ಶಿವಯೋಗಭೂಷಣ
ಗು. ಗೀ	ಗುರುಗೀತೆ	ಶ್ರೀ.	ಶ್ರೀತಾಶ್ವತರ
ಗು. ಭ. ಸಾ	ಗುರುಭಕ್ತಿಸಾರ	ಶ್ರೀ. ಆ	ಶ್ರೀಪದಾಶೀತಿ
ಗು. ಶಂ. ಶ	ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕ	ಶ್ರೀ. ಚ	ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ
ಶಂ. ಶ		ಶ್ರೀ. ಸೂ	ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ
ಗು. ಸು. ಸು	ಗುರುಸ್ತುತಿಮನಾಂಜಲಿ	ಸಂ. ಕಾ	ಸಂಯುಕ್ತಕಾಮುದೀ
ಭಾಂ	ಭಾಂದೋಗ್ಯ	ಸಂ. ಭಾಗ	ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಗವತ
ಜಿ. ಸು	ಜಿನಸ್ತುತಿ	ಸ. ವೇ. ಸಿ	ಸರ್ವವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ
ಜೀ. ಸಂ	ಜೀವಸಂಬೋಧನೆ	ಸ. ಪ.	ಸರ್ವಜ್ಞಪದಗಳು
ದಾ	ದಾಸರ ಪದಗಳು	ಸ್ವಾ. ನಿ	ಸ್ವಾತ್ಮನಿರೂಪಣ
ಧ. ಆ.	ಧರ್ಮಾಮೃತ	ಸು.	ಸುಭಾಷಿತ
ನ. ಶ.	ನಯಶತಕ	ಸು. ಲಾ	ಸುಶೋಕಲಾಭವ
ನಾ. ತ್ರಿ.	ನಾಗದೇವತ್ರಿವಿಧಿ	ಸೂ. ತಾ	ಸೂಕ್ತೀಕಾರಾವಳಿ
ನಾ. ಭ. ಸೂ	ನಾರದಭಕ್ತಿಸೂತ್ರ	ಸೋ. ಶ	ಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ
ಪ್ರ. ಚಂ	ಪ್ರಬೋಧಚಂದ್ರೋದಯ	ಹ. ಭ	ಹರಿಬದಿಯ ಧರ್ಮ
ಫಿ. ಚ	ಫುಷೋದ್ಯವಚರಿತೆ	ಹ. ಭ. ಸಾ	ಹರಭಕ್ತಿಸಾರ
ಭಕ್ತಿ. ಗೀ	ಭಕ್ತಿಗೀತಾವಳಿ	ಹ. ಹಂ.	ಹರ್ಷಾದ ಹಂಬಲಿಕೆ

॥ ಶ್ರೀಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥

ಕೀರ್ತನಕಂಠಾಭರಣ

ಐದನೆಯ ಭಾಗ

ಕೆಲವು ಸತ್ಪುರುಷರ ಕಥೆಗಳು

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು

ಪೀಠಿಕೆ—ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆ

ಧನ್ಯಾಸಿ—ವಿಕತಾಳ

ಮರೆಯದಿರಲೆ ಮನವೇ ನೀನಿದ ॥ ಪ ॥ ಬಡತನವಿಂಗಳು ಸದ್ಗುರು
ಪಾದವ | ಹಿಡಿದಿಷ್ಟಾರ್ಥವ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದ ॥೧॥ ಪುರುಷಯತ್ನವನು
ವಿರಚಿಸುತಲೆ ನೀ | ಪರಮೋನ್ನತಿಯನು ಪಡೆಯುವ ಧೈರ್ಯವ ॥೨॥ ತಮ್ಮ
ಮೇಲೆ ತಮ್ಮೊಳಿಕೆಯಿರದಿರೆ | ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಹೋಗುವದೆಂಬುದ ॥೩॥

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬರುವ ಸುಖದುಃಖಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಗುಣ
ವಾಗಿ ಬರುವುದೇನೋ ನಿಜ. ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ—

ಶ್ಲೋ || ನ ಕೇವಲಂ ಮನುಷ್ಯೇಷು ದೈವಂ ದೇವೇಷ್ಟಪಿ ಪ್ರಭುಃ ; | ಸತಿ
ಮಿತ್ರೇ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷೇ ಚ ರ್ಮಪ್ರಾವರಣೋ ಹರಃ || —(ಸು)

ಅ|| ಅದೃಷ್ಟನೆಂಬುದು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ; ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ
ಅಧಿಕಾರ. ಕುಚೇರನು ಗೆಲೆಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಶಿವನು ಆನೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿರ
ವನು.

ಸುಖವು ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನನುಭವಿಸುವ ಸಡಗರದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಹಿಂದಿನ ಸತ್ಕರ್ಮ
ಗಳ ಅಥವಾ ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಈಗ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನ ನೆನಪು
ಬರುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ. ದುಃಖ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ನೆನಪು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳು
ವದು. ಆಗ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವು ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಗೊಳಿಸು
ವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿರದೆ—

ಶ್ಲೋ || ಯಸ್ಯಾಸುಗ್ರಹಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತಸ್ಯ ಸರ್ವಂ ಹರಾಮ್ಯಹಮ್ |

—(ಸು)

ಅ|| ಯಾರ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೇನೋ ಅವರ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹದ ದಾರಿಯಾಗಿರುವದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಸೌಕರ್ಯಗಳಲ್ಲದೆ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಅವನನ್ನು ದಂದ್ರನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಒರೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ || ಸ ತು ಭವತು ದರಿದ್ರೋ ಯಸ್ಯ ತೃಷ್ಣಾ ವಿಶಾಲಾ | ಮನಸಿ ಚ ಪರಿತುಷ್ಟೇ ಕೋಽರ್ಥವಾನ್ ಕೋ ದರಿದ್ರಃ ||

—(ಭ. ನೀ)

ಅ|| ಯಾರಿಗೆ ಆಸೆ ಹೆಚ್ಚೋ ಅವನು ದಂದ್ರನು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಹಣಗಾರನಾರು ? ಬಡವನಾರು ?

ಒಂದು ಸಕ್ಕ ಅದೃಷ್ಟದಿಂದ ಬಡತನವು ಬಂದಿದ್ದರೂ—

ಶ್ಲೋ || ದೈವಂ ಪುರುಷಕಾರೇಣ ಸಾಧ್ಯಸಿದ್ಧಿ ನಿಬಂಧನಮ್ | ಯೋಽತಿ ಕ್ರಮಿತುಮಿಚ್ಛೇತ ಸ ಲೋಕೇ ನಾವಸೀದತಿ ||

—(ಸು)

ಅ|| ನಾವು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಗಳಿಂದಾಗಿರುವ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಯಾವನು ಈಗ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮೀರುವದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅದಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾವದೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ || ನಾಚರ ಸ್ವಹಿತಜಾತಕಘಾತಕಂ | ವಾತಕಂ ತು ನಿರಯೇ ನಿವಾತಕಮ್ ; | ಶಂಭವೇ ಸ್ಪೃಹಯ ಮಾನಸಾನಿಶಂ ; | ಶಂ ಭವೇಽಪಿ ಭವತೋ ಭವೇ ದ್ಭೃತಮ್ ||

—(ಸು, ಲಾ)

ಅ|| ಎಲೇ ಮನಸ್ಸೆ, ತನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವಂಥ ಮತ್ತು ನಡಕಕ್ಕೆ ಕೆಡಕುವಂಥ ಪಾಠಶ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ಶಿವನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಿನಗೆ ಸುಖವಾದೀತು.

ಹೀಗೆ ದೇವರಿಗೆ ಶರಣುಹೊಕ್ಕವರು ತಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಭಾವಿಸುವದಂತೆಂದರೆ—

ಧನ್ಯಾಸಿ-ಆದಿತಾಳ

ನಮ್ಮಭಾಗ್ಯ ದೊಡ್ಡದೋ ನಿಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ ದೊಡ್ಡದೋ? || ಪ || ಸಮ್ಮತಿ ಯಿಂದ ನಾವು ಸಾಟಿಮಾಡಿ ನೋಡೋಣ ಬನ್ನಿ || ಅ. ಪ || ಹೇಮರಜತಾದಿಗಳು ಹೋದೀತೆಂಬ ಭಯಗಳುಂಟು ನಿಮಗೆ; | ರಾಮನಾಮ ನಾಣ್ಯಕ್ಕಿನ್ನು ಯಾರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲವಯ್ಯ || ೧ || ಇರುವ ಧಾನ್ಯ ಬೆಲ್ಲ ತುಪ್ಪ ಸವೆದೀತೆಂಬ ಭಯಗಳುಂಟು; | ಹರಿನಾಮದ ವೃತ್ತಿಗಿನ್ನು ಯಾರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲವಯ್ಯ || ೨ || ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗಕಿನ್ನು ವ್ಯಾಕುಲತೆಯ ಭಯವು ಉಂಟು; | ಗೋಪಾಳದ ವೃತ್ತಿಗಿನ್ನು ಯಾರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲವಯ್ಯ || ೩ || ಕಡಗ ಕಂಠ

ಮಾಲೆಗಿನ್ನು ಕಳ್ಳರಿಂದ ಭಯವುಂಟು; | ಅಡವಿಯ ತುಲಸೀಮಾಲೆಗಿನ್ನು ಯಾರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲವಯ್ಯ || ೪ || ಸಿಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯದೇವ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಮ್ಮ ನಾರಾಯಣನ ಪತ್ನಿ; | ನಮ್ಮೊಡೆಯ ಶ್ರೀವುರಂದರವಿಠಲ; ಏಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸಂರಕ್ಷೆವನು ||-(ದಾ)

ಅದ್ದರಿಂದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗಿಂದು ಒಬ್ಬ ಕವಿಯು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ಜನಿಯಿಸುತಿರ್ಪ ಕೋಟಿಜನುಮಂಗಳೊಳುತ್ತಮಮತ್ಯವೂರ್ವಮಾ|
ಮನುಜಭವಂ; ವಿಚಾರಿವೊಡಿದಂ ಪಡೆದುಂ ಮರುಳಾಗಿ ಸತ್ತೊಡೀ || ಜನನ
ವಿದೆಂತು ಬವುರ್ದು?; ವೃಥಾ ಕೆಡದಿಂ; ನಿರಂತರಂ | ಸಿನಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶ
ಮಿದು; ಮಾನವ, ವೂಜಿಸು ಹಂಪೆಯಾಳ್ವನಂ || — (ವಿ. ಶ)

ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತದ್ದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಫಲವೆಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಬಂದೊಡೆ ಶಾಂತಿ, ಸೈರಣೆ, ಸಿಗರ್ವಂ, ನೀತಿ, ಮೆಲ್ವಾತ್ತು,
ಮು | ಕ್ರಿಸ್ತೀಚಿಂತೆ, ಸಿಜಾತ್ಮಚಿಂತೆ-ಸಿಲವೇಳ್ಕುಂತಲ್ಲದಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂ || ದು
ಸ್ತೀಚಿಂತನೆ, ದುರ್ಮುಖಂ, ಕಲಹಮುದ್ಗರ್ವಂ ಮನಂಗೊಂಡೊಡಾ |
ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮೆ? ಶಾಸ್ತ್ರ ಶಸ್ತ್ರಕನಲಾ! ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ||-(ರ. ಶ.)

ಹೀಗೆ ಮಾಡದ ಹೋದರೆ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವೇ ವೃಥಾವೆಂದು ಒಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಳಿರು
ವದೇನೆಂದರೆ—

—ಝಂಪೆ—

ವೃ|| ನೋಡೆ ಕಣ್ಣುಂಟು; ಧ್ಯಾನವ ಮಾಡೆ ಮನಮುಂಟು;-ಹಾಡುವೊಡೆ
ರಾಗಮುಂಟು; | ಹಾಡ ಕೇಳುವೊಡೆ ಕಿವಿಯುಂಟೊಲಿದು ವೂಜಿಯನು-ಮಾಡೆ
ಹಸುರೆಲೆಗಳುಂಟು; || ಮಾಡಿದುದನೆಲ್ಲ ಕೈಕೊಳಲೀಶ್ವರನೆ ಪ್ರೀತಿ-ಗೂಡಿ ತಾನಿ
ದಿರೊಳಿರಲು | ನೋಡೆ ಸರಜಸ್ಮವನು ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಲೇಕೆ?-ಕೇಡಿಗೀಡವ್ವಿ
ರಯ್ಯೋ ! —(ಹ. ಹಂ)

ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದವನು ಎಂಥ ಪ್ರಬಲವಾದ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರ
ದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಾಡಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶಂಕರಾಧರಣ

ಯಾವ ಕೃತ್ಯದೊಳಿರುತಿರ್ದರು ಶಿವಯೋಗಿ | ಭಾವದೊಳಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವನು
ಬಿಡದಿಹನು || ೮ || ಸ್ವರವಭಿನಯ ತಾಳ ರಸಭಾವಗಳನೊಂದಿ | ಸಿರದ ಕುಂಭವ
ಮರೆಯದ ನಟಿಯಂತೆ || ಕರಣೇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಭೋಗಪರನಾಗಿ | ಪರ
ಮಾತ್ಮನರುಹಿನೆಚ್ಚರದಪ್ಪದಿಹನು || ೧ || ಮನೆಗಿಲಸಗಳ ಮಾಡುತಲಿದುರ್
ಸಂಕೇತ | ದಿನಿಯನ ನೆನೆಸುತಿರುವ ಪಾಣ್ಡಿಯಂತೆ || ತನುಧನವನಿತಾದಿ
ಸಂಸಾರವನು ಹೊಂದಿ | ಮನದೊಳಾತ್ಮನ ಲಕ್ಷ್ಯವನು ಬಿಡದಿಹನು || ೨ ||
ಮೆರೆವೇಳುತರದ ಎದ್ದವ ಸಾಗಿಸುತೆ ಬೆನ್ನ | ಹರಳನೆಣಿಸಿಕೊಂಬುವವಧಾನಿ

ಯಂತೆ || ಹೊರಗೆ ಸಕಲಲೋಕವ್ಯವಹಾರದೊಳಗಿದ್ದು | ಗುರುಸಿದ್ಧನನು
ಸಂಧಾನದಿ ಬಿರೆತಿಹನು || ೩ || —(ಕೈ. ೪)

ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿಯೇ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು
'ಮರೆಯದಿರಲೆ ಮನವೆ' ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿರುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದರ್ಶನವಾಗಿ ಶ್ರೀ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಯಥಾಮತಿ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಆಖ್ಯಾನ

ಕೀ|| ಕರ್ಣಾಟಕದೊಳು ಪಡೆದಿದರೂ ಹೆಸ | ರನ್ನು ಶ್ರೀಮತೀಮನಯ
ಣರು || ಸನ್ನುತರಹ ದಂಪತಿಗಳೆನಿಸಿ ತಿವ | ಸನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಗುಣಯುತರು ||

ಕರ್ಣಾಟಕವು ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದ ರಾಜ್ಯವೆಂತೆಂದರೆ—

ಸಾ|| ಅನೌರಿಕ ಚೇನ ಜಪಾಸಿಂಗ್ಲೆಂಡು | ಭ್ರಮೆಯಿಂ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿರಲು ||
ಅಮಮಾ! ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೆ ಎವೇಕದಿನಮಿತ್ತೈಶ್ವರ್ಯದ ಬಾಳು ||

ಅದರ ಪ್ರಭಾವವೆಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಿತ್ತೆಂದರೆ—

ಕಂ|| ದಕ್ಷಿಣಮುಮಸಲ್ಲದೆ ಬಹು | ದಕ್ಷತೆಯೊಂದುತ್ತರಮುಮನಂದೆವ
ರಣದೊಳು || ದೀಕ್ಷಿತನಹ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ | ದೀಕ್ಷೆಯ ನೆಲಸಿದಕೆ ಸರಿಯದಾ
ವುದೊ! ಧರೆಯೊಳು! || —(ವಿ ಕಾ)

ಈ ಸ್ಥಳಿಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದದ್ದು—

ದ್ವಿ|| ಎಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಾಳಿದ ಮೇಲಿನವರು | ಎಕ್ರಮವಿಹೀನರದರಿಂ ಬಂತು
ಬೆದರು; || ನೆರೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಮತೆ | ಭರದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ
ಸರಿಯಿತೆಂಬಂತೆ || ಹುರಿಗೂಡುತಿರೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಜನಾಂಗತ್ವ | ನೆರೆ ಸಡಿಲ
ವಾಯ್ತು ಕರ್ಣಾಟಕದಿ ಸತ್ತ್ವ ||

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ—

ಕು|| ವರತುಂಗಭದ್ರೆ ತಾ | ಹರಿವ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರ | ದುರುಭಕ್ತನಾ
ಯಣನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ || ನೆರೆ ಜನಿಸಿದನು ಪುತ್ರ | ನರಿಯಲಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ | ಪರಮ
ಮಂಗಲವೆನಿಸಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ||

ಆಗ ನಾಮಕರಣವಾದದ್ದು—

ಕಂ|| ಭೂದೇವರ್ತಿಶುವಿದರೊಳು | ಮಾಧವ ಲಕ್ಷ್ಮಣಮುಮಿದುರ್ ಬಡತನ
ವೆಂತುಂ || ಪೋದಪುದೆನೆ ಕಳೆದುತ್ಸವ | ಮಾಧವನವನೆಂದರಾಗ ನಲಿಯಲ್ಸಾವಂ
ತಂ || —(ವಿ. ಕಾ)

ಜೋಯಿಸರು ಜಾತಕವನ್ನು ಬರೆದು ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ್ದು—

ಲ. ರ|| ಗುರುವು ತಾನೇ ಜಾತಕದೊಳುಚ್ಚನಾಗಿಹುದು | ಗುರುವು ತಾ
ಸಳಿಗಳಿದು ಒಂದಂತೆ ಕಾಣುವದು; || ಆಯುಷ್ಯದಾಯವನು ತೋರೆ ಮಾನವ
ರಲ್ಲಿ | ಆಯುಷ್ಯ ಪೂರ್ಣದಾಯವ ತೋರಲಿಹನಲ್ಲಿ; || ಭೋಗವೈರಾಗ್ಯ
ಗಳು ಜೊತೆಯೊಳಿರಬಹುದೆಂದು | ಈಗ ತೋರುವನಿವನು ಜನಸಮಾಜ
ಕ್ಕಿಂದು; ||

ಅವನು ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಲಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿ—

ಕ|| ಸರ್ವಜ್ಞವಿಷ್ಣುಗುರುಪಂ | ಸರ್ವಾರ್ಥವನರಿದು ದರ್ಶನಂಗಳೊ
ಳಾಗಳಂ || ಸರ್ವಜ್ಞನಿವನುಮೆಂದೆನೆ | ಸರ್ವಂಸಹೆಯಲ್ಲಿ ಪೆಸರನಾಂತಂ
ಬುಧರೊಳಂ || —(ಎ. ಕಾ)

ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತನಾಗದೆ—

ವೃ|| ತೀರ್ಥವಿಶೇಷದೊಳೈಸರನಾಂತಿರುತೊಪ್ಪುವ ತುಂಗಭದ್ರೆಯಾ |
ತೀರ್ಥದೆ ಮಿಂದು ತಂದೆಯ ಹೃದಬ್ಜಮರಂದಮದೆಂಬ ಬೋಧೆಯಾ || ತೀರ್ಥವ
ಪೀಡುರ್ ಎಷ್ಟುಗುರುಗೈದುವದೇಶವಿಶೇಷರೂಪದಾ | ತೀರ್ಥದೊಳೇನಿಯುಂ
ಬಯಸಿದಂ ಮಿಗೆ ತೀರ್ಥವ ಬೇರೆ ಮಾಧವಂ || —(ಎ. ಕಾ)

ಆಗ ಕಂಠಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರಲ್ಲಿ ಗುರುಕುಲವಾಸವನ್ನು
ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದು—

ರೇಗುಪ್ರತಿ-ಅಟಕಾಳ

ಇದು ನಿನಗುಪದೇಶ | ಕೇಳಿ | ಇದು ನಿನಗುಪದೇಶ || ಪ || ಇದುವರಿ
ಗಿಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವ | ಮುದದಿ ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಗೈದುತಿಹನಿಗೆ || ಅ. ಪ ||
ಮದುವೆಯಾಗು ನೀನು | ಸತ್ಕುಲ | ಪಥುವಾದವಳನ್ನು; || ಚದುರಿಂ ವ್ಯಾಸಂ
ಗವ ಮುಂದರಿಸು | ತ್ವದ ಹಬ್ಬಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿಸು ಪಂಡಿತರನು || ೧ || ಸತ್ಯ ಶಮ
ದಮಗಳ | ತಪ್ಪದೆ | ಸತ್ಯದ ನಿಯಮಗಳ || ಮತ್ತೆ ತಪಃಶಕ್ತಿಯನಾರ್ಜಿಸು
ತಲಿ | ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸು ಧರ್ಮಂಗಳ || ೨ || ಅತಿಥಿಗಳೈತರಲು | ಮನ
ದೊಳು | ಹಿತದಿಂ ಸತ್ಕರಿಸು; || ಕ್ಷಿತಿವೊಳಗಿರ್ಪೆಲ್ಲಾ ಮನುಜರ ಸು | ಸ್ಥಿತಿ
ಯನು ಸರ್ವವಿಧದಿ ನೀ ಸಾಧಿಸು || ೩ ||

ಆಗ ಮಾಧವನು ತನ್ನಂದೇನಾದರೂ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ
ದಾಗ ಆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದು—

ಕ|| ಗುರುಗಳಿಗೆ ಧರೆಯ ಧಾರೆಯ | ನೆರೆದೊಡನುದು ಪಾದಪೂಜೆಯೇ
ಎಂದೆನಿಕುಂ; || ಅರಿಯಲ್ದ ಮರ್ದ ವೃದ್ಧಿಗೆ | ನೆರವವ್ವದೆ ಪೂಜೆ ಜನಕುಮೇಸ್ವಯ
ಮನಕುಂ || —(ಎ. ಕಾ)

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಧವನು ಮದುಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ —

ಶ್ಲೋ|| ಸವಿಪ್ರಪಾದೋದಕಕರ್ದಮಾನಿ | ಸವೇದಶಾಸ್ತ್ರಧ್ವನಿಗರ್ಜಿತಾನಿ || ಸ್ವಾಹಾಸ್ವಧಾಕಾರನಿರಂತರಾಣಿ | ಸ್ವಾನಂದತುಲ್ಯಾನಿ ಗೃಹಾಣಿ ತಾನಿ || —(ಸು)

ಅ|| ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಾಲನ್ನು ತೊಲೆದ ನೀರಿನಿಂದ ಕೆಸರಾಗಿಯೂ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಗದ್ದಲವಾಗಿಯೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮನೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಕ್ಕೆ ಸಮ.

ಎಂಬ ವಚನವು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಣವೆಲ್ಲ ನೀರಿನಂತೆ ವೆಚ್ಚವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ವಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಭ್ರಮಕರಂ; ಬಿಜ್ಞಾನೋ, ಮಾಸ್ಮ ಸಂಗ್ರಹೀಃ; | ವಿತ್ತಸ್ಯ ತಸ್ಯ ತುತ್ಕಾಂಗೇ ನೂನಂ ವಿದುಃಪಲಭ್ಯತೇ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| (೧) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಯಸುವವನೇ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಭ್ರಮೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥ ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಕಾಕಬೇಡ. ಆ (ವಿತ್ತಸ್ಯ ತು) ಹಣವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ (ವಿತಃ ಉಪಲಭ್ಯತೇ) ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. (೨) ಆ ವಿತ್ತದ ಕೊನೆಯ ತ ಎಂಬಕ್ಷರವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದರೆ ವಿತಃ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನವೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಿಮ್ಮುಖವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ್ದೇಕೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಪೀತೋಽಗಸ್ತ್ಯೇನ ತಾತಶ್ಚರಣತಲಹತೋ ವಲ್ಲಭೋಽನ್ಯೇನ ರೋಷಾ | ದಾಬಾಲಾಭ್ಯದ್ವಿಪ್ರವರ್ಣೈಃ ಸ್ವಪದಸವರೇ ಧಾರಿತಾ ಮೈರಿಣೀ ಮೇ; || ಗೀಹಂ ಮೇ ಭೇದಯಂತಿ ಪ್ರತಿದಿವಸಮುಮಾಕಾಂತವೂಚಾನಿಮಿತ್ತಂ; | ತಸ್ಮಾತ್ತಿನ್ನಾಸದಾಹಂ ದ್ವಿಜಕುಲಸದನಂ ನಾಥ ನಿತ್ಯಂ ತ್ಯಜಾಮಿ || —(ಸು)

ಅ|| ಅಗಸ್ತ್ಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ (ಧೃಗು) ಹುಷಿಯು ನನ್ನ ಗಂಡನಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದೊದ್ದದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಹಗಲಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿಯು ಗಂಡನ ಪೂಜೆಗೊಂದು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ಮನೆಯಾದ ಕಮಲವನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ವ್ಯಸನಗೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಮಾಧವನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದು—

ಕಂ|| ಮಾ ಇಲ್ಲದೆ ಧವನಾರಿಗೆ ? | ಮಾಯಾಸುತಗಿಟ್ಟ ಹೆಸರಿನೇ ದುರ್ದ
ಶಮಂ || ಮಾಯಿಸಿ ಮೇಲ್ವರಿಸಿದವೆಂ | ಮಾಯಾತೀತಮಿದೆನಲ್ಪರೋಹಿತ
ವಚನಂ || —(ಬಿ. ಕಾ)

ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದು —

ಮಧ್ಯಮಾವತಿ—ಆದಿತಾಳ

ಭಾಗ್ಯದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಾರಮ್ಮ | ನಮ್ಮಮ್ಮ ಸಾ | ಭಾಗ್ಯದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ
ಬಾರಮ್ಮ || ಪ || ಗೆಜ್ಜೆಯಕಾಲ ನಾದವ ಕೇಳುತ | ಸಜ್ಜನಸಾಧುವೂಜಿಯ
ವೇಳಿಗೆ | ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನಿಕ್ಕುತ | ಮಜ್ಜೆಗೆಯೊಳಗಿನ ಬಿಣ್ಣೆಯಂತೆ
|| ೧ || ಸಂಖ್ಯೆ ಇಲ್ಲದ ಭಾಗ್ಯವ ಕೊಟ್ಟು | ಕಂಕಣಕಯ್ಯ ತಿರುವುತ ಬಾರೆ; ||
ಕುಂಕುಮಾಂಕಿತೆ, ಪಂಕಜಲೋಚನೆ, | ವೆಂಕಟರಮಣನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯೆ ||
|| ೨ || ಕನಕವೃಷ್ಟಿಯ ಕರೆವುತ ಬಾರೆ; | ಮನಕೆ ಸರ್ವದ ಸಿದ್ಧಿಯಮಾಡೆ; ||
ದಿನಕರಕೋಟಿತೇಜದಿ ಮೆರೆವ | ಜನಕರಾಯನ ಕುಮಾರಿ, ಬಾರೆ || ೩ || ಅತ್ತಿ
ತ್ತಗಲದೆ ಭಕ್ತರ ಮನೆಯಲಿ | ನಿತ್ಯಮಹೋತ್ಸವ ನಿತ್ಯಸುಮಂಗಲ || ಸತ್ಯದಿ
ತೋರುತ ಸಜ್ಜನರುಗಳಿಗೆ | ಚಿತ್ತಕೆ ಹೊಳೆಯುವ ಪುತ್ಥಳಿಗೊಂಬೆ || ೪ ||
ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಲ ಕಾಲುನೆ ಹರಿಸಿ | ಶುಕ್ರವಾರದ ಪೂಜೆಯಗೊಳ್ಳಿ; || ಅಕ್ಕರದಿಂದಲಿ
ಅಳಗಿರಂಗನ | ಪುರಂದರ ವಿಠಲನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯೆ || ೫ || —(ದಾ)

ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಶರೀರವಾಣಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದು —

ಸಾ|| ಮುನಿವರ, ಬಿಡು ಬಿಡು ಹಠವನು; ನನಗೀ | ಜನುಮದೊಳೆನ್ನೊಲ
ಎಲ್ಲ; || ಮನದೊಳಗಿರುವದು; ಮರೆಯೆನು; ಮುಂದಿನ | ಜನುಮದೊಳೆಯು
ವೆನಲ್ಲ ||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾಧವನು ಬೇಸರಗೊಂಡು ಇನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು
ಶೃಂಗೇಗಿ ಹೋಗಿರುವಾಗ—

ಕೀ|| ದಕ್ಷಿಣಕಾಶಿಯ ಬಳಿಯೊಳಗಿರುತಿಹ | ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ||
ಈಕ್ಷಿಸೆ ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರು ಬೆಳೆದರು | ಉಕ್ಷವಾಹನನ ರಕ್ಷೆಯಲಿ ||

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆನೆಯಗೊಂದಿಯಮೇಲೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ದಾಳಿ ಬಂದಿದೆ |

ರ|| ಬಂದಿತು ತುರುಕರ ದಂಡು | ಮೇಣ್ಣೊಂದಿತಾಗ ಮುಂಕೊಂಡು || ಪ ||
ಚರಣದ ಹತಿಯಿಂ ಧರೆಯ ನಡುಗಿಸುತ | ಭರದಿ ಕಂಡವರ ಬಗೆಯನುಡುಗಿ
ಸುತ || ಕೊಬ್ಬಿದ ಕಂಠರವದೊಳುಗ್ಗಡಿಸುತ | ಉಬ್ಬಿಬಂದ ಜನರನು ಕಂಗಿಡಿ
ಸುತ || ಕಾಲಧೂಳಿಯನು ಮೇಲಕೆಬ್ಬಿಸುತ | ಲೀಲೆಯಿಂದ ತಮ್ಮವರನುಬ್ಬಿ
ಸುತ || ಕರವಾಳಗಳನು ಕರದಲಿ ಜಡಿಯುತ | ತುರಗಂಗಳ ಕಡಿವಾಣವೆ ಹಿಡಿ
ಯುತ || ಕಣ್ಣುಗಳಿಂ ಕೆಂಡಗಳನು ಜೆಲ್ಲುತ | ಬಣ್ಣಗಿಡಿಸಿ ಬಂದವರನು ಗೆಲ್ಲು

ತ || ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ತಂದೊಟ್ಟಿತ | ಹಿಂದುಗಳೆಲ್ಲರ ಮುಸುಕಿಯ ಕಟ್ಟಿತ || ಊರೂರುಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿಯ ಹಚ್ಚಿತ | ದಾರಿಯೊಳಿರಗನೆಲ್ಲರ ಕೊಚ್ಚಿತ || ಗುಡಿಗಳೆಲ್ಲವನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿತ | ಬಿಡದೆ ಮಸೀತಿಯ ಕಲ್ಲನು ಹೂಡಿತ || ಎಗ್ರಹವೆಲ್ಲವ ವುಡಿವುಡಿಗುಟ್ಟಿತ | ಎಗ್ರಹವೂಜಕರನು ಕಡಿದೊಟ್ಟಿತ | ಹಿಂದೂಜನಗಳ ಧರ್ಮವ ಬಿಡಿಸಿತ | ಬಂಧಿಸುತವರಾಚಾರವ ಕೆಡಿಸಿತ || ಬಲದಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮಾಡಿತ | ಕುಲವ ಕೆಡಿಸಿ ಲಲನೆಯರನು ಕೂಡಿತ || ಸತ್ತವರೆಲ್ಲರ ತೋರಣಗಟ್ಟಿತ | ಸುತ್ತಲು ಜನಗಳ ನೆತ್ತಿಯ ಮೆಟ್ಟಿತ || ಆರಸರ ಬಿರುದನು ಸರಸದಿ ಮೆರೆಸಿತ | ಭರದಿ ಸಿಂಹಪೀಠದಿ ಕಾಲಿರಿಸಿತ || ಓರಂಗಲ್ಲನು ಜೂರುಮಾಡಿತ | ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ ದಾರಿಗೊಡಿಸಿತ || ದೇವಗಡವು ವಶವಾಗಿರೆ ನಲಿಯುತ | ದೇವಗಿರಿಯ ಹರಪಾಲನ ಸುಲಿಯುತ ||

ಈ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಶ್ರೀವೇದಾಂತದೇಶಿಕರೆಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕಪುರುಷರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ಗದಾಸುದರ್ಶನಂಗಳುಂ ಸುಶಾರ್ಜನಂದಕಂಗಳುಂ | ತ್ವದೀಯ ದಿವ್ಯತಕ್ತಿಯುಂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಿ ಬಾರವೇಂ? || ಸದಾಶ್ರಯಂ ದಯಾಮಯಂ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತ ದೇವ, ನೀಂ | ಎದೂರಗೈವುದೀಗಳೀ ಎದೇಶಿದುಷ್ಟಜಾಲಮುಂ ||

—(ಸು)

ಆಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬುಕ್ಕನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು—

ಜಂಗಳ್—ವಿಕರ್ತಾಳ

ತ|| ಎಂತಿದ ಸಹಿಸುವಿ | ರಿಂತಿದ ಮನದಲಿ | ಚಿಂತೆಯೆ ನಿಮಗಿರಬೇಡವೆ ಹಾಯ್ | || ಕಾಂತೆಯರಕ್ತಿಯು | ಸಂತತಧಾರೆಯು | ನೆಂತು ತೊಳೆಯದಿರ್ಪಿರ? ಹಾಯ್ ಹಾಯ್ | || ೧ || ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ | ಹಾದಿಯು ಕಟ್ಟಿದೆ; | ಭೂದೇವರ ಕೇಳುವರಿಲ್ಲ; || ಸಾಧುಜನಗಳಿಗೆ | ಖೇದವ ಕೊಡುತಿದು | ಈ ದುರ್ಗತಿಗೀಂ ಪೇಳಲಿ? ಹಾಯ್ | || ೨ || ಗಡಿಗಳು ಹೋದವು; | ಗುಡಿಗಳು ಹೋದವು; | ಮಡದಿಯರೆಲ್ಲರು ಹೋದರು; ಹಾಯ್ | || ಬಿಡದೆ ಗುರುಜನರು | ಪಡೆದರು ಕಷ್ಟವ; | ಸುಡುಸುಡು ನಮ್ಮಯ ಬಾಳನು ಹಾಯ್ | || ೩ || ದುರುಳರ ವಾದದ | ಭರದಲಿ ಧೂಳಿದೆ | ಭರತವಾತೆ ಕಂಗಿಟ್ಟಳೊ ಹಾಯ್ | || ಪರಿಪರಿಯಲಿ ನಾವು | ಪರಿಭವನನು ತಳಿ | ದಿರಬಲ್ಲಿವೆ ಜೀವಿಸಿ? ಹಾಯ್ ಹಾಯ್ | || ೪ || ಎಲ್ಲಿದೆ ಬಲ? ನಿಮ | ಗಿಲ್ಲಿದೆ ಚಲ? ನಿಮ | ಗಿಲ್ಲಿದೆ ಗಂಡಸುತನ ನಿಮಗೆ? || ಎಲ್ಲಿದೆ ಕುಲ? ನಿಮ | ಗಿಲ್ಲಿದೆ ನೆಲ? ನಿಮ | ಗಿಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ರಾಜತ್ವವು? ಹಾಯ್ | || ೫ ||

ಆಗ ಬುಕ್ಕನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತಾಳಿಸಿದ್ದು—

ಕಂ॥ ಹೊನ್ನೆಂಬರ್ಬಡವಾಗಿಹ | ಹೊನ್ನಂ ಚನರೆಲ್ಲ ತಳಿಯದೆಯೆ ಅದರಿ
ರವಂ; || ಹೊನ್ನಿ, ನಿನ್ನಂಥ ಹೆಣ್ಣೇ | ಹೊನ್ನೇ ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಾನರಿವೆಂ ||

—(ವಿ. ಕಾ)

ಹೀಗೆಂದು ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರು ಆನೇಗೊಂದಿಮೆ ಜಂಬುಕೇಶ್ವರನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವದ
ರೊಳಗಾಗಿ—

ಕೀ॥ ಆನೇಗೊಂದಿಯು ಜಂಬುಕೇಶ್ವರನು | ಮೂಣದೆ ಸತಿಸುತರನು
ಸುಟ್ಟು || ತಾನು ಬೆಂಕಿಯನು ಕೂಡಿ ಮಲಗಿದನು | ಮಾನಿತನೀ ಕ್ಷೋಣಿಯ
ಬಿಟ್ಟು ||

ಆಗ ಮುಂದೆ:ನುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋರದೆ ಬುಕ್ಕನು ಹರಿಹರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು—

ಭೋ॥ ಅಣ್ಣ, ಕೇಳು; ನನಗೆ ತೋರ್ಪು | ದನ್ನು ಮಾಧವಾಬ್ಬಿಮುನಿಯು |
ಮುನ್ನ ನಾವು ಸೇವಿಸಿರ್ಪೆವತ್ತಿ | ಇಲ್ಲಿಯೆ; || ಇನ್ನು ಶೃಂಗಪುರಿಗೆ ವೋಗಿ |
ಬೆನ್ನ ಬೀಳಲವರೆ ಕರುಣ | ವನ್ನು ತೋರುತಮ್ಮ ವೋರಿಯದಿರರು ಮುದದಲಿ ||

ಹೀಗೆಂದು ಅವರು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮುಂದೆ
ತಮ್ಮ ಗೋಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಕವಗಹೋಗಿದೆ—

ಶೋ॥ ಸಜ್ಜನಸ್ಯ ಹೃದಯಂ ನವನೀತಂ | ಯದ್ವದಂತಿ ಕವಯಸ್ತದಳೇ
ಕವರ್; || ಅಸ್ಯದೇಹವಿಲಸತ್ಪರಿತಾಪಾ | ತ್ಸಜ್ಜನೋ ದ್ರವತಿ ನೋ ನವನೀತವರ್ ||

—(ಸು)

ಅ॥ ಸಜ್ಜನರ ಹೃದಯವು ಬಿಣ್ಣೆಯಂತಿರುವದೆಂದು ಕವಿಗಳು ಹೇಳುವುದು ಸುಳ್ಳು.
ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಾಪವಾದರೆ ಸಜ್ಜನರು ಕರಗುತ್ತಾರೆ. ಬಿಣ್ಣೆ ಹಾಗಲ್ಲ—

ಆಗ ಅವರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದು —

ಶೋ॥ ಯದಚೇತನೋಽಪಿ ಪಾದ್ಭೃಃ | ಸ್ಪೃಷ್ಟೈಃ ಪ್ರಚ್ಛಲತಿ ಸವಿತುರಿನ
ಕಾಂತಃ; || ತತ್ತೇಜಸ್ವೀ ಪುರುಷಃ | ಪರಕೃತನಿಕ್ಕೃತಿಂ ಕಥಂ ಸಹತೇ ? ||

—(ಸು)

ಅ॥ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಶಿಲೆಯು ಜಡವಾದರೂ ಸೂರ್ಯನ ಪಾದಗಳಾದ ಕಿರಣಗಳು ತಾಳುತ್ತಲಿ
ಉಂಟುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಮಾಡುವ ಅನಮಾನ
ವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಡೆದುಕೊಂಡಾನು !

ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ ದೇಶೋದ್ಧಾರವನ್ನೂ ಅದರ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ
ವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ತಮಗೆ ಆ ಗುರುದಕ್ಕೆ ನಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥರು ಆಜ್ಞೆಮಾಡು
ತ್ತಲಿ ಮಾಧವನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಸಾಯಣನೆಂಬ ತಮ್ಮ ನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು —

ದ್ವಿ॥ ಏಳು ಸಾಯಣ, ಶರಣಜನರ ಪೊರೆವುದಕೆ; | ಏಳು ಭೂದೇವಿಯನು
ಸೇವೆಗೈವುದಕೆ; ||

ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ ಹೊರಟು ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದು—

ಕಲ್ಯಾಣಿ-ಆದಿತಾಳ

ಹೊಡೆ ನಗಾರಿ ಮೇಲೆ ಕಯ್ಯ | ಆನಂದಮದನೇರಿ ಮಯ್ಯ || ಬಡಬಡ
|| ಪ || ಮೃಡವಂದಿತಪದ | ದೃಢದಿ ಭಜಿಸುವರ | ಬಿಡದೆ ಕಾಯ್ತು ಜಗ | ದೊಡೆ
ಯ ಶ್ರೀಹರಿಯೆಂಥೊಡೀ || ೧ || ವೇದಗನ್ಯು ಸಕಲಾರ್ತಿನಿವಾರಕ | ಮೋದ
ವೀವ ಮಧುಸೂದನ ಥೊರೆಯೆಂ || ೨ || ಗಾನಲೋಲ ತನ್ನ ಧ್ಯಾನಿಸುವರಿಗೆಲ್ಲ |
ಮಾನದಿಂದ ಕಾಯ್ತು ಶ್ರೀನಿಧಿಪರಮನೆಂ || ೩ || ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದಲಿ ಮನ ಮುಟ್ಟಿ
ಭಜಿಸುವರ | ಕಷ್ಟವ ಕಳೆವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರನೆಂ || ೪ || ಈ ಪೃಥಿವಿಯೊಳಗೆ
ವ್ಯಾಪಕನಾಗಿಪ್ಪ | ಶ್ರೀಪತಿ ಪುರಂದರವಿಠಲನು ಧನೆಯೆಂ || ೫ || —(ದಾ)

ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಮಾಧವನು ಹರಿಹರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು—

ವೃ|| ಹರಿಹರ, ಹೋಗು; ನಂಬಿಗೆಯ ಪೇಳ್ವನುಜರ್ಗಿ; ವರಾಹಚಿತ್ರ
ಮಂ | ಬರೆದಿಹ ಪೂರ್ವಕಧ್ವಜಮನೆತ್ತುತ್ತೆ ಹಾಡುತ್ತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯಂ ||
ಭರದೊಳೆ ಸಾರಿ ಪೇಳ್ವನಕೆ ಮುಂದಿನ ಮಂಗಳವಾರವೆಲ್ಲಮಂ | ದಿರೆಯ ಪದಾ
ಬ್ಜಯುಗ್ಮ ಗಳುವಾಸನೆಯಾಗಿ ಎಶೇಷಮಾಗಿ ತಾಂ || —(ಐ. ಕಾ)

ಹೀಗೆ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮಾಧವನು ಧನಾನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತು
ಭವನೇಶ್ವರಿಯನ್ನು ನುತಿಸಿದ್ದು—

ತೋಡಿ-ಆದಿತಾಳ

ಶ್ರೀಶೈಲಸಂಭವೆ, | ಸುಮೈಭವೆ, | ನಮಿಸುವೆ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವೆ, ಭವೆ || ಪ ||
ಧೀರೆ, | ಧೀರಾಶ್ರಿತೆ, | ಗಹನವಿಚಾರೆ, | ಚಾರಾಳವಿನುತೆ, | ಗುಣಹಾರೆ, | ಹಾರಾಳಿ
ಸಹಿತೆ, ಭವದೂರೆ, || ದೂರಮಾಡುತ್ತೆನ್ನಯ ದುಷ್ಟೃತಿಗಳ | ಪಾರುಮಾಡು
ಶರಣಾಗತರನು ನೀಂ || ೧ || ಕಾಲೀ, | ಕಾಲಾಬ್ಧರುಚಿಕೇಶಾಳೀ, | ಆಳೀ
ಕೃತಶುಭಗುಣಶಾಲೀ, | ಸಾಲಾಯತಭುಜಶಿವಕೇಳೀ, || ಕೇಳಿ ಶರಣಜನ
ಜಾಲದ ಬಯಕೆಯ | ನಾಲಿಸು ಕರುಣದಿ ಶ್ರೀಲಲಿತಾಂಬಿಕೆ || ೨ || ದುರ್ಗೀ, |
ದುರ್ಗಾಲಯೆ, | ನತಸುರವರ್ಗೀ, | ವರ್ಗೀಕೃತನಿಜಸುಖಭರ್ಗೀ, | ಭರ್ಗಾನು
ಗ್ರಹಕೃತಮಾರ್ಗೀ, || ಮಾರ್ಗವ ತೋರಿಸಿ ತೀರ್ಪುದಿ ಮೋಹಪ | ವರ್ಗವ
ನೀಡುವ ಚಿದ್ವಿನಾತ್ಮಕೇ ||

ಆಗ ಪರಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಯಸುವ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನಕರ್ಮದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂದು—

ಕಂ|| ಬಿಡದೊಂದು ಮುಹೂರ್ತಂ ಕ | ಣ್ಣಿಡೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಜನರದ
ಚ್ಚರಿಯೆಂಬೊಲ್ || ಬಡಿವಾರದ ಮಳೆಯಾಗಿರೆ | ಬಿಡದಾದತ್ತದರ ಕೀರ್ತಿ ನಿಂತಿ
ರಲನಿಶಂ ||

ಅದನ್ನು ಕವಿ ವರ್ಣಿಸುವದು—

ವೃ|| ಬೆಳೆಗಳ ಸುಗ್ಗಿಯಾಗಿ ಜನರೊಳ್ಳನಸಂಪದಮುಪ್ಪುದೆಂದೊ ಮೇ |
 ನ್ನೊಳೆದಹ ಕಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮನುಗುತ್ತಿಹ ಚಿನ್ನದ ಕಾಂತಿಯಿಂದಮೋ || ಅಳತೆಗೆ
 ಬಾರದಷ್ಟು ನಿಧಿ ಮೇಗಡೆಗಿದ್ದುದರಿಂದಮೇನೊ ಆ | ಮಳೆಯ ಸುಖವೃಷ್ಟಿ
 ಯೆಸುತೆಲ್ಲರುವಾಕ್ಯೆನಿ ಪೇಳ್ವರೆಲ್ಲಿಯುಂ || —(ಎ. ಕಾ)

ಆಗ ಒಂದು ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ಸಂಗತಿ ನಡೆದದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಭಾ|| ತೋಗಲಖನು ನರಹತ್ಯವಧಿಯನು | ಮುಗಿಸಿ ಮಲಗಿರಲವನ ಕನ
 ಸಿನ | ಬಗೆಗೆ ಬಂದು ಮಹಮ್ಮದನು ಮೇಣವನೆದೆಯ ಮೆಟ್ಟಿ || ಬಗದಿ ನನ್ನ
 ಭಿಮತವ ತಿಳಿಯದೆ | ಹಗರಣವ ನೀಗೈದೆಯೆಲೊ ಹಿಂ | ದೆಗೆಯೊ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ
 ಬಂದನು ಕೋಪಿಸುತ್ತ ಬಿಟ್ಟಿ ||

ಆಗ ತೋಗಲಖನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ತನ್ನ ದಂಡನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.
 ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದ ಹಾನಿಯು ಹೇಗೆ ಆ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ನಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ಬಿಟ್ಟಿತು?

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಜಾಪೀಡನಸಂತಾಪಾತ್ಮಮುದ್ಯುತೋ ಹುತಾಶನಃ |
 ರಾಜ್ಞಃ ಶ್ರಿಯಂ ಕುಲಂ ಪ್ರಾಣಾನದಗ್ಧಾವ ನಿವರ್ತತೇ || —(ಸು)

ಆ|| ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬೆಂಕಿಯು ರಾಜನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಕುಲ
 ವನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡದೆ ಏಕೆ ಬಿಟ್ಟಿತು !

ಇತ್ತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಐಕಮತ್ಯವನ್ನು ಹುರಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರು
 ಬಂದೊಡನೆ ಮಾಧವನು—

ಕೀ|| ವಿಜಯಾದೇವಿಯು ಸಿಲಯಮಾಗಿ ಮೇಣಾ | ವಿಜಯಧ್ವಜನಿರ್ಮಿತ
 ವಾದ || ವಿಜಯನಗರದೊಳು ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿದನು | ವಿಜಯಶೀಲರನು ಮುಂದದಿಂದ||
 ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರ ಆಳಿಕೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದ್ದು—

ಕಂ|| ಜನರರಜನವೆಂದೆನಿಸುವ | ಜನಪಾಲಕಪದವಿಯೊಲವನಾಶಿಸದವ
 ರಾರಾ? || ಜನರಂ ಜನವೆಂದೆಣಿಸದ | ಜನಪಾಲಕಪದವಿಯೊಲವ ನಾಶಿಸಿದವರಾರಾ? ||

—(ಎ. ಕಾ)

ಆಗ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ತಂದೊಟ್ಟಿದ್ದು—

ಕಂ|| ಉತ್ತರದೊಳೊಂದೆ ಮೇರುವ | ದತ್ತಲೊ ಲೋಕದೊಳಗಾವನುಂ
 ಕಂಡಿಲ್ಲಂ ; || ಇತ್ತ ಧನರಾಶಿಯಿದೆ | ತತ್ತಲುಮಪರಮಿತಮೇರುಗಳ ಹೊರ
 ತಿಲ್ಲಂ || —(ಎ.ಕಾ)

ಆಗ ಆದ ಜಯಜಯಕಾರ—

ವೃ|| ಹರಿಹರಭೂಮಿಪಾಲ ; ಜಯ ! ಭೋ ಹರಿಯಪ್ಪೊಡೆಯಾ, ಜಯಂ
 ಜಯಂ ! | ಧರಣಿಯ ರಾಜರಾಜನೆ, ಜಯಂ ! ಧರಣೀತಲಮಂಡಲೇಶ್ವರಾ, ||
 ನರಪತಿವೃಳಭೂಷಿತಪದದ್ವಯ, ಧಾರ್ಮಿಕಚಕ್ರವರ್ತಿಯೇ, | ವರಮುನಿದತ್ತ
 ಸರ್ಭಯ, ಚಿರಂ ಜಯಿಸೆಂದುದು ವಂದಿಸಂಕುಲಂ || —(ಎ. ಕಾ)

ಹೀಗೆ ಆದ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ—

ರ|| ದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲವ ಗೆಲಬೇಕೆಂದು | ಗಾಸಿಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ ಬ್ಬರನಂದು |
ರಣವನು ಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲ | ಜನಮಂಡಲಿಯಲಿ ಕ್ಷುಬ್ಧತೆಯಿಲ್ಲ | ರಾಯ
ಭಾರಿಗಳ ತಂತ್ರಗಳಿಲ್ಲ | ಜಾಯ್ಜಾಯ್ಜಿಡಿಸುವ ಯಂತ್ರಗಳಿಲ್ಲ | ಪರಜನರೊಳ
ಗಸಹನದಿಂದಲ್ಲ | ಪರಜನರನು ಪೀಡಿಸಲೆಂದಲ್ಲ ||

ಮತ್ತೇಕೆಂದ? ಎಂದರೆ—

ರ|| ಕೃತ್ಯಾಕೃತ್ಯವನರಿಯದ ಜನರ | ಅತ್ಯಾಚಾರವ ಮಾಡುತ್ತ ದೂರ |
ಸ್ವಮತಾಚಾರವ ರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿ | ಸಮತೆಯಿಂದಿರಲು ಜನರೊಡಗೂಡಿ ||

ಆಗ ಮಾಧವನು ಹಂಹರನಿಗೆ ಅಳಿಕೆಯದೊಂದು ಒಳಗುಟ್ಟನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು —

ತ್ರಿ|| ದುರಿತಗಳ ಬಿಡಲವರ ಪೊರೆವ ಹರನಂದದಿಂ | ತರಣೆಂದ ಜನರ ದುರಿತ
ವನು ಮರೆಯುತ್ತ | ಪೊರೆಯಲೇಬೇಕು ನಿಜವಾಗಿ ||

ಅದಂತೆ ಸುತಮುತ್ತಣ ಮುಸಲ್ಮಾನರಾಜರೊಡನೆಯೂ ಗೆಲಿಯತನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು
ತನ್ನ ಊರ್ಜತಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಕೆಲವುದಿನದ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಂಹರನು
ಬೇಡಿಕೊಂಡದ್ದರ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮಂತ್ರಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಧವನು—

ಸಾ|| ಎರಡುಕರದೊಳುಂ ಕತ್ತಿಯ ತಿರುಹುವ | ಪರಿಯನು ತೋರಿಸು
ವಂತೆ || ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಪಂಚಗಳ ನಡೆಸಿದನು | ಧರೆಯಚ್ಚರಿಯೆಂಬತೆ ||

ಅವನ ಮಂತ್ರಿತ್ವವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಕವಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಇಂದ್ರಸ್ಯಾಂಗರಸೋ, ನಲಸ್ಯ ಸುಮತೀ, ಶೈಬ್ಯಸ್ಯ ಮೇಧಾ
ತಿಥಿ | ಧಾರ್ಮೋ ಧರ್ಮಸುತಸ್ಯ, ವೈಷ್ಯನೃಪತೇಃ ಸ್ತೋಜಾ, ನಿರ್ಮೇರ್ಗೌ
ತಮಃ, || ಪ್ರತ್ಯಗ್ಧೃಷ್ಟಿರರುಂಧತೀಸಹಜರೋ ರಾಮಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನಃ, | ಯದ್ವ
ತ್ಸ್ಯ ವಿಭೋರಭೂತ್ಕುಲಗುರುರ್ಮಂತ್ರೀ ತಥಾ ಮಾಧವಃ || —(ಸು.)

ಅ|| ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೂ ನಲನಿಗೆ :ಸುಮತಿಯೂ ಶೈಬ್ಯನಿಗೆ ಮೇಧಾತಿಥಿಯೂ,
ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ಧಾರ್ಮನೂ ವೈಷ್ಯನಿಗೆ ಸ್ತೋಜನೂ ನಿರ್ಮಿಗೆ ಗೌತಮನೂ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನಾದ ರಾಮನಿಗೆ
ವಸಿಷ್ಠರೂ ಇದ್ದಂತೆ ಹಂಹರನಿಗೆ ಕುಲಗುರುವಾದ ಮಾಧವನು ಮಂತ್ರಿಯಾದನು.

ಅವನ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ವಿಚಕ್ಷಣೆ—

ರ|| ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಮುಂ ದೇಶಾಭಿಮಾನಮುಂ ಪೇರ್ಮೆಯಿಂದೊಂದೊಂದ
ನಾಲಿಂಗಿಸಿರುವಂತೆ | ಗಿರಿಜೆಯುಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯುಂ ನೆಲಸಿದ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಸರಸತಿಯು
ಬಂದು ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿರ್ಪಂತೆ | ಭೂಸುರರೈವ ಸ್ವಾರ್ಥಬುದ್ಧಿಯವರೆಂದೆಂಬ
ದೊಳುಣೆಗದಲ್ಲಿಯುಂ ಸ್ಥಲಮಿಲ್ಲದಿರ್ಪಂತೆ | ಜೈನಲಿಂಗಾಯತಪ್ರಮುಖರಿಗೆ
ರಾಜ್ಯದಲಿ ಕೈನೆರವನಧಿಕಾರಗಳಿತ್ತು ತೋಷದಲಿ | ದೇಶಭಾಷೆಯ ಪ್ರಸಾರ
ವನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಮತ್ತೆ ದೇಶವತ್ಸಲತೆಯನ್ನಭಿವೃದ್ಧಿಗೈವುತ್ತೆ | ವೇದಗಳಿಗೆಲ್ಲ
ಭಾಷ್ಯವ ಮಾಡಿ ಪ್ರಜೆಗಳೊಳು | ಭೇದಬುದ್ಧಿಯ ಕಳೆದು ಪೊರದನತಿವೋದ

ದೊಳು | ತಿಪ್ಪ ನೋದಲಾದ ಕಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳೆಸಿದನು ಕಲ್ಪಾಂತವುಂ ನೋಡು
ತಿರ್ಪಂತೆ ಧರೆಯವರು ||

ಈ ಪ್ರಕಾರಮುಖಸ್ತು ಹಂಚಿರುವಾಗ—

ಕಂ|| ವೇದೋದ್ಧಾರಂಗೆಯ್ದಿರ | ಲಾದುದು ಬಿರುದಾಗ ಸರ್ವಸಮ್ಮತಿ
ಯಿಂದಂ || ಮೇದಿಸಿಯ ಎಪ್ರವರನಹ | ಮಾಧವನಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಬಹುಮತಿ
ಯಿಂದಂ ||

ಮಾಧವನು ದೇಶೋದ್ಧಾರವನ್ನೂ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರವನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕವಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ
ದೇನೆಂದರೆ—

ಕಂ|| ವೇದವ ನೋದಲ್ಪರಿಸುತೆ | ಮೇದಿಸಿಯ ಬಳಿಕ್ಕುಮೆತ್ತ ಮೂಢವ
ನಾಗಳು || ವೇದೋದ್ಧಾರದ ಬೊತೆಯೊಳೆ | ಮೇದಿಸಿಯಂ ಪೊರೆದನಲ್ಲಿ ಮಾಧವ
ನೀಗಳು || —(ವಿ. ಕಾ)

ಆಗ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಹೃದಯವನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದ್ದರೆ ಎನುಕಾಣುತ್ತಿತ್ತೆಂದರೆ—

ದ್ವಿ|| ವೇದಾಂತವೊಂದರೊಳೆ ಬರೆದಿದ್ದೆ ನಾಗ | ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳ ಮುಗಿ
ಸರ್ಪನೀಗ || ಮಗಸಿಂದ ಚಿತನಾದ ಪಿತನಂತೆ ನಾನು | ಮಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಿಂದ ಚಿತ
ನಾದೆನ್ನೀನು || ಇಂದಿಗೆನ್ನೊದ್ದೇಶ ಸಫಲವಾಗಿಹುದು | ಸಂದೇಹಮೇಂ ತಕ್ಕ
ಶಿಷ್ಯನಿವನಹುದು ||

ಆ ಕಾಲದ ದೇಶದ ಏಳಿಗೆ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದರೆ—

ರ|| ಬೆಳೆಯಿತು ಹಂಪೆಯ ಚಂದ | ಜನ | ರೊಳಗೆ ಮಾರಿತಾನಂದ || ಪ ||
ಹನ್ನೆರಡುಂ ಗಾವುದ ಸುತ್ತಳತೆ | ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಿತು ಮಾರುತ ಜನತೆ | ಏಳು
ಸುತ್ತಿನತಿಭದ್ರದಕೋಟೆ | ಹೇಳಲದಕೆ ಸಮಸನ್ನೊಂದುಂಟೆ | ದಿವ್ಯವಾದ
ಬೀನಿಯ ಸಾಲುಗಳು | ಭವ್ಯವಾದ ಗುಡೆಗಳ ಗೋಪುರಗಳು | ತಿಳಿನೀರ ಸರೋ
ವರರಾಜಿಗಳು | ಬೆಳೆದ ಕಬ್ಬು ಭತ್ತಗಳೋಜೆಗಳು | ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಂದಿರಮೊ
ಲೆಗಳು | ಧೀಮಂತರ ಎದ್ದಾಶಾಲೆಗಳು | ಎಲೆಲ್ಲಿಯು ನವರತ್ನದಂಗಡಿ | ಬಲ್ಲಿ
ನೆಂದು ಪೇಳುವೆಡೆಲ್ಲಿದೆ ಸುಡಿ | ಹತ್ತು ಗಜಗಳುದ್ದದ ಸಿಂಹಾಸನ | ಕೆತ್ತಿದ ನವ
ರತ್ನಗಳ ಎಭೂಷಣ | ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ತಗಡುಗಳು | ನಾಡಿನ ನೆನಪುಗೊ
ಡುವ ಬಿಡಗುಗಳು ||

ಆಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕವಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಸಾಂ|| ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿವರೆಗಿವು | ದರ್ಶ ವಸುಧಾತಲವ
ಲಯ || ಭಾವಿಸೆ ಕರ್ಣಾಟಕಜನಪದವದ | ನಾನನೊಲಿದು ಒಣ್ಣಿಸುವನು ?
|| ೧ || ಎರರಲ್ಲದೆ ಹಂದೆಗಳು, ಎತರಣಗುಣ | ತೂರರಲ್ಲದೆ ಲೋಭಿಗಳು, ||
ಸಾರಗುಣಗ್ರಾಹಿಸಿಕರಲ್ಲದೆ ದುರ್ವ | ಕಾರಿಗಳಿಲ್ಲಾ ನೆಲದೊಳು || ೨ || ಆಡು

ವರಿಲ್ಲನೃತವ, ನಾಚಿ ರಂಗದೊ | ಳೋಡುವರಲ್ಲಿರೆದುದನು || ಕೂಡೆ ಕೊಡದ
ರಿಲ್ಲಾ ನಾಡ ಮನುಜರ | ಗಾಡಿಯನೇನ ಬಣ್ಣಿಪೆನು ! || —(ಹ. ಧ)

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಧವನು ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ
ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಜಗದ್ಗುರುಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಾಶಿಯ
ವರೆಗೂ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇನ್ನೂ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರಲು ಒಂದು
ದಿನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದೇವತುರುಷನು ಬಂದು ಹೇಳಿದ್ದು—

ಕೀ|| ಗುರುವರ, ಕೇಳೀ ಮನುಜರಾಯುವನ ಪರಮಾವಧಿ ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು||
ಪರಿವೂರ್ಣತೆಯಾಯಿತು ನಿನ್ನಯ ಕೃತಿ | ನೆನಪುಗೊಡುವೆ ನಿನಗಿದು ಗೊತ್ತು ||

೪ ಮೇಲೆ

ಸಾ|| ಕ್ಷಯವತ್ಸರದಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಒಹುಳದಲಿ | ತ್ರಯೋದಶಿಯ ತಿಥಿಯೊ
೪೯ || ಸುಯಶಸ್ವಿಗಳು ಸಮಾಧಿಯ ಪಡೆದರು | ಜಯವೆನೆ ದೇವತೆಗಳ್ ||

ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಹೀಗೆ ಕೃತಾರ್ಥರಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಭಾವಗತಶರೀರಮಣಿಗಳು ಕೀರ್ತ
ನಾರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಮರೆಯದಿರೆಲೆ ಮನವೆ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು.

ಮೀರಾ ರಾ ಬಾಯಿ

ಪೀಠಿಕೆ-ಕೀರ್ತನ

ಕಾಂಬೋದಿ—ಧ್ರುವೆ

ಕೀರ್ತನದ ಸವಿಯನನುಭವಿಸಿನೋಡು || ಪ || ಆರ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಹುದೂರಕೆ
ಬಿಸಾಡು || ಅ. ಪ || ತನುವು ತಾನೆಂದೆಂಬುವಧಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಡು; | ಮನವನ್ನು
ಶ್ರೀಹರಿಯ ಹರಣದೊಳಿಡು; | ಅನಿತುಸುಖದುಃಖಗಳ ಸಮನೆಂದು ನೋಡುತ್ತ |
ಜನನಮರಣವ ಕಳೆದು ಸುಖದೊಳಿಳಿಲಾಡು ||

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೇವರ ಕಡೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವುದೇನೆಂದರೆ—

—ಧ್ರುವೆ—

ಮೃ|| ಹೊನ್ನನ್ನು ನೆನೆನೆನೆಯುತ್ತದಕಾಗಿಯೇ ಧರಣಿ-ಯನ್ನೆಗಿದು ಹುಡು
ಕುತಿಹರು; | ಬಿನ್ನಣದಿ ಸಿರಿಯನ್ನು ಮರೆಸುತಿಹ ನೊಗಸಾದ-ಹಣ್ಣಿಗೇ ಕೊರ

గుతిహరు; || ఇన్నే వసుంధరయోళగి నిన్న నేనేనేదు-మున్న కీర్తనే
గేయ్యద | కున్నిగళు లుబ్ధజనరద్ధేను ఫల? జగ-నాన్మన్యనే, ఎకాం
బర || —(క. హం)

దేవర పూజగి లుపయోగిపదిరువ అవయువగళన్న దోద్ధవరు నిందిరువదే
నేందర—

శ్లో|| భారం పరం పట్టికిరేటజుష్ట | మృత్యుత్తమాంగం న నమో
స్మృకుందమ?; || తావా శరౌ నో కురుతః సమర్థావమ్ | మరేల్
సత్పాంజనకంకణౌ వా || —(సు)

అ|| ఒళ్ళి కిరేటన్నట్టు క్షోడిరువ తటియాదరూ విష్ణువిగి ఎరగిదిరువ తటియ
బరే భార మాత్త. ఒళ్ళియ చిన్నద బళిగళన్నట్టు క్షోగళాదరూ మయ పూజియన్న
మాడదిరువ క్షోగళు మేడ క్షోగళు.

ఈ ప్రకార దేవర శడగి లక్ష్మ వన్నడువ లుద్యోగవన్నాదరూ ముప్పిగి తక్కుద్దు
ముందక్కిట్టు క్షోళ్ళబారదు. ఎకేందర—

కం|| ఎందింగమేనుగి సావి | ల్లిందివ్బరూమరకళంతిరీ బిరీతి ||
పంధనుదు పోల్ల; తోట్టసే | బండడసువ జవననవననావం కావం? ||
—(జి. సం)

టి|| బిరీతిప-సోక్కిరువ. పోల్ల—కట్టదు. తోట్టసే—తిఘ్నదల్లియ.

మనస్సన్న పరమాత్మ నల్లిడువదు సులభవేనూ అల్ల. మేగేందర ఈ విషయదల్లి
ఒబ్బ అనుభవిగళు మేళిరువదేనేందర—

కేతారగాళ—అటితాళ

మనస నిలిసువదు బలుకష్ట | మరదాడువంధ || ప || కాతిగిల్ల
గలు బకుదు; | దేశ తిరుగలు బకుదు; | అతీబిట్టింతే ఇరబకుదు
|| ౧ || జపన మాడలుబకుదు; | తపన మాడలు బకుదు; | లుపవాస
వ్రతదల్లిరబకుదు || ౨ || స్నాన మాడలు బకుదు; | దానన క్షోడలు
బకుదు; | ధ్యానది పురందర ఎతల జరణదల్లి || ౩ || —(దా)

అడూ రేవారువ ఒండు శ్లలవై సులభవాదద్దు. అడకారణ ఆ శ్లలవన్నాత్రి
యసి అవన్న పడయబకుదు. అదు యావనదేందర అవనే మేళిరుక్తానే—

శ్లో|| నామం వసామి మౌకుంతరే; | యోగినినాం మృదయే;
రవా; | మద్భక్తా యత్ర గాయంతి తత్ర తిష్ఠామి నారద || —(సు)

అ|| మే, నారద, నాను మౌకుంతదల్లియూ ఇల్ల; యోగిగళ మృదయదల్లియూ
ఇల్ల; సూర్యమండలదల్లియూ ఇల్ల; భక్తియింద నన్న భక్తురు మాడువ శడ నానద్దేనే.

ಹಿಡುಗಾರಿಕೆಯು ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪಡೆಯುವದು ಆಸಂಭವವಲ್ಲ.
ಎಕೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಕೃತೇ ಯದ್ಧ್ಯಾಯತೋ ವಿಷ್ಣುಂ, ತ್ರೇತಾಯಾಂ ಯಜತೋ
ಮಖ್ಯಃ; | ದ್ವಾಪರೇ ಪರಿಚರಣ್ಯಾಯಾಂ, ಕಲಾ ತದ್ಧರಿಕೀರ್ತನಾತ್ || —(ಸು)

ಅ|| ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಧ್ಯಾನದಿಂದಲೂ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ
ಗೋದಲೂ ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಯಿಂದಲೂ ದೊರೆಯುವ ಲಾಭವು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನ
ದಿಂದಾಗುವದು.

ಇದನ್ನೇ ಕಲಿಯುಗದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಣವಾಗಿ ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಕಲೇರ್ದೋಷನಿಧೇ ರಾಜನ್, ಅಸ್ತಿಹ್ಯೇಕೋ ಮಹಾನ್‌ಗುಣಃ; |
ಕೀರ್ತನಾದೇವ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಸುುಕ್ತಬಂಧಃ ಪರಂ ಪ್ರಜೇತ' || —(ಸು)

ಅ|| ಹೆ, ರಾಜನೆ, ದೋಷಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಪುಳುಕುತ್ತಿರುವ ಕಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಣ
ವಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಕೃಷ್ಣನ ಕೀರ್ತನದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುಸಾವುಗಳ ಕಟ್ಟನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು
ಉತ್ತಮಗತಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು.

ಸಾಮಾನ್ಯಲೋಲನಾದ ಹರಿಯ ಕೀರ್ತನದ ರಸವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಬ್ಬರು ಹೇಳುವ
ದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ದಧಿ ಮಧುರಂ ; ಮಧು ಮಧುರಂ; | ದ್ವಾಕ್ಸಾ ಮಧುರಂ
ಸುಧಾಪಿ ಮಧುರೈವ; || ಮಧುರಾದಪಿ ತಸ್ಮಧುರಮ್ | ಮಧುರಾನಾಥಸ್ಯ
ನಾಮ ಯದ್ಗೀತಮ್ || —(ಸು)

ಅ|| ಮೊಸರು ಸಿಹಿ; ಜೀನುತುಪ್ಪ ಸಿಹಿ; ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಸಿಹಿ; ಅಮೃತವೂ ಸಿಹಿಯೇ; ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ
ನಾಮಕೀರ್ತನೆಯು ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಸಿಹಿ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಏನೇ ಕೆಳಗು ಉಪದೇಶಿಸುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಹೇ ಬಿಹ್ವೇ, ರಸಸಾರಜ್ಞೇ, ಸರಪದಾ ಮಧುರಪ್ರಿಯೇ || ಶ್ರೀ
ಕೃಷ್ಣನಾಮಪೀಯೂಷಂ ಪಿಬ ಬಿಹ್ವೇ ನಿರಂತರಮ್ || —(ಸು)

ಅ|| ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿಹಿಯಮೇಲೆ ಇಷ್ಟವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ರಸದ ಸಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ನಾಲಿ
ಗೆಯೇ, ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮವನ್ನು ಕೂಡ.

ನೀನು ಅದರ ಆವೇಶದ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸಬೇಕಾದದ್ದೇ
ನೆಂದರೆ—

ಸುರಟಿ-ಮಿಶ್ರಘಾತ

ಎಂದಿಗೆ ನಾನೀ ಸುಖವನುಭವಿಸುವೆನೊ || ಪ || ಇಂದುವೆ ಮೀರಿಸಿಕ |
ಇಂದಿರೆಯರಸನ | ಸುಂದರವದನವನಾ | ನಂದದಿ ನೋಡುತ್ತಿರುತ || ಅ. ಪ ||
ಹರಿಯನು ಪೂಜಿಸುತ | ಪರಿಪರಿವಿಧದಿ || ಹೊರಗಣ ವಸ್ತುಗಳ | ಮರೆಯುತ
ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೆ | ಇರುತಲಿ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ | ತರಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಿರುತ || ೧ || ದೇವನ ಹರಿ

ತೆಯ | ಕೇಳುತ ಕೇಳುತ || ಆ ವಿಧವಾದ ಭಕ್ತಿ | ಭಾವದಿ ಮೈಯ ಮರೆತು |
ಪಾವನರೂಪಾಬ್ಧಿಯೊಳು | ಆವಗ ಮುಳುಗಿರುತ || ೨ || ನಾಮವ ಕೀರ್ತಿ
ಸುತ | ಪ್ರೇಮದ ಭರದಿ || ರೋಮವು ಹುರಿಯೇರಿ | ನೇಮದಿ ಬೆವರೆ | ಆ
ಮಹಿಮೆಯು ಮುಖದ | ಸೀಮೆಯನಾವರಿಸಿ || ೩ || ದಡದಡ ಸುರಸುತ |
ಕುಡಿತೆಯ ಕಣ್ಣು ನೀರ || ಗಡಗಡನಡುಗುತ | ನುಡಿಯೊಳು ತೊಡಳುತ | ಸಡ
ಗರದಿ ಮೃಡಸಖನ | ಅಡಿಯನು ಹಿಡಿದಿರುತ || ೪ || ಆದುದನೆಲ್ಲವನು | ಮಾಧವ
ಗೊಪ್ಪಿಸಿ || ಭೂಧವನಾದಾತನ | ಪಾದವ ಮರೆಯದೆ | ಆದರದಿಂದ ಚಿದ್ರಿ |
ನೋದವ ನೋಡುತ್ತಿರುತ || ೫ ||

—(ಭಕ್ತಿ ಗೀ.)

ಇಂಥ ಸುಖವನ್ನು ಪನರು ಅನುಭವಿಸಿ ನೋಡಲೆಂದೇ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ
“ಕೀರ್ತನದ ಸವಿಯನನುಭವಿಸಿ ನೋಡು” ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಉಪದೇಶಮಾಡಿರು
ವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ವಿವರಣೆಯು ಆಶ್ವಾಸವು ನಿರೂಪಣಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಆಶ್ವಾಸ

ಕೀ|| ಉದಯ ಪುರದೊಳಗೆ ರತಿಯಾರಾಣನು | ಸದಯ ನಾದ ದೊರೆಯಾಗಿ
ರುತ || ಪದುಮನಾಭಭಕ್ತಿಯ ಬಿಡದಿದ್ದನು | ಚದುರನಾಗಿ ತಾಸನವರತ ||

ವೀರಶ್ವರಿಯನಾದ ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ಕವಿಗಳು
ವರ್ಣಿಸುವದೇನೆಂದರೆ—

ಚಾ|| ಬಿರುಬಿಸಿಲ ಬೀಗೆಯೊಳು ಚಂದ್ರಮ-ನಿರದೆ ಗಗನದೊಳುದಿವವೊಳ್ |
ಬರಟುಜಾಲಯ ಮರಗಳೆಡೆಯೊಳು-ಭರದಿ ಚಂದನವೆದ್ದವೊಳ್ || ಕೆರಳ್ದ ಸಿಂಹದ
ನಡುವೆ ನಂದಿಸು-ಬರುತ ತಾ ಕಂಗೊಳಿಸವೊಳ್ | ಬಿರುಸೆದೆಯೊಳುದಿಸಿದಳು
ಕಲ್ಲನು-ಕರಗಿಸುವಳಿವಳೆಂಬವೊಳ್ ||

ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ವಿವರಣೆಯು ಎಂದು ನಾಮಕರಣವಾಯಿತು. ಆ ಹುಡುಗಿಯು
ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡವಳಾಗುತ್ತಲಿ—

ಕು|| ಒದುವಳು ಬೀಳು ಬೀ | ಕಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳನು; | ಮೋದದಿಂ
ಕೇಳ್ದಳು ಪುರಾಣವನ್ನು; || ಆದರದಿ ಭಕ್ತಜನ | ರಾದವರೊಳಗೆ ಸೇರಿ | ಯಾದ
ವೇಂದ್ರನ ಭಜಿವಳಿವೆಯಿಂದ ||

ಹುಡುಗಿ ಅಡಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಕೊಟ್ಟ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೈಗೊಡಿಸಿ
ಕೊಂಡ ಮಾರಿಯು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಳಾಗುವಾಗಲೇ ಒಬ್ಬ ವರನ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತನ
ಗೊಬ್ಬ ವರನು ಬೇಕೆಂದು ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳುವನು ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಒಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಶುಭಾಗಮನವನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದು—

ಮಾಲಕಂಸ-ವಿಕತಾರ

ಬಾರೊ ಸಮ್ಮ ಮನೆಗೆ | ಗೋವಾಲಕೃಷ್ಣ | ಬಾರೊ ಸಮ್ಮ ಮನೆಗೆ
 || ಪ || ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರನ್ನು | ನಲ್ಲಿಸಿ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ | ಗುಲ್ಲು ಮಾಡದೆ ಮೊಸ | ರೆಲ್ಲ
 ಸುರಿದ ಕೃಷ್ಣ || ೧ || ಕಸ್ತೂರಿತಲಕವು | ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಪಣೆಯೊಳಿಟ್ಟ | ಮಸ್ತಕ
 ಎರೆ ಪರ | ವಸ್ತುಗಳೇಕೊ? ಕೃಷ್ಣ || ೨ || ನಾರಿಯರೆಲ್ಲರು ಕೂಡಿ | ನೀರಿಗೆ
 ಹೋಗುವಾಗ | ದಾರೀ ಅಡ್ಡ ಗಟ್ಟಿ | ಬಾರೆಂದು ಕರೆದ ಕೃಷ್ಣ || ೩ || ನಾರಿಯ
 ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟ | ಶೀರೆಗಳ್ಳಾರಿಸಿ | ದೂರ ವೃಕ್ಷದ ಮೇ | ಲೇರಿಸಿಂದ ಕೃಷ್ಣ || ೪ ||
 ಅಂಗನೆಯರ ವ್ರತಭಂಗವ ಪಡಿಸಿದ | ರಂಗಪಲ ಭವ | ಭಂಗಿಸಿದಾ ಕೃಷ್ಣ || ೫ ||

—(ದಾ)

ಹೀಗೆಂದು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾ
 ಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಮನುಷ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕ
 ವಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಸಂಗೀತಸಾಹಿತ್ಯಕಲಾವಿಮೀಸಃ | ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪಶುಃ ಪುಚ್ಛವಿಮೂಢಾ
 ಹೀಸಃ || ತೃಣಂ ಸ ಪಾದಸ್ತು ಪಿ ಬೀವಮಾಸಃ | ತದ್ವ್ಯಾಗಧೇಯಂ ಪರಮಂ
 ಪಶೂನಾಮ್ ||

—(ಸು)

ಅ|| ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ-ಎಂಬೆರಡು ಕಲೆಗಳಿಲ್ಲದವನು ಬಾಲವೂ ಕೋಡೂ ಇಲ್ಲದ ಪಶು
 ವೇ ಸರಿ. ಅವನು ಹುಲ್ಲುತನ್ನದೆ ಬದುಕಿರುವನು. ಅದೇ ಪಶುಗಳ ಸುದ್ದೆ.

ವಿಾರಾಬಾಯಿಯು ಸಂಗೀತಸಾಹಿತ್ಯವೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆ ನಿಪುಣಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಹರಿಭಕ್ತಿ
 ಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ವಿಾರಾಬಾಯಿಗೆ ಸಂಗೀತವು ಬರುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಹೇಗೆ ಶೋಭಿತೆಂದರೆ—

ಸಾ|| ಹಾಲು ತಾನೆ ರುಚಿ ಇರಲು ಸಕ್ಕರೆಯ | ಮೇಳವಾದ ತೆರದಿಂದೆ ||
 ತ್ರೀಲೋಲನ ನಾಮವು ಸಂಗೀತದಿ | ಮೇಲೆನಿಸಿತು ಜನರಿಂದೆ ||

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಮುಗಿಯುತ್ತಲೆ ಅವಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದು—

ಶ್ಲೋ|| ಸಚ್ಚಿತ್ತಭ್ರಮರ, ತ್ವಯಾಯದಿ ಪರಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯಮೇವ ಕ್ವಚಿತ್ |
 ತಚ್ಚೈಕೃಷ್ಣಪದಾಂಬುಜೇ ವಿಕಸಿತೇ ರಾತ್ರಿದಿವಂ ಸ್ಥೀಯತಾಮ್ || ತತ್ಸಿಂಹ
 ತ್ವಾ ತವ ಬಂಧನಂ ಸ ಹಿ ಭವೇಜ್ಜಾತೋಽಪಿ ಚೇದ್ವಂಧನೇ | ತದ್ವಂಧಾದಪಿ
 ಮುಕ್ತಿರೇವ ಭವಿತಾ ತತ್ತ್ವಾತುಕಂ ಪಾತು ಮಾಮ್ ||

—(ಸು)

ಅ|| ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಭ್ರಮರವೆ, ನೀನು ಎಲ್ಲಿದಾದರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಅರಳುವ
 ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಇರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಬಂಧನವಾಗುವದಿಲ್ಲ.
 ಬಂಧನವಾದರೂ ಆ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಆಗುವದು. ಈ ಕಾತುಕವು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ವೀಣೆಯನ್ನು ಕವಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಗಾನಾಬ್ಧೇಸ್ತು ಪರಂ ಪಾರಂ ನೋಪೇಯಾಯ ಸರಸ್ವತೀಃ |
 ಅಶೋ ನಿನುಜ್ಜನಭಯಾತ್ಪ್ರಾಂಭೀಂ ವಹತಿ ವಕ್ಷಸಿ ||

—(ಸು)

ಅ|| ಸರಸ್ವತಿಯು ಸಂಗೀತವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದ ಆಚೆಯ ದಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಳುಗೇನೆಂದು ಹೆದರಿ ಎದೆಮುರೇಲಿ ಸೋರೇಬುರುಡೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು.

ಈ ವಿರಾಬಾಯಿಯನ್ನು ವರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ರಾಜಪುತ್ರರು ಬಂದರೂ ಅವಳ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮುಂದೆ ನಶ್ವೇಷ್ಯರಾಗಿ ಹೋದರು. ವಿರಾಬಾಯಿಯಾದರೂ ಪದಮಾಶ್ವನಲ್ಲಿ ನಟ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೇಹಭಾವವೇ ಇಲ್ಲದವಳಾಗಿದ್ದಕಾರಣ ಆ ರಾಜಪುತ್ರರು ತನ್ನನ್ನೇಕೆ ನೋಡಬರುವರೆಂಬ ಉದ್ವೇಶವೇ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯೇನೂ ಸರಸವಾನ್ಯವಲ್ಲ—

ತ್ರಿ|| ಐವರಟ್ಟ್ವಾಸವನು ಯೌವನದ ಹಾಡನ್ನು | ಹೊಯ್ದು ತಾ ಪಶಕೆ ತಂದಾತ ಬಗದೊಳು | ದೈವ ತಾನಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ || —(ಸ.ಪ.)

ಆದರೂ ತದೆಯು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ—

ಸಾಂ|| ಚಿತ್ತೂರನ ಕುಂಭಸೆಂಬರಸನು ಬಂದು | ಮತ್ತಾಗಮನೆಯನು ಕರಿಸಿ || ಚಿತ್ತದಿ ಸಂತಸದಾಳ್ದನು ಸರ್ವಸಂ | ಪತ್ತು ಬಂತೆನ್ನುತೆ ನೆನಸಿ ||

ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲಿ— —(ಸ.ಪ.)

ದಿಂ|| ಸೊಸೆಯು ತಂದಾ ಕೃಷ್ಣನನು ಅತ್ತಿ ನೋಡಿ | ಏಷವ್ಯವಾಯ್ತೆಂದ ಳ್ಳಹಳ ಮಾತನಾಡಿ ; || ಮಸಗಿ ಶಕ್ತಿಯು ಪಾಸಕರು ತಾವೆನುತ್ತೆ | ಸೊಸೆಯ ಬೀರಟ್ಟಿಳ ಸಿಟ್ಟ ತೋರಿಸುತ್ತೆ ||

ಆ ಏಕಾಂತವಾಸವು ವಿರಾಬಾಯಿಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ—

ಭೋ|| ಜನಗಳಿಲ್ಲದೆಯೊಳೆಹುದೆ | ಮನಕೆ ಶಾಂತಿ ಬಗದಿ ಬಹಳ | ಜನಕೆ; ವಿರಾಬಾಯಿಯ ಸ್ವಭಾವವರಿಯಲು || ಜನಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು | ಮನಕೆ ಶಾಂತಿ ತಂದುಕೊಂಡು | ಜನರಿಗದನು ಸೂರೆಗೈವ ಪರಿಯೊಳಿದು ||

ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಪ್ರಕಟವಾದ ಭಜನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣುಹಾಕಿದಳು. ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಶಬ್ದಶಕ್ತ್ಯೈವ ಕುರಾಣಾ ಸರ್ವದಾಸವನವ್ಯತಿರೇಕ, | ಕಾವ್ಯ ವಿದ್ಯಾ ಶ್ರುತಿಗತಾ ಸ್ವಾನ್ಮೃತಸ್ಯಾಪಿ ಬೀವಿಸಿ || —(ಸುಲಾ)

ಅ|| (೧) ಶಬ್ದಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೆ (ಸರ್ವದಾ + ನವ + ನಿರ್ವೃತಿಂ) ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಸ ಸುಖವನ್ನು ಮಾಡುವಂಥ (ಕಾವ್ಯವಿದ್ಯಾ) ಕಾವ್ಯವೆಂಬ ವಿದ್ಯೆಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಬೇಸತ್ತವರೂ ಉಲ್ಲಾಸಗೊಳ್ಳುವರು. (೨) ಶಬ್ದಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೆ (ಸರ್ವ + ದಾಸವ + ನಿರ್ವೃತಿಂ) ಸಮಸ್ತ ರಾಕ್ಷಸರ ಸುಖವನ್ನು ಮಾಡುವಂಥ (ಕಾವ್ಯವಿದ್ಯಾ) ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನ ವಿದ್ಯೆಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಸತ್ತವರನ್ನೂ ಬದುಕಿಸುವದು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಅವಳು ತಂದುಕೊಡುವಂತೆ ಅವಳು—

ಶ|| ಅಂದು ಗೀತಗೋ | ಎಂದಕೆ ತಾ ನಲ | ಎಂದಲಿ ಟೀಕೆಯ ರಚಿಸಿ ದಳು || ಸುಂದರಿ ಪತಿಗದ | ರಿಂದ ಕೀರ್ತಿಬರೆ | ಮುಂದೆ ಜನಗಳದ ಶ್ಲೋಸಲು ||

ఓగిరుత్త ఒందు దిన తన్న మృదుకంఠదింద ఇష్టద్యేవవన్న నేనీశోల్యుత్తి
ద్వారీ—

కాంబోది-ఆదితార

కణ్ణీసల్లి కట్టిదంతిది । బణ్ణవాతల్లవేన్నంతే భావిసి నోడబారదే ?
॥ పఃసూడిద సోగిగెరియ కడుసోంపు, । నోగసువడేద సుళిగురుళిన
గుంపు, ॥ ఆడువ మురుకు మూగాయగ్గళ వేంపు, । కూడే కుణివ
కూడువువసలంపు ॥ ౧ ॥ కేళిలేడేగేడేగమరువ కేంబేరలు, । కేళిసబు
వడేయే కేళింకంప గేరేగోరులు, ॥ తళితళిసువ తేలువ కణ్ణాలరు, ।
తనగంపసు సూసువ సుయ్యేలరు ॥ ౨ ॥ సిరియేదేయోళు తోళగువ వులి
యుగురు, । సింగరిసిద సిరిగందద తిగురు, ॥ కేళిరు దుడేయే తోళ
సియ పోసజిగురు, । తిరేమసగువ పోందుగులద పోగరు ॥ ౩ ॥ ముళిదు
యతీడే కట్టిద పోడేదార, । ముద్దువడేద నేవళదుడిదార, ॥ బళసిద
పవళసరద సింగార, । బణ్ణదుడేయ బిగిదుట్టి వ్యేయార, ॥ ౪ ॥
ఒందడి తలదోళు సిందిక సిలవు, । మత్తొందడియను సాజీద బలు
గిలవు, ॥ మందేయ పసుగళ మన్నిప సలవు, । మడవ సవివసల్లరువి
నోళిలవు ॥ ౫ ॥ — (గె. గో)

ఇష్టరల్లి పాపంజికసుమిక్కి మారేయ తక్కువల్లవేందరితు ఝులవారద రాద
కుమారియన్న కడ్డుతందు మదుమేయిగా అవళోడనే లోలనాగిద్దు కుంభను ఇదన్న
మరేయల్లి అలిసి కనకరగోండు అరమనేగి శేరిద కాగి అవళగాగి ఒందు గుడియన్న
కట్టిసికూట్టి అల్లి భక్తజనరు శరబతుదేంద్ర దేవతాశేవ నడయబతుదేంద్ర ఒప్పి దను.
ఆదరే ఈ సుయోగవు బతువివస నడయలల్లు. ఏకేంద్ర—

భా॥ ఝులవారద కువరియోళు మన । కిలీసిద మందార
రాబను । తాళి వేణాంతరవ బందా భజనే ముగియంతలే ॥ ఆలలనే
యను నోడబయసలు । కిళితనవరియదిక మిరియవ । కిళిలగద
మనేదోలరలవనను కండనా కుంభ ॥

వేణాంతరద రాజపుత్రనన్న కాణుత్రలే ఇదల్ల మారేయ దేవతాశేవయ దుష్టం
ణామవేందు కుంభను మారేయ మేలే శోభవన్న మాడి అవళన్న మనయింద ఘోర
కాకిదను. అదన్న అవళీనా విరోధవాగి భావసలే ఇల్లు. ఏకేంద్ర—

క॥ సిట్టిబ్బసిదోడమినిసుం । పుట్టిదు సాధుగళ మనదోళుకా !
ఏకారం; ॥ దట్టియ పుల్గొళ్ళియనాం । తిట్టిడే బిసియపుదేం? వలం
కడల జలం ॥ — (న. శ)

ಆಮೇಲೆ ಮಾರೆಯ ಸರಳಸ್ವಭಾವವನ್ನರಿತಿದ್ದ ಜನರು ಕುಂಭನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಮಾರಾಟವಾಯಿತು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಮತ್ತೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಕೀರ್ತನವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಏನಾಯಿತೆಂದರೆ—

ಕೀ॥ ಮೊಗಲರವನನಿಸಿದ ಚಕ್ರೇಶನು | ಮಿಗಿಲಚ್ಚರಿಗೊಂಡನ ಕೇಳಿ || ಹೊಗಳುತ್ತದನು ನೋಡಲು ತಾ ಬಂದನು | ಜಗವರಿಯದ ವೇಷವ ತಾಳಿ ||

ಆದಿನದ ಕೀರ್ತನವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಆನಂದಗೊಂಡ ಆ ಶ್ರೀಮಂತ್ರನು ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಾಧನವೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಮಾರಾಟವಾಯಿ ಹೇಳಿದ್ದು—

ಶ್ಲೋ॥ ಸಂಸಾರೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ತು ನಾನಾಧರ್ಮಪ್ರತಿಪಾದಕಃ | ಯದಿ ತೇ ನರಕಾರ್ಥೀತಿ ಕೃಷ್ಣಮೇಕಂ ಸಮಾಶ್ರಯ || —(ಸು. ೮೦)

ಅ॥ (೧) ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅನೇಕ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ನಮಗೆ ನರಕದ ಭಾತಿಯಿದ್ದರೆ ಕೃಷ್ಣನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕು. (೨) ನರಕಾಸುರನ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇದ್ದರೆ ಕೃಷ್ಣನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕು.

ಇದನ್ನೇ ಭಾಗವತಶಿರೋಮಣಿಗಳು ಉಪದೇಶಮಾಡಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಕಾಂಬೋದಿ-ಅಟಕಾಳ

ಪಾದವ ನೆರೆ ಸಂಬಿ ಬದುಕಿರೊ | ನಮ್ಮ | ಯಾದವ ನಾರಾಯಣನ ದಿವ್ಯ ಶ್ರೀ || ಪ || ಹಿಂದೂ ನಡತೆಗೆ ಹೇಸಿರೊ; | ಮುಂದೆ | ಸಿದೆ ಬಾರದವೊಲು ನೀಸಿರೊ; || ನೀ | ಎಂದೂಮೊದಲು ಕುಲಕೇಳಿಗೆಯವಂತೆ | ಒಂದೆ ದಿಟವೆ ವಿಡಿ ದುತ್ತಮರೆನಿಸಿರೊ || ೧ || ನಿಮ್ಮ ನೆಲೆಯ ನೀವೆ ತಿಳಿಯಿರೊ; | ತಿಳಿ | ದೊಮ್ಮದ ನಡತೆಯನುಳಿಯಿರೊ; || ಬಲು | ಹಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಗಳನು ಹಳೆಯಿರೊ; | ಸಜ್ಜನ | ನಮ್ಮ ತವವಂತೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗವಿಡಿಯಿರೊ || ೨ || ಕರ್ಮದ ಬಿರುಗಂಟ ಕಳೆಯಿರೊ; | ನಿಮ್ಮ | ದುರ್ಮತಿಧೂಲಿಯ ತೊಳೆಯಿರೊ; || ಮಿಗೆ | ಸಮಲ ಚಿತ್ತದಿ ನೇಮವಿಡಿದು ನಮ್ಮ | ತಿರ್ಮಲಾರ್ಯರಂತೆ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಿರೊ || ೩ || —(ಗೀ. ಗೋ)

ಇದು ಹೇಗೆ ಕೊನೆಗಂಡಿತೆಂದರೆ—

ಸಾ॥ ಜನವನದಕೆ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಲೊಂದೊಡವೆಯ | ನನುನಯದಿಂ ಕೊಡಲ ದನು || ತನಗೆ ಬೇಡವೆನಲಾಕೆ ಕೃಷ್ಣಗಿಂ | ದೆನುತಿಡುತ್ತದನ್ನೆದಿದನು ||

ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೆ ಕುಂಭನಿಗೆ ನಾಯಿತೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ॥ ಮರ್ಕಟಸ್ಯ ಸುರಾಪಾನಂ, ತಸ್ಯ ವೃತ್ತಿಕದಂತನಮ್, | ತಸ್ಯ ಧ್ಯೇ ಭೇತಸಂಚಾರೋ, ಯದ್ವಾತದ್ವಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ || —(ಸು)

ಅ॥ ಕೋತಿಗೆ ಮದ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿಸುವಾಗ ಬೇಳು ಕಟ್ಟಿ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಒಕಾಚಿಯ ಆವೇಶವೊಂದು ಸೇರಿದರೆ ಆಗಬಾರದ್ದೆಲ್ಲ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಒಡನೆ ಮಾರಾಬಾಯಿಯನ್ನು ನಂದಿಸುವದಕ್ಕಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆದರೂ:-

ಮೃ|| ಅರಿಯದು ಕಷ್ಟ ಸಾಗರವು ಸಂತದುಕುಂದೆ? ಗೂಗೆ ಕಂ | ಡರಿಯದು
ಚಂಡರೋಡಿಯನಿಂಗದು ಭಂಗವೆ? ' ನೋಡೆ ಕಾಗೆ ಕಂ | ಡರಿಯದು
ಚಂಧುನಂ ಸನಿಗೆ ಹೀನವೆ? ಸಜ್ಜನರೊಳ್ಳನಿಂ | ತರಿಯದೆ ದೂರ್ತಿನಂ ಪಳೆಯ
ಕಷ್ಟತೆ ಸಾರ್ಗುಮೆ ದಿವ್ಯರಪ್ಪರಂ? || —(ಭ. ೮)

ಕೊನೆಗೆ ಮಾರಾಬಾಯಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆಕನಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಿಸು ಬರುವದೆಂದು ಅವನು
ಆಕೆಯನ್ನು ಉರಿದ ಹೊರಡಿಸಿಟ್ಟನು. ಆಗಲೂ ಆಕೆಯು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ—

ಸಾರ|| ತೋರೆಯುತೆ ರಾಜವಸ್ತ್ರಾಭರಣಂಗಳ | ಹರುಷಕೆ ಕುಂದನು ತರದೆ ||
ಹೊರವಂಟಳಾಕ್ಷಣ ತಂಬೂರಿಯೊಡನಕೆ | ಹರಿನಾಮಸ್ತುರಣೆಯ ಬಿಡದೆ ||
ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಕೃದ್ರಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುವವಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ
ಹೇಗಿದ್ದಳೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ತೀರ್ತ್ಯ ಮಹಾರಣ್ಯವಂ, ಹತ್ವಾ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿರಾಕ್ಷ್ಯಸಾನ್, |
ಯೋಗೀ ಶಾಂತಿಸಮಾಯುಕ್ತಾ ಆತ್ಮಾರಾವೋ ವಿರಾಜತೇ || —(ಆ. ಬೋ)

ಅ|| (ಸಂಸಾರವೆಂಬ) ದೊಡ್ಡಕಡಲನ್ನು ದಾಟಿ ರಾಗ, ದ್ವೇಷ-ಎಂಬೀ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು
ಕೊಂದು ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಯೋಗಿಯು ತನ್ನ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ತಾನು ಶೋಭಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಂಥವರನ್ನೇ ಮುನಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುವರು—

ಶ್ಲೋ|| ದುಃಖೇಷ್ಟಸುದ್ವಿಗ್ನ ಮನಾಃ, ಸುಖೇಷು ವಗತ್ಸ್ಮೃತಃ, | ವೀತ
ರಾಗಭಯಕ್ರೋಧಃ, ಸ್ಥಿತಧೀರ್ಮುನಿರುಚ್ಯತೇ || —(ಭ. ೧೬)

ಅ|| ಕಷ್ಟಬಂದಾಗ ತಗ್ಗದೆ ಸುಖಬಂದಾಗ ಹಿಗ್ಗದೆ ರಾಗ, ಭಯ, ಕ್ರೋಧ-ಇವುಗಳನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕದಲದಹಾಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವನಿಗೆ ಮುನಿಯೆಂದು ಹೆಸರು.

ಮುಖಾರ-ಅಟಕಾಳ

ನಂದಗೃವರು ಮಿಗೆ ನಂದಿಸುತ್ತಿರಲಿ || ಪ || ನಂದಗೃವರು ಮಿಗೆ ನಂದಿಸ
ಲೆನುಗದ | ರಿಂದ ಕೊರತೆಯಾವುದದಕೆ ಬಿನ್ನವೆನು; | ಸಂದಕಾಯಂಧ ನಿನ್ನ
ಸಲ್ಲಡಗನುರಿಸಿ | ದಂದುಗೆಯೊಳು ಕಲೆಯೊಂದಿರೆ ಚಿತ್ತಕೆ | ಬಂದ ಪರಿಯೊಳದ
ಒಣ್ಣಗೈವುದು ಲೇಸು || ೧ || ಮೊಲ್ಲದ ನುಡಿಗಳ ಸೊಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರಲಿ || ಪ || ಮೊಲ್ಲದ
ನುಡಿಗಳ ಸೊಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದೊಡ | ಮಿಲ್ಲನೆಮಗೆ ಹೀನನದಕೆ ಬಿನ್ನವೆನು; || ಬಲ್ಲರ
ಬಲ್ಲ ಪಾವನವಹ ನಿನ್ನ | ಮೊಲ್ಲದಿಡಳದೊಳು ಮನುಗುವ ರೇಪೆಗ | ಕಲ್ಲ
ಧೂಳಿರೆ ತೊಡೆದನುಗೈವುದು ಲೇಸು || ೨ || ಬೈದೊಡೆ ಬೈದರ ಬಾಯಿನೊಂದ
ವುದು || ಪ || ಬೈದೊಡೆ ಬೈದರ ಬಾಯಿನೊಂದವುಮೆ | ಗಾದ ಕೊರತೆಯಾ
ವುದದಕೆ ಬಿನ್ನವೆನು; | ಯಾದವ ನಾರಾಯಣ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಶ್ರೀ | ಪಾದ ಸೋಂ
ಕಿದ ರನ್ನವಾವುಗೆ ಮಾಸಿರೆ | ಆದರಿದಂದನನುಗೈವುದು ಲೇಸು || ೩ ||

—(೧೬. ಗೋ)

ಜನರು ಕುಂಭನಿಗೆ ಮತ್ತೆಯೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಕುಂಭನೂ ಕೂಡ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದರೂ ವಿರಾಟಾಯು ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಅವನ ಹೃದಯವೂ ದಾರಿಗೆ ತಿರುಗಿತ್ತು.

ಶ್ಲೋ|| ಸತ್ಸಂಗಾದ್ಭವತಿ ಹಿ ಸಾಧುತಾ ಖಲಾಸಾಮ್; | ಸಾಧುನಾಂ ನ ಚ ಖಲಸಂಗಮಾತ್ಪಲತ್ವಮ್; || ಆಮೋದಂ ಕುಸುಮಭವಂ ಮೃದೇವ ಧತ್ತೇ; | ಮೃದ್ಗಂಧಂ ನ ಚ ಕುಸುಮಾನಿ ಧಾರಯಂತಿ || —(ಸು)

ಅ|| ಸತ್ಸಂಗದಿಂದ ಖಲಿಗೂ ಸಾಧುತ್ವವು ಬರುವದು. ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಖಲಸಂಗ ದಿಂದ ಖಲತ್ವವು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಹೂವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಹೂ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿರಾಟಾಯುಯು ವೃಂದಾವನದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋಗುತ್ತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜೀವಗೋಸಾಯಿ ಎಂಬ ಸಾಧು ಹೆಂಗಸರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದು —

ಸಾಂ|| ಪೆಣ್ಣಿಲ್ಲವೆ ತಮ್ಮನೆಲ್ಲ ಪಡೆದ ತಾಯಿ? | ಪೆಣ್ಣಿಲ್ಲವೆ ಪೊರೆದನಳು? || ಪೆಣ್ಣಿಲ್ಲವೆಗೈಂದೇ ತಕೆ ಬೀಳುಗಳೆವರು ? || ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಗಾಂವಿರು ||

---(ಹ. ಧ.)

ಆಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ವಿರಾಟಾಯುಯು ಮಹೋನ್ನತಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಸಾಧು ತಾನೆ ಬಂದಾಗ ವಿರಾಟಾಯು ಹೇಳಿದ್ದು —

ಸಾ|| ಗಂಡಸೊಬ್ಬನೇ ಕೃಷ್ಣನೂರ್ತಿ; ಬ್ರ | ಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಪರಸಿಲ್ಲ || ಹೆಂಡಿರುಗಳು ಜೀವರುಗಳೆಲ್ಲರಿದ | ಕಂಡರೆ ಬಂಧನವಿಲ್ಲ ||

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕುಂಭನ ಕಡೆಯವರು ಬಂದು ವಿರಾಟಾಯುಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಊರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆದರೂ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹರಿದಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಅವಳು ದ್ವಾರಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ —

ಸಾಂ|| ಎಸುತ ಕೃಷ್ಣಾ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಎಂಬ ನಾಮವನಾಕೆ | ಘನಭಕ್ತಿ ಭಾವದ ಭರದಿ || ಜನನೆ ಸಮಾಧಿಯೈ ಕೃವನಲ್ಲಿ ತಳೆದಳು | ಚಿಸುಮಯ ರೂಪವಹೊಂದಿ ||

ಈ ಮಹತ್ವಲವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟೇ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ "ಕೀರ್ತನದ ಸವಿಯಸನುಭವಿಸಿ ನೋಡು" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಉಪದೇಶಮಾಡಿರುವರು.

ಕ ಬಿ ರ ದಾ ಸ ಪೀಠಿಕೆ—ನಾಮಸ್ಮರಣೆ

ತೋಡಿ-ತ್ರಿಪುಟಿ

ಸುಲಭವಾಗಿರುವ ಸಾಧನವನ್ನು ಕೇಳು || ಪ || ತಿಳಿಯೆ ಸಿನ್ನು ದ್ವಾರವನು
ಗೈದು ಬಾಳು || ಅ. ಪ || ಗುರುಸೇವೆಯೊಳು ನಿಂದು ತೊರೆಯಹಂಕಾರವನು ;
ನೆರೆ ವಿಚಾರಿಸು ಮೋಕ್ಷವೆಂತೆಂಬುದನು ; || ಪರಿಪರಿಯ ಕೆಲಸದೊಳು ತೊಡ
ಗಿದೊಡಂ ನೀನು | ಮರೆಯದಿರು ಭಗವಂತನಮಲನಾಮವನು || ೧ ||

ಸಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ಸತ್ಯನರು ಉಪದೇಶಮಾಡಿ
ರುವುದೇನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ತಿರಿದೀ ಸಂಸೃತಿಯೆಂಬ ಪೇರಡವಿಯೊಳು ದುಃಖಾನ್ನಿ ನಿನ್ನಂ ನಿರಂ |
ತರಮಾಳುತ್ತಿರೆ ಬೆಂದು ನೊಂದು ಸಮೆಯುತ್ತತ್ತಾಸುಮೋರೊರ್ಮೆ ನೀಂ ||
ಕುರುಡಂ ಲಾಸಗೆ ಮೆಟ್ಟಿದಂತೆ ದೊರೆಕ್ಕೊಡಿದ್ದಲ್ಪಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆ | ಚ್ಚಿರದಿರ್,
ಮೆಳ್ಳಡದಿರ್, ತೊಡಂಕಿ ಕಿಡದಿರ್, ದುರ್ಮೋಹದಿಂದೆ ಬೇವನೇ || —(ಜೀ. ಸಂ)

ಟೀ|| ಆಳುತ್ತಿರೆ-ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು ನಮೆಯುತ್ತ-ಸೂರಗುತ್ತ. ಲಾಸಗೆ-ಈಳಗೆ.
ಕುರುಡಂ....ಮೆಚ್ಚಿರದಿರ್-(ಏನನ್ನೋ ಹೆಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ) ಕುರುಡನು (ಹೇಗೋ) ಈಳಿಗೆಯ
ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿರೂ (ಮುಂದೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚುವದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಿ
ಕೊಳ್ಳುವನಾದ್ದರಿಂದ) ಅವನಿಗಾಗುವ ಸುಖವು ಅಲ್ಪವೇ ಆಗಿರುವಂತೆ ಸಂಸಾರಸುಖವು ಮುಂದೆ
ದುಃಖಕ್ಕೆ ಸಂಚಕಾರವಾದ ಅಲ್ಪಸುಖವೆಂದರಿತು ಅದಕ್ಕೆ ಮರುಕಾಗಬೇಡ.

ಹಾಗಾದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೇನು ಮುಖ್ಯವೆಂದರೆ—

ಕಂ|| ತಿಂಬುದು ಮಲಗುವುದಂಜುವು | ದೆಂಬುದರೊಳ್ಳತುನರಗೆ ಭೇದ
ಮದಿಲ್ಲಂ ; || ತುಂಬಿದ ತಿಳಿವೆ ಮನುಷ್ಯತೆ | ಗಿಂಬಿನಿವುದದಿಲ್ಲದಂ ದ್ವಿಪದಪಶು
ವೆನಿಕುಂ || —(ನ. ಶ)

ಟಿ|| ತುಂಬಿದ ತಿಳಿವೆ-ವಿಶ್ಲಿಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುವದೆ.

ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂತೆಂದರೆ—

ಸೂ|| ನಾಸ್ತಿ ತೇಷು ಜಾತಿವಿದ್ಯಾರೂಪಕುಲಧನಕ್ರಿಯಾದಿಭೇದಃ ||

—(ನಾ. ಥ. ಸೂ)

ಅ|| ಅವರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ವಿದ್ಯೆ, ರೂಪ, ಕುಲ, ಧನ, ಉದ್ಯೋಗ— ಇವುಗಳಿಂದಾದ ಯಾವ
ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲ.

ದೇವರು ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಜಾತಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವವನಲ್ಲವೆಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕವಿ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಅಯಮುತ್ಸವೋನಯಮಧಮೋ | ಜಾತ್ಯಾ, ರೂಪೇಣ, ಸಂಪದಾ, ವಯಸಾ, || ಶ್ಲಾಘ್ಯೋಶ್ಲಾಘ್ಯೋ ವೇತ್ಯಂ | ನ ವೇತ್ತಿ ಭಗವಾ ನನುಗ್ರಹಾವಸರೇ || —(ಸು)

ಅ|| ದೇವರು ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಜಾತಿ, ರೂಪ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವಯಸ್ಸು—ಮೊದಲಾದವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವನು ಉತ್ತಮನು, ಇವನು ಅಧಮನು, ಇವನು ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರನು, ಇವನು ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರನಲ್ಲ—ಎಂದು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ.

ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವರೇ ಧನ್ಯರೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ತಜ್ಞಾನ್ಯಸಂ ಪ್ರಶಮಕರಂ ಯದಿಂದ್ರಿಯಣಾಮ್; | ತಚ್ಚಿದ್ರಿಯಂ ಯದುಪನಿಷತ್ಸು ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಮ್; || ತೇ ಧನ್ಯಾ ಭುವ ಪರಮಾರ್ಥನಿಶ್ಚಿತೇಹಾಃ | ಶೇಷಾಸ್ತು ಭ್ರಮುನಿಲಯೇ ಪರಿಭ್ರಮಂತಿ || —(ಧ. ಅ)

ಅ|| ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ರಾಂತಿಗೊಳಿಸುವದೇ ತಿಳಿದವರೇ. ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿರುವರ್ಥವೇ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ನಿಜವಾದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವರೇ ಧನ್ಯರು. ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಮೋಹದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನಿಚ್ಛಿಸದ ಮೂಢರನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾಗವತರು ನಂದಿಸಿ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಮುಖಾರಿ-ಝಂಪೆ

ಮೂಢ ಬಲ್ಲನೆ ಜ್ಞಾನದೃಢಭಕ್ತಿಯು? | ಕಾಡ ಕವಿ ಬಲ್ಲದೇ ಮಾಣಿಕದ ಬೆಲೆಯು? || ಪ || ಕೋಣ ಬಲ್ಲದೆ ವೇದವನ್ನೋದಿ ಪಠಿಸಲಿಕೆ? | ಗೋಣಿ ಬಲ್ಲದೆ ಎತ್ತಿನ ದುಡಿವು? || ಪ್ರಾಣ ತೊಲಗಿದ ದೇಹ ಕಿಚ್ಚೆಂದು ಬಲ್ಲದೇ? | ಕ್ಷೋಣಿಯೊಳು ಕುರುಡ ಬಲ್ಲನೆ ಹುಳು ಇರುಳಾ? || ೧ || ಬಧಿರ ಬಲ್ಲನೆ ಸುಸಂಗೀತಸ್ವಾರಸ್ಯವನು? | ಚದುರನುಡಿಯಾಡಬಲ್ಲನೆ ಮೂಕನು? || ಕ್ಲೃಢಿ ಇಲ್ಲದ ಮನುಜ ಅಮೃತಾನ್ನ ಸವಿದನು? | ಮಧುರವಚನವ ಬಲ್ಲನೇ ದುಷ್ಟ ಮನುಜ? || ೨ || ಅಜ ಬರೆದ ಬರೆಹವನು ತೊಡೆಯಬಲ್ಲನೆ ಬಾಣ? | ನಿಜಭಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವ || ಭುಜಗೇಂದ್ರಶಯನ ಸಿರಿ ಪುರಂದರ ಪಠನ | ಭಜಿಸಲರಿಯದವ ಬಲ್ಲನೆ ಮುಕ್ತಿಸುಖವು? || —(ದಾ)

ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರು ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ನೂಯಾಸಂ ಕುರು ವಾಯುರೋಧನವಿಧಾ; | ಮಾರಣ್ಯಮಾಸೇವ್ನ ತಾಮ್; | ಕಾಯೇ ವರ್ಜಿತಭೋಜನವ್ರತತಯಾ ಮಾ ಕಾರ್ತ್ಯಮಾಪಾದಯ; || ಪಂಚಾಗ್ನಿಪ್ರಚಯೇ ನ ಚರ್ಮಹನಂ ನೈವಾಚರ ಕ್ಲೇಶದಮ್; | ಸಾಸಂದಂ ಕುರು ರಾಮನಾಮಭಜನಂ ಸ್ಯಾತ್ತೇನ ಸರ್ವೇಷ್ವಿತಮ್ || —(ಸು)

ಅ|| ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಬೇಡ. ಊಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೈಯನ್ನು ಸೊರಗಿಸಬೇಡ. ಪಂಚಾಗ್ನಿಗಳ ನಡುವೆ ಕುಳಿತು ದುಃಖಕರವಾಗಿ ಮೈ ಸುಟ್ಟುಗೊಳ್ಳಬೇಡ. ಅನಂದದಿಂದ ರಾಮನಾಮಭಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ನೆರವೇರುವವು.

ಆ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯು ಈ ಕಲಿಯುಗಕ್ಕೆಂತು ಎತ್ತಿದ್ದೆಂದು ಒಬ್ಬ ಕವಿ ತೋರಿಸುವದೇನೆಂದರೆ-
ಶ್ಲೋ|| ಕಲೌ ಯುಗೇ ಕಲ್ಮಷಮಾಸಸಾನಾಮಃ | ನಾಸ್ಯತ್ರ ಧರ್ಮಃ ಖಲು ಸಶ್ಚಯೇನಃ || ರಾಮೇತಿ ವರ್ಣದ್ವಯಮಾದರೇಣ | ಸದಾ ಜಪಸ್ತುಕ್ತಿಮು ಪೈತಿ ಜಂತುಃ || —(ಸು)

ಅ|| ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹೊಲಸುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸಿನವರಿಗೆ ನಜವಾಗಿ ಬೇರೆ ಧರ್ಮವೇ ಇಲ್ಲ. ರಾಮನೆಂಬೆರಡಕ್ಕಿರುವನ್ನು ಜಪಿಸಿದವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು

ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯೇ ಪಾಪವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳಿಯುವದೆಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಯಾವನ್ನ ಶ್ರೂಯತೇ ರಾಮನಾಮವಂಚಾನಸಂಧ್ಯನಿಃ | ತಾವ ದ್ಗರ್ಜಂತಿ ಪಾಪೇಭಾಃ ಶರೀರಾರಣ್ಯವಾಸಿನಃ || —(ಸು)

ಅ|| ರಾಮನಾಮವೆಂಬ ಸಿಂಹದ ಗರ್ಜನೆಯು ಕೇಳಬರದೆ ಇರುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಪವೆಂಬ ಆನೆಗಳ ಘೀಂಕಾರ.

ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗುವದೆಂತೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ನಾಮ್ನಾಸ್ತಿ ಯಾವತೀ ಶಕ್ತಿಃ ಪಾಪಸಿರ್ಹರಣೇ ಹರೇಃ | ತವ ತ್ಕರ್ತುಂ ನ ಶಕ್ನೋತಿ ಪಾತಕಂ ಪಾತಕೇ ಜನಃ || —(ಸು)

ಅ|| ಪಾಪವನ್ನು ಕಳಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಹುರಿಗೆ ಎಷ್ಟಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪಾಪಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ.

ಆ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೂಪವಿಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲವೆಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ವನೇ ಚರಾವೋ, ವಸುಚಾಹರಾವೋ, | ನದೀಸ್ತರಾವೋ, ನ ಭಯಂ ಸ್ಮರಾಮಃ, || ಉತಿ ಬ್ರುಹಂತೋಽಸಿ ವನೇ ಕಿರಾತಾ | ಮುಕ್ತಿಂ ಗತಾ ರಾಮಪದಾನುಷಂಗಾತ್ || —(ಸು)

ಅ|| ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡೋಣ. ಹಣವನ್ನ ಪಹರಿಸೋಣ. ನದಿಯನ್ನು ದಾಟೋಣ. ಹೆದರದೆ ಇರೋಣ. ಓಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೆ ಕಿರಾತರು ಆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ 'ರಾಮ, ರಾಮ' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಉಚ್ಚಾರದಿಂದಲೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಎವೇಕಿಗಳು ಬಯಸುವದೇನೆಂದರೆ—

ದರ್ಬಾರು—ಆದಿತಾಳ

ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆ ನಮಗಿರಲೀಗಳು || ಪ || ಮಾಮನೋಹಾರಿ ಶ್ರೀ | ಶೌರಿ ನಾರಾಯಣನ || ಅ. ಪ || ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದೊ | ಕಳೆಯಲು ನಿದ್ರೆಯು |

ಬೆಳಕುಗಳೆಲ್ಲಕೂ | ಬೆಳಕಹ ದೇವನ || ೧ || ಸ್ನಾನಸ್ತಂಧ್ಯಾಚಪ | ಧ್ಯಾನದ ಕಾಲದೆ |
ಮೌನಿಹೃಸ್ತಂಧಿರ | ಜ್ಞಾನದೀಪಾಯಿತನ || ೨ || ನಡುಹಗಲಾಗಲು | ಪಡೆದುದ
ಭುಂಜಿಸಿ | ಅಡಿಗಡಿಗಾ ಜಗ | ದೊಡೆಯಗೋವಿಂದನ || ೩ || ಜೀವನಯಾತ್ರಿ
ಗಿಂ | ದೇ ವ್ಯವಹಾರವ | ನಾವೆಸಗುತ್ತಿರೆ | ಕಾವ ಕರುಣಾಳುವ || ೪ || ಕನಸಿಲಿ
ಕಂಡು | ನೆನೆಸುತೆ ನಾವರೆ | ಅಸಘತತ್ವಾರ್ಥವ | ನನುಗೊಳಿಸ ಶಂಕರ
|| ೫ || —(೨, ೧)

ಬಿ|| ಮಾಮನೋಹಾರಿ-ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ. ಅನುಗೊಳಿಸ-ಕೂಡಿಸುವ, ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು " ಸುಲಭವಾಗಿರುವ
ಸೌಧವನ್ನು ಕೇಳು " ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು. ಹೀಗೆ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ
ಯಿಂದ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಕಬೀರದಾಸನ ಆಖ್ಯಾನವು ನಿರೂಪಿಸ
ಲಾಗುವದು.

ಆಖ್ಯಾನ

ಕೀ|| ಕಾಶಿಯೊಳಗೆ ನೂರಲ್ಲಿಯೆಂಬ ಮುಸ | ಲೇಶನು ನೀಮಂಜೀಯೊ
ಡನೆ || ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಸಾತ್ತ್ವಿಕತನದೊಳು | ಲೇಸಿನೆ ನಡೆಸುತ್ತ ಧರ್ಮವನೆ ||

ಒಂದು ದಿನ ಏನಾಯಿತೆಂದರೆ—

ಸಾ|| ಬಂದಿರೆ ಲಾಹರಿತಲಾಪನೊಳು ತಾ | ನಂದು ತೊಳೆಯೆ ನೂಲನ್ನು ||
ಕಂದನೊಂದು ಕಾಣಿಸಿತು ದಡದೊಳಾ | ನಂದಗೊಳಿಸಿ ಮನವನ್ನು ||

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲದೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಆಗ ನೆನಿಸಿದ್ದು —

ಚಾ|| ಕೆಸರ ಹುಡುಕಲು ಹಾಲಿನಬಿಲ್ವೆಯೆ-ವಶಕೆ ಬಂದಂತಿರ್ಪುದು; | ಎಸೆವ
ಕಲ್ಲಾಯುತಿರೆ ರತ್ನವೆ-ಹುಸನೆನಲು ಕೈಸೇರ್ದುದು; || ವಸಿಸೆ ಗುಡಿಸಲ ಬೇಳ್ವೆ
ನಗನಾ-ಯಸದೊಳರಮನೆ ಕಾಣ್ಬುದು; | ಅಸಮವುಣೋದಯವೆಂದೆನಗೀ-
ತಿಶುಗಳರಗಿಣೆ ದೊರೆದುದು ||

ಹೀಗೆಂದು ಅವನು ಮನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನೂರಲ್ಲಿಯು ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಕಬೀರ
ನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಮುದ್ದಿಯಿಂದ ಸಾಕುತ್ತ ಬಂದನು. ಕಬೀರನು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಸ್ವಭಾವ
ವಾಗಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಮನಾಮವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಹಿಂದುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನೂ
ಒಂದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಉದಾರಸ್ವಭಾವದ ಕಾರಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇ
ನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಶ್ರೀರಾಮನಾಮ್ನಃ ಕಥನೇನ ಮರ್ತ್ಯೋಽಪಿ
ಭಿನ್ನಾತ್ಮಕತಾಂ ವಿಹಾಯ || ಏಕೈಕಂ ಸಮೇತೀತಿ ವಿತರ್ಕಯೇಷಹಂ | ಯನ್ನಾ
ಕುಚನ್ಮಾಽಪಿ ನಾಕುಚನ್ಮಾ || —(ಸು. ೮ಾ)

೮|| ರಾಮನಾಮದ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಮುಷ್ಠನಾದವನು ಕೂಡ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಒಂದಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ (ನಾ+ಕುಚನ್ಮಾ) ನೀಚಜಾತಿಯ
ಮನುಷ್ಯನಾದ ವಾಲಿಯು (ನಾಕುಚನ್ಮಾ) ಹುತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹುಷಿಯೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡನು.
(ನಾ, ಕುಚನ್ಮಾ—ನಂಬಿರಡು ಶಬ್ದಗಳು ಮೊದಲು ಬೇರೆಬೇರಾಗಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಸಮಸ್ತವದವಾಗಿ
ಒಂದೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಒಂದಾಗಿ ನೋಡಿದಂತಾಯಿತು.)

ಈ ಪ್ರಕಾರ ರಾಮನಾಮದ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಬೀರನು ಯಾವಾಗಲೂ ಜನರ ಗುಂಪಿಗೆ
ದೂರವಾಗಿಯೇ ಇರುವದಂತು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆಂದರೆ—

ಭಾ|| ಬಾಳೆ ಬೋರೆಗಳೊಡನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ | ಬಾಳುವವೆ? ನಿರ್ಗಗ್ನಿಯೊ
ಡನೆ ಸ | ಮೋಳವೇ? ಲೋಭಿಯನು ದಾರನು ಸೇರಿಕೊಂಡಿಹನೇ? || ಕೀಳು
ಕುರುಬನು ಪಂಡಿತನ ಮುಂ | ದಾಳಿ? ಭಕ್ತಕ ಬೀರನಾ ಪರಿ | ಕಾಳುಮೂಳರ
ಸಂಗದೊಳು ಕಳೆಯುವನೆ ಕಾಲವನು? ||

ಅವನು ಹಿಂದೂಜನರೊಡನೆ ಬಗೆತಾಗ ಪುರಾಣಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಆ ಮೇಲೆ ಏಕಾಂತ
ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಖರಹರಪ್ರಿಯ—ರೂಪಕ

ಮಂತ್ರವೆಂದು ಸಿದ್ಧಿಸುವೆಡೊ | ಶ್ರೀರಾಮತಾರಕ || ಪ || ಮಂತ್ರಗಳೊಳ
ಗೆಲ್ಲ ಮಹಾ | ಮಂತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದ || ಅ. ಪ || ಗಿರಿಶನು ಬಹುಪ್ರೀತಿ
ಯಿಂದ | ಗಿರಿಜೆಗೊರೆದುದಾಗಿ ಮತ್ತೆ || ನರರಿಗೆಲ್ಲ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ | ಮರಣಕಾಲ
ದಲ್ಲಿ ಪೇಳ್ವ || ೧ || ಸುರನರಕಿಂಪುರುಷರೆಲ್ಲ | ಪರಮಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲಿ || ಭರದಿ
ಜಪಿಸಿ ಸೌಖ್ಯದಿಂದ | ಮೆರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವಾ || ೨ || ಮರವೆಯೆಂಬ
ಕತ್ತಲೆಯ | ತರಣಿಯಂತೆ ಓಡಿಸುವ || ಪರಮತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ | ವರಚಿತ್ಸು
ಖವೀಯುವಂಥ || —(ಭಕ್ತಿ. ೧೯)

ಹೀಗೆ ಅವನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ನೆನಪಾದದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ತ್ರಿ|| ಬಳ್ಳಿಗುರುಡರು ಕೂಡಿ ಹಳ್ಳವನು ಬೀಳ್ವಂತೆ | ಬಳ್ಳಿಯ ಗುರುವು
ನುಪದೇಶವಿಲ್ಲದರೆ | ಎಲ್ಲಿಯದು ಮುಕ್ತಿ? ಸರ್ವಜ್ಞ || —(ಸ. ಪ)

ಆದ್ದರಿಂದ ಗುರುವಿಲ್ಲದ ತನ್ನ ಬಾಳು ವ್ಯರ್ಥವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದು—

ದಿಂ|| ಬರಿದೆ ಬೇಯಿಸಿದು ಪೈಲ್ಲದಡಿಗೆಯಂತೆ | ಬರುವ ನೀರೇ ಇಲ್ಲದ ತಲಾ
ಕದಂತೆ || ತರಿಯೆ ಕಾಳೇ ಇಲ್ಲದಿಹ ತೆನೆಯ ಕಂತೆ | ಗುರುವನುಗ್ರಹವೇ ಇಲ್ಲದ
ವನ ಚಿಂತೆ ||

ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಪಂಥವರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾನಂದಸ್ವಾಮಿಗಳು ಉದಾರ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರುಗೊಂಡವರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕಬೀರನು ಬಂದು ಯಾಚಿಸಿದಾಗ ಹೇಳಿದ್ದು—

ಸಾಂ|| ನೆಲವ ನೋಡುತೆ ಬಿತ್ತಬೇಕು; ಪಾತ್ರವ ನೋಡಿ | ನಲವಿಂದವಗೆ ನೀಡಬೇಕು; || ಕುಲಜಗೆ ಕನ್ನೆಯ ಕೊಡುವಂತೆ ಮಂತ್ರವ | ತಿಳಿದು ಕುಲಜ ಗೀಯಬೇಕು ||

ಎಂದು ನಿರಾಕರಿಸಲು ಮುಂದೆನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಕಬೀರನು—

ಕು|| ಮಲಗಿದವರೇಳುತ್ತ | ಬೆಳಗಿಸೋಳು ಜರುವಾಗ | ತಲಬಾಗಿಲೊಳಗೆ ಮುದುರಿದ್ದು ತಾಸು || ಸಲೆ ತಾಕಲವರ ಪದ | ನೆಲೆ ರಾಮರಾಮೆಂದು | ತೊಲ ಗಲವರತ್ತಲವಸ್ತಿಲೆದ್ದು ||

ಆಮೇಲೆ ಅವನು—

ಶ|| ತುಲಸಿಯ ಮಣಿಗಳ | ಗಳದೊಳು ಹಾಕುತ್ತ | ಸಲೆ ಹಣೆಯೊಳು ನಾಮ ವಸ್ತಿಟ್ಟು || ನಲವಿಂ ಜಪಿಸುತ್ತ | ಜಲಜನೇತ್ರನನು | ಹೊಳೆದ ನವನುಸಂತಪಟ್ಟು ||

ಇದರಿಂದ ಜನರಿಗಾದ ಅಸಮಾಧಾನವೇನೆಂದರೆ—

ಭೋ|| ಹಿಂದುಧರ್ಮವನ್ನು ಮುಸಲ | ಕೊಂದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾಗ | ಹಿಂದುಜನರಸಹ್ಯಪಟ್ಟುಕೊಂಡರಾಗಲೆ || ಹಿಂದುಧರ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು | ಕೊಂದನೆಮ್ಮನೆಂದು ಮುಸಲ | ರೆಂದರವನನಾಗ ತುಚ್ಛನೆಂದು ಬೇಗಲೆ ||

ಅವಿಗಬ್ಬರೂ ಬಂದು ಅವನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಾನಂದರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿ ಅವರು ಅವನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಈ ಆತ್ಮಾಚಾರವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಿದೆಯೆನ್ನಲು ಅವನು ತನಗೆ ಅವರ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶವೂ ಉಪದೇಶವೂ ಆದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೆನಪುಗೊಡಲು ಆಗ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ಉದಾರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ್ದು—

ಶ್ಲೋ|| ಅಹೋ! ಸದಾರಾಮಪದಂ ಶ್ರಿತಸ್ಯ | ಕುಜಸ್ಮನಃ ಸದ್ರಸಸಂಪ್ಲುತಸ್ಯ || ಸಮುದ್ಭವೇತ್ಸುತುಮನಸ್ಯ ತಾಕಸ್ಯ | ನಿದರ್ಶನಾರ್ಥಂ ಯವನಃ ಕಬೀರಃ ||

—(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| (೧) (ಸದಾ + ರಾಮಪದಂ) ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವವನು ನೀಚಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ (ಸದ್ರ ಸಸಂಪ್ಲುತಸ್ಯ) ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವು ತುಂಬಿದ್ದರೆ ಅಂಥವನಲ್ಲಿ (ಸತ್ಪುಮನಸ್ಯತಾ) ಒಳ್ಳೆ ಸಾಧುತ್ವವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯವನನಾದ ಕಬೀರನೇ ಒಂದುದಾಹಂಕೆ. (೨) (ಸತ್ + ಆರಾಮಪದಂ) ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆ ತೋಟವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆ ರಸದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ (ಕುಜಸ್ಮನಃ) ಮರಕ್ಕೆ (ಸತ್ಪುಮನಸ್ಯತಾ) ಒಳ್ಳೆ ಹೂವಿನ ಗೊಂಚಲಾಗಬಾರದೇನು? ಇದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಬೀರನು ಯವನನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶವು ದೊರೆಯುವುದು ದೊಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲ. ಅದರ ತತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಮನನಮಾಡುವದು ಮುಖ್ಯ. ಕಬೀರನು ತನ್ನ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ನೋಡಿ—

ಭಾ||ಜೀಸುಗಲ್ಲೊಳು ಕಾಳ ನೋಡುತೆ | ಗಾಸಿಗೊಂಡನೆತ್ತಿ ನಡುವಣ |
ದೇಶದಲ್ಲಿಹ ಗೂಟವನು ಸಂಬಿದರೆ ಸುಖವೆಂದು || ಆಸೆಗೊಂಡನ್ನಿಹವರಂಗಳ |
ಜೀಸುಗಲ್ಲಂ ಪಡೆಯದಿರಲು ಎ | ನಾಶವನು ಮಾನಿಸರು ದೇವರ ಸಂಬಜೀ
ಕೆಂದ ||

ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಭಗವದ್ವಿಚಾರವೇ ಅವನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕವಾಗಿ
ತ್ಯಂದರೆ—ದ್ವಿಗುಂಪಿತನಾದ ಸರ್ವಜನೇಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮುಂದೆ ಗುರ್ವಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ವಾದ
ಕಾಗಿ ಕುಳಿತಾಗ ನೀನು ಯಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕಬೀರನು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಿದ್ದು—

ಸೀ|| ಪಾರವಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯೊಳು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕುಗಳ-ಸೇರಿಸುತ್ತ ತನ್ನಿಚ್ಛೆ
ಬಂದ ತೆರದಿ | ತೋರುವೇ ಭೂಸುಯಾಕಾಶಗಳ ನೇಯಿಗೆಯ-ಚಾರುಶಾಲೆ
ಯನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಮುದದಿ | ಬಾರಿಬಾರಿಗೆ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರಂಜಿರಡನ್ನು-ಮೇರೆ
ದಪ್ಪದ ಲಾಳಿಗೈದು ಜವದಿ | ಈರೇಳುಲೋಕಂಗಳಿಂದೆಂಬ ವಸ್ತ್ರವನು-ಚಾರು
ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ನೆಯ್ದಂದದಿ || ಭೂರಿ ಮಹಿಮೆಯನು ತೋರಿವುದನ್ನು | ಧಾರಿ
ಣಿಯ ನಡನಾಂವನರಿವನ್ನಿ ? | ವಾರಿಚಾಂಬಕನೆನಿಸಿದಾತನನ್ನು | ಸಾರಿ ಸೇವಿಸು
ತಿಹ ಕಬೀರನಿವನು ||

ಕಬೀರನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕಾಲದಿಂದ ಬಂದ ನೇಗೆಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೂ
ಅವನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ರಾಮನಲ್ಲಿದ್ದಿತ್ತು. ಅವನು ಆನಂದಪರವಶನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟರೂ
ಯಾರಿಂದಲೋ ಕೆಲಸವಾಗಿ ನಿಯಮಿತವಾಗಿಯೂ ದಿನ ಮಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು
ತಾಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಲಾಳಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತ ರಾಮಭಜನೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ—

೮|| ಶ್ರೀವನರಾಶಿನಿಕೇತನರಾಮ | ಸೇವಿತಪದ್ಮನಿಕೇತನರಾಮ | ಕೌಸ
ಲಾಪ್ರಿಯಬಾಲಕರಾಮ | ಕೌಶಿಕಮುಖಪರಿಪಾಲಕರಾಮ | ಧರಣಿಸುತಾ
ಹೃದ್ರಂಜನರಾಮ | ಪರಶುರಾಮಮದಭಂಜನರಾಮ | ಜನಕದಶರಥಮುದಾ
ಕರರಾಮ | ಜನಹೃದ್ರಸಂಧಿಸುಧಾಕರರಾಮ | ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಸಂಯುತರಾಮ |
ವೂತಮುನೀಶ್ವರಸನ್ನಿಹರಾಮ | ಘನವನವಾಸಪ್ರಸ್ಥಿತರಾಮ | ಅನಿಶವಚಿಂ
ತಿತದಶರಥರಾಮ | ಅನುಚಾರ್ಚಿತನಿಜವಾದುಕರಾಮ | ಮುನಿಸಂಕುಲ
ಸನ್ಮೋದಕರಾಮ | ವರಪಂಚವಟೀಮಂದಿರರಾಮ | ಖರಶೂರ್ಪಣಖಾಮ
ದಹರರಾಮ | ಮಾರೀಚಮಹಾಸುರವಧರಾಮ | ಧೀರಜಟಾಯುಗತಿಪ್ರದ
ರಾಮ | ಸೀತಾನ್ವೇಷಣಕೌತುಕರಾಮ | ದೈತ್ಯಕಬಂಧಜ್ಞೇದಕರಾಮ |
ಜ್ಞಾನಿಮರುತ್ಸುತಮುಖದರಾಮ | ಮಾನಿತಸುಗ್ರೀವೇಷ್ಟದರಾಮ | ನಿರುಪಮ
ಕಪಿಬಲಸೇವಿತರಾಮ | ವರಚೂಡಾಮಣಿಹರ್ಷಿತರಾಮ | ಸಾಗರಸೇತುನಿ
ಬಂಧನರಾಮ | ರಾಘವ ರಾಮಣಭಂಜನರಾಮ | ಸೀತಾಲಾಭಶುಭಾನ್ವಿತ
ರಾಮ | ತಾತದಶರಥಸಿಂಹಿತರಾಮ | ಭರತಾನಂದಕ ಭವಹರರಾಮ | ವರ

ರತ್ನಾ ಸನಸುರುಚಿರರಾಮು | ಘನಪಟ್ಟಾಲಂಕೃತರಘುರಾಮು | ಜನನಾಥ
ಕುಲಸ್ತುತಜಯರಾಮು || —(ಕ. ನಾ)

ಈ ಅನಂದದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಗ್ನನಾಗಿರುವಾಗ ರಾಮಚಂದ್ರನು ತಾನೇ ವೇಷಾಂತರದಿಂದ
ಬಂದು ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿಯ್ದಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಬಹು ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ವಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು
ಮಾರಾಟಕ್ಕೆಂದು ಪೇಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವನು ಆ ನಾಮಸ್ತರಣಿಯ ಆವೇಶದ ಭರ
ದಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದು—

ಶ್ಲೋ|| ಪತಿತಾನಾಂ ಸಂಸಾರಾಂ | ಧತಮಸಕೂಪೇ ಏನಷ್ಟದೃಷ್ಟೀ
ನಾನಾಂ || ಏಕಂ ನುಯದುಪದಿಷ್ಟಮ್ | ಕಷ್ಟಹರಂ ಚಕ್ರಿಣೋ ಹಿ ಗುಣಭಜ
ನಮ್ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯ ಹಾಳು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕಣ್ಣು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ
ವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳಿರುವ ಒಂದುಸಾಯವೇನೆಂದರೆ (೧) (ಚಕ್ರಿಣಃ) ಚಕ್ರವಾಣಿಯಾದ ವಿಷ್ಣು
ವಿನ (ಗುಣಭಜನಂ) ಗುಣಗಳನ್ನು ಭಜಿಸುವವರು ಸಮಸ್ತಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹಾರಮಾಡುವವರು. (೨)
(ಚಕ್ರಿಣಃ) ರಾಖಿಯಿಂದ ತೆಗೆದ (ಗುಣಭಜನಮ್) ನೂಲಿನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸುವವರು.

ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗರಲು ಬಂದ
ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅದು ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಬಹು ಹಿರಿದಾಯಿತೆಂದು ಹೋದರು.
ಹೀಗೆ ಅದರ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗದೆ ಇರುವಾಗ ರಾಮಚಂದ್ರನೇ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಚಳಿಯಿಂದ
ನಡುಗುತ್ತ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬಯಸುವವನಾಗಿ ಕಬೀರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದೆಂತಿತ್ತೆಂದರೆ—

ಚಾ|| ಒಲಗನುಗುಹದೋರೆ ನಾಮನ-ನೋಲಿಯುತ್ಪತ್ತಂದಂದದಿ | ಸಲೆ
ಪರೀಕ್ಷೆ ಸಲಂಬರೀಷನ-ಚಲದ ಮುನಿ ಬಂದಂದದಿ || ಕೊಳಲು ಸಿರಿಮಾಳಸನು
ಶಿವ ತನ್ನಳವ ತೋರಿಸಿದಂದದಿ | ನೆಲದ ಹಾರುವನಾ ಕಬೀರನ-ಬಳಿಗೆ ಒಂದನು
ಚಂದದಿ ||

ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದು ಬೇಡಿದಾಗ—

ಸಾ|| ಮರುಗುತವನಿಗಾಗಲೆ ಆ ವಸ್ತ್ರವ | ಹರಿಯುತೆರಡು ಪಾಲಾಗಿ ||
ಹರುಷದೊಳಿತ್ತನು ಹಾರುವನಿಗೆ ಹರಿ | ಸ್ಮರಣೆಯೊಳಗೆ ಮನ ಕರಗಿ ||

ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕಬೀರನಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗದಿರುವ ಯೋಚನೆ
ಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ವಕೀರನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸುಸೂಕ್ತ ಕಬೀರನನ್ನು
ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಕೇಳಿದ್ದು—

ಸಾ|| ಸ್ಮರಿಸುವೆಯೇಕೆ? ಸಾಕಾರವನಾಕಾರ | ಎರಹಿತನಲ್ಲವೆ? ಅವನು ||
ಅದಕ್ಕೆ ಕಬೀರನ ಉತ್ತರ—

ಸಾ|| ಎರಡಲ್ಲವವು ತುಪ್ಪ ಹೆತ್ತಿದ್ದರೆನದು | ಕರಗಿದರ್ಮಾತ್ರದಿಂದೇನು ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ವಚಾರವನ್ನು ತೆಗೆದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಉಳಿದರ್ಥವಸ್ತ್ರ
ವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಆಮೇಲೆ ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ತಾಯಿ ಬಯ್ಯುವಳೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ

ತನ್ನ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೆರಲು ರಾಮಚಂದ್ರನು ರೂಪಾಂತರದಿಂದ ಕಬೀರನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಾನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡ ವಸ್ತ್ರದ ಬೆಲೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೈತುಂಬ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಲೆ ಆ ದಿನದ ಮಗನ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಸಂತುಷ್ಟಳಾದ ತಾಯಿಯು ಮಗನನ್ನು ಉಪಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲೆ ಕಬೀರನು ಅದು ದೇವರಾಟವೆಂದು ದೇವರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಟ್ಟಿರುವಾಗ ಅವನ ಹೆಚ್ಚು ಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಿಸದ ಕೆಲವರು ಒಂದು ಕುತಂತ್ರವನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಅವರ ಸ್ವಭಾವ—

ಶ್ಲೋ|| ಬಹುಸಿಷ್ಟಪಟದ್ರೋಹೀ ಬಹುಧಾನ್ಯೋಪಘಾತಕಃ | ರಂಧ್ರಾನ್ವೇಷೀ ಚ ಸರ್ವತ್ರ ದೂಷಕೋ ಮೂಷಕೋ ಯಥಾ || —(ಸು)

ಅ|| ದೂಷಕರು ಇಲಿಯಂತೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಇಲಿಯು (ಬಹು + ಸಿಷ್ಟ + ಪಟದ್ರೋಹೀ) ಬಹಳ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುಕ್ಕೆ ಕೇಡು ಮಾಡುವದು ; (ಬಹು + ಧಾನ್ಯ + ಉಪಘಾತಕಃ) ಬಹಳ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು ; (ರಂಧ್ರ + ಅನ್ವೇಷಿ) ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಲವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವದು. ದೂಷಕನು (ಬಹು + ನರ್ + ಕಪಟ + ದ್ರೋಹೀ) ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಪಟಿಲ್ಲದ ಸಜ್ಜನಿಗೆ ದ್ರೋಹಮಾಡುವನು ; (ಬಹುಧಾ + ಅನ್ವ + ಉಪಘಾತಕಃ) ಬಗೆ ಬಗೆಯಾಗಿ ಇತರರಿಗೆ ಕೇಡುಮಾಡುವನು ; (ರಂಧ್ರಾನ್ವೇಷೀ) ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹುಳುಕನ್ನು ಹುಡುಕುವನು.

ಅವರಿಂದಾದದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಕೀ|| ವೋಸುಗಾರಸವಸೆಂದೆಲ್ಲರೂ ಮು | ಹೀಶನಿಗಿರುಹಿದೊಡವನವನ ||
ದೇಶದಿಂದಲೇ ಹೊರಟವನು ಸು | ವೋಶನನುಗ್ರಹ ಪಡೆದವನು ||

ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಅವನು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡದ್ದು—

ತೋಡಿ—ರೂಪಕ

ಮನವೆ ನೀನು ಹೆದರಬೇಡ ; | ಜನಕಜೇಶನು ಕಾಪಾಡುವನು || ಪ ||
ನನಗೆ ಶರಣು ಬಂದೆನೆಂದರೆ | ಅನುವಂ ನಾಂ ಪೂರೆವೆನೆಂಬನು || ಅ. ಪ || ಶರಣು
ಶರಣೆನುತ್ತ ಬಂದು | ಚರಣಯುಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ | ತಿರಗಳೆನ್ನಿಟ್ಟವರನೆಲ್ಲ | ಪೂರೆ
ವುದಕೆಂದು || ಪುರವನೆ ನಿಮಿಷಾರ್ಥದಲ್ಲಿ | ಸುರನಾಥನ ಲೋಕಕೊಯ್ದು |
ಪರಮಪುರುಷ ಪತಿತವಾವನ | ಕರುಣಾನಿಧಿ ನಿನ್ನ ಬಿಡನು || ೧ || ಶಿಲೆಯ
ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ | ದಲಭುದೋಷಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯನು | ಜಲಜನದೃಶವಾದ
ನಾದ | ತಲದೊಳು ಮುಟ್ಟಿ || ಲಲನೆಯ ಮಾಡುತ್ತ ಭೂ | ವಲಯದಿಂದ
ಸ್ತುತಿಸಿಕೊಂಡ | ಕಲಿಮಲಾಹಹ ಜಲಜಮಿತ್ರ | ಕುಲಲಲಾಮನು ನಿನ್ನ
ಬಿಡನು || ೨ || ಪರಿಪರಿಸೇವೆಯ ಗೈದಾ | ಹರನಾಯಕಗೊಲಿಯುತವನ |
ಚಿರಜೀವಿಯ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಪರಮಾದರದಿ || ಸುರನರಗಿಸಾಧ್ಯವಾದ |
ಪರತರವಹ ಬಿಡುಪದ | ಪರಯ ತೋರಿ ಮೊರೆದ ನೀತಾ | ಪರಮೂರುತಿ
ನಿನ್ನ ಬಿಡನು ||

—(ಭಕ್ತಿ. ೧೯)

ಅದುವರೆಗೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅವನ ಮಹಿಮೆಗಳೇನೆಂದರೆ—

ಭಾ|| ಮಗನ ತಲೆಯನು ಕೊಯ್ದಿಡುತ್ತ, ಹಂ | ದೆಗೆಯದಿನ್ನಿರುಳನಡೆವ
ಡುತ್ತ, ಬಹು | ಬಗೆಯ ವಸ್ತುವ ತಂದತಿಥಿಗಳಿಗಿಟ್ಟನೆಂದೆನುತ್ತ, || ಬಗೆಗೊಡದೆ
ವೇಶ್ಯೆಯ ಏಲಾಸಕೆ | ಜಗದೊಡೆಯನೆಡೆಗವಳನಟ್ಟುತ್ತ, | ಮಿಗೆ ಬಿತ್ತೇಂದಿಯ
ತನವ ತೋರುವನೆನ್ನುವರು ಸತತ ||

ಆಮೇಲೆ ಅವನು ಶನಗಾದ ದೇವರುಪದೇಶವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು—

ರ|| ಎಲೆ ಮನುಷ್ಯನೇ, ನನ್ನ ನೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವೆ ? ನೀನು ; | ಬೆಳಗುತ್ತೇ ಸಿನ್ನ
ಹೃದಯದೊಳು ಸಿತ್ಯವು ನಾನು ; | ಕೈಲಾಸದೊಳು, ಕಾಬದೊಳು, ಸೋಡೆ
ನಾನಿಲ್ಲ ; | ಕೇಳು ಗುಡಿಯೊಳು ಮಸೀದಿಯೊಳಗಡಗುವನಲ್ಲ ; | ಕರ್ಮದೊಳ
ಗಿಲ್ಲವಾಚಾರವರ್ಗದೊಳಿಲ್ಲ ; | ಪೇರ್ಮಿಯಾ ಯೋಗಂಗಳಿಗೆ ದಕ್ಕುವವನಲ್ಲ ; |
ಎಲೆ ಕಬೀರಾ, ಹುಡುಕಿದವರಿಗೊಲುವಂಥವನು | ತಿಳಿ ನೀನು ಪಾಠ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾಠ್ಯ
ನಾಗಿಹೆ ನಾನು ||

ಹೀಗೆಂದು ಅವನು ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶಗಳೇನೆಂದರೆ—

ರ|| ಸುರಪುರವೆಂದಾಸಂದಿಸಬೇಡ ; | ಸುರಕವೆಂದು ನೀ ಭಯಪಡಬೇಡ ; |
ಎಳೆಗೆಯಾಗಲು ಹಿಗ್ಗಲು ಬೇಡ ; | ಬಾಳು ಕೆಡಲು ನೀ ತಗ್ಗಲು ಬೇಡ ; | ಪರಮ
ಮಂಗಳಾತ್ಮಕನನು ಬೇಗ | ಸ್ಮರಿಸಿ ಹಾಡು ಭಗವಂತನನೀಗ ; | ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ
ದಿಹ ಯೋಗವು ಸಾಕೆ ? | ಭಕ್ತಿರಹಿತಗುಪವಾಸವದೇಕೆ ? | ಹೃದಯದೊಳಗೆ
ದೇವನಿಟ್ಟನನು | ಪದುಳದಿ ಪೂಜೆಯ ಗೈದವನನು ; | ಮೂಸವನಾಟವು
ದೇವನಧೀನ ; | ಜ್ಞಾನಿಕಬೀರನ ಮಾತಿದು ಮಾನ ||

ಅವನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಉಪದೇಶಗಳೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಅಜರಾಮರತಾ ಯಸ್ಯ ಪುಂಸೋ ಮೃತ್ಯುರ್ನಿರಂತರಮ್ ! ಅಜ
ರಾತಮರತಾ ತಸ್ಯಾಪಶ್ಯಂ ಪಾಣಿತಲೇ ಸ್ಥಿತಾ — (ಸು. ಲಾ)

ಅ|| (ಅಜ + ರಾಮ + ರತಾ) ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಯಲ್ಲದಂಥ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಪೂರ್ಣ ಸತ್ತ್ವ
ಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಇಟ್ಟಿರುವವರಿಗೆ (ಅಜರಾ + ಅಮರತಾ) ಮುಟ್ಟಲ್ಪಡುವಿಕೆಯೂ ಮರಣ
ವಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯೂ ಎರಡೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೈಸೇರುವವು.

ಮುಘ್ನು ಮರಣವೂ ಇಲ್ಲದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವೇ ತಾನೆಂದು ಅಂತರೇ ಅವೆರಡೂ ತನ್ನ ಕೈಸೇರಿ
ದಂತಾಗುವದು ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ. ಇದ್ದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಾತಾಯಿತು.
ಕಬೀರನು ಆ ಅರ್ಥವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ಥೂಲದೇಹಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.
ಅವನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ರೋಗವು ಕಾಣಬಂದಾಗ ಅವನ ಹೆಚ್ಚು ಗಾಂಕೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಜಾತಿಯನ್ನು ಭಿಷಜಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು—

ಸಾ|| ಹಿಂದುಧರ್ಮದಿಂದೆಮ್ಮನನೆಂದರು | ಹಿಂದುಗಳೆ ನಮಯದೊಳು ; ||
ತಂದೆ ಮುಸಲಮನದರಿಂದೆಮ್ಮನ | ನೆಂದರು ಮುಸಲಮನಗಳು ||

ಅವರ ಒಳತೋಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕಬೀರನು ಹೇಳಿದ್ದು—

ಸಾ|| ಎರಡುಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟೆನ್ನಯ ಮುಸುಕನು | ತೆರೆದು ನೋಡೆ ನುತ ಹೇಳಿ ||
ಅರಿವಿನೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿದನು ಕಬೀರನು | ಪರಮಸಮಾಧಿಯ ತಾಳಿ ||

ಅಮೇಲಿ ತೆಗೆದು ನೋಡಿದಾಗ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಹೂಗಳಿದ್ದವು. ಶಿಷ್ಯರು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಕೆಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಗೋರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು; ಹಿಂದುಗಳು ಕೆಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸುಟ್ಟರು.

ಕಬೀರನು ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಇಂಥ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಭಾಗವತ ಶಿರೋಮಣಿಗಳು ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ, "ಸುಲಭವಾಗಿರುವ ಸಾಧನವನ್ನು ಕೇಳು" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು.

ಪುರಂದರದಾಸರು

ಪೀಠಿಕೆ—ದಾಸವೃತ್ತಿ

ಶಂಕರಾಭರಣ—ರೂಪಕ

ದಾಸನಾಗೆಲೋ | ಮನುಜ | ದಾಸನಾಗೆಲೋ || ಪ || ದಾಸನಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು | ಲೇಸಿವೆಂದ ಭಜನೆಲೋ || ಅ. ಪ || ತೊರೆದು ಏನಯಸೌಖ್ಯವನ್ನು | ಪರಿವೂರ್ಣವಿರಕ್ತಿಯಿಂದ || ಗುರುಪದಾಂಬುಜಗಳ ಹೊಂದಿ | ಹರಿಯನುಗೃಹವನ್ನು ಪಡೆಯೆ || ೧ ||

ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸುಖವು ಬಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕದೆ ಇರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತನು ಅಡಿ ತೋರಿಸಿರುವುದೇನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ಕಾಮದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ, ನೆರೆ ಕೋಪದ ಮೋಡ ಮುಸುಂಕಿ, ಲಾಭಲೋ | ಭಾಮಿಷ ಮಿಂಚು ಸಂಚರಿಸಿ, ಮೋಹದ ಪೇರ್ಮಳಿ ಮೊಯ್ದು, ಮಾರಿನಾ | ನಾಮದಧಾರೆ ಕಲ್ಪರೆದು, ಮತ್ಸರಮೇಘರವಂ ತೋಡದುರ್ದ | ಯೋಗೇ ! ಮಿಗೆ ಜೀವಹಂಸಿಗಿರವಿಲ್ಲ ಕಣಾ | ಗುರು ಶಂಕರೇತ್ತರ ! —(ಹಂ. ಶ)

ಟಿ|| ಆಮಿಷ-ಮಾಂಸ. ಕಲ್ಪರೆದು-ಅರಿಕಲ್ಪಗಳು ಸುಂಚು.

ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಳಿಸಿದರೂ—

శ్లో॥ ధనం జ ఘనామౌ, పతవత్త గోజ్జే, | కాంతా గృహద్వార,
బస త్తశానే, || దేహత్పితాయాం, పరలోకమాగే | కర్మానుగో
గజ్ఞతి జీవ పకః || —(సు.)

అ॥ నలదల్లి హుళిద్ద హుళిద్ద అల్లియే లుళియత్తదే. దనకరుగళు కేట్టిగేముల
యే లుళియత్తవే. హేదతియ మనోబాగలల్లి లుళియత్తళి, జనల్లరూ శ్రీరాన
దల్లి లుళియత్తారే దేహత్త జీతియల్లి లుళియత్తదే. పరలోకద దారియల్లి జీవనో
బునో తన్న కర్మత్తనుగుణవాగి హోగుత్తనే.

మనుష్యును యావ పరిశ్చితియల్లియూ యమన బాధేయన్న తప్ప సకలలగాదేందు
నిత్యాస్తకారరు హేళిరువదేనేందరే—

కం॥ ముత్తసవం, కూసవసు | ద్వుత్తసవం, తక్కునసవం పులసి
వస || త్వుత్తమనందింతు మదో | స్మత్తం బగేదసనే బగేయసంతకరాబం ||
—(జీ. సు.)

టీ॥ ముత్తం—ముదుకను. లుద్వుత్తం—మోరేయన్న మారి నడయవను.

ఆద్ద రిందలీ భాగవతతిరూమణిగళు లుపదేశిసువదేనేందరే—

పంతవరాళి—ఆదితాల

ధర్మవేంబ సంబవ గళిసికొళ్ళిరూ; | హమ్మేయింద ఈ దేహవ
సంబబీడిరూ || ప || అట్టి అన్న లుణ్ణగోడను; | కేట్టి సాల కేళ
బిడను; || పట్టిగేయోగిద్ద జిన్నవ | తొట్టిసేందరే బిడను యమను
|| ౧ || అక్కనన్నా కరేయల్లి; | మక్కనన్నా పడేయల్లి; || దుఃఖ
గోండు కణ్ణేరన్న | లుక్కిసిదరే బిడను యమను || ౨ || హేళి సేంట్టి
రిష్టరింగే | బేళిబిల్లవన్నే తందు || నాళే మగన మదువేయెనలు |
తాళేందరే బిడను యమను || ౩ || మాళిగేయ మసేయ ఇరలి; | జాళిగే
తుంబ హొన్న ఇరలి; || ఆళిమంది శానే ఇరలి; | కాళను తా బిన్న
బిడను || ౪ || వృధావాద ఈ దేహవు | సత్కవేందు సంబబీడి; || కర్తూ
పురందర ఏరలన | భక్తియింద నేనేయిరయ్య || —(దా)

ధర్మదల్లి నిజనాద సుబుబిద్దరూ జనరు విషయసుఖవన్నేక బయసుతారేందరే—

శ్లో॥ అపదితవరమాసందో | వదతి బనో విషయమేవ రమణే
యమౌ; || తెలత్తేలమేవ మృత్యుం | యేన న దృష్టం ఘృతం క్వాపి || —(సు)

అ॥ పరమానందన్న తితియద జనరు విషయసుఖవన్నే మనోహరవేందు హేళు
త్తారే. యావను ఎల్లియూ తుప్పవన్న నోడియే ఇల్లవో ఆవనిగే ఎళ్ళిగ్గేయే ఒళ్ళి
యదేసిసువదు.

ఆద్దరింద ఎను మాడబీకేందరే—

ಶ್ಲೋ|| ಅನೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಷಯೇ ದೋಷಂ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತೋ ವಿಚಕ್ಷಣಃ |
ಕಾಮಪಾಶೇನ ಯೋ ಮುಕ್ತಃ ಸ ಮುಕ್ತೇಃ ಪಥಿ ಗೋಚರಃ || —(ಸು)

ಅ|| ವಿವೇಕಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನು ಕಂಡು ಬಯಕೆಯೆಂಬ ಹಗ್ಗದ ಕಟ್ಟನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡರೆ ಅವನು ಮುಕ್ತಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವವನಾಗುವನು.

ಮುಕ್ತಿಯ ದಾರಿಯು ಸುಲಭವಾದ್ದರಿಂದಲೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ—

ಕಂ|| ಕಟ್ಟಿದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಮಂ | ಮುಟ್ಟಿದ ಪರತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಮನವದು
ಯೋಗದ || ವಟ್ಟಿನವರಿಯದೆ ಸಗ್ಗದ | ಬಟ್ಟಿಯನೆಂತರಿವನಲ್ಲ | ಕಸ್ಯ ಡಚಾಣ ||

—(ಸು)

ಟಿ|| ವಟ್ಟಿನ-ಲಾಭವನ್ನು . ಬಟ್ಟಿಯ-ದಾರಿಯನ್ನು .

ಚತೇಂದ್ರಿಯನಾಗುವದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ :—

ಶ್ಲೋ|| ಶ್ರೀಗುರೋಃ ಕರುಣಾವಾಂಗಪೀಯೂಷಪಿಪರೋ ಹಿ ಸಃ | ನ
ತಮಃಸಂಭವಂ ಬಾಧಾಂ ತಸ್ಯ ಸ್ಯಾದತಿದುಸ್ಸಹಾಂ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| (೧) ಯಾರ ಮೇಲೆ (ಗುರೋಃ) ಗುರುಗ್ರಹದ ಅನುಗ್ರಹಕಟಾಕ್ಷದ ಸುಖಮಳೆಯಾಗು ವದೊ ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಸ್ಸಹವಾದ (ತಮಃ) ರಾಮವಿನ ಬಾಧೆಯು ಎಂದೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ.

(೨) ಯಾರ ಮೇಲೆ (ಗುರೋಃ) ಸದ್ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುವದೊ ಅವನಿಗೆ (ತಮಃ) ಅಜ್ಞಾನದ ಬಾಧೆ ಎಂದೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ.

ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಮಾಡ ಬೇಕಾದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಕೃತೇ ಯದ್ವಾನ್ಯಯತೋ ವಿಷ್ಣುಂ, ತ್ರೇತಾಯಾಂ ಜಪತೋ
ಮುಖ್ಯಃ, | ದ್ವಾಪರೇ ಪರಿಚರಣ್ಯಯಾಂ, ಕಲೌ ತದ್ವರಿಕೀರ್ತನಾತ್ || —(ಸು)

ಅ|| ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದಿಂದಲೂ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಜಪದಿಂದಲೂ ಯಜ್ಞದಿಂದಲೂ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯಿಂದಲೂ ಬರುವ ಫಲವು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಕೀರ್ತನದಿಂದ ಬರುವದು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾವವತ್ತಿರೋಮನೆಗಳು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ—

ಕೇತಾರಗೌಳ-ಅಟಿತಾಳ

ಹರಿಯೆನ್ನಿರೋ | ನರ | ಹರಿಯೆನ್ನಿರೋ || ಪ || ಹೃದಯ ಹೊಲನ ಮಾಡಿ
ತನುವ ನೇಗಲ ಮಾಡಿ | ಮನವೆಂಬ ಕುಂಟೆಯ ಹರಿವೃತ್ತಿ || ನಾರಾಯಣಯೆಂಬ
ನಾಮದ ಬೀಜವು | ನಾಲಿಗೆಯೊಳು ಕೂರಿಗೆಯಾಗಿ ಬಿತ್ತಿರೊ || ೧ || ಕಾಮ
ಕ್ರೋಧವೆಂಬ ಕಸಗಳನೀಡಾಡಿ | ಮದಮತ್ಸರಗಳ ಕೊನೆಯ ಖಂಡಿಸಿ || ಪಂ
ಚೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯ ಹಾಕಿ | ಮನದ ಚಂಚಲವೆಂಬ ಹಕ್ಕಿಯ
ಹೊಡೆವೃತ್ತ || ೨ || ಉದಯಾಸ್ತಮುಘವೆಂಬ ಎರಡು ಕೊಳಗ ಮಾಡಿ | ಆಯು
ಷ್ಯದ ರಾಶಿ ಅಳಿಯುತಲಿ || ಸಾಸಿರನಾಮದೊಡೆಯ ನಮ್ಮ ಪುರಂದರ | ಎಲನ
ನಾಮವ ಮುಟ್ಟಿ ನೆನೆದೊಮ್ಮೆ || ೩ ||

—(ದಾ)

ಆ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ನೆನಪು
ಗೊಟ್ಟಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ತೃಷ್ಣಾತೋಯೇ, ವಂದನಪವನೋದ್ಭೂತವೋಹೋರ್ವಮಾ
ಲೇ, | ದಾರಾವರ್ತೇ, ತನಯಸಹಜಗ್ರಾಹಸಂಘಾಕುಲೇ ಚ, || ಸಂಸಾರಾಪ್ತೋ
ಮಹತಿ ಜಲಧೌ ಮಜ್ಜಿತಾಂ ನಃ ಸ್ತುಧಾಮ | ನೃಪದಾಂಭೋಬೇ ವರದ, ಭವ
ತೋ ಭಕ್ತಿಭಾವಂ ಪ್ರದೇಹಿ || —(ಮು. ವಾ)

ಅ|| ಮೂರುಪೋಕಗಳನ್ನೂ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನೆ, ಬಯಕೆಯೆಂಬ ನೀರೂ ಕಾಮ
ವೆಂಬ ಗರ್ವೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವೋಹವೆಂಬ ಅಲೆಗಳ ಸಾಲೂ ಹೊಂಡತಿಯೆಂಬ ಸುಳಿಯೂ ಮಗ
ನೆಂಬ ಮೊಸಳೆಗಳ ಗುಂಪೂ ಇರುವ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ
ನನ್ನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ಕೊಡು.

ಅಂಥ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಾಸಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವದೇ ಸುಲಭವಾದ ದಾರಿಯು. ಆದ್ದು
ರಿಂದಲೇ ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು “ದಾಸನಾಗೆಲೊ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ
ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಸದ್ಭಕ್ತಿಯನ್ನು
ಹೊಂದಿದಂಥ ಪುರಂದರದಾಸರ ಆಖ್ಯಾನವು ನಿರೂಪಣಮಾದಲಾಗುವದು.

ಆಖ್ಯಾನ

ಕೀ|| ಹೆಸರಾದ ಪುರಂದರಗಡದೂರೋಳ | ಗೆಸೆವ ಸ್ಮಾರ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊ
ಳ|| ಹೆಸರುಗೊಂಡು ವರದಪ್ಪನಾಯಕರು | ವಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಪಾಖ್ಯದೊಳು ||

ಚಿನ್ನಬಿಳ್ಳಿ ವ್ಯಾಪಾರಮಾಡುತ್ತ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದ ಆ ನಾಯಕರು ಎಷ್ಟು
ಮುಕ್ತಾದರೂ ಸಂತತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದು—

ಶ್ಲೋ|| ಧೂಲಿಧೂಸರಸವರ್ಣಗೋ, ವಿಕಸದ್ವಂತಕೇಸರಃ, | ಅಸ್ತೀ
ಕಸ್ಯಾಪಿ ಧನ್ಯಸ್ಯ ದ್ವಾರಿ ದಂತೀ ಗೃಹೇಽರ್ಭಕಃ || —(ಸು)

ಅ|| ಮೈಗೆಲ್ಲ ಧೂಲಿಯನ್ನೆರಚಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮತ್ತು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಲ್ಲುಗಳೂ ಶಬ್ದ
ಗೊಡಲೂ ಇರುವ ಆನೆಯು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೂ ಮಗು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಧನ್ಯನಿಗೆ
ಮಾತ್ರ ಇರುವದು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಅವರು ವಿಠಲನಿಗೆ ಶರಣುಹೋದದ್ದು—

ಪೂರ್ವಕಲ್ಯಾಣಿ-ಆದಿತಾಳ

ತಟಿತ್ತೋಟಿನಿಧಿ, ಕಾಯೊ ಜಗನ್ನಾಥ, | ವಿಠಲಯ್ಯ, ವಿಠಲಯ್ಯ || ಪ ||
ಭಜಿಸುವೆ ನನ್ನನು ಅಜಭವನುರನುತ, | ಭಜಕಾಮರತರು, ಕುಜನಕುತಾರಾ

|| ೧ || ನೀ ಕರುಣಿಸದೆ ನಿರಾಕರಿಸಲು ಎನ್ನ | ಸಾಕುವರಾರು ? ದಯಾಪರಮೂರುತಿ || ೨ || ಶರಣಾಗತರನು ಮೊರೆವನೆಂಬ ತವ | ಬಿರುದ ಕಾಯೊ ಕರಿವರದ, ಬಗನ್ನಾಥ || ೩ || —(ದಾ)

ಅದರ ಫಲವಾಗಿ—

ಸಾ|| ಪುರುಷರತ್ನ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕರು | ಧರಣಿಗೆ ಸುಮುಹೂರ್ತದೊಳು || ಬರುತಲಿ ಜನರನುಲ್ಲಾಸಗೊಳಿಸಿದರು | ಪರಮಾಸಂದರಸದೊಳು ||

ಅವರು ದೊಡ್ಡವರಾಗಿ ತಂದೆಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯೊಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ನಡೆವಳಿಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಯೋ ನಿತ್ಯಂ ಮಾರ್ಗಣಂ ಬಿಭೃತ್ಸ ವೈ ದೇಹೀ ಪರೋ ಮತಃ ; | ಯೋ ನಿತ್ಯಂ ಮಾರ್ಗಣಂ ಬಿಭೃತ್ಸ ವೈದೇಹೀಪರೋ ಮತಃ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| ಯಾವನು ಯಾವಾಗಲೂ (ಮಾರ್ಗಣಂ) ಯಾಚಕರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು (ವೈ+ದೇಹೀ+ಮತಃ) ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸುವನು. ಯಾವನು ಯಾವಾಗಲೂ (ಮಾರ್ಗಣಂ) ಬಾಣಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ (ವೈದೇಹೀಪರಃ) ಅವನು ಸೀತಾವತಿಯೆನಿಸುವನು.

ಅದರೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕರು ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪರಮಲೋಭಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಲೋಭದ ನೀಚತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಕಾಮಃ ಕ್ರೋಧಶ್ಚ ಲೋಭಸ್ತ್ರಯಮಪಿ ಪರಮಂ ಕಷ್ಟಮಾಹುಸ್ತಥಾಪಿ | ದ್ರಾವಾದ್ವ್ಯಾ ತತ್ರ ಸೌಮ್ಯೌ ಕಥಮಪಿ ಹಿ ಪರಂ ತ್ವಂತಜೋಽತ್ಯಂತಚಂಡಃ ; || ಯತ್ಸಾನ್ಯತಾಂ ಪಂಗುಲೌ ದ್ವೌ ರತಿರಸವಿರತಾವಾದಿವೋಽನ್ಯೋಽಪರೋಽಧಿ | ಧ್ವಂಸೇ ತ್ವೇತನ್ಯ ಲಾಭಾದುಪರಿಪದಚತುಷ್ಟಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಹಿ ದೃಷ್ಟಾ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| ಬಯಕೆಯೂ ಸಿಟ್ಟೂ ಜಿಹ್ವಾಶಯವೂ ಮೂರೂ ಬಹು ನೀಚವಾದುವುಗಳೆನ್ನುವರು. ಆದರೂ ಮೊದಲನೆಯ ಎರಡೂ ಹೇಗಾದರೂ ತಗ್ಗುವವು. ಮೂರನೆಯದು ಬಹಳ ಕೂರವಾದದ್ದು. ಎಕೆಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕಾಮವು ತಗ್ಗುವದು. ನಮಗಾಗುವ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಅಡ್ಡಿ ಹೋದರೆ ಸಿಟ್ಟು ತಗ್ಗುವದು. ಹೀಗೆ ಇವೆರಡೂ ಲಾಭವಾದಮೇಲೆ ತಗ್ಗುವವು. ಇನ್ನು ಲೋಭವೆಂಬುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಇದು ಲಾಭವಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು ಮೇಲಿರುವದು. (ರಾ, ಬೀ, ಲೂ, ಲೇ-ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ದೀರ್ಘಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಲೋ ಬರುವದು.)

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕರು ಹೀಗೆ ಲೋಭಿಗಳಾಗಿರುವಾಗ—

ದಿಂ|| ಬಂದಿತ್ಯೆ ಅರ್ಥೋದಯದ ಯೋಗವಾಗ; | ಒಂದುನೂರಬ್ಬಂಗಳೆ ಬರ್ಪ ಯೋಗ; || ಬಂದಿತಾ ಭೀಮಾಸ್ತಾನಕಾಸ್ತಿಕಾಳಿ; | ಹಿಂದೆ ಬಂದಂ ನಾಯಕರದನ್ನು ಕೇಳಿ ||

ಆಗ ಎನಾಯತೆಂದರೆ—

ನಾಂ|| ಮರೆಯೊಳಗೆಲ್ಲಿಯೊ ಮಾಯಲು ನಾಯಕ | ರಿರಲೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಬಂದು || ಭರದಿಂದ ದಾನವ ಕೇಳಿದನಾ ಹೊತ್ತು | ಪರಮಪುಣ್ಯಪ್ರದವೆಂದು ||

ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆಗ ಹಾಡಿದ್ದು—

ಸಾರಾಂಶ—ದೂತಕ

ಮಾಡು ದಾನಧರ್ಮ ಪರಲಿಪಕಾರವ; ಮರೆಯದಿರೆಚ್ಚ ರಕೆ | ಕೇಡ ನೆನೆ
ಯಬೇಡ ನಂಬಿದವರ ಮೇಲೆ; ಕೆಡುವೆ ನೀನೆಚ್ಚ ರಕೆ || ಪ || ಬಾಳ ಬದುಕಿ ಸೇರಿ
ಇರುವಾಗಲೆ ಬಂಧುಬಳಗಗಳೆಚ್ಚ ರಕೆ | ಹಾಳು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹಲವರ ಹತಗೈದು
ಬದುಕದಿರೆಚ್ಚ ರಕೆ || ೧ || ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬದುಕಿದೆ, ನಾನು ಗಳಿಸಿದೆಂಬೊ ಚೇಷ್ಟೆ ಬೇಡ
ಚ್ಚ ರಕೆ | ಮುನ್ನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಫಲದಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಮುಂದೆ ನೋಡೆಚ್ಚ ರಕೆ
|| ೨ || ಹೆಣ್ಣು ಹೊನ್ನು ಮೆಣ್ಣು ನಿನ್ನ ಣಕಿಸಿಹೋದುದಿನ್ನು ನೋಡೆಚ್ಚ ರಕೆ |
ಇನ್ನು ನಂಬಬೇಡ; ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯುವು ಕಂಡ್ಲೆ; ತಳಿದಿರು ಎಚ್ಚ ರಕೆ || ೩ || ಬಲ್ಲಿದ
ನೀನೆಂದು ಬಡವಂ ಬಾಯ್ತೊಲೆ ಬಡಿಯದಿರೆಚ್ಚ ರಕೆ | ಎಳ್ಳಷ್ಟು ತಪ್ಪದೆ ಯಮ
ನಾಳುಗಳು ಸರಕಕ್ಕೆಳೆಯುವರೆಚ್ಚ ರಕೆ || ೪ || ಕಾಲನ ದೂತರು ಯಾವಾಗ ಎಳೆ
ವರೊ ಕಾಣದು ಎಚ್ಚ ರಕೆ | ಬೇಲೂರ ಪುರವಾಸ ನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ ಮರೆಯ
ದಿರೆಚ್ಚ ರಕೆ || ೫ ||

—(ದಾ)

ಆಗ ಏನಾಯಿತೆಂದರೆ—

ಕು|| ಸಲ್ಲದಿಹ ಕಾಸನ್ನು | ಕೊಳ್ಳೆಂದು ಕೊಡಯೋಗ | ಲೊಲ್ಲೆನಿದು
ನಿಮ್ಮೊಳೆ ಇರಲೆನ್ನುತ || ನಿಲ್ಲದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ | ದೆಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಿ ನೀ | ರಲ್ಲಿ
ನಾಯಕರು ಮಂದರು ಜವದೊಳು ||

ಇದಾದ ಕೆಲವು ದಿನದ ಮೇಲೆ ನಾಯಕರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವರು ಇನ್ನೊಬ್ಬ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಬಂದು ಹೂಡಿದ ತಂತ್ರವೇನೆಂದರೆ—

ಶ|| ಮಗನು ಪನಯನಕೆ ಮಿಗಿಲು ಹಣನ ಹಿಂ | ದೆಗೆಯದೆ ಕೊಡರಿಸ
ಲಿನ್ನೊಬ್ಬ || ಬಗೆಯದದನು ಬಲು | ಪೊಗರಿಸಂದ ದಾ | ರಿಗನ ಕಳುಹಿ ಬಗೆದರು
ಹಬ್ಬ ||

ನಾಯಕರು ಆ ಕುತ್ರದಿಂದ ಪಾರಾದನೆಂದಿರುವಾಗ—

ಕು|| ಭೂಸುರನು ನಾಯಕರ | ವಾಸಸ್ಥಲಕ್ಕೆದಿ | ಲೇಸಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂ
ಡವರ ಸತಿಗೆ || ಕಾಸು ಬೇರಿಲ್ಲದಿರೆ | ಭಾಸಿಸುವ ಮೂಗುತಿಯ | ನಾ ಸಹಸಿ
ಪಡೆದು ಮತ್ತೈತಂದನು ||

ಎಡನೆ ಸಲ ಬಂದಾಗ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದ್ದು—

ಭೋ|| ಸುದತಿಯೊಬ್ಬಳಿದನು ನನಗೆ | ಮುದದಿ ಭಿಕ್ಷೆಗಿತ್ತಿರುವಳು; |
ಸದಯರಾಗಿ ನೀವದನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಿರಿ; || ಇದರ ಬೆಲೆಯನೆನಗೆ ಕೊಡಿರಿ; |
ಹಡುಕವಹುದು ನಿಮಗೆ ನೋಡ | ಲಿದಕೆ ನೀವು ತಲೆಯ ಕೊಡಹಬೇಡಿರೆಂದನು ||

ಟಿ|| ಹದುಳ-ಕೈಮು. ತಲೆಯ ಕೊಡಹಬೇಡಿರಿ-ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಡಿರಿ.

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯದೆಂದು ಗರ್ತಿಸಿ ಆ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಡದೆ ತಮ್ಮ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಕ್ಕೆದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹಣಕ್ಕೆ ಅಮೇಲೆ ಬರಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ದಂಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಳ್ಳೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಲೋಭಾತ್ಪ್ರೋಧಃ ಪ್ರಭವತಿ; ಕ್ರೋಧಾದ್ವ್ಯೋಹಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ; | ದ್ರೋಹೇಣ ಸರಕಂ ಯಾತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞೋಽಪಿ ವಿಚಕ್ಷಣಃ ||—(ಸು)

ಅ|| ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದರೂ ಎವೇಕಿಯು ಜಿಪುಡತನದಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳುವನು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ದ್ರೋಹಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವನು. ದ್ರೋಹದಿಂದ ಸರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು

ಕೃಷ್ಣರ ನಾಯಕರು ಇಂಥ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂಹರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೂಗಿ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಕರಹೇಳಲು ಅದಕ್ಕೆ ಎನುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೂ ತೋಚದೆ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರವನ್ನು ಒಟ್ಟುಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವದು ಮೇಲೆಂದು ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ವಿಷವನ್ನಣಿವಾಡಿಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಕೂರಿತು ಕೊನೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು—

ಕವಾಚು-ರೂಪಕ

ಕರುಣಿಸೆನ್ನ ಹರಿಯ ರಮಣಿ, | ಪರದೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿದ್ದೇವೆಯೇ || ಪ || ಕಮಲಸೇತೆ, | ಎಮಲಗಾತೆ, | ಕಮಲಪೀಠವೂಜಿತೇ, || ಕಮಲಬಾಣಜನಿನಿ, | ಬಿವ್ವ | ಕಮಲಪಾಣಿರಾಜಿತೇ || ೧ || ಸಕಲಸಿಗಮವನುತಚರಣೆ, | ಸಕಲಭಾಗ್ಯದಾಯಿನಿ, || ಸಕಲಮೌನಿಸಿಕರನಂದೈ, | ಸಕಲಲೋಕನಾಯಕಿ || ೨ || ಶರಧಿತನುಜೆ, ಮಂಗಳಾವಳಿ, | ಪರಮಸೌಖ್ಯದಾಯಿನಿ, || ಪರದೆ ಪೆಂಕಟಾದ್ರಿವರಸ | ಪುರನಿವಾಸೆ, ಮೋಹಿನೀ || —(ದಾ)

ಇನ್ನು ಆ ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದತ್ತಿ ನೋಡಲಾಗ ತನ್ನ ಮೂಗುತಿಯು ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಂತು. ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾಯಕರು ಅತ್ಯಂತಕ್ರೂರಾಗಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪರಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬಾಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿದಾಗ ತಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ಮೂಗುತಿಯಲ್ಲಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ್ದು —

ಕಂ|| ಮನಕಿದು ಸೋಜಿಗಮೆನಿವುದು | ಘನಮಾಯಾಬಲವೋ? ಮಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಯೋ? ಅವನಾ || ಅನುಸಮತಮಃಪ್ರಭಾವವೋ? | ಅನುಮಾನವದೆನ್ನ ನಿಂತು ಬಾಧಿಪುದ್ರಿಗಳ್ || — (ಫ. ಚ)

ಟಿ|| ಅನುಮಾನ-ಸಂಶಯ.

ಅಮೇಲೆ ಅವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ತನಗೆ ಒಳ್ಳೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರುವನೆಂದೂ ಇನ್ನು ತಾನು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಇರಬಾರದೆಂದೂ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು—

ಕೀ॥ ಕರೆದು ನಾಯಕರು ದೀನಜನಂಗಳಿ | ಗಿರದೆ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನು ||
ನೆರೆ ಧಾರೆಯನೆರೆದರು; ಕೈಗೊಂಡರು | ಭರದಿ ಮುಂದೆ ಹರಿನಾಮವನು ||

ನಾಯಕರ ಈ ದಾಸಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಯಿಸುವಂತೆ ಕವಿ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ॥ ಅಹೋ! ಧನಾರ್ಥಂ ಪ್ರಧನಂ ವಿಧಾಯ | ಸುಖೇನ ವೇರಾ ನಿಧ
ನಂ ಭಜಂತೇ; || ತತ್ತಾದ್ಯುಗಪ್ಯತ್ರ ಧನಂ ವಿಹಾಯ | ಧೀರಾಃ ಸುಖಂ ಶ್ರೀಪತಿ
ಮಾಶ್ರಯಂತೇ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ವೀರರು ಕೂಡ (ಪ್ರಧನಂ) ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ (ನಿಧನಂ)
ಸಾವನ್ನು ಸಡಮುತ್ತಾರೆ ಅಂಥ ಹಣವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಧೀರರು ಸುಖವಾಗಿ ಶ್ರೀಪತಿಯನ್ನಾಶ್ರ
ಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಸಂತೋಷಗೊಂಡದ್ದು —

ಪಂತವರಾಳಿ—ಆದಿತಾಳ.

ಆದದ್ದೆಲ್ಲ ಬಳಿತೇ ಆಯಿತು || ಪ || ನಮ್ಮ | ಶ್ರೀಧರನ ಸೇವೆಗೆ ಸಾಧನ
ಸಂಪತ್ತಾಯಿತು || ಅ. ಪ || ದಂಡಿಗೆ ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕೆ | ಮಂಡೆಮಾಚಿ
ನಾಚುತ್ತಿದ್ದೆ || ಹೆಂಡತಿ ಸಂತತಿ ಸಾವಿರವಾಗಲು | ದಂಡಿಗೆ ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿಸಿದಳಯ್ಯ ||
|| ೧ || ಗೋಸಾಳಬುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕೆ | ಭೂಪತಿಯಂತೆ ಗರ್ವಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ||
ಅಪತ್ರಿಕುಲ ಸಾವಿರವಾಗಲು | ಗೋಸಾಳಬುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿಸಿದಳಯ್ಯ || ೨ || ತುಲ
ಸಿಯ ಮಾಲೆಯ ಹಾಕುವದಕ್ಕೆ | ಅರಸನಾಗಿ ನಾಚುತ್ತಿದ್ದೆ || ಸರಸಿಬಾಕ್ಷ
ಪುರಂದರವಿಠಲನ | ದಾಸಗೆ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿಸಿದಳು || —(ದಾ)

ಎಂದು ಪತ್ತೀಸಮೇತರಾಗಿ ಹೊರಟ ನಾಯಕರು —

ಸಾ|| ಪಂಥರಾಪುರದಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯಿಂ | ದುಂಡು ಹಸ್ತೆರಡುವರ್ಷ ||
ಪಂಥರಿನಾಥನ ಸೇವಿಸಿದರು ಮುಂ | ಕೊಂಡು ತಮಗೆ ಬರೆ ಹರ್ಷ ||

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಾವಳಿ ಹುಡುಕ್ತಲೆ—

ದಿಂ|| ಕಸನಿಸೊಳ್ಳಪ್ಪಳೆದ್ದೀವನಾಗ ತೋರಿ | ದಣಿಯುತ್ತಲ್ಲಂದೂ ಹಂಪಿ
ಯನ್ನು ಸೇರಿ || ಅನುಭಾರಾಗಿದೂ ವ್ಯಾಸರಾಯರಲ್ಲಿ | ವಸಯಮಂ ತೋರ್ದ
ರಾ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ||

ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ವೃತ್ತಿ ಬದಲಾದದ್ದೆಂತೆಂದರೆ—

ಭಾ|| ಪಡೆದು ವೈಷ್ಣವದೀಕ್ಷೆಯನು ಮೇ | ಗುಡುತೆ ಕಾಸಿಯ ಶೇಷ
ವಸ್ತ್ರನ | ಬಿಡದೆ ದ್ವಾರದಶಮುದ್ರೆ ತುಲಸಿಯಸರಗಳೆಟ್ಟನೇ || ಹಿಡಿದು ತಾಳವ
ಕಾಲಗಡ್ಡೆಯು | ಘುಂಡುಘುಂಡಿಸಲರೆದರೆದ ಕಂಗಳ | ಲೊಡನೆ ಕುಣಿಯುತ್ತ
ಹರಿಯ ಭಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರನವರತ ||

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರೆಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಡು ಅವರು—

ಭೋ|| ದೇಶದೇಶವನ್ನು ತಿರುಗಿ | ಲೇಸೆನಲ್ಕೆ ಮಧ್ಯಮತದ | ವಾಸಿ
ಯನ್ನು ಬಿಳಿಸಿದರನೇಕ ಹಾಡಿಸಿಂ || ಭಾಸುರವಹ ಸುಳಾದಿಯ ಸಂ | ದೇಶದು
ಗಾಭಾಗದಿಂದ | ರಾಶಿಯಾಗುತ್ತೈದು ಲಕ್ಷವಾಗೆ ಪದಗಳು ||

ಬಿ|| ಸುಳಾದಿ-ಸುಲಭವಾದ ಹಾದಿ ತೋರಿಸುವದು. ಪ್ರಾಸುಖ್ಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಐದು ಅಥವಾ
ಎಳು ಶಾಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಗೀತೆ-(ಕೀ. ತ).
ಉಗಾಭಾಗ-(ಉ) ಉರ್ಧ್ವಲೋಕಕ್ಕೆ (ಗ) ಹೋಗತಕ್ಕಂಥ (ಭಾಗ) ಯಾವದೋ ಅದು ಉಗಾ
ಭಾಗ. (ಉಗಾಭೋಗ) ಇದು ಸುಳಾದಿಯ ಖಿಲಭಾಗ.-(ಕೀ. ತ). ವಾಸಿ-ಯಶಸ್ಸು
ಸಂದೇಶ-ಉಪದೇಶ.

ಒಗಿರುತ್ತ ಒಂದು ದಿನ ಅವರು ಪಂಥರಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಏನಾಯಿತೆಂದರೆ
ಕು|| ನಡುರಾತ್ರಿ ಕಾಲೆಲ್ಲೊಳೆಯ | ಲೋಡನೆ ನೀರನು ಬೀಡೆ | ಕಡುನಿದ್ರೆ
ಯೋಗಿದ್ದನವರಿಕ್ಕ; | ಒಡನೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮೊಂ | ಗಡಸ ತಂದಿಡೆ ನೋಡಿ |
ತಡಗೈದೆಯೇಕೆಂದು ಮೊಡದರವನ ||

ಆಮೇಲೆ ದಾಸರ ಕೆಲಸವೇನೋ ಸಾಗಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ದಾಸರ ಸೇವೆಯನ್ನು
ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ಹೊಡೆಸಿಕೊಂಡ ವಿರಲನು ದಾಸರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದ
ನೆಂದರೆ—

ಶ|| ಗುಡಿಯೊಳು ರುಕ್ಮಿಣಿ | ಯೋಡವಗಳೊಳು ತಾ | ಬಿಡದೆ ಕದ್ದು
ಕಂಕಣವನ್ನು || ನಡೆದು ವೇಶ್ಯೆಗದನೊಡನಿತ್ತನು ತಾ | ಪಡೆದು ದಾಸರಾಕೃತಿ
ಯನ್ನು ||

ಮರುದಿನ ರಾಜಭಟರು ಆ ಕಳವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ದಾಸರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು
ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಒಂದು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೊಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ದಾಸರು ದೇವರನ್ನು ಕೇಳಿ
ಕೊಂಡದ್ದು—

ಕಂ|| ಕುಶಲವತಾತಾ ತಾ ತಾ | ಕುಶಲವನೆನಗೊಲ್ಲು ಕಾಮಿತಾವಳಿಕ
ಲನಾ || ಕುಶಲ, ಸರದ್ಯವ್ಯದೈತಾಂ | ಕುಶ, ಅವಮಾತ್ರಂ ನಿಸತ್ತು ದಯೆ
ಯಿರೆ ಸಾಲ್ಕುಂ ||

—(ಸೂ. ತಾ)

ಬಿ|| ತಾತಾ-ತಂದೆಯೆ, ಕಾಮಿತಾ . . . ಕುಶಲ-ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದರಿಂದ
ಚತುರನಾದವನೆ. ವರ . . . ಕುಶ-ವರದಿಂದ ಮದಿಸಿದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವವನು.

ಆಗ ಪಟ್ಟಿನ ಮಂಲೆ ಪಟ್ಟು ಬೀಳುತ್ತಲೆ ತಾವು ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ನೀರಿಟ್ಟವನನ್ನು ನಷ್ಟಾರ್ಥ
ವಾಗಿ ಕೊಡದದ್ದರ ಫಲವೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಲಾಗ ಅವರು ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದು—

ಪೂರ್ವ ಅಟಕಾಳ.

ಮುಯ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಯ್ಯ ತೀರಿತು; | ಜಗ | ದಯ್ಯ ವಿಜಯ್ಯ ಸಾಹಯ್ಯ
ಪಂಥರಿರಾಯ || ಪ || ಸಣ್ಣವನೆಂದು ನಾ ನೀರು ತಾರೆಂದರೆ | ಬಿಣ್ಣೆಕಳ್ಳ
ಕೃಷ್ಣ ಮರನೆಮಾಡಿ || ಚಿನ್ನದ ಗಂಡಿಲಿ ನೀರು ತಂದಿಟ್ಟರೆ | ಕಣ್ಣು ಕಾಣದೆ

నా తోణాదే పంథరిరాయ || ౧ || ఎన్న వేసరుమాది సూళిగే కంకణ |
వన్ను నీసెత్తి నీబరూపది; || ఎన్న పరరూళిగే భండనమాది ఈ | మానవ
రూళిగేల్ల మానవ కేంద్రం || ౨ || భక్తవత్సలనెంబ బిరుదు బీకాదరి |
భక్తరధిల నీనిరబీడవే? || యుక్తిలి నిన్నంధ దేవర నా కాణే; |
ముక్తిశ పురందర విరల పంథరిరాయ || ౩ || —(దా)

దాసరు హిగే హాడుత్తిరువాగ హగ్గ గళు తమ్మ శ్చక్ర తావే కరిదుకొండవు. కంక
ణవు రుక్మిణీ దేవియు మేలే కాణేసికొండిత. ఈ ఆశ్చర్యవన్ను నోడి దూతరు
రాజుగి తిళిప మేలే రాజును బండు నోడి తిళిపదే మాదిడ అపరాధవన్ను క్షమిసబీ
కన్నల దాసరు తమ్మ సాధుస్థాభివచన్ను తొరిసి అవగి ప్తసన్నతయినే తొరిసిదరు.

త్రి|| దండనన కరగిసలు బిందు పరిమళవచ్చు; | సందరివనరిదు
సత్తురుషరసపరు | నోరిందు స్థిరిపరు సర్వజ్ఞ || —(శ. ప)

ఇవర వ్యేరాగ్యద పరమావధిగే బంబెరడు లుదాహరణగళిసేందరి—

— లుగాభాగ —

(౧) నిన్న భక్తరందేసిది జనరు భంగపడలీబీకె | దిన ప్రతిదిన
అన్న లుదక వస్త్రంగళు కాణాదే ఇరలీబీకె | బిన్నత్తి రోగంగళు
దత్తి ఇరలీబీకె | తన్నవర కృపింద భీ అసిసికొళలీబీకె |
పన్నంగళయన శ్రీపురందర విరలనాజ్ఞ ||

(౨) తురి నీ ఎనగే ఒలివంతే మాడు | ఒలిదరి తిరివంతే మాడు |
తిరిదరి ఆరు నీడంతే మాడు | ఆరు నీడిదరి హొట్టితుంబందతే మాడు |
హొట్టి తుంబదరి ఒట్టి దోరయదంతే మాడు | ఒట్టి దోరతరి ఇంబు
దోరయదంతే మాడు | ఇంబు దోరతరి నిన్న వాదారవిందదల్లి స్తుత
కొడొలీ పురందరవిరల || —(దా)

హిగే పురందరదాసరు జనమండలియల్ల ధర్మనీతిగళిన్ను లుజ్జలగొళిసువ
యత్తదల్లి తమ్మ జీవమానవన్ను కళిదు—

సాం|| వనపర్తియేంబూర బళియల్లి పుష్కరి | నేరే బందమావాస్థి
యల్లి || పరమసద్గతియన్ను పడేదరు జనరేల్లి | మరుగుతలిరే దుఃఖదల్లి ||

ఈ పురందరదాసర విషయదల్లి విషయవిరలరు బరిదిరువదేసేందరి—

— రాగ —

హోరనరకదల్లి బిడ్డు | అపారబీవరు బ్రీడిడుతిరలు | లుదార
మాడిద నారదరు | శ్రీహరియ, అజ్ఞానది ధరియొళా | మత్తిబందరు; |
సమోత్తమను శ్రీహరి నారాయణసే ఎందు సారిదరు; | ఇవరన్న
భజిసే | మారజనక సబయవిరల | ఆరిగాదరూ ఒలివ కాణేరీ ||—(దా)

ಹೀಗೆ ಪುರಂದರದಾಸರು ದಾಸವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಭಾಗವತಶಿರೋಮಣಿಗಳು ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ “ದಾಸನಾಗೆಲೊ ಮನುಜ” ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿರುವರು.

ಕ ನ ಕ ದಾ ಸ ರು ಪೀಠಿಕೆ—ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ

ಪೀಠು—ಆದಿತಾಳ

ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿ ಈಗ ; | ಮಾನಸ | ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆ ಬೇಗ || ಪ ||
ಹರಿಗೆ ನೀನು ಬಹು | ಪರಿ ಶರಣೆಂದರೆ || ಕರುಣದಿ ಸಿನಗೊಬ್ಬ | ಗುರುವ ತೋರಿ
ಪಸು || ೧ || ಗುರುಕುಲವಾಸದಿ | ಪರಿಚರೈಗೆಯ್ಯಲು || ಪರತರಜ್ಞಾನವು |
ನೆರೆ ನಿಧಿಸುವದು || ೨ || ತಿಳಿವನದಸು ಜನ | ರೋಳಗೆ ಹಬ್ಬುವುದೆ || ತಿಳಿಯಲು
ಶ್ರೀಹರಿ | ಯೊಲಿಸ ಸೇವೆಯೈ || ೩ ||

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಭಜಿಸಿದರೆ ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯನಿಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಜನರಿಗೆ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮೈ ಬಗ್ಗದೆ ಇರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಕರದಿಂದ ಹಿರಿಯರು ನೆನಪುಗೊಟ್ಟಿರುವ ದೇನೆಂದರೆ—

೩|| ನೀರ ಬೊಬ್ಬುಯಂತೆ ತೋರುತಿಹ ದೇಹದ | ಸಾರವರಿಯದೆ ತಾನು
ಸುಖವುಡಜ್ಞಾನದ | ದಾರಿಯಹುದೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ || —(ಸ.ಪ)

ದೇಹವು ನೇಯಲ್ವವೆಂದು ಮನಗಂಡ ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವದೇನೆಂದರೆ—

— ಮುಂಪೆ —

ವೃ|| ಸುತುವೆನ್ನ ಹೆಣದಿ ನೆಲ ಸುತುತಲಿದೆ ; ಸತತವುಂ—ಬಿಡದೆ ಹೊಗೆ
ಯೇಳುತ್ತಿದೆ ; | ಹಡೆಯುತಿಹರೆನಿತೊ ತಾಯಿಯರೆನ್ನ ಸೇ ವ್ಯಥೆಯ—ಬಿಡಿಸ
ಪಾರದೆ ಕರುಣದೆ ? | ತಡೆಯದೆನ್ನಯ ದೇಹಗಳನು ಗೈವಜನ ಕೈ—ಬಿಡುವಾಗ
ಲಂದು ಮುದದೆ | ನಡೆನಡೆದು ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾಲುನೊಂದಿಹವೆನಗೆ—ಮೃಡ
ನೋಡು ಕಣ್ಣಿನಿಂದೆ || —(ಹ. ಹಂ)

ಈ ಗುಟ್ಟನ್ನರಿಯದೆ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಕದಿಂದ ಭಾಗವತರು ಹಾಡಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಮುಖಾರಿ-ಧ್ಯಾನವೆ

ಸಜಿಯ ಸಂಕಾರ ನಾಟಕವೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ | ದಿಟಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೆಡು
ತಿರುರೇಕೆ ಸರರು ? || ಪ || ಹೊನ್ನುಹೂವುಳ್ಳವನ ಬನ್ನಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಯೆಂದು |
ಮನ್ನಿ ಸುವರಧಿಕಸಂಭ್ರಮದಿಂದಲಿ ; || ಉನ್ನ ತೈಶ್ವರ್ಯವಿಲ್ಲದ ಒಡವ ತಾ ಬರಲು |
ಕುನ್ನಿ ಯೆನ್ನು ತಲಟ್ಟುವರು ಮೂಢತನದಿ || ೧ || ಬಡವ ತಾನಾದರೆ ಅತ್ಯಂತ
ಬಡವನೆ ? | ಕಡುಭಾಗ್ಯನಾಗಿ ಮತ್ತೋರ್ವ ಬಲ್ಲದನೇ ? || ಬಡದೆ ಮಣ್ಣಿ
ನೊಳಿದ್ದ ಚೆನ್ನವದು ಕೆಡುವದೇ ? | ಬಡವ ಬಲ್ಲದನೆಂಬ ಸುಡ ಅತ್ಯಗುಂಟೇ ? || ೨ ||
ಎಸುತಲೀ ಮಾಯಮೋಹಕವೆಂಬ ಶರಧಿಯೊಳು | ಅಸುದಿನದಿ ಮುಳುಗಿ
ಕೋಟಲೆಯಗೊಳಿಸಿ || ಚೆನುಮಯಾತ್ಮಕ ಪುರಂದರ ವಿಠಲನ ನೆನಿದು |
ಘನಸುಖದ ಪದವಿ ಈವನ ಭಜಿಸಿರಯ್ಯಾ || ೩ || — (ದಾ)

ಹಾಗಾದರೆ ದೇವನೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ —

ಶ್ಲೋ|| ಸ ಸಾಧ್ಯಮತಿ ಮಾಂ ಯೋಗೋ, ಸ ಸಾಂಖ್ಯಂ, ಧರ್ಮ, ಉದ್ಯಮ, |
ಸ ಸಾಧ್ಯಾಯ ಸ್ತುಪಸ್ತಾಂಗೋ ಯಥಾ ಭಕ್ತಿರ್ಮೋರ್ಜಿತಾ || — (ಸಂ. ಭಾಗ)

ಅ|| ಉದ್ಭವನೇ ಕೆಳು (ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದ್ದು). ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಗೂ ಹಾಗೆ ಯೋಗದಿಂದಾಗಲಿ, ವಿಚಾರದಿಂದಾಗಲಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕರ್ಮಗಳಿಂ
ದಾಗಲಿ, ವೇದವನ್ನೋದುವದರಿಂದಾಗಲಿ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲಿ, ದಾನದಿಂದಾಗಲಿ ನನ್ನನುಗ್ರಹವು
ಬೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ.

ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತಶಿಕ್ಷೋಮನೆಗಳು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ —

ಶ್ಲೋ|| ಅವ್ಯಾಯಂಭ್ಯಾಸನಾಸ್ಕರಣ್ಯರುದಿತಂ ; ಕೃತ್ಯಂತ್ರತಾಸ್ಕಸ್ತುಹಂ |
ಮೌದಸ್ಥೇದ ಪದಾನಿ ; ಪೂರ್ತವಿಧಯಃ ಸರ್ವಂ ಹುತಂ ಭಸ್ಮನಿ ; || ತೀರ್ಥಾ
ನಾಮವಗಾಹನಾನಿ ಚ ಗಜಸ್ನಾನಂ ; ವಿನಾ ಯತ್ಪದ | ದ್ವಂದ್ವಾಂಭೋರುಹ
ಸಂಸ್ಕೃತಿಂ ವಿಜಯತೇ ದೇವಃ ಸ ನಾರಾಯಣಃ || — (ಮು. ಮಾ)

ಅ|| ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಪ್ರಣಯಿಲ್ಲದೆ ವೇದವನ್ನೋದಿದ್ದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಹಾಗಿ
ಯಿ ಪ್ರತಿದಿನದ ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಅನೇಕ ವ್ರತಗಳು ಮೇದಸ್ಸನ್ನು ಕರಗಿಸುವಂತೆ ಬಾವಿ, ತೊಫಿ-
ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು
ಆನೆಯ ಮೈತೊಳೆದಹಾಗೆಯೇ ಆ ದೇವನು ನಾರಾಯಣನೆಂದು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವನು.

ಈ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಜಾತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕೀಳುಮೇಲುಗಳೇನೂ ಅಡ್ಡ
ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂತೆಂದರೆ —

ಶ್ಲೋ|| ವ್ಯಾಧಸ್ವಾಚರಣಂ, ಧ್ರುವಸ್ಯ ಚ ವಯೋ, ಎದ್ಯಾ ಗಜೇಂದ್ರಸ್ಯ
ಕಾ ? | ಕಾ ಜಾತಿರ್ದುರಸ್ಯ ? ಯಾದವಪತೇರುಗ್ರಸ್ಯ ಕಿಂ ಪಾರುಷಂ ? ||
ಕುಬ್ಜಾಯಾ ಕಮನೀಯರೂಪಮಧಿಕಂ | ಕಿಂ ತತ್ಸು ದಾವ್ಯೋ ಧನಂ | ಭಕ್ತ್ಯಾ
ತುಷ್ಯತಿ ಕೇವಲಂ ನ ತು ಗುಣೈರ್ಭಕ್ತಿಪ್ರಿಯಃ ಕೇಶವಃ || — (ಸು)

೨|| ವಾಲ್ಮೀಕಿರಲ್ಲಿದ್ದು ಬೇಡದ ಆಚರಣೆಯೇನೊಳ್ಳೆಯದೆ ? ಧ್ರುವನ ವಯಸ್ಸೇನು ? ಗಣೇಂದ್ರನ ವಿದ್ಯೆಯೇನು ? ವಿದುರನ ಜಾತಿಯಾವದು ? ಯಾದವರರಸನಾದ ಉಗ್ರಸೇನನ ಪೌರುಷವೇನು ? ಕುಬ್ಜೆಯ ರೂಪವೇನು ಹೆಚ್ಚು ? ಸುದಾಮಾನ ವಶ್ಯಯವೇನು ? ದೇವರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗುವನೆ ಹೊರತು ಗುಣದಿಂದಲ್ಲ.

ಭಕ್ತಿವಂತನೇ ಕುಲವಂತನೆಂದು ದಾಸರು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಪೂರ್ವ-ಅಟಿತಾಳ.

ಕುಲ ಕುಲ ಕುಲ ಕುಲ ಕುಲವೆನ್ನುತಿಹರೋ|| ಕುಲ ಯಾವದು ಸತ್ಯಸುಖವುಳ್ಳನರಿಗೆ ? || ೪ || ಕೆಸರೊಳು ವುಟ್ಟಿದ ತಾವರೆಯನು ತಂದು | ಬಿಸುಜನಾಭ ಸಿಗರ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲನೆ ? || ಹಸುವಿನ ಮಾರಿಸದೊಳುತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ಷೀರವು | ಸಮಧೆಯೊಳಗೆ ಭೂಸುರರುಣಲಿಲ್ಲವೆ ? || ೧ || ಮೃಗಗಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ವುಟ್ಟಿದ ಕಸ್ತೂರಿ | ತೆಗೆದು ಪೂಸುವರು ಸುರರೆಲ್ಲರು ; | ಬಗೆಯಿಂದ ನಾರಾಯಣನ್ಯಾವ ಕುಲದವ ? | ಅಗ ಜಾವಲ್ಲಭನೇತರ ಕುಲದವನು ? || ೨ || ಆತ್ಮ ಯಾವ ಕುಲ ? ಜೀವ ಯಾವ ಕುಲ ? | ತತ್ತ್ವಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಕುಲ ಯಾವದು ? || ಆತ್ಮಾಂತರಾತ್ಮ ನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವ ; | ಆತನೊಲಿದ ಮೇಲೆ ಯಾತರ ಕುಲವೊ ! || ೩ || —(ದಾ)

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರೂ ಮಾಡಬಹುದಾದ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯ ಫಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಸತ್ತ್ವಪ್ರಧಾನಾಸಿ ಜಗಾದ ಯಾಸ್ಯೋ ; || ನಾಮಾಸಿ ಗೀತಾ ಸು ತು ವಾಸುದೇವಃ | ಸತ್ತ್ವಂ ಸುಖೇ ಸಂಜಯತೀತ್ಯವೋಚನ್ನಾಮೈವ ತಸ್ಮಾನ್ಮಹತೇ ಸುಖಾಯ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| ನಾಮಗಳು ಸತ್ತ್ವಗುಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳೆಂದು ಯಾಸ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; ಸತ್ತ್ವಗುಣದಿಂದ ಸುಖವು ಉಂಟಾಗುವದೆಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಮವೇ ಸುಖಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮುಮುಕ್ಷು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಸೀ|| ಸಕಲಜೀವಾಧಾರನಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತಿಹನು ;—ಸಕಲ ದೋಷವು ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವನು ; | ಸಕಲಸತ್ತ್ವೀರ್ತಿಸಂತತಿಗೆ ನೆಲೆವನೆಯಹನು ;—ಸಕಲ ಸಾಂದರ್ಭಸ್ವರೂಪನಹನು ; | ಸಕಲಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡುವನಹನು ; | ಸಕಲಸದ್ವೃತ್ತಿಗಳ ದಾತನಹನು ; | ಸಕಲಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿನಾಶಕರನಹನು—ಸಕಲಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟದಾತನಹನು ; || ಸಕಲಭಕ್ತರ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ | ಸುಖ ರೂಪಿನಿಂದ ತೋರುತ್ತಲಿಹನು ; | ಅಕುಟಲಾಂತಃಕರಣವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ | ಸುಖ ದಿಂದ ಸ್ಮರಿಸವನ ಮನವೆ ನೀನು || —(ಕ. ಸಂ)

ಭಕ್ತಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ವಶನಾಗುವನೆಂಬುದನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯೊಡನೆ ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಭಾವೇನ ದೇವಂ, ಕಲಯಾ ಸರೇಂದ್ರಂ, | ಧನೇನ ಕಾಂತಾಂ,
ಕಪಟೇನ ಶತ್ರುಮ್, || ಸತ್ಯೇನ ಮಿತ್ರಂ, ಕೃಪಯಾ ಚ ಪುತ್ರಂ, | ಜ್ಞಾನೇನ
ಮೋಕ್ಷಂ ವಶಮಾಸಯಂತಿ || —(ಸು)

ಅ|| ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವನನ್ನೂ, ಐಹ್ಯೆಯಿಂದ ರಾಜನನ್ನೂ ಹಣದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನೂ ಮೋಸ
ವಿಂದ ಹಗೆಯನ್ನೂ ನಡವಿಂದ ಗೆಳೆಯನನ್ನೂ ದಯೆಯಿಂದ ಮಗನನ್ನೂ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ
ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಗವಂಕನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರ ಯೋಗ್ಯತೆ
ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ವೈ|| ಪಳೆಯ ಮೊದಲಾ, ಪರಾಭವದ ಮೊತ್ತಮೊದಲಾ, ಖಳಮೋಹಲೋ
ಭರಂ | ಬಳಿಪರ ಬಾಳೊಂದಲಾ, ಬಳಿದ ಕರ್ಮದ ಬಿಳ್ಳುವೊದಲಾ, ಸಿತಾಂತಮಂ||
ದಳಿವುನ, ಕಾವ, ಪರ್ಚಿಸುವ ಚಿಂತೆಯನರ್ಥದೊಳುಂಟುವಾಡದೊ | ಳೈಯದೆ
ಮೋಹಮಂ ಬಿಸುಟಿ ಮಾನಸರಿಲ್ಲಿಯೆ ದೇವರಲ್ಲವೇ ? || —(ಜೀ. ಸಂ)

ಬೈ ಪಳೆ-ನಿಂದೆ. ಪರಾಭವ-ಸೋಲು. ಬಿಳ್ಳು-ಬಿತ್ತನೆ. ಅಳಿವುನ-ಹಾಳುವಾಡುವ.
ಒಳ್ಳ ಅಳಿವುದೆ-ತನ್ನ ಒಳ್ಳೆಯತನವನ್ನು ಬಿಡದೆ.

ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತರು "ಭಕ್ತಿಯುನು ಹಿಡಿ ಈಗ" ಎಂದು
ಉಪದೇಶಮಾಡಿರುವರು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದದ್ದಕ್ಕೆ ನಿರರ್ಥನವಾಗಿ
ಕನಕದಾಸರ ಕಥೆಯು ನಿರೂಪಣ ಮಾಡಲಾಗುವದು.

ಆಖ್ಯಾನ

ಕೀ|| ಬಾಹದೊಳಿದ್ದನು ಬಚ್ಚೆಯೆಂಬುವಳ | ಕೂಡಿ ಭಕ್ತ ಬೀರೇಗೌಡ; |
ನಾಡ ಗೌಡಿಕೆಯೊಳಂಡೇಕುರುಬನು | ಹಾಡುತಿರ್ದರಾತನ ಪಾಡ ||

ಧರ್ಮದಿಂದಲೂ ದರ್ಶದಿಂದಲೂ ಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು—

ಸಾಂ|| ಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರಿಗೊಮ್ಮನದಿಂ ಶರಣೆಂದು |
ನಿರ್ಮಲವೈಷ್ಣವನಾಗಿ ಭದ್ರಿಸಿದನು ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ತಾನಂದು ||

ಬೀರೇಗೌಡನು ಒಮ್ಮೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು—

ಕಂ|| ರವಿಯಿಲ್ಲದ ಸಭ, ಕೋಮಲ | ನವಿಲ್ಲದ ವನ, ಸರೋಜಮಿಲ್ಲದ
ಕೊಳ ತಾಂ, || ಕುವರರ್ಕಳಿಲ್ಲದಾ ಗೃಹ, | ನವಮೋಹನೆ, ಲಾಲಿಸಿವುಗಳ
ಹುದು ಶ್ರುತಾನಂ || —(ಕ. ರಾ. ೪)

ಅಷ್ಟಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ಮುದುಕಿಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ ಬಚ್ಚಿಯು ಗಂಡನಿಗೆ ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆ ಯನ್ನು ಹೇಳಿ ತಿರುಪತಿಯ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದಳು. ಬೇರೇಗೌಡನು ತಮ್ಮಪ್ಪನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಂತು ಬೇಡಿಕೊಂಡದ್ದು —

ಚೂ॥ ದಯಮಾಡೊ ದೇವದೇವೇಶ, ಪಾಪ-ಜಯವನ್ನು ಕಳೆಯೋ ರಮೇಶ, ಕುಲಕೆ-ಜಯವ ಕೊಡು ಸೂರ್ಯಸಂಕಾಶ, ವಸಯ-ನಯಗಳಿಗೆ ನೀನೆ ಆವಾಸ, ಭಕ್ತಿಮಯನೆನಿಸಿ ಹರಿಯೆನ್ನ ಪಾಶ, ದುಃಖ-ಲಯವಾಗೆ ಬರಿಸು ಸಂತೋಷ, ಮಂದಹಾಸ, ಸುಜನಪೋಷ, ತಿರುಪತೀಶ । ಕೊಡು ಕೊಡೆನಗೊಬ್ಬನನು ಮಗನ, ದೇವ-ರಡಿಯ ನೇವೆಯ ಮಾಡುವವನ, ಜಗಕೆ-ಕೊಡಗೈಯನಾಗಿ ಬಾಳ್ವವನ, ಜನರ-ಜಡತೆಯನು ಹೋಗಿಗೊಳಿಸುವನ, ಕುಲದ- ಪಡೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವವನ, ಮೋಹ-ಬಡದೆ ಭೂಮಿಯೊಳು ನಡೆವವನ, ಬಳ್ಳಿ-ನಡೆ ನುಡಿಗಳನ್ನು ತೋರ್ಪವನ, ಮನೋಹರನ, ಸುಖಂಕರನ, ಗುಣಾರ್ಣವನ, ಕೃಪಾಕರನ । ಮಗನಿಂದ ಗತಿಯೆನಗೆ ಬರಲಿ, ದೇವಾ-ಖಗಗಮನ ಸಿನ್ನದಯ ಎರಲಿ, ಎನಗೆ-ಜಗದ ಜಂಜಡವಾಗದಿರಲಿ, ನೀನು-ಧುಗಿಧುಗಿಸುತಿರು ಮನ ಸ್ಸಿನಲಿ, ಕೇಳು-ನಗಧರನೆ ಇದನು ಚಿತ್ತದಲಿ, ನಿನ್ನ ಸೊಗಸೆನಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡಲಿ ॥

ಇದರಿಂದಾದ ಫಲವೇನೆಂದರೆ—

ಸಾ॥ ಕನಸಿನೊಳಗೆ ತಾ ಪ್ರಸಾದದೊಂಡೆಯ । ತಿನಲಿತ್ತನು ತಿಮ್ಮಪ್ಪ; ॥ ಅನುಸಯದಿಂದೆರಗುತೆ ಕೈಕೊಂಡನು । ತಿನಲದನಾ ಮೀರಪ್ಪ ॥

ಆ ಪ್ರಸಾದದ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿ—

ಕು॥ ಆನಂದವತ್ಸಂದಿ । ಮಾಸಿತದ ಕಾರ್ತಿಕದಿ । ಮಾಸಿತನು ಜಯಗಳತದಿ ಗೆಯ ತಿಥಿಯೊಳು ॥ ತಾನುದಿಸಿದನು ಮಗನು । ದಾಸಿ ಗುರುವಾರದೊಳು । ಮಾನವರು ಹೊಗಳುತ್ತಿರೆ ಸಂಭ್ರಮದೊಳು ॥

ಆ ಮಗುವಿನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಭಾ॥ ಉದಯಗಿರಿ ಶಿಖರಾಗ್ರದಲಿ ರವಿ । ಯುದಯಿಸಿಯೆ ಲೋಕದ ತಮಿಸ್ರವ । ಸದೆದು ಸರ್ಪಚರಾಚರಾತ್ಮರ ಸಲಹುವಂದದಲಿ ॥ ಒದೆದು ಜನ್ಮಾಂತ ರದ ಕರ್ಮವ । ಪದುಮದಳಸಿಭನೇತ್ರನಂಭಯ । ಮುದದಿ ಹೊಂದುವ ಕಾರ ಣದ ಶಿಶುವುಟ್ಟಲಾಕ್ಷ್ಮಣದಿ ॥

—(ಕ. ದಾ. ಚ)

ಮಗುವಿಗೆ ತೊಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು—

— ಧ್ಯಾವೆ —

ಲಾಲಿ ಲಾಲಿ ಕಂದ, ಮಲಗು ಆನಂದ, । ಲಾಲಿ ವೆಂಕಟೇಶನೊರದ ಸುಖ ವೃಂದ ॥ ಪ ॥ ಪಣೆಯೊಳಗೆ ಕತ್ತರಿಯ ತಿಲಕವನೆ ಸೂಡಿ । ಫಣಿವೇಣಿಯರು ಕಂಠಕಾಭರಣ ನೀಡಿ ॥ ಅಣುಗ, ನೀನಳದಿಂದಾದುದನೆ ಮಾಡಿ । ಗುಣವಂತೆ

ಯರು ಎಲ್ಲ ಲಾಲಿಪದ ಮಾಡಿ || ೧ || ರನ್ನದುಡಿದಾರವನು ನಡುವಿಗೆ ಬಿಗಿಸಿ |
ಜೆನ್ನಕಾಲಂದುಗೆಯ ಪದಗಳಿಗೆ ತೊಡಿಸಿ || ಜೆನ್ನದ ತೊಟ್ಟಿಲೊಳು ಚಿದ್ವಸ್ತ್ರ
ಹಾಸಿ | ಮುನ್ನ ಜನ್ಮಾಭಾವದಂಬರವ ಹೊಂದಿಸಿ || ೨ || ಅಂಕಿತವು ಬಾಲನಿಗೆ
ತಿಮ್ಮನೆಂದೆನಿಸಿ | ಮಂಕುಮಾಯೋತ್ಪನ್ನಜಗವನ್ನು ಮರೆಸಿ || ಪಂಕಜ
ಗಂಧಿಮುಕ್ತಾಂಬೆಯೋಳ್ ಬೆರೆಸಿ | ಒಂಕಾರನಾದ ಚಿದ್ವಯಲೆ ತಾನೆನಿಸಿ || ೩ ||

—(ಕ. ದಾ. ಚ)

ತಿಮ್ಮನು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಆಟವನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದು—

ಚ೦|| ಕಲ್ಲ ಜೊರನು ದೇವನಿವನೇನು-ತೆಲ್ಲವನು ವೂಚಿಸುವನು; | ಮೆಲ್ಲನೇ
ಕಾಂತವನು ಸೇರುತ್ತಲ್ಲಿ ದೇವರ ನೆನೆವನು; || ಲಲ್ಲಿಯಾಡಲು ಒಂದ ಹುಡುಗ
ರ-ಗೆಲ್ಲ ಭಜನೆಯ ಪೇಳನು; | ಸೊಲ್ಲಿಸದೆ ತನ್ನನ್ನವನು ತಂ-ದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗಿಡು
ವನು ||

ಹೀಗಿರುತ್ತಿರುವಾಗ—

ದಿ೦|| ನೋಡಿದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ನಿಧಿಯು ಕಾಣಲಾಗ | ತೋಡುತ್ತಾ ಧನಮಂ
ದಾಸಗೆಯ್ಯೆ ಬೇಗ || ನಾಡಗೆಲ್ಲಾ ಸೌಭಾಗ್ಯವಾಯಿತಂದು | ಪಾಡೆ ಲೋಗ
ತಾರವವನ ಕನಕನೆಂದು ||

ಹೀಗೆ ನಿಧಿಯು ಕಾಣುವದು ಅಸಂಭವವೇನೂ ಆಲ್ಲ—

ಸೂ|| ಅಸ್ತೀಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಂ ಸರ್ವರತ್ನೋ ವಸ್ಥಾಸಮ್ ||

—(ಯೋ. ಸೂ)

ಆ|| ಕದಿಯದಿರುವಕೆ ನೆಲೆಗೊಂಡರೆ ಎಲ್ಲ ರತ್ನಗಳೂ ವಶವಾಗುವವು.

ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಲೆ ಕನಕನಿಗೊಡಗದ ಪಂಕ್ತಿತಯೇನೆಂದರೆ—

ಶ|| ಅನೆಯಗೊಂದಿಯ | ಮಾನವರೊಡೆಯರ | ಧೀನನಾದ ನಾಯಕ
ನಾಗಿ || ಮಾನವ ಪಡೆದನು | ಮಾನವರೆಲ್ಲರ | ಮಾನರಕ್ಷಕನು ತಾನಾಗಿ ||

ಇದರ ಜೊತೆಗೆ—

ಭೋ|| ಕನಸಿನೊಳಗೆ ತಿರುಪತೀಶ | ನನಿತು ಕಾಣಿಕೆಯನು ಮುಂದೆ |
ಕನಕನಾಯಕನಿಗೆ ಕೊಡಲು ತಪ್ಪದೆಲ್ಲವು || ತನಗೆ ಸಲುವೆಂದು ಪೇಳಿ | ಜನರ
ಗುಂಪು ಗುಂಪು ಬಂದು | ಹಣದ ರಾಶಿಯನ್ನು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆಲ್ಲರು ||

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನು ಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲದೆ—

ಕೀ|| ಕಾಗಿನೆಲೆಯೊಳಿರ್ಪಾದಿ ಕೇಶವನಿ | ಗಾಗಿ ಮಂಡಪಾದಿಗಳನ್ನು ||

ಭೋ|| ಭೂಮಿಯಾದುದು ತನ್ನವಗಳನು | ರಾಗದಿ ಬೆಳೆಸಿದನೆಲ್ಲವನು ||

ಇಂಥ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕ್ಷುದ್ರಪ್ರಾಪಂಚಿಕರಿಗೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ—

ಶ್ಲೋ|| ಉರ್ಜಿತಂ ಸಜ್ಜನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದ್ವೇಷಿ ನೀಚಃ ಪುನಃಪುನಃ; |
ಕವಲೀಕುರುತೇ ಸ್ವಸ್ಥಂ ಎಧುಂ ದಿವ ಎಧುಂತುಡಃ ||

—(ಸು)

ಅ॥ ಸಜ್ಜನರ ಎಳಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ನೀಚರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹಗೆತನವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನಿರುವ ಚಂದ್ರನನ್ನು ರಾಹು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ನುಂಗಿಬಿಡುವನು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಚಾಡಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನ ನಾಯಕತನವನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದರು. ಆಮೇಲೆಯೂ ಅವನು ಬೇಟೆ ಮೊದಲಾದ್ದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಅವನಿಗೆ ಕನಸಾದದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ವ॥ ಎಲೋ ಕನಕಾ, ಕೈಯಲ್ಲೇನು ಶುಸಕ, ಮಾಡುವಿಯೋನು ಮುರಕ, ಸೇರುವಿಯಲ್ಲೋ ನರಕಾ, ಎನಗಾಗಿದೆ ಮರುಕ, ದಾಸನಾಗೋ ತಿರುಕಾ॥

—(ಕ. ಮ. ೮)

ಎಚ್ಚತ್ತ ಕನಕನು ಹಾಗೆ ಆಗುವದನ್ನೆ ನಶ್ಚಯಿಸಿ ತನ್ನ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ್ದು—
ಮುಖಾರಿ-ಝಂಪೆ.

ಬದುಕಿದೆನು ಬದುಕಿದೆನು ಭವ ಎನಗೆ ಹಿಂಗಿತು; | ಪದುಮನಾಭನ ಪಾದ ದೊಲುವೆ ಎನಗಾಯಿತು || ಪ || ಹರಿತಿರ್ಥಪ್ರಸಾದ ಜಿಹ್ವೆಗೆ ದೊರಕಿತು; | ಹರಿಯ ನಾಮಾವೃತವು ಕಿವಿಗೊಡಗಿತು; || ಹರಿದಾಸರು ಎಸ್ಯ ಬಂಧುಗಳಾದರು; | ಹರಿಯ ಶ್ರೀಮುದ್ರೆ ಎನಗಾಭರಣವಾಯ್ತು || ೧ || ಮುಕ್ತರಾದರು ಎಸ್ಯ ನೂರೊಂದು ಕುಲದವರು; | ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕೆ ಯೋಗ್ಯ ನಾನಾದೆನು; || ಅಕಲಂಕ ಶ್ರೀಹರಿಭಕ್ತತಿಗೆ ಮನ ಬೆಳೆದು | ರುಕ್ಮಿಣಿಯರಸ ಕೈವಶನಾದೆನನಿಗೆ || ೨ || ಇಂದೆನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಕಲಸಂಪದವಾಯ್ತು; | ಮುಂದೆನ್ನ ಜನ್ಮಸಾಫಲ್ಯವಾಯ್ತು; || ತಂದೆ ಶ್ರೀಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವರಾಯ | ಬಂದೆನ್ನ ಹೃದಯದಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಸಂತ || ೩ ||

—(ದಾ)

ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ಅವನು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ತುಚ್ಛವಾಗಿ ಕಂಡದ್ದು—

ರ॥ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಹೋಗು ಸಂಸಾರ | ದೋಷಗಳೊಳು ನೋಡೆ ಅವಾರ | ಇರದು ಯಾವಾಗಲೂ ಈನೇರ | ಹುಟ್ಟಿಸುವದು ಯಮನಿಗೆ ಕ್ರೂರ | ವೈಕುಂಠ ಪದವಿಯೆಂಬುದದು ದೂರ | ಅದರಿಂದಲು ಬಿಟ್ಟು ರಾಜ್ಯಭಾರ | ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕಾಂತಾರ | ಅಲ್ಲಿ ಸೂರಿಜನಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ಸತ್ಕಾರ | ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಆ ಮಂತ್ರಸಾರ | ಭಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರೆ ಆ ಪ್ರಕಾರ | ಸರಕವು ನನಗೆ ದೂರ | ಕೇಶವನ ಕರುಣವು ಪೂರ | ಇರುವದು ಸಾರೋದ್ಧಾರ ||

—(ಕ. ದಾ. ಚ)

ಹೀಗಿಂದು ಅವನು ನಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ್ದು—

ಶ್ಲೋ॥ ಮಾ ರಾಜಕೃಪಾ, ಮಾ ರಾಮಾ, ಮಾ ಕುಮಾರಸುಖಗಿರಿಸಾ, | ಮಾರಾಜ, ಮಾ ಸ್ವಮಹಿಮಾ, ಪದಪದ್ಮಾರಾಧನೇಽಸ್ತು ತೇ ಪ್ರೇಮಾ ||

—(ಸು. ಲಾ)

ಆ॥ (ಮಾ-ರಾಜ) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೆ, ನನಗೆ ರಾಜರ ಕೃಪೆಬೇಡ; ಹೆಂಡತಿ ಬೇಡ, ಮಕ್ಕಳ ಸೌಖ್ಯ ಬೇಡ; ಕೀರ್ತಿಯೂ ಬೇಡ. ನನ್ನ ವಾದಕಮಲಗಳ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿರಲಿ.

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕವಿ ಶ್ಲಾಘಿಸಿರುವದಂತೆಂದರೆ—

ಕಂ|| ರೋಗಂ ರಿಣಮುಂ ವಾಪಮು | ಮಾಗುರುತರ ಚಿಂತೆ ವಾರತಂತ್ರೈ
ಮುಮೊಂದುಂ || ತಾಗದೆ ಪರಲೋಕಪ್ರ | ಜ್ಞಾಗತನಾಗಿವುರ್ದೇ ಧರಿತ್ರೀ
ಸ್ವರ್ಗಂ || —(ನ. ೨)

ಕನಕನಾಯಕನು ಒಡನೆ ತನ್ನ ದನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನಮಾಡಿ ಕನಕದಾಸನಾಗಿ ಏಕನಾದವನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಭಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಮನೆದೇವರಾದ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ತಿರುಪತಿಗೆ ಬಂದು
ಹೇಳಿದ್ದು —

ವೃ|| ಅರಿದಪೆನೆಂದವಂಗರಿಯಬಾರದು ; ನಿನ್ನ ನಿಜಪುಯ್ಯತ್ತದಿಂ | ದರಿದ
ಪೆನೆನ್ನ ದಂಗರಿಯ ಬವುರ್ದು ; ನೀಂ ಕೃಪೆಮಾಡೆ ಚೋದ್ಯಮೇ ? || ಸರಸುವ
ವಂಗೆ ಸಿಲ್ಕಿದು ನಿಧಾನಮಯುತ್ಪ ಪರಂಗೆ ಭಾಗ್ಯದಿಂ | ದರಸದೆ ಸಿಲ್ಕುವಂತೆ ಪರ
ಮಪ್ರಭುವೇ, ಮಹದೈವುರೀಶ್ವರಾ || —(ಏ. ೨)

ಅಲ್ಲಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಾಗಿ ಒಂದು ದಿವಸ—

ಕೀ|| ಸೋಸಲೆಯೊಳಗಿಹ ಪರಮಮೊಚ್ಚರಹ | ವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿ
ಗಳಡಿಗೆ || ದಾಸನಾಗಿರೆಂದನು ಕನಸಿನೊಳಾ | ಶೇಷಗಿರೀಶನು ಭಕ್ತನಿಗೆ ||

ಕನಕದಾಸನು ಅದರಂತೆ ಆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಮರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ
ಅನಾಗರಕವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಗಿಲಿನವರು ತಡೆದು ನೀನು ಯಾರಿಂದಾಗ ಅವನು
ತನ್ನ ಅಡುವರೆಗಿನ ತಿಳವಳಿಕೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ್ದು —

ಮುಖಾರಿ-ಝಂಪೆ

ನಾವು ಕುರುಬರು ; ನಮ್ಮ ದೇವರೋ ಬೀರಯ್ಯ ; | ಕಾವ ಸಮ್ಮಜ್ಜ
ಸರಕುರಿಹಿಂಡುಗಳ || ಪ || ಅಷ್ಟಮದಮತ್ಸರಗಳೆಂತೆಂಬ ಟಗರುಗಳು |
ದೃಷ್ಟಿಜೀವಾತ್ಮನೆಂಬೋ ಅಡು || ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಸಿದ್ಧವೆಂತೆಂಬುವಾ ಹೋತುಗಳು |
ಕಟ್ಟಿಕೊಲಿನಲಿ ಇರುತಿರುವ ನಮ್ಮಜ್ಜ || ೧ || ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣವೆಂತೆಂಬ
ಶ್ವಾನಗಳು | ಕಾದಿದ್ದು ನಮ್ಮಜ್ಜ ಹಿಡಿಸೊಳಗೆ || ಹಾದಿ ಕಾಗದೆ ಕೂಗಿ
ಬಾಯಾರಿ ಕಾಲ್ಗಿರಗೆ | ಲಾದರಿಸಿ ಅಂಬಲಿಯನೆರೆವ ನಮ್ಮಜ್ಜ || ೨ || ಅರಿ
ಯೆಂಬ ಮರಿಗಳು ಹಿಡಿಸೊಳಗೆ ಬಂದು | ಮಾರಿವ್ಯಾಘ್ರವೆಂತೆಂಬ ತೋಳ
ಹೊಕ್ಕು || ಕುರುಬ ಹಿಂಝುವದಲಿ ಕುರಿಯ ಮುರಿವದು ಕಂಡು | ಅರಿತು
ಅರಿಯದ ಹಾಗೆ ಇರುವ ನಮ್ಮಜ್ಜ || ೩ || ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಲ್ಲ ಸಾವುದಕ್ಕೆ
ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ | ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನ ಹೊಲಬು ಬಲ್ಲ ನಮ್ಮಜ್ಜ || ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಿ
ಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಅಂಬಲಿಮಾಡಿ | ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ ಹಾಗೆ ಕರೆವ ನಮ್ಮಜ್ಜ || ೪ ||
ಕಲಿಯುಗಕ್ಕೆ ಗಾಡುವ ಸಂಗಾತಿ ಮಂತ್ರಿಮತ | ಕಲಿಯುಗಂಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತ
ನೀತ || ಬಲಜಾಕ್ಷ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇತವನ ಮನ | ಮೊಲಿಸಿ ಭಜಿಸದವನು
ಹುಚ್ಚು ಕುರುಬ || ೫ || —(ದಾ)

ಹೀಗೆಂದು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ್ದು ಗುರುಗಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಸಮಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಶರಣಂದಿದ್ದು —

ಶ್ಲೋ|| ಕರ್ಮಭರೇವ ನ ಬೋಧೋ ಪ್ರಭವತಿ ಗುರುಣಾ ಎನಾ ದಯಾ ನಿಧಿನಾ ; ಆಚಾರ್ಯವಾಸ್ತಿ ಪುರುಷೋ ವೇದೇತ್ಕರ್ಥಸ್ಯ ವೇದಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ ||

—(ಸ್ವಾ. ನಿ)

ಅ|| 'ದಯಾಳುವಾದ ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ಬರೀ ಕರ್ಮದಿಂದ ಜ್ಞಾನವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಗುರುವನ್ನು ಪಡೆದವನು ತಿಳಿಯುವನು' ಎಂದು ವೇದದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದರಿಂದ.

ಎಂದು ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳುವದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾತ್ರ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯಾದರೂ —

ಭಾ|| ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣವುಣ್ಯದ | ಹಾದಿಯನು ನಾಸರಿಯೆ ; ತರ್ಕದ | ವಾದದಲ್ಲಿ ಗುರುಹಿರಿಯರರಿಯದ ಮೂಢಮತಿಯನಗೆ || ಆದಿಮೂರುತಿ, ನೀನು ನೆರೆ ಕರುಣೋದಯನು ಹೃದಯಾಂಗಣದಿ ಜ್ಞಾನ | ನೋಡಯವನೆನಗಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ||

—(ಹ. ಭ. ಸಾ)

ಈ ನನ್ನ ದೀನತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ —

ಕ|| ನವನೀತಮಾನಸಸಿ, ನಾನವ | ನೀತನೆನಿಸ್ಸ ಭೇದವದು ಸಿನ ಗುಂಟೀ? || ನವನೀತಲದೊಳ ನನ್ನಂ | ನವನೀತಜ್ಞಾನವಿಭವನಂ ಮಾಡೊಲವಿಂ ||

—(ಸೂ. ತಾ)

ಟಿ|| ನಾನು + ಅವನು + ಈತನು. 'ಉಂಟೇನು + ಅವನೀತಲದೊಳ' ನವ + ನೀತ + ಜ್ಞಾನವಿಭವನಂ — ಹೊಸದಾಗಿ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನವೈಭವವುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ.

ಅವನ ಸಚ್ಚಿಷ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೂ ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಸೂಯೆಗೊಂಡ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಒಂದು ದಿನ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ಕನಕದಾಸನ ಹೆಚ್ಚು ಗಾಂಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದು —

ಕು|| ಅರುಮಿರದೆಡೆಯನ್ನು | ಸೇರಿ ತಿನೆ ಕದಲಿಯನು | ಸಾರಿ ಪೇಳ್ವರೆ ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲ || ಬೇರೆಬೇರಾಗಿ ತಿನೆ | ಮಾರಮಣನೆಲ್ಲಿಯುಂ | ತೋರು ತಿಹನೆನುತ ತಿರುಗಿದನು ಕನಕ ||

ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಕನಕನನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು —

ಶ್ಲೋ|| ಎವ್ರಾಬ್ಧಿಷಡ್ಗುಣಯುತಾದರವಿಂದನಾಭ | ವಾದಾರವಿಂದ ಎಮುಖಾಚ್ಚೈಪಚಂ ವರಿಷ್ಠಮ್ || ಮಸ್ಯೇ ತದರ್ಪಿತಮನೋವಚನೇ ಹಿತಾರ್ಥಂ | ಪ್ರಾಣಂ ಪುನಾತಿ ಸಕುಲಂ ನ ತು ಭೂರಿಮಾನಃ ||

—(ಸಂ. ಭಾಗ)

ಅ|| ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಡೆಯ ಒಲವಿಲ್ಲದೆ ಹನ್ನೆರಡು ಗುಣಗಳಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗುಂಟೂ ಮನ
ಸ್ತನ್ನೂ ಮಾತನ್ನೂ ತನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಹೊಲಿಯನುತ್ತುಮನೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಕುಲವನ್ನೂ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವನು ಅವನೇ ಹೊರತು ಹೊರಗಣ
ಮರ್ಯಾದೆಯುಳ್ಳವರಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದಕ್ಕೆ ಗುರುವೇನೂ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಎತರತಿ ಗುರುಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೇ ಯಥೈವ ತಥಾ ಜಡೇ; | ನ ತು ಖಲು
ತಯೋರ್ಜ್ಞಾನೇ ಶಕ್ತಿಃ ಕರೋತ್ಯಪಹಂತಿ ವಾ; || ಭವತಿ ಹಿ ಪುನರ್ಭೂ
ಯಾಸ್ತೇದಃ ಫಲಂ ಪ್ರತಿ; ತದ್ಭೂತಾ | ಪ್ರಭವತಿ ಶುಚಿರ್ಬಿಂಬಗ್ರಾಹೇ ಮಣಿಸ್
ಮೃದಾದಯಃ || — (ಉ. ೧೦. ೩)

ಅ|| ಗುರು ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಹೇಗೂ ಹಾಗೆ ದಡ್ಡನಿಗೂ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದು
ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವದೂ ಇಲ್ಲ; ಕಳೆಯುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಫಲದಲ್ಲಿ
ಬಹಳಭೇದವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ವಸ್ತು ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣು
ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈಗೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾದ ಕನಕದಾಸನು ಭಕ್ತಿ
ಪಂಥವನ್ನು ಬಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸುತ್ತುವದಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಉಡುಪಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ
ನಡೆದ ಚಮತ್ಕಾರವೇನೆಂದರೆ—

ಕೀ|| ಉಡುಪಿಯ ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಗಿಲ ಕಾಯ್ದಿರು | ತಡೆಯಲು ಹಿಂಗಂಡಿಯ
ಕಡೆಗೆ || ನಡೆದು ನುತಿಸೆ ಕನಕನು ಕೃಷ್ಣನು ತಾ | ನೊಡನೆಯೆ ತಿರುಗಿದನಾ
ಕಡೆಗೇ ||

ಅಗ ಕನಕದಾಸನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದು —

ಮುಖಾರಿ-ವಿಕತಾಳ.

ತೊರೆದು ಜೀವಿಸಬಹುದೇ? ಹರಿ ನಮ್ಮ ಚರಣವನು | ಒಂದೆ ಮಾತ್ರಾ
ಕಿನ್ನೂ ಅರಿತು ವೇಳುವೆನಯ್ಯ || ಪ || ಕರೆ ಪಿಡಿದೆನ್ನನು ಕಾಯೊ ಕರುಣಾಸಿಧಿ
|| ಅ. ಪ || ತಾಯಿತಂದೆಯ ಬಿಟ್ಟು ತಪವ ಮಾಡಲುಬಹುದು; | ದಾಯಾದಿ
ಬಂಧುಗಳ ಬಿಡಲುಬಹುದು; || ರಾಯ ಮುನಿದರೆ ರಾಜ್ಯವ ಬಿಡಲುಬಹುದು; |
ಕಾಯಜಪಿತ, ನಿನ್ನಡಿಯ ಬಿಡಲಾಗದೊ || ೧ || ಒಡಲು ಹಸಿದರೆ ಅನ್ನವ ಬಿಡ
ಬಹುದು; | ಪಡೆದ ಕ್ಷೇತ್ರವ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಬಹುದು; || ಮಡದಿಮಕ್ಕಳ
ಕಡೆಗೆ ತೊಲಗಿ ಬಿಡಲು ಬಹುದು; | ಕಡಲೊಡೆಯ ನಿಮ್ಮಡಿಯ ಗಳಿಗೆ ಬಿಡ
ಲಾಗದು || ೨ || ಪ್ರಾಣವ ಪರರಿಗೆ ಬೇಡಿದರೆ ಕೊಡಬಹುದು; | ಮಾನಾಭಿ
ಮಾನವ ತಗ್ಗಿಸಬಹುದು; || ಪ್ರಾಣದಾಯಕನಾದ ಅದಿಕೇತವರಾಯ, | ಜಾಣ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ನಿನ್ನಡಿಯ ಬಿಡಲಾಗದು || ೩ || — (೧೦)

ಆ ಕನಕನು ನಂತ ಕಂಡಿಯೇ “ಕನಕನ ಕಂಡಿ”ಯೆಂದು ಈಗಲೂ ಹೆಸರಾಗಿರುವುದು.
ಹೀಗೆಯೇ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಅವನ ನುಹಿಮೆಗಳೇನೆಂದರೆ—

ರ|| ವೀರನುಗಳನ್ನು ಹೂವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು | ಹೀನಮದ್ಯವನ್ನು ಬೇನೆನಿಸಿದನು | ಮಳೆಯಿರದೆಡೆಯೊಳು ಮಳೆಯ ತರಿಸಿದನು | ಮಲೆತಾನೆಯ ಬೆವ್ವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು | ಮಾರಿಯ ಮುಂದಣ ಕೊಲೆಯ ನಿಲಿಸಿದನು | ಶ್ರೀರಂಗದ ಬಾಗಿಲ ತೆಗೆಸಿದನು | ವಾದಿರಾಜರಿಚ್ಚೆಯನನುಸರಿಸಿ | ಶ್ರೀಧರನನು ತೋರಿಸಿದನು ಬರಿಸಿ | ಗುರುಗಳ ಮಾನಸಪೂಜೆಯ ಕಷ್ಟನು | ನರಿತು ತಿಳುಹಿದನು ಸುಲಭೋಪಾಯವ | ಗಿಡದ ಮೇಲೆಯೇ ಇರೆ ತುಲಸಿಯು ದು | ಬಿಡದವ ಹರಿ ಗರ್ವಿಸಿದ ಮಹಾಬಲ ||

ಇದರ ಮೇಲೆ ಅವನು ಮಾಡಿರುವ ಭಾಷಾಸೇವೆಯೇನೆಂದರೆ—

ಭಾ|| ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರವನುಮು | ದ್ವಾಮವಹ ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ, | ಪ್ರೇಮಯುಕ್ತ ಸೃನಿಹಸ್ತನ ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರವನು || ರಾಮಣೀಯಕನಕಚರಿತ್ರೆಯ | ನಾಮಹಿಮನೆಮಗಾಗಿ ಬರೆದಿಹ | ನೀಮಹಿಯೊಳಿರುವನ ಕೀರ್ತಿಯ ಬಳ್ಳಿ ನೆಲೆಯಾಗಿ ||

ಅವನ ಮೋಹನತರಂಗಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಮುದ್ದು ತೋರಿಸಿರುವದಂತೆಂದರೆ—

ಸಾಂ|| ಹರಿತರಣರ ಪೆರ್ಚು, ಬುಧಬನರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚು, | ದುರಿತಾಟವಿಗೆ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚು, || ಎರಹಿಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚು, ಎರರ್ಗೆ ವುಚ್ಚು, ಕೇ | ಧ್ವರಿಗದು ತನಿ ಬಿಲ್ಲದಚ್ಚು ||

—(ಮೋ. ತ)

ಟಿ|| ಮಚ್ಚು—ಕುಡುಗೋಲು. ಫುಚ್ಚು—ಹುಚ್ಚು.

ಇಷ್ಟು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದರೂ ಕುರುಬರನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಹಾಡಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ದೇಶಿ—ಭಾವು.

ದೇವ ನಮ್ಮ ದೇವರು ಬಂದಾರು | ಬನ್ನೀರೆ ನೋಡ ಬನ್ನೀರೆ || ಪ || ಕೆಂಗಣ್ಣು ವೀನಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಗುಂಗಾಡಿ ನೋಮನ ಕೊಂದಾನ್ ಮ್ಯಾ || ಗುಂಗಾಡಿ ನೋಮನ ಕೊಂಡು ವೇದವ | ಬಂಗಾರದೊಡಲಂಗಿತ್ತಾನ್ ಮ್ಯಾ || ೧ || ದೊಡ್ಡ ಮಡುವಿನೊಳಗೆ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಗುಡ್ಡವ ಹೊತ್ತು ತಿಂಗ್ಲಾನ್ ಮ್ಯಾ || ಗುಡ್ಡವ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಸುರರನ್ನ | ದೊಡ್ಡವರನ್ನ ಮಾಡ್ಲಾನ್ ಮ್ಯಾ || ೨ || ಚೆನ್ನ ಕಾಡಿನ ಹಂದಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಚೆನ್ನದ ಕಣ್ಣನ ಕೊಂದಾನ್ ಮ್ಯಾ || ಚೆನ್ನದ ಕಣ್ಣನ ಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯ | ಚೆನ್ನದ ಬಡಲಂಗಿತ್ತಾನ್ ಮ್ಯಾ || ೩ || ಸಿಟ್ಟಿಲಿ ಸಿಂಹನಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಹೊಟ್ಟಿಯ ಕರುಳು ಬಗೆದಾನ್ ಮ್ಯಾ || ಹೊಟ್ಟಿಯ ಕರುಳು ಬಗೆದು ನಮ್ಮರಂಗ | ವುಟ್ಟಿಗೆ ವರಗಳ ಕೊಟ್ಟಾನ್ ಮ್ಯಾ || ೪ || ಹುಡುಗ ಹಾರವನಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ | ಬಿಡ

ಗಲಿ ಮುಗಲಿಗೆ ಬೆಳೆದಾನ್ ಮ್ಯಾ || ಬೆಡಗಲಿ ಮುಗಲಿಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಲಿಯನ್ನ |
 ಅಡಿಯಿಂದ ಪಾತಾಳಕೊತ್ತಾನ್ಮಾ || ೫ || ತಾಯಿಯ ಮಾತನು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ
 ರಂಗ | ಅವನ ಕಳ್ಳನ ಕೊಂದಾನ್ಮಾ || ಅವನ ಕಳ್ಳನ ಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯ |
 ಅವನೇಸುರರಿಗೆ ಇತ್ತಾನ್ಮಾ || ೬ || ಪಿಂಗಳ ಕಣ್ಣಿನ ಕೊಂಗಗಳಂ ಕೂಡಿ |
 ಜಂಘಲಿ ಲಂಕೆಗೆ ಪೋದಾನ್ಮಾ || ಜಂಘಲಿ ಲಂಕೆಗೆ ಪೋಗಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ |
 ಹೆಂಗಸುಗಳ್ಳನ ಕೊಂದಾನ್ಮಾ || ೭ || ಬಿಂಕಡ ಗೊಲ್ಲನಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಂಗ |
 ಬಿಂಕಾ ಮುರಿಕೆಯ ಕೂಡಾನ್ಮಾ || ಬಿಂಕಾ ಮುರಿಕೆಯ ಕೂಡಿ ಮಾವನ |
 ಬಿಂಕವನೆಲ್ಲವ ಮುರಿಕಾನ್ಮಾ || ೮ || ಭಂಡನಂದದಿ ರಂಗ ಕುಂಡಿಯ ಬಿಟ್ಟ
 ಗೊಂಡು | ಕಂಡ ಕಂಡಲ್ಲೆ ತಿರುಗಾನ್ ಮ್ಯಾ || ಕಂಡ ಕಂಡಲ್ಲೆ ತಿರುಗಿ
 ತ್ರಿಪುರರ | ಹೆಂಡಿರನೆಲ್ಲ ಕೆಡಿಸಾನ್ಮಾ || ೯ || ಚೆಲುವ ಹೆಂಡತಿ ಕುದುರೆಯ
 ಮಾಡಿ | ಬಳ್ಳಿ ರಾವುತನಾರಾನ್ಮಾ || ಬಳ್ಳಿ ರಾವುತನಾಗಿ ಮುಸಲರ | ಡೊಳ್ಳ
 ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೊದ್ದಾನ್ ಮ್ಯಾ || ೧೦ || ಡೋಳಿನ ಮೇಲ್ಮೈ ಭರಮಪ್ಪ
 ಹಾಕಾನ್ಮಾ || ತಾಳವ ಶಿವನಪ್ಪ ತಟ್ಟಾನ್ ಮ್ಯಾ || ಬಳ್ಳಿಬಳ್ಳಿ ಪದಗಳು ಹನು
 ಮಪ್ಪ ಹಾಡಾನ್ಮಾ | ಚೆಲುವ ಕನಕಪ್ಪ ಕುಣಿದಾನ್ಮಾ || ೧೧ || —(ದಾ)

ಬಿ|| ಸೋಮನ-ಸೋಮಕನಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು. ಬಂಗಾರದೊಡಲಂಗೆ-ಹಿರಣ್ಯಗಳಭವನದ
 ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ. ಚಿನ್ನದ ಕಣ್ಣನ-ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು. ಪುಟ್ಟಿಗೆ-ಚಿಕ್ಕ ವನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ. ಅವನ
 ಕಳ್ಳನ-ಗೋವನ್ನು ಕದ್ದ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನನನ್ನು. ಕೊಂಗಗಳ-ಕೋತಿಗಳನ್ನು. ಹೆಂಗಸು
 ಗಳ್ಳನ-ರಾಮನನ್ನು. ಬಿಂಕಾಮುರುಕಿಯ-ಕುಬ್ಜೆಯನ್ನು. ಮಾವನ-ಕಂಸನ. ಕುಂಡಿಯ
 ಬಿಟ್ಟಗೊಂಡು-ಬಿತ್ತಲೆಯಾಗಿ.

ಕನಕನು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಂಥ ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವನು. ಅವು
 ಗಳನ್ನು ಜನರು ಕನಕನ ಮುಂಡಿಗೆಗಳಿಂದೂ ಕವಡುಗಳಿಂದೂ ಗುಟ್ಟುಗಳಿಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಇವನ ಉಪದೇಶದ ಮುಖ್ಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ—

ರೇಗುಪ್ಪಿ-ಅಟಿತಾಳ

ನಾರಾಯಣ ನಿನ್ನ ನಾಮಂಗಳಿರುತಿರೆ | ಬೇರೊಂದು ನಾಮವನ್ನೇ
 ಕಯ್ಯೆ? || ಪ || ನೆಟ್ಟನೆ ದಾರಿಯ ಬಟ್ಟಿಯೊಳಿರುತಿರೆ | ಬೆಟ್ಟವ ಬಳಸುವದೇ
 ಕಯ್ಯೆ || ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯವು ಅಮೃತಾನ್ನವಿರುತಿರೆ | ಬಿಟ್ಟ ಕೂಳನೆ ತಿನಲೇಕಯ್ಯೆ?
 || ೧ || ಪರುಸದ ಪಾಳಂಗಳಿರುತಿರೆ ಬೀದಿಯ | ಜರಗನು ತೊಳೆಯಲಿನ್ನೇಕಯ್ಯೆ? ||
 ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಾನ್ನವಿರುತಿರೆ | ತಿರುಪಗೂಳ ತಿನ್ನಲೇಕಯ್ಯೆ? || ೨ ||
 ಬೆಲ್ಲವು ಕರಡೊಳಗಿರುತಿರೆ ಕಾಡು | ಗಲ್ಲನು ಕಡಿಯಲಿನ್ನೇಕಯ್ಯೆ? || ಬಲ್ಲಿದ
 ಬಿಡದಾದಿಕೇಶವನಿರುತಿರೆ | ಎಲ್ಲ ದೈವದ ಹಂಬಲೇಕಯ್ಯೆ? || —(ದಾ)

ಹೀಗೆ ಥಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕನಕದಾಸನು—

ಸಾ|| ಕಡೆಗೆ ಕಾಂಗಿನೆಲೆಯಾದ ಕೇಶವನ | ಜಡಜವಾದಯುಗದಲ್ಲಿ ||
ಬಿಡದೈಕ್ಯತೆಯನು ಕನಕದಾಸನು | ಪಡೆದನು ತಾ ಸುಖದಲ್ಲಿ ||

ಆದ್ದರಿಂದ ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತಶಿರೋಮಣಿಗಳು "ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿ
ಈಗ" ಎಂದುಪದೇಶಮಾಡಿರುವರು.

ತುಲಸೀದಾಸರು

ಪೀಠಿಕೆ—ಸಾಧುವೃತ್ತಿ

ಬಿಲಹರ—ಝಂಪೆ

ಸಾಧುವೃತ್ತಿಯೊಳಗಿರುವದನು ಬಯಸು || ಪ || ಭೂದೇವನಾಗಿ ನೀ
ಧನ್ಯನೆಂದೆನಿಪೆ || ಅ. ಪ || ವೈರಾಗ್ಯವಿರಲದಕೆ ವಿದ್ಯವುಂ ಸೆರವಾಗಿ | ಭೂರಿಫಲವಹ
ತಪಶ್ಚರ್ಯ ಸಾಗಿ || ಕಾರುಣ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾದ ರಾಮನೊಲವನು ಪಡೆದು | ಧಾರಣಿಯ
ಜನರನುದ್ಧಾರಗೈವಂಥ || ೧ ||

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜನರು ಪರಲೋಕದ ವಿಚಾರವನ್ನೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವದನ್ನು
ನೋಡಿ ದೊಡ್ಡವರು ಕನಕರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಚಲಾ ವಿಭೂತಿಃ, ಕ್ಷಣಭಂಗಯವ್ವನಮ್, | ಕೃತಾಂತದಂತಾಂತರ
ವರ್ತಿ ಜೀವಿತಮ್, || ತದವ್ಯವಿಜ್ಞಾ ಪರಲೋಕಸಾಧನೇ | ಸ್ಮರಾಮಹೋ !
ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿ ಚೇಷ್ಟಿತಮ್ || —(ಸು)

ಅ|| ವಿಶ್ವರ್ಯವು ಚಂಚಲವಾದದ್ದು. ಪ್ರಾಯವು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗತಕ್ಕದ್ದು.
ಜೀವವು ಯಮನ ದವಡೆಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವಂಥದ್ದು. ಆದರೂ ಪರಲೋಕದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು
ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನರಾಗಿರುವ ಜನರ ನಡೆವಳಿಕೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು
ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷಸಂಬಂಧವಾದ
ವಿಷಯೇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಬಯಸಬೇಡವೆಂದು ಎಚ್ಚರಗೊಟ್ಟು ಪುರುಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ ಜ್ಞಾನಿ
ಗಳು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ನಾರೀಸ್ತುನಭರನಾಭೀದೇಶಮ್ | ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಾ ಗಾ ಮೋಹಾ
ವೇಶಮ್ || ಏತನ್ಮಾಂಸವಸಾದಿವಿಕಾರಮ್ | ಮನಸಿ ವಿಚಿಂತಯ ವಾರಂ
ವಾರಮ್ || —(ಮೋ. ಮು)

ಅ|| ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ತನದ ಹೊರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಾಭೀದೇಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಳಾಗಬೇಡ.
ಇದು ಮಾಂಸ, ಮಸೆ—ಇವುಗಳ ವಿಕಾರವೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ವಿಚಾರಮಾಡು.

ಸ್ತ್ರೀ ಮೊದಲಾದವರು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಗಳಲ್ಲ ವೆಂದು ಒಬ್ಬ ಸಾಧುಗಳು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—
—ಯುಂಜೆ—

ವೃ|| ಸತಿ ಸುತರು ಹಣಕಾಸುಗಳ ಬಾಳು ನಿಲ್ಲುವವು-ವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಬಾಗಿ
ಲೊಳಗೇ ; | ಹಿತರು ಬಂಧುಗಳು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವರಾಗವನ-ಪಥವ ಸುಡುಗಾಡ
ವರೆಗೇ ; || ಗತಿ ಮುಂದಕೇನೆನಲ್ವೆಳ್ಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆಗೈ | ದತಿಶಯದ ತಪವಿರಲದೇ |
ಜೊತೆಗೊಳವುದವಗೆ ಹಿತವಪ್ಪ ಪರಲೋಕವನು-ಕ್ಷಿತಿ ಯೊಳಿದು ಸತ್ಯ ಜನರೇ ||
—(ಹ. ಹಂ)

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಬ್ಬ ದಾಸರು ಹಾಡಿರುವದೇನೆಂದರೆ—
ಭೈರವಿ-ರೂಪಕ

ನಾನು ನೀನು ಎನ್ನದಿರು ಹೀನಮಾನವ || ಪ || ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿನ್ನ ನೀನೆ
ತಿಳಿದು ನೋಡೆಲೋ ವ್ರಾಣಿ || ೮. ಪ || ಹೆಣ್ಣು ಹೊನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮೂರು
ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ ? | ಅನ್ನದಿಂದ ಬಂದ ಕಾಮ ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ ? || ಕರ್ಣದಿಂದ
ಬರುವ ಘೋಷ ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ ? | ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಹ ದೇಹ ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ ?
|| ೧ || ಹಲವು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವನು ನೀನೆಲೋ ; | ಮಲದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಂದಿ
ರುವನು ನೀನೆಲೋ ; || ಜಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವನು ನೀನೆಲೋ ; | ಕುಲವು
ಜಾತಿ ಗೋತ್ರಗಳುಳ್ಳವನು ನೀನೆಲೋ || ೨ || ಕಾಲಕರ್ಮ ಶೀಲನೇಮ ನಿನ್ನದೇ
ನೆಲೋ ? | ಜಾಲವಿದ್ದೆ ಬಯಲ ಮಾಯ ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ ? || ಕೀಲು ಜಡಿದ ಸರದ
ಗೊಂಬೆ ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ ? | ಲೋಲ ಅದಿಕೇಶವನ ಭಕ್ತನಾಗೆಲೋ || ೩ ||—(ರಾ)

ಆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಡವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೇಕೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಅಯುಃ ಕ್ಷಣಾಲವಮಾತ್ರಮ್ | ಸ ಲಭ್ಯತೇ ಹೇಮಕೋಟಿಭಿಃ
ಕೌಪಿ || ತಚ್ಛೇದ್ಯಚ್ಛತಿ ಸರ್ವಮ್ | ಮೃತಾ ತತಃ ಕಾಧಿಕಾ ಹಾಸಿಃ ||—(ಸು)

ಅ || ಕೋಟಿಭವನನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದಷ್ಟು ಅಯುಸ್ಸು ಸಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲ. ಅದು
ಹೋಯಿತೆಂದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾನಿ ಯಾವದು ?

ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ಒಡಲ ತೊಡವು ತುಟ್ಟಿಸದ ಮುಸ್ಸು, ನಿಜೇಂದ್ರಿಯವರ್ಗದೇ
ಳ್ಳೆಯೋ | ಗುಡಿಸದ ಮುಸ್ಸು, ಮುತ್ತು ಮುರಿದೊತ್ತದ ಮುಸ್ಸು, ಲಲಾಟದ
ಕ್ಷುರಂ || ತೊಡೆಯದ ಮುಸ್ಸು, ನಿಮ್ಮ ಪದಮಂ ನೆರೆ ಮೂಡಿಸವೇಳ್ಕುಮ್ಮೆಂದೆ ನೀ |
ರಡನೆ ಬಳಕೆ ಬಾವೆಯನಗುಳ್ಳವರೇ ? ಗುರುಮೂರ್ತಿತಂಕರಾ ||—(ಗು. ಶಂ. ೪)

ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾಲದ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿರುವದೇ
ನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ನೋವು ಮಾಡದಿರಾರ್ಗವೊಳ್ಳನೊಳಕೊಳ್ ; ಮೆಳ್ಳಬಿಟ್ಟುಡೀಂ ನಿನ್ನ
ನಾರ್ | ಕಾವರ್ ? ; ನೀಂ ಜವನೆಂಬ ರಕ್ತಸನ ಪೆರ್ವಾಯೊಳ್ ಮಹೋಗಾರ

ಗ್ರದೋಳ' || ಸಾವರ್ ವುಟ್ಟುವರೆಂಬ ದಾಡೆಯೆಡೆಯೋಳ' ಸಿಕ್ಕಿರ್ಪೆಯಿಂತಿದ್ದು
ಮೇಂ | ಜೀವಾ, ನೆಟ್ಟನೆ ಮೆಲ್ಲದನ್ನೆ ವರೆಗಂ ಬೇಗಂ ನೆಗಳ' ಧರ್ಮದೋಳ' ||

—(ಜೀ. ಸಂ)

ಬಿ|| ಒಳ್ಳಂ + ಒಳಕೊಳ್-ಒಳ್ಳಂ ತನವನ್ನು ಹೊಂದು. ಮೆಲ್ಲಟ್ಟಿಡೆ-ಮರುಳನಾದರೆ.
ಜವನೆಂಬ-ಯಮನೆಂಬ. ಮೆಲ್ಲದನ್ನೆವರೆಗಂ-(ಯಮನು ನಿನ್ನನ್ನು) ತಿನ್ನುವದರೊಳಗೇ.

ಹೀಗೆ ಒಳ್ಳೆ ನಡೆವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗಬೇಕಾದುದೆಂ
ತೆಂದರೆ—

ಭಾ|| ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮನು, ಪದಕೆ ಮಂಡೆಯ | ನೀಡಿ ವಂದಿಸಿ, ಕೂಡೆ
ಪೂಜೆಯ | ಮಾಡಿ, ಮಿಗೆ ಕೊಂಡಾಡಿ, ನಲಿನಲಿದಾಡಿ, ಬಕುತಿಯೊಳು || ಮಾಡಿ
ಮುಳುಗುವ ಪುಣ್ಯವನೆ ಕೃಪೆ | ಮಾಡಿ, ಕರುಣಾಡಿ ನೋಡಿ, ಸುಖದೊಳು | ಕೂಡಿ
ಪರಮಾರಾಧೆ ಮಾಸಾಲಿ ಪುದೆಮ್ಮನಟವೀಶ || —(ಗು. ಭ. ಸಾ)

ಅವರು ಅನುಗ್ರಹಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಕಮಾಚು-ತ್ರಿಪುಟ

ನಿಶಿದಿನವು ಭಜಿಸಿರೊ | ಶ್ರೀರಾಮನುನಾಮವ || ಪ || ಸಾಧುಜನಾವನ |
ಮೋದದಾಯಕನ | ನೇದಾಂತವೇದ್ಯನ | ನಿಶಿದಿನವು || ೧ || ಭಕ್ತಮಂದಾರನ |
ಮುಕ್ತಿವಿಧಾತನ | ಮತ್ಕುಲದೇವನ | ನಿಶಿದಿನವು || ೨ || ದಶರಥಬಾಲನ |
ದಶಶಿರಕಾಲನ | ವಸುಮತೀನಾಥನ | ನಿಶಿದಿನವು || ೩ || ಕಮಲದಳಾಕ್ಷನ |
ಸುಮತರರೂಪನ | ವಿಮಲಚರಿತ್ರನ | ನಿಶಿದಿನವು || ೪ || ನರಸಿಂಹದಾಸನ |
ಪೊರೆವ ಸುವೀರನ | ಪರಮಪಾವನನ ನಿಶಿದಿನವು || ೫ || —(ದಾ)

ಈ ಅರ್ಥಗಳಿಲ್ಲ ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂತೆ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ "ಸಾಧು
ವೃತ್ತಿಯೊಳಗಿರುವದನು ಬಯಸು" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಉಪದೇಶಮಾಡಿರುವರು.
ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಶುಲಸೀದಾಸರ ಆಖ್ಯಾನವು ನಿರೂಪಣಮಾಡಲಾಗುವದು.

ಆಖ್ಯಾನ

ಕೀ|| ಅತ್ಮಾರಾಮದ್ವಿವೇದಿಹುಲಸಿಯರ | ಅತ್ಮನಾಗಿ ರಾಜಾಪುರದಿ ||
ಆತ್ಮರೂಪಸುತನಾದನೆಲ್ಲ ಜೀ | ವಾತ್ಮರನುದ್ಧರಿಸಲು ಜವದಿ ||

ಆ ಮಗು ಬೇರೆ ಬೆಲೆಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದದ್ದೆಂತೆಂದರೆ—

ಸಾ|| ಹೆಸರಿಟ್ಟು ತುಲಾರಾಮನೆನ್ನುತಲಿ | ನೃಸಿಂಹದಾಸರಿಗೊಡನೆ ||
ವಶಗೈದನು ಮೂಲದಾದಿವಾದದಿ | ಬಸಿರಿಂ ಬಂತೆಂದದನೆ ||

ಸಾಕುತಂದೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಂದ ಮೊದಲನೆ ವಿಶೇಷ—

ದಿಂ || ಪ್ರೇಮದಿಂದಾ ಕೂಸಲ್ಲಿ ತಾನು ಮುಂಚೆ | ರಾಮ ರಾಮಾ ಎಂದೆ
ನೆಲ ಬೆರಗು ಮುಂಚೆ || 'ರಾಮ ಬೋಲಾ' ಬಾ ಎಂದು ಕರೆದರಾಗ | ಪ್ರೇಮ
ದಿಂದೆಲ್ಲಾ ಜನರು ಕೂಡಿ ಬೇಗ ||

ಆ ನೃಸಿಂಹದಾಸರು ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಪಂಥದವರಾಗಿದ್ದು ಆ ಕೂಸನ್ನು ಆದರ
ದಿಂದ ಸಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದೇಶ
ಸಂಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು.

ವಿದ್ಯಾವಶೇಷದಿಂದ ಆಗುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕುರಿತು ನೌತಿಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೇಳಿ
ರುವದೇನೆಂದರೆ —

ಶ್ಲೋ|| ಅನೇಕ ಸಂಶಯೋಚ್ಛೇದಿ ಪರೋಕ್ಷಾರ್ಥಸ್ಯ ದರ್ಶಕಮ್ | ಸರ್ವಸ್ಯ
ಲೋಚನಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯಸ್ಯ ನಾಸ್ತ್ಯಂಧ ಏವ ಸಃ || —(ಸು)

ಅ|| ಅನೇಕಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಪರೋಕ್ಷವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲರಿಗೂ
ಕಣ್ಣಿನಂತಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಯಾರಿಗಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಕುರುಡನೇ ಸರಿ.

ಆದರೆ ಜೊತೆಗೆ ದೇಶಸಂಚಾರವೂ ಸಹಾಯವಾಗುವದೆಂತೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಯೋ ನ ಸಂಚರತೇ ದೇಶಾನೋ ನ ಸೇವೇತ ಪಂಡಿತಾನ್ |
ತಸ್ಯ ಸಂಕುಚಿತಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಘೃತಬಿಗದುರಿವಾಂಭಸಿ || —(ಸು)

ಅ|| ಯಾವನು ದೇಶಸಂಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಯಾವನು ಪಂಡಿತರನ್ನು ಸೇವಿಸುವ
ದಿಲ್ಲವೋ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ತುಪ್ಪದಂತೆ ಹೆಚ್ಚುಕೊಂಡಿರುವದು.

ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದ ತುಲಾರಾಮನು ತಾನು ಮೂರನೆಯ ಸಲ ಮದುವೆಯಾದ ಮಮತಾದೇವಿ
ಯೊಡನೆ ಅತ್ಯಂತಾಸಕ್ತನಾಗುತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ಆಕೆ ತಾನಿಲ್ಲದಾಗ ಹತ್ತಿರದ ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ
ದ್ದನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಲೇ ವ್ಯಥೆಗೊಂಡದ್ದು —

ಆನಂದಭೈರವಿ-ರೂಪಕ

ಕಾಂತೆಯಿಲ್ಲದ ಮನೆಯಿದೇತಕೆ? || ಪ || ಸಂತಾಪಕಾರಿ || ಅ. ಪ ||
ಶಶಿಯಿಲ್ಲದ ಕರಿವೋಡದ | ನಿಶಿಯಂದದೊಳಾಗುವದು || ಶಶಿಮುಖಿ ತಾಸಿಲ್ಲ
ದಿರಲು | ಮಸಿವಣ್ಣದಿ ಮನೆ ತಾನಿದು || ೧ || ಜಲಜೋದ್ಭವಸುಮಗಂಧದ |
ಸುಳಿಯಿಲ್ಲದ ಸರಸಿಯಂತೆ || ಲಲನೆಯು ತಾ ಸುಳಿದಾಡದ | ನಿಲಯವು ಸಲೆ
ಶೂನ್ಯವಾಹ || ೨ || ಜೀವಕಲೆಗಳುಳಿದ ದೇಹದ | ಭಾವವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿಹು
ದು || ಭಾವೆಯಿಲ್ಲದಿಹುದರಿಂದ | ಭಾವಿಸಲೇ ಸ್ಥಿತಿಯ ಚಂದ || ೩ ||

ಹೀಗೆಂದು ಅವನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನದಿಯ ಬಳಿಗೆ
ಬಂದು ಹೊಡೆಯಿ ಮೇಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಯ ಆವೇಶದ ಥರದಲ್ಲಿ—

ಸಾಂ|| ತೇಲುವ ಹೊದ ದೋಣಿಯೊಳಾಚೆಗೈದುತ | ಜೋಲುವ ಹಾವ
ನು ಹಿಡಿದು || ಮೇಲಿನ ಮನೆಗೈದಿ ಸತಿಯನೆಚ್ಚಿಸಿದನು | ಲಾಲಿಸಿ ಮೆಲುವಾತ
ನುಡಿದು ||

ಅಕೆ ಎದ್ದು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಬೆರಕೆ ಹೇಳಿದ್ದು—

ಕು|| ಇಷ್ಟು ಎತ್ತಾಸದಿಂ | ನಿಷ್ಠೆಯಿಟ್ಟರೆ ದೈವ | ವೆಷ್ಟು ಫಲಕಾರಿ
ಯೋ! ತಿಳಿಯಲರಿದು; || ಕಷ್ಟಬಟ್ಟಿರಿ ಬರಿದೆ; | ಇಷ್ಟು ಪ್ರೇಮವನ್ನೆನ್ನಿ |
ಳಿಟ್ಟು ದಕೆ ಬಹುಫಲವು ನೋಡೆ ಕಿರಿದು ||

ಎನ್ನುತ್ತಲೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಶ್ವಹವಾದ ಮಾರ್ಪಾಡಾದಂತೆ ಕಾಣಬಂತು.

ಶ|| ಹಿಂದಿನ ರೀತಿಯ | ಚಂದದಿ ನೆನಪಿಗೆ | ತಂದುಕೊಂಡ ಪರಿಯನು
ತೋರಿ || ಸಂದೆಗಮಲ್ಲದೆ | ಸಂದಲ್ಲಿಯೆ ತಾ | ನಂದು ಭಕ್ತನಾದನು ಎನಾರಿ ||

ಒಡನೆ ಅವನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದು—

ಸೀ|| ಪರಿಪರಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರೇಮಭರನ ತೋರ್ಪುದರಿಂದ-ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿ
ವುದವನ ಸೊಬಗು; | ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಲಿರುವವನ ಚರಣಕಾಂತಿಯ ಮುಂದೆ-ಪರಿ
ಪೂರ್ಣಶಶಿ ತಾನು ನಾಚುತಿಹನು; | ಮರುಗುತಿಹ ಕಾಲಾಂಬುಧರಸದೃಶನಾದ
ವನ-ಶರದಿಂದ ಮಂಚು ಮಂಚುತ್ತಲಿಹುದು; | ಸ್ಮರಿಸುತ್ತವನಂದವನು ನರರು
ರೋಮಾಂಚವನು-ಧರಿಸುತೆ ಸುಖಾಶ್ರವನು ಸುರಿಸುತಿಹರು; || ಶರಣಜನ
ದುರಿತಾಘವೆನಿಸದಾವ | ಕರುಣಾದಿಂದಲಿ ಭಕ್ತಿಭಕ್ತಿಯಿಹವ; | ಸೆರೆಗೊಡ್ಡಿ
ಬೇಡಿಕೋ ಮನವೆ, ಈಗ | ಹರಿಚರಣದಲಿ ಹಣೆಯನಿಟ್ಟು ಬೀಗ || —(ಕ. ಸಂ)

ಹೀಗೆಂದು ಶರಣಹೋದದ್ದು—

ವೃ|| ಮುನ್ನಮನೇಕರಂ ಭವದಿನೆತ್ತಿ ಯಶೋನಿಧಿಯಾದೊಡೇಂ? ಕರಂ |
ನಿನ್ನ ದಯಾಗುಣಕ್ಕದು ಎಶೇಷಮೆ? ಮೂರ್ಖನನಾಥನನ್ನೆನ್ನ ರಾಧ್ರಸಂ ||
ನನ್ನ ಪವಿತ್ರಮಾಡಿದೊಡೆ ದೊಡ್ಡವೆಸರ್ಪನಕೀರ್ತಿ; ದೇವ, ಬೂ | ತೆನ್ನದಿರೊ
ವ್ವುಗೊಳ್ಳಗದಿರೈ ಶರಣಾಗಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ || —(ಅ. ೪)

ಟಿ|| ಬೂತು-ಬುರುಡೆಯ ಮಾತು. ಒಪ್ಪುಗೊಳ್-ಒಪ್ಪಿಕೊ.

ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಲೋಕೋದಯಂ ಕಿಲ ಮೋಹಿತೇ ಮಮತಯಾ ಕಾಃ ಕಾ ನ
ನಾಮಾಚರೇತ್? | ಪ್ರೇತಾಸಂಗಮಹಾಭುಜಂಗಮಪರಿಷ್ಕಂಗಾದಿಘೋರ
ಕ್ರಿಯಾಃ || ತಾಂ ಜಹ್ಯಾದ್ಯದಿ ರಾಮದರ್ಶನಸುಧಾಲಾಭಸ್ಯ ಸದ್ಭಾಷನಃ |
ಸಾಧ್ಯದಿತ್ಯತ್ರ ನಿರ್ದರ್ಶನಾಯ ತುಲಸೀದಾಸಃ ಸಮುಜ್ಜೃಂಭತೇ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| ಈ ಲೋಕದ ಜನರು ಮಮತೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತರಾಗಿ ಏನೇನು ಮಾಡಲಾರರು? ಹೆಣ
ವನ್ನು ತಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವದು, ದೊಡ್ಡ ಹಾವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವದು—ಈ ಮೊದಲಾದ ಛೆಯಂ
ಕರವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ರಾಮದರ್ಶನವೆಂಬ
ಅಮೃತದ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನು ಪಾತ್ರನಾಗುವನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ತುಲಸೀದಾಸನೇ ಉದಾಹರಣೆ.

ಅಮೇಲೆ ತುಲಾರಾಮನು ಸಾಮಾನ್ಯರನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆ
ರಳುವರ್ಷ ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಶವಶ್ವರೈಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾದ
ಕೊನೆಯಲ್ಲೊಂದು ದಿನ—

ಕೀ|| ಪ್ರತಿದಿನ ಶೌಹವಿಧಿಯ ಶೇಷಾಂಬುವ | ಸತತವೊಂದು ಮರ
ಕೆರೆಯುತ್ತಿರೆ || ಹಿತದಿಂ ಕುಡಿಯುತ ಭೂತವೊಂದು ಸು | ಸ್ಥಿತಿಗೊಂಡೆಂದಿತು
ದಯೆ ವಿವಾಹ ||

ಎನೆಂದತಂದರೆ—

ಸಾ|| ಗಂಗೆಯ ನೀರನು ಮುಟ್ಟಲಾರದೆ | ಭಂಗವ ಪಡುತ್ತಿದ್ದನಗೆ || ಇಂಗಿ
ಸಿದೈ ದಾಹವ; ಬೇಡಿಷ್ಟವ; | ಹಿಂಗದೆ ಕೊಡುವೆನು ನಿನಗೆ ||

ರಾಮನನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ತನಗೆ ಭೂತದರ್ಶನವಾದದ್ದನ್ನು ನೆನೆದು ಕುಲಾರಾಮನು
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದು—

ಚೌ|| ನೋಡಲಿರೆ ರಾಮನನು ಕಣ್ಣಿಗೆ-ನೋಡೆ ದೊರೆತುದು ಭೂತವು ; |
ನಾಡೆ ಬಯಸಲು ನಂದಿಸಿಯ ತಾ-ನೀಡೆ ಬಂದಿತು ಹಂದಿಯು ; || ಪ್ರಾರ್ಥಕಂಸವ
ಕರೆಯೆ ನಿಂತಿತು ಬೋಡಿಯಾಗಿಹ ಕಾಗೆಯು ; | ವಾಡೆ ಕಲ್ಪದ್ರುಮವನೀಡಲ-
ಕಾಡು ತಾ ಬಂದಿಳಿದುದು ||

ಆದೂ ಅದರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪೇಳಿ ಸಬಾರದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ—

ದಿಂ|| ಸಣ್ಣನಾರುಂ ಹಾರವನು ಗೈವುದಲ್ಲೆ ? | ಸಣ್ಣದಾಗಿದ್ದುಂ ಸೂಜೆ
ಹೊಲಿವುದಲ್ಲೆ ? || ಎನ್ನಲೇನೀಡಲ್ ಪರಕೆಗೆವುದಲ್ಲೆ ? || ಇನ್ನು ಭೂತವ ಕೈ
ಬಿಡಲಯುಕ್ತಮಲ್ಲೆ ? ||

ಕುಲಾರಾಮನು ತಾನು ರಾಮನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನಲು ಅದು ಹೇಳಿದ್ದು—

ಸಾಂ|| ಅವನ ನೆನವು ಕೊಡ ಸಲ್ಲದೆನಗೆ ಪೇಳಿ | ನವನ ದೂತನ ನೆಲೆಯನ್ನು ; ||
ಜವದಿ ಒಂದಾಮೇಲೆ ವೋಪನು ಕೀರ್ತನ | ಕವನ ವಾದವ ಹಿಡಿ ನೀನು ||

ಕುಲಾರಾಮನು ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕೀರ್ತನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬಂದು ಕೊನೆಗೆ ಹೋಗುವವ
ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು—

ತೋಡಿ-ಅದಿತಾರ

ವಂದಿಪೆ ಮನದಲಿ | ಇಂದು ನಾ ದೈನ್ಯದಿ ; | ಪಾಲಿಸು ಬೇಯು | ಅಂಜ
ನೇಯು || ಪ || ತ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಗೆ ಪ್ರಿಯನು ನೀನಲ್ಲವೆ ? | ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಲಿ
ವಾರುಮಾಡೆನ್ನ || ಅ. ಪ || ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ದೇಹ | ವನ್ನು
ಪಡೆದು ಧೀರಾಗ್ರೇಸರನಾಗಿರುತ || ಇನ್ನು ತರಣುಬಂದ ಜನಗಳ ಸರ್ವಧಯು |
ವನ್ನು ಕಳೆಯುವಂಥ ಮಾರುತಿರಾಯ || ೧ || ಸುರಪನ ವಜ್ರವ ತ್ಯಾಜ್ಯದಂತೆ
ಕಡೆಗೊಂಡು | ಹರಿದತ್ವನಂದದಿ ಮಿರುಮಿರುಗುತ್ತಲಿ || ಸುರಕಾರ್ಯಕಾಗಿಯ ತನು
ವನೆತ್ತಿರುವಂತೆ | ಮೆರೆಯುತ್ತಲಿರುವಂಥ ರಾಮದೂತನೆ || ೨ || ಸಂಗೀತವಿದ್ಯೆಯು
ಸಾಂಗವಾಗಿಯೆ ತಿಳಿದು | ಅಂಗಜಹರನವತಾರವಾಗಿರುತಲಿ || ಮಂಗಳನುೂರುತಿ
ಸ್ವರ್ಣಯಕ್ಷೋಪವೇ | ತಾಂಗ ಬೆರಂಬೇವಿ ರಾಮಸಾರಥಿ || ೩ || ಶರಧಿಯು
ಹಾರುವ ಪರಮಸಮರ್ಥನಾಗಿ | ಶರಣರನ್ನೆಲ್ಲರ ಕೈಹಿಡಿದು || ಕರುಣದೊಳಗೆ

ಭವಶರಧಿಯ ದಾಟಿಸ | ಪರಮಾದಯಾಸಿಧಿ | ಕೇಸರೀಸುತ || ೪ || ಬೆಳದಿಂಗಳಂ
ದದಿ ಬೆಳಗುವ ಕಿರುನಗೆ | ಎಳೆದಳರಂದದಿ ಕೋಮಲದೇಹವು || ನಳಿನದಲಾ
ಯತನೇತ್ರದಿ ನನ್ನೊಳು | ಬೆಳಗುತಲಿರು ನೀನು ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪದಿ ||—(ಭಕ್ತ. ೧೯)

ಆಗೇನಾಯಿತಂದೆ—

ಕೃ|| ಆಗಲಿಲ್ಲರನುತ್ತ | ಸಾಗೆ ಮಾರುತಿರಾಯ | ನಾಗೋಬ್ಬ ಯವನ
ದೊರೆ ಬಂದು ಹೋದ; || ಆ ಗುಟ್ಟನರಿಯದಿರೆ | ಬೇಗದಿಂ ಹನುಮಂತ | ನೀ
ಗಿದ್ದೈ ಸಮಯವನನುತ್ತ ಬಂದ ||

ಆಗ ತುಲಾರಾಮನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗೊಂಡದ್ದು—

ಚೌ|| ಬರಲು ನಂದಿನಿಧೀನುವಾಡೆನು-ತರಿಯುತ್ತದ ಕೈಬಿಟ್ಟೆನು; | ದೊರೆ
ಯೆ ಕಾಡೊಳ್ ಸ್ವರ್ಣವಣಿ ತಾ-ಬರಿಯ ಶಿಲೆಯೆಂದೊದೆದನು; || ಇರಲು ಸುರ
ತರವೀಚಲಿಂದಾ-ತುರದೊಳದ ನಾ ತೊರೆದನು; | ಧರಣಿಯಮರನು ಮನೆಗೆ
ಬಂದೊಡೆ-ಕುರುಬನವನೆಂದರಿತನು ||

ಹೀಗೆ ಮರುಗಿ ಅವನು ಮಾರುತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಿಡಿದ್ದು—

ಕ೦|| ನೀರೆಂಬುದೊಂದೆ ಆದೊಡ | ಮಾರಯೆ ಮೇಘಾಂಬುವಿಂದೆ ಚೌತ
ಕತತಿ ಬಾ || ಯಾರಿಕೆಯ ಕಳೆವವೊಲ್ಲಾಂ | ಶ್ರೀರಾಮನ ರೂಪ ನೋಡಲಿಚ್ಛೆನು
ತಿರ್ಪೆಂ ||

ಆಗ ಮಾರುತಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ
ಸ್ವರೂಪವಂಥದೊಂದೆ—

ಸೂ|| ಯಲ್ಲಬಾಂಧವ ಪುಮಾನ್ ಸಿದ್ಧೋ ಭವತಿ ಅಮೃತೋ ಭವತಿ ತೃಪ್ತೋ
ಭವತಿ || —(ನಾ. ಭ. ಸೂ)

ಅ|| ಯಾವದು ದೊರೆತರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಸಿದ್ಧನೂ ಮರಣವಿಲ್ಲದವನೂ ತೃಪ್ತನೂ ಆಗು
ತ್ತಾನೊ (ಅಂಥದ್ದು).

ಒಡನೆ ತುಲಾರಾಮನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ್ದು—

ಕಲ್ಯಾಣಿ—ಭಾವು

ನಾ ಸಿನ್ನ ದಾಸನಯ್ಯ; | ಸೀತಾರಾಮ, | ನಾ ಸಿನ್ನ ದಾಸನಯ್ಯ || ಪ ||
ನಾನು ಸಿನ್ನಯ ದಾಸನಹುದು; | ನೀನು ಈ ಜಗದೀಶನಹುದು; | ಭಾನು
ಕೋಟಿಪ್ರಕಾಶನೇ, ಸಂ | ಗೀತನಾದವನೋದ, ರಂಗ || ಅ. ಪ || ಪತಿಹೀನ
ನಾನಾದೆನ್ನೆ; | ಶಾಶ್ವತದ ಸ | ದ್ಗತಿಯ ನೋಡದೆ ಹೋದೆನ್ನೆ; || ಹಿತವ ಪಾಲಿಸ
ಬೇಕು; | ಓ ಶ್ರೀ | ಪತಿತವಾವನ, ರಂಗನಾಯಕ, | ಸತಿಶಿರೋಮಣಿಪರಮ
ಸೀತಾ | ಪತಿಯ ನಾಮದ ಸುತನುಕಾಣೈ || ೧ || ಕಂದಯ್ಯಗಾರು ಗತಿ? |
ಸಿನ್ನಯ ಚಿಲ್ಲ | ಚಿಂದವಾದವೇ ಗತಿ; || ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಕೊಲೆಗಳೆಲ್ಲ |
ಮುಂದೆ ಬಾರದಂತೆ ಹರಿಯೇ, | ಇಂದಿರೇಶ, ಮುಕುಂದ, ಪರಮಾ | ನಂದ,
ತುಲಸೀರಾಮದೇಶಿಕ || ೨ ||

—(ದಾ)

ಆಗ ರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆಯಹೇಳಿ ಆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಹೊಗ
ಳಿದ್ದು —

ಶ್ಲೋ|| ಯಾತಾ ಯಾಂತಿ ಚ ಯಾತಾರೋ ಲೋಕಾಃ ಶೋಕಾಧಿಕಾ
ಭುವಿ | ಕಾವ್ಯಸಂಬಂಧಿನೀ ಕೀರ್ತಿಃ ಸ್ಥಾಯಿನೀ ಸರಪಾಯಿನೀ || —(ಸು)

ಅ|| ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತೇಲುವ ಜನರು ಹಿಂದೆ ಆಗಿ ಹೋದರು; ಈಗ ಇದ್ದಾರೆ; ಮುಂದೆ
ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವರ ಕೀರ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ನಿಲ್ಲುವದು.

ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೊಗಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಜಯಂತಿ ತೇ ಸುಕೃತಿನೋ ರಸಸಿದ್ಧಾಃ ಕವೀಶ್ವರಾಃ | ನಾಸ್ತಿ
ಯೇಷಾಂ ಯಶಃಕಾಯೇ ಜರಾಮರಣಜಂ ಭಯಮ್ || —(ಸು)

ಅ|| ರಸಸಿದ್ಧರಾದ ಕವೀಶ್ವರರು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕೀರ್ತಿಶರೀರಕ್ಕೆ
ಮುಖ್ಯನ ಮುಕ್ತು ಸಾವಿನ ಭಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಶಾಶ್ವತತ್ವವು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವನೊಬ್ಬನಿಗೇ ಅಲ್ಲ—

ಶ್ಲೋ|| ತೇ ಧನ್ಯಾಸ್ತೇ ಮಹಾತ್ಮಾಸ್ತೇಷಾಂ ಲೋಕೇ ಸ್ಥಿತಂ ಯಶಃ |
ಯೈರ್ಸೌಖ್ಯದಾನ್ ಕಾವ್ಯಾನಿ ಯೇ ವಾ ಕಾವ್ಯೇಷು ಕೀರ್ತಿತಾಃ || —(ಸು)

ಅ|| ಯಾರು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೋ ಯಾರು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಡೆಯು
ತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಧನ್ಯರು; ಅವರೇ ಮಹಾತ್ಮರು; ಅವರ ಯಶಸ್ಸೇ ನಿಂತಿರುವದು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಾತ್ರನಾಗಿ ತುಲಸೀದಾಸನೆಂದು ಹೆಸರು
ಹೊಂದಿದವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಬರೆದಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಆತ್ಮಾರಾಮಸಮುದ್ಭೂತಿ ಸ್ತುತಸ್ಯಾ ಮೋದಮಂದಿರಮ್ | ಸುಮ
ನಃ ಕೋಟಿತಃ ಪ್ರೀತ್ಯೈ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ ಭವೇನ್ನ ಕಿಮ್ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| (೧) (ಆತ್ಮಾ + ಆರಾಮ + ಸಮುದ್ಭೂತಿಃ) ಆತ್ಮಾನಂದದ ಉತ್ಕರ್ಷಉಳ್ಳಂಥ
ಆಥವಾ ತಮ್ಮ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂಥ (ತುಲಸ್ಯಾಮೋದಮಂದಿರಂ) ತುಲಸಿಯ ಸುವಾ
ಸನೆಯ ಮನೆಯಾದ ಮಂದಾವನವು (ಸುಮನಃ) ಕೋಟಿಂತರ ಹೂಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ
ಕಾರಕವಲ್ಲವೇ? (೨) ಆತ್ಮಾರಾಮನಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕಂಥ ತುಲಸೀದಾಸನು ಕೋಟಿ
(ಸುಮನಃ) ಸಾಧುಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಬೇಕಾದವನಲ್ಲವೇ?

ಈ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ತುಲಸೀದಾಸನು ಸಿದ್ಧಪುರುಷನಾದಮೇಲೆ ಅವನು ಎಷ್ಟೇ ವೈರಾಗ್ಯ
ದಿಂದಿದ್ದರೂ ಅವನದ್ದ ಕಡೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಜನಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರದ ತಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಊಟವಾಗಿ ದೇವತಾ
ಸೇವೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತನು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಕು|| ಮನೇ ರಜತಗಿರಿ, ಬೆರಳ | ಕೊನೆಯೊಳ್ಳುವರ್ಣಗಿರಿ, | ಯೆಣಿವೆನೆಂದರೆ
ಕಯ್ಯೊಳ್ಳಿಲ್ಲ ಕಾಸು ; || ಅಣಿಮಾದಿಸಿದ್ಧಿಗಳು ತೃಣಕೆ ಕಡೆ ಯಾರಿಗಾ | ಅನುಘ
ಸದ್ಗುರುದೇವನಡೆಗಿರಗುವೆಂ || —(ಗು. ಸ್ತು. ಸು)

ಹೀಗಿರುವಾಗ—

ಭಾ|| ಒಂದಿರುಳೊಳಾ ಕೂಟಬೊಳಗೊಳ | ಸಂದ ಕಳ್ಳರು ಜನರು ಮಲ
ಗಿದ | ಸಂದನರದಾ ಚಿನ್ನದಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಗಂಟಿನೊಳು || ಬಂಧಿಸುತ ಹೊರಬೀಳ
ಲೈತರ | ಲಂಡು ನಾಲ್ಕುಂ ಬಾಗಿಲೊಳು ಬ | ಲ್ಲಿಂದಿಡಲು ಕಾವಲಿಗರಲ್ಲಿಯೆ
ಉಳಿದವರವರಯು ||

ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲಿ ತುಲಸೀದಾಸನು ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ನಡೆದ ಸಂಗಡುನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನ
ವರನ್ನು ಕರೆದು ಕಳ್ಳರಿಗೆ ತಡೆಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಗದರಿಸಲು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಾವು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ
ವೆಂದರು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಕಾವಲಿಗರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ ಅವರು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರೆಂದು
ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಒಡನೆ ತುಲಸೀದಾಸರು ಹಾಡಿದ್ದು—

ಮಾಂಜಿ-ರೂಪಕ

ರಾಮಚಂದ್ರೇಣ ಸಂರಕ್ಷಿ ತೋಷಹಂ ಸೀತಾ | ರಾಮಚಂದ್ರೇಣ ಸಂರಕ್ಷಿ
ತೋಷಹಂ || ಪ || ಭಾರತೀಗೌರೀರಮಾರಮಣಸ್ವರೂಪೇಣ | ಸೀತಾ || ಅ. ಪ ||
ಕಾಮಕೋಟಿಸುಂದರೇಣ ಕಮನೀಯಕಂಧರೇಣ | ಕೋಮಲಘನಶ್ಯಾಮೇನ
ಕೋದಂಡರಾಮೇಣ || ಮಾಮಕಹೃದಯಸ್ಥಿತೇನ | ಮಾರುತಿಗೀತಾಮೃತೇನ |
ಮಾಂಜೀರಮಣಿಮಂಡಿತ | ಮದ್ಗುರುಗುಹಮಾಸಿತೇನ || ೧ || —(ದಾ)

ಆಗ ಕಳ್ಳರೂ ತಾವು ಧನ್ಯರೆಂದುಕೊಂಡದ್ದು—

ಸೀ|| ಭರದಿಂದ ಸಪ್ಪನ್ನ ಕೊಯ್ಯಬಂದರೆ ನಾವು-ನೆರೆ ಸಿದ್ಧಬಳ್ಳಿ ಕೊಲೊಡ್ಡ
ಡರ ಬಂತು; | ತಿರುತಿರುಗಿ ಕಲ್ಲುಗಳನಾಯುವೊಡೆ ಹುಡುಕುತಿರೆ-ಮಿರುಗುವಾ
ಸ್ವರ್ತಮಡೆ ಕೈಗೆ ಸಂತು; | ತಿರಿತಿರಿದು ಗಂಜಿಯನು ಪಡೆಯೆ ಕನವರಸುತಿರೆ-
ಪರಮಾನ್ನದೂಟದಿಂ ತೃಪ್ತಿಯಾಯ್ತು; | ಅರಿಯೆ ಯತ್ತಿನೆ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರವನು
ವೇದಾಂತ-ಎರದೆ ತಾನೇ ಸುಲಭದಲಿ ದೊರಕಿತು; || ತರಣಿ ಬರೆ ಕತ್ತಲೆಯು
ಹೋಗುವಂತೆ | ಸರಿದು ಹಿಂದಾಯ್ತಮ್ಮ ಕೆಟ್ಟಿಚಿಂತೆ; | ತೊರೆದೆವೈ ಯಮ
ವುರದ ದಾರಿಯನ್ನು; | ನೆರೆ ಹೋಗುತಿಹೆವು ಮೈಕುಂಠಕಿನ್ನು ||

ಹೀಗೆ ತುಲಸೀದಾಸರಿಗೆ ರಾಮದರ್ಶನವಿರುವವೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೊಗಲಚಕ್ರ
ವರ್ತಿಯು ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ರಾಮನನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಹೊರತು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಡು
ವದಿಲ್ಲವೆಂದಾಗ ತುಲಸೀದಾಸರು ಮಾರುತಿಗೆ ಶರಣುಹೋದದ್ದು—

ಬಿಲಹಿ-ಏಕತಾಳ

ಮಾರುತಿಗೆ ಪೊರೆ ನೀಂ | ಯೋಗಿವಂದಿತ, ಮುನಿಸುತ, || ಪ || ಧೀರ,
ವೀರರ ವೀರ, ಗುಣಗಂಧೀರ, ಬೇಡುವೆನು || ಅ. ಪ || ರೋಗಪೀಡೆಯ ಹೋ
ಗಲಾಡಿಸಿ | ಭೋಗಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಿ || ಯೋಗಾರೂಢರನಾಗಿಸುವೆ |
ಶಾಗಿವಿಸುತನೆ || ೧ || ರಾಮನ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವ ಸೀತೆಗೆ | ಶಾಮವಾರ್ತೆ
ಯನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದೆ; || ರಾಮನಾಮವನಾದರೂ ಹೇಳುತ | ಕಾಮಿತವ ಕೊಡು

|| ೨ || ನಿನ್ನಯ ಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು | ಉಲಾಸದೊಳು ಶೋಭಿಸು
ತಿರ್ಪನು; || ಎನ್ನ ಮಾನಸದಲ್ಲಿ ನೇನೇ ನಿಲ್ಲು ಚಿನ್ನಯ || —(ಭಕ್ತಿ. ೧೯)

ಆಗ ತಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಮಾರುತಿಯ ಮುಂದೆ ಆಗ ಒದಗಿದ್ದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು
ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಮಾರುತಿ ಅದೃಶ್ಯನಾಗುತ್ತಲೆ ಊರಲ್ಲ
ರಾಮದೂತರು ತುಂಬಿ ಮಾಡಿದ ಹಾವಳಿ—

ರ|| ಮನೆಗಳೀರಿ ಗೋಡೆಗಳನುರುಳಿಸುತ | ಜನದ ಮೇಲೆ ಮರಗಳ ಕಿತ್ತೆ
ಸೆಯುತ | ಸಿಕ್ಕಿದವರ ಕಿವಿಮೂಗನು ಕೊಯ್ಕುತ | ಪಕ್ಕಗಳಿಗೆ ಕೂಸುಗಳ
ನಿರುಕುತ | ಕೆಲರ ಕಾಲಹಿಡಿದಾಗಸಕೆಸೆಯುತ | ಕೆಲರ ಕೆಡಹಿ ಕಾಲಿಂದಲಿ
ಹೊಸಕುತ | ಲೋಭಿಜನಂಗಳ ಹಿಂಸೆಯಗೆಯ್ಕುತ | ಶೋಭಿಪಲಂಕಾರಂಗಳ
ಹೊಯ್ಕುತ | ಧನಕನಕಂಗಳ ಸೂರೆಯ ಮಾಡುತ | ಜನಗಳ ಬಹುಪರಿಯಿಂ
ದಲಿ ಕಾಡುತ | ದಾರಿಯೊಳಗೆ ಕಂಡವರನು ಕಣಕುತ | ದೂರಕ್ಕೈದಿ ಕಣ್ಣುಗಳ
ಮಿಣುಕಿಸುತ ||

ರಾಜನು ಈ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ತುಲಸೀದಾಸರು ಹೇಳಿದ್ದು —

ಸಾ|| ತರಣಿ ಬರುವದಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೆ | ಅರುಣನು ತಾ ಬರುವಂತೆ ||
ಅರಿಯೆ ರಾಮನೈತಹ ಮೊದಲಾತನ | ಚರದವರೈ; ಬಿಡು ಚಿಂತೆ ||

ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯವಾದೀತೆಂದು ರಾಜನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೆ ತುಲಸೀದಾಸರ ಮಾತಿ
ನಂತ ರಾಮಸೇನೆಯದೃಶ್ಯವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆಂದು ದಿನ—

ಕೀ|| ಪಾತಕಿಯೊಬ್ಬನು 'ರಾಮ' ಎಂದು ಬರೆ | ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನೊಡನ
ವಗೆ || ರೀತಿಯನರಿತೂಟಿವೆಟ್ಟು ಪಾಪವು | ಹೋಯ್ತೊಂದನು ತಾ ಜನಗಳಿಗೆ ||

ಹೀಗೆ 'ರಾಮ' ಎಂದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾಪವು ಹೋಗುವದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಬಂದದ್ದನ್ನು
ನೋಡಿ—

ಸಾ|| ಕಲಿವುರುಷನು ಕನಸಿನೊಳು ಬೆದರಿಸಲು | ಸಲೆ ಮಾರುತಿಯನು
ನೆನೆಯೆ || ತಿಳಿಯ ಹೇಳಿದನು ಎನಯಪತ್ರವನು | ಕುಲದೈವಕೆ ತಾ ಬರೆಯೆ ||

ಅದರಪ್ರಕಾರ ತುಲಸೀದಾಸರು ವಿಷಯಪತ್ರಿಕೆ ಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದದ್ದಲ್ಲದೆ ರಾಮಾ
ಯಣವನ್ನು ದೇಶಾಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿದರು. ರಾಮಾಯಣದಂಥ ಪವಿತ್ರವಿಷಯವು
ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತೆಂದು ಒಬ್ಬರು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ತುಲಸೀದಾಸರು ಹೇಳಿದ್ದು—

ಸಾಂ|| ಹೆಣ್ಣು ವರ್ಣನೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತದಿ ಮಾಳ್ವದಕಿಂತ | ಲಿನ್ನಿದುತ್ತಮ
ವೆನಿಸುವದು; || ಚಿನ್ನದ ಬಟ್ಟಲ ಎಷಕಿಂತ ಕುಡಿಕೆಯ | ಬಿನ್ನದದಮೃತ ಲೇಸಲೈ||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತುಲಸೀದಾಸರು ತಾವೂ ಸಾಧುವೃತ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಇತರರಿಗೆ ಭಕ್ತಿ
ಪಂಥದ ರಾಜಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ತೋರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇದನ್ನರಿತೇ
ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತಶಿರೋಮಣಿಗಳು 'ಸಾಧುವೃತ್ತಿಯೊಳಗಿರುವದನು ಬಯಸು'
ಎಂದುಪದೇಶಮಾಡಿರುವರು.

ಶ್ರೀಸಮರ್ಥ ರಾಮದಾಸರು

ಪೀಠಿಕೆ — ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕತೆ

ಪಂತ್ಯವರಾಳಿ-ವಿಕರ್ತಾಳ

ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕತೆಯ | ಸಾಧನ | ವನ್ನು ಕೇಳು ನೀನು || ಪ || ಇನ್ನಿದರು
ಪೇಕ್ಷೆ | ಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನೀ | ನಿನ್ನೀ ಧರೆಯೊಳು | ಬನ್ನಬಡುವೆಯೆಲೊ || ಅ.
ಪ || ವಿಷಯಸುಖವು ಕೀಳೆಂದರಿತದ | ಕನದಂದದಿ ಕಳೆದು || ಹೊಸ ಧಾರ್ಮಿಕ
ತೇಜವ ಮೈಗೂಡಿಸಿ | ರಸೆಯೊಳಗದನೇ ಹರಡು ಜನಗಳೊಳು ||

ಜನರು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಸ್ತುಗಳನ್ನೆ ತಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೆಂದು ನಂಬಿ ಮೋಸಹೋಗಿರು
ವದನ್ನು ನೋಡಿ ಏವೇಕಿಗಳು ಎಚ್ಚರಿಸುವದೇನೆಂದರೆ—

ವೃ || ಸುರಧನುವೆಂತುಟಂತೆ, ವಿಳಸಜ್ಜಬುದ್ಧುವೆಂತುಟಂತೆ, ಪೆ | ದೊರೆ
ಯಿರವೆಂತುಟಂತೆ, ಕಿಸುಸಂಜೆಯ ರಂಜನೆಯೆಂತುಟಂತೆ, ಭೂ | ಧರನದಿಯೆಂತು
ಟಂತೆ, ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಣದಾಕೃತಿಯೆಂತುಟಂತೆ, ಮು | ತೃಪ್ತರ ತನುವುಂ ಕಳತ್ರ
ಜನಮುಂ ಧನಮುಂ ಬಗೆದೆಂತು ನೋಳ್ಪೊಡಂ || —(ಜೀ. ಸಂ)

ಇದನ್ನರಿತು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ || ಝಃಖಾಂಗಾರಕತೀವ್ರಃ | ಸಂಸಾರೋಽಯಂ ಮಹಾಸಮೋ ಗ
ಹನಃ || ಇಹ ವಿಷಯಾವೃತ್ತಲಾಲಸ | ಮಾನಸಮಾರ್ಜಾರ, ಮಾ ಪಿಬ ತತ್ ||

—(ಸು)

ಅ || ಈ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯು ದುಃಖವೆಂಬ ಬೆಂಕಿಯ ಬೇಗಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ
ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ್ದಾಗಿರುವದು. ವಿಷಯವೆಂಬ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಬೆಕ್ಕೇ,
ಅದನ್ನು ನೀನು ಕುಡಿಯಬೇಡ.

ಆ ವಿಷಯಗಳ ದುಷ್ಪಗುಣವೆಂತಿರುವದೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ || ಎಷಸ್ತ್ಯ ಎಷಯಾಣಾಂ ಚ ದೂರಮತ್ಯಂತಮಂತರಮ್ | ಉಪ
ಭುಕ್ತಂ ವಿಷಂ ಹಂತಿ ಎಷಯಾ ಸ್ಮರಣಾದಪಿ || —(ಸು)

ಅ || ವಿಷಕ್ಕೂ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ವಿಷವು ತಿಂದವನನ್ನು
ಕೊಲ್ಲುವದು. ವಿಷಯವು ನೆನಸಿಕೊಂಡರೇ ಕೊಲ್ಲುವದು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮುಮುಕ್ಷು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಲತಾಂಗಿ-ಆದಿತಾಳ

ಮನವೇ, ಮನವೇ, ಬೆಸಗೊಳ್ಳುವೆ ನಾ | ಅನುವಿಂದಲಿ ಲಾಲಿಸು ನೀನೀಗ
|| ಪ || ಅನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಮುನಿದೆನ್ನ ನೊಯ್ದು | ಜನಿಮೃತ್ಯುನೊಳು ಹಾಕ
ಬೇಕೆ? || ಅ. ಪ || ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ದುಃಖಗಳನಿತ್ತು | ಹಗರಣಕೇ ಗುರಿಮಾಡು

ವಂಥ || ಜಗದೊಳಗಣ ಎಷಯಂಗಳ | ಸೊಗಸಿಗೆ ನೀ ಬೆರಗಾಗಬೇಡ || ೧ ||
 ಧರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಲಾರದಷ್ಟು | ಪರಿಪರಿ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವಿರುವಾಗ ||
 ತೊರೆದವುಗಳ ವಾಸವನ್ನೆ ಮಾಡಿ | ಬರಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೇ ಗುರಿಯಾಗಬೇಡ || ೨ || ತಿಳಿ
 ರಿಪರ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಪ್ಪಿ | ಬಳಲುತ್ತು ಚಿದ್ರೂಪವನರಿಯದೆ || ಬಲು
 ಕಷ್ಟವಾದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ | ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಲಿಯಾಗಬೇಡ || ೩ ||—(ಭಕ್ತ. ೧೯)

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಸುಖಸಾಧನಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆ—

ಮೃ || ಬಳ್ಳಿಯವರೊಡನಾಟ, ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯ ಪ್ರೀತಿ, ಇಲ್ಲ ಸಮನೆಸಿವ
 ಜ್ಞಾನ, | ಸೊಲ್ಲಿಸಲ್ಕುವು ಮೂರ ಹೊರತುಂಟಿ ನೋಡೆ ಜಗ-ದಲ್ಲಿ ನಿಜಸಾಖ್ಯೆ
 ಸದನ? || ಉಳ್ಳ ಮನೆ, ಮಠ, ಹಣವು, ಹುರುಳು, ಹೆಂಡಿರು, ಸಂಟ-ರೆಲ್ಲರೊಡ
 ನಿರುವ ಹದನ | ಎಲ್ಲ ನೋಡಲು ಮೊಳ್ಳುಬಾಳು ಹೊರಗಣ ಮಾಯೆ-ಯಲ್ಲವೇ ?
 ಎಕಾಂಬರ || —(ಹ. ಹಂ)

ನಿಜವಾದ ಸುಖಸಾಧನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೊಡ್ಡವನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳೇ
 ನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ || ಕರೇ ಶ್ಲಾಘ್ಯಸ್ತಾಂಗಳೆ; ತಿರಸಿ ಗುರುಮಾದಪ್ರಣಯಿತಾ, | ಮುಖೇ
 ಸತ್ಯಾ ವಾಣೀ, ವಿಜಯಿ ಭುಜಯೋರ್ವೀರ್ಯಮತುಲಮ್, || ಹೃದಿ ಸ್ವಸ್ಥಾ
 ವೃತ್ತಿಃ, ಶ್ರುತಮಧಿಗತೈಕವ್ರತಫಲಂ | ಎನಾಪ್ಯೇಶ್ವರೈಣ ಪ್ರಕೃತಿಮಹತಾಂ
 ಮಂಡನಮಿದಮ್ || —(ಸು)

ಅ || ಕೈತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದಾನಮಾಡುವದು, ತಲೆಯನ್ನು ಗುರುಗಳ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಇಡು
 ವದು, ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಮಾತಾಡುವದು, ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂಥ ಅಸಾ
 ಧಾರಣವಾದ ಬಲವಿರುವದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿರುವದು, ಒಂದು ವ್ರತವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಸಿ ಫಲವನ್ನು
 ಪಡೆದಿರುವದು—ಇವು ಐಶ್ವರ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ದೊಡ್ಡವನೆನಿಸಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಅಭರಹ
 ಪ್ರಾಯಗಳು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಯೋಗತೆಯುಂಟಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ಸಾಧನವೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ || ತ್ರಿಭುವನವಿಭವಹೇತವೇಽಪ್ಯಕುಂಠ | ಸ್ಮೃತಿರಜಿತಾತ್ಮಸುರಾದಿ
 ಭಿರ್ವಿಮೃಗ್ಯಾತ್ || ನ ಚಲತಿ ಭಗವತ್ಪದಾರವಿಂದಾ | ಲ್ಲವನಿಮಿಷಾರ್ಥಮಪಿ
 ಯಃ ಸ ಮೈಷ್ಠವಾಗ್ರ್ಯಃ || —(ಸಂ. ಭಾಗ)

ಅ || ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ದೊರೆಯುವದೆಂದರೂ ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಹುಡುಕು
 ತಿರುವಂಥ ಭಗವಂತನ ಪಾದಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿಮಿಷವಾದರೂ ಯಾವನು ಬಿಟ್ಟು ಕಡಲುವ
 ದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರ ಹೆಚ್ಚಿನವನು.

ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವದಂತೆಂದರೆ—

ಪೂರ್ವ-ವಿಕಾರ

ಹರಿಹರಿಯೆನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಿಲ್ಲ; | ಈ | ನರಜನ್ಮ ವೃಥಾ ಹೋಗುತ್ತದಲ್ಲ
 || ಪ || ಹರಿಜಾಗರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರಣೆಚಿಂತೆ; | ನಿರುತ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಕದ ಚಿಂತೆ; |

ಸರುವ ಸತ್ಕಾರ್ಯದ ಧನದ ಮೇಲಿನ ಚಿಂತೆ; | ಪುರಾಣ ಕೇಳುವಾಗ ಗೃಹದ ಚಿಂತೆ || ೧ || ಕರ್ಮದ ಒಂದು ಚಿಂತೆ; ಧರ್ಮದ ಒಂದು ಚಿಂತೆ; | ಪರ್ಮನ ಮಾಡಲು ಬಲು ಚಿಂತೆ; || ವರ್ಮವೈರದ ಚಿಂತೆ; ಈರ್ಮನಸ್ಸಾಗಿ ಚಿಂತೆ | ದುರ್ಮದದಿ ನಡೆಯೆ ಪ್ರಾಣದ ಚಿಂತೆ || ೨ || ಗಂಗೆ ಮುಳುಗುವಾಗ ಜೆಂಬು ಮೇಲಿನ ಚಿಂತೆ | ಸಂಗಡದವರು ಮೋಗುವ ಚಿಂತೆ | ಪನ್ನಂಗಶಯನ ಶ್ರೀಪುರಂ ದರವಿಠಲನ್ನು | ಹಿಂಗದೆ ಭಜಿಸಲು ಸತತ ನಿಶ್ಚಿಂತೆ || ೩ || —(ದಾ)

ಟಿ|| ವರ್ಮ-ಬಳಸುತು. ಈರ್ಮನಸು-ಎರಡಾದ ಮನಸ್ಸು.

ಹಯನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳಿರುವದೇ ನೆಂದರೆ—

ವ|| ಕಾಮವ ಸುಟ್ಟು ಹೇಮವನುರುಹಿ ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರದ ಕೀಲವನರಿ ಯಬಲ್ಲಡೆ ಯೋಗಿಯಾದಡೇನು ಭೋಗಿಯಾದಡೇನು ಶೈವನಾದಡೇನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದಡೇನು ಅಶನವ ತೊರೆದಾತ ವ್ಯಸನವ ಮರೆದಾತ ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಆವರ ಹಿರಿಯರಿಂದೆನು || —(ವೀ. ವ. ಶಾ)

ಟಿ|| ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರದ-ಕಾಮಕ್ರೋಧಲೋಭಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ. ಕೀಲವ-ಕೀಲನ್ನು.

ಏಕೆಂದರೆ—

ಸೂ|| ಸ ತರತಿ ಸ ತರತಿ ಸ ಲೋಕಾಂಸ್ತಾರಯತಿ || —(ನಾ. ಭ. ಸೂ)

ಅ|| ಅವನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ, ದಾಟುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಇತರರನ್ನಾ ದಾಟಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅವನು ಆಮೇಲೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೋಸಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇ ನೆಂದರೆ—

ತ್ರಿ|| ತನ್ನ ತಾನರಿದಂಗೆ ಮುನ್ನ ಹೊದ್ದುದು ಮಾಯೆ; | ಉನ್ನತವಪ್ಪ ಗಜವೇರಿ ಬರುವವನ | ಕುನ್ನಿ ಕಚ್ಚುವದೇ? ಸರ್ವಜ್ಞ || —(ಸ. ಪ)

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನಗಳುಪದೇಶಿಸಿರುವದೇ ನೆಂದರೆ—

ಬಿಲಹರ-ರೂಪಕ

ಎಳಿರೇಳಿರಿ | ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿರಿ | ನೀವಿ | ನೈಲಿರೇಳಿರಿ || ಪ || ಎಳಿರೇಳಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿ | ಕೀಳುಸಂಸೃತಿ | ಕಾಳುಗೊಳಿಸುವರೆ? ನೀವಿ | ನೈಲಿ || ಅ ಪ || ಏಕೆ ಮರೆದಿರಿ? | ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಸಮ್ಮೋಹದೊ | ಛೇಕೆ ಬೆರೆದಿರಿ? || ಜೋಕೆ ಕೆಡುವಿ ರೇಕಿದಿಂತು | ಕಾಕುಬುದ್ಧಿಯ ಸೂಕುತಲಾತ್ಮನ ಜಾನಿಸುತೇಳಿ || ೧ || ಧರ್ಮ ಮಾಡಿರಿ; | ನಿಷ್ಕಾಮದ ಕರ್ಮಗಳ | ವರ್ಮ ನೋಡಿರಿ; || ಕರ್ಮದ ಫಲ ಎಮ್ಮಡಿಸುವ | ದೊಮ್ಮೆವ್ಯಾಘ್ರ ಚರ್ಮನ ನಾಮವ ನೆನೆಯುತ | ಲೇಳಿ || ೨ || ಗುರುವ, ಕಾಣಿರಿ; | ಸಂಸಾರದ ಮಾಯಾಕೃತಿ | ಯಿರವ ಮಾಣಿರಿ; || ಸರುವರಲ್ಲಿ ತರುವನಿರುವ | ಧರವ ಶಂಕರ | ಗುರುವರನೊರೆವುದನಾಲಿಸು | ತೇಳಿ || ೩ || —(ಅ. ೧೬)

ಟಿ|| ಸರುವ-ಸರ್ವ. ತರುವ-ತರ್ಮ. ಈಶ್ವರ.

ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿಯೇ ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತಶಿರೋಮಣಿಗಳು
"ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕತೆಯೆ | ಸಾಧನ | ವಸ್ತು ಕೇಳು ನೀನು" ಎಂದು ಉಪದೇಶ
ಮಾಡಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸಮರ್ಥ ರಾಮದಾಸರ ಆಖ್ಯಾನವು ನಿರೂಪಣ
ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಆಖ್ಯಾನ

ಕೀ|| ಜಾಂಬಗಾಂವಿನೊಳು ಕರಣಿಕ ಸತ್ಕುಲ | ಸಂಭವ ಸೂರ್ಯಾಬೀ
ಪಂತ || ಸಂಬಿದ ರಾಣಾಬಾಯಿಯೊಡನೆ ಧರೆ | ಯಂ ಬೆಳಗಿದನು ಗುಣವಂತ ||

ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ—

ಸಾ|| ಸೀತಾಪತಿ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ | ಮಾತಿನಂತೆ ಮಗನಾದ; || ಆಖ್ಯಾತ
ರಾಮನವಮಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿಯೆ | ಭೂತಲಕಾಯ್ದಾ ಮೋದ ||

ಇಂಥ ಮಕ್ಕಳು ಸುಲಭವಲ್ಲವೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಗರ್ಭಶುಕ್ರಿನಿರ್ಭಿನ್ನಂ ಸುವೃತ್ತಂ ಸುತಮೌಕ್ತಿಕಮ್ | ವಂತ
ಶ್ರೀತಿಲಕೀಭೂತಂ ಮಂದಭಾಗ್ಯಸ್ಯ ದುರ್ಲಭಮ್ || —(ಸು)

ಅ|| ತಮ್ಮ ಬಸಿರೊಬ ಕಷ್ಟೇಚ್ಚಿನಿಂದ ಹೊರಟಂಥ ಮನೆತನದ ಅಭಿಮಾನದೇವತೆಗೆ ತಿಲಕ
ಪ್ರಾಯವಾಗಿಯೂ ದುಂಡಗೂ ಅಥವಾ ಸದಾಚಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮಗನೆಂಬ ಮುತ್ತು
ದುರ್ದೈವಿಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲ—

ನಾರಾಯಣನೆಂದು ನಾಮಕರಣಗೊಂಡ ಈ ಮಗು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತ—

ದಿ|| ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಗೂಂ ದಾರಿದ್ರೋರ್ವನಾಗಿ | ಜಡಿದು ಹಾರುತ್ತಂ
ಮರಕೆ ಮರದಿ ತೂಗಿ || ಬಿಡದೆ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕುತ್ತೈತ್ತರದೊಳು ನಿಂತು | ನುಡಿಯು
ತಿರ್ಧಂ ಗೆಳೆಯರ್ಗೆ ಧೈರ್ಯವಾರತು ||

ಈ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಗುವನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಾಗ—

ಕು|| ಕಲಿತನತಿವೇಗದಿಂದ | ದಲಿ ಮಠದುಪಾಧ್ಯಾಯ | ನಲಿ ಹಳ್ಳಿಯೊಳಗೆಲ್ಲ
ಕಲಿವಸಿತನು; || ನಲವಿಂದ ಧರ್ಮವನು | ಬಿಳಿಯಿಸಿದನಣ್ಣನಿಂದ | ತಿಳಿಯುತ್ತ
ಧರ್ಮದ ರಹಸ್ಯಗಳನು ||

ಆಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಕಡೆಯ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚಾದ್ದರಿಂದ ಪುನೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು—

ಶ|| ಮಾರುತಿಯನು ಕ | ಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ರಘು | ಎರಸ ನೀ ತೋರಿದೆ
ನುಶ|| ಮಾರಿದ ಪ್ರೇಮದಿ | ಮಾರುತಿಯಡಿಯೊಳು | ದೂರಿಟ್ಟನು ಕಣ್ಣೀರಡುತ||

ಅವನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದು—

ಬೇಹಾಗ್-ಆದಿಕಾಳ

ಎಲ್ಲಿರುವೆ ತಂದೆ, ಬಾರೋ | ಮಾರುತಿ || ಪ || ಎಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ | ಅಲ್ಲಿ
ನನ್ನ ಕೇರುತಿ; | ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೀನಿರುತಿ | ಮಾರುತಿ || ಆ. ಪ || ರಂಗನ ಅರ್ಧಾಂಗಿಗೆ
ನೀ | ಉಂಗುರವನ್ನಿತ್ತು ವನ | ಭಂಗವ ಗೈದೆಯಲೋ | ಮಾರುತಿ || ಗ || ರಕ್ಕಸರ
ನೊಕ್ಕ ಮುರಿ | ದಿಕ್ಕಿ ಲಂಕೆಗೆ ಉರಿ | ಉಕ್ಕಿ ಓಡಾಡಿದಲೋ | ಮಾರುತಿ || ೨ ||
ಶೇಷಗಿರಿವಾಸಗೆ ನೀ | ದಾಸನೆಂದು ನಂಬಿದೆ; ಈ | ದಾಸಗೆ ದಯಮಾಡೋ |
ಮಾರುತಿ || ೩ || —(ದ್ರಾ)

ಆಗ ಮಾರುತಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿ ನಾರಾ
ಯಣನನ್ನು ಧನ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಶ್ರೀರಾಮಮೂರ್ತಿಯು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು—

ಶ್ಲೋ|| ಅಕ್ರಾಂತಾಸು ವಸುಂಧರಾಸು ಯವನೈರಾಸೇತುಹೇಮಾ
ಚಲಮ್ | ಎದ್ರಾಣೇ ಕ್ಷಿತಿಭೃದ್ಗಣೇ ಎಕರುಣೇ ಸಿದ್ರಾತಿ ನಾರಾಯಣೇ || ನಿರ್ವ
ಘ್ನಪ್ರಸರೇ ಕಲಾವಸಿ ಬಲಾನ್ವಿಷ್ಕಂಟಕಂ ವೈದಿಕಮ್ | ಪಂಥಾನಂ ಕಿಲ ತತ್ರ
ತತ್ರ ಪರಿವಾತ್ಸೇಕೋ ಹಿ ಲೋಕೋತ್ತರಃ || —(ಸು)

ಅ|| ಸೇತುನಿಂದ ಹೇಮಾಚಲದವರೆಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಯವನರು ತುಂಬಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದಲೂ
ರಾಜರಿಲ್ಲ ನಾಶವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ದಯೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಾರಾಯಣನು ಮಲಗಿರುವದರಿಂದಲೂ ಕಲಿಯುಗಳ್ಳೆ
ಎದುರಿಯದೆ ಹೋಗಿರುವಾಗ ವೈದಿಕಧರ್ಮವನ್ನು ಯಾವದೋ ಒಂದದೃಷ್ಟಿವು ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಕಾದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡೆಂದು ಆಜ್ಞೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿತ್ತು ಮನೆ
ಯವರು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮದುವೆಗೊಡಂಬಡಿಸಿ
ಹಸೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿರುವಾಗ ಪುರೋಹಿತರು 'ಸಾವಧಾನ' ಎನ್ನುತ್ತಲಿ 'ನಲ್ಲಿರಿ; ಸಾವಧಾನವಾಗಿ
ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇ'ನೆಂದು ನಾರಾಯಣನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿದ್ದು —

ಶ್ಲೋ|| ಶರಣಂ ನ ಭವತಿ ಜನನೀ, | ನ ಪಿತಾ, ನ ಸುತಾ, ನ ಸೋದರಾ,
ನಾನ್ಯೇ; | ಪರಮಂ ಶರಣಮಿದಂ ಸ್ಯಾಚ್ಚರಣಂ ಮಮ ಶಿರಸಿ ದೇಶಿಕನ್ಯಸ್ತಮ್ ||

—(ಸ್ವಾ. ೧)

ಅ|| ನನಗೆ ತಾಯಾಗಲಿ ತಂದೆಯಾಗಲಿ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಾಗಲಿ ಉಳಿದವರಾಗಲಿ
ಗತಿಯಾಗಲಾರರು. ಇನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಭಯಹಸ್ತವನ್ನಿಟ್ಟು ಗುರುಚರಣವೇ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ
ಗತಿ.

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ಹುರುಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಕ್ರೋಶಂತಃ ಶಿಶವಃ, ಸವಾರಿ ಸದನಂ, ಪಂಕಾವೃತಂ ಚಾಂಗ
ಣಮ್, | ಶಯ್ಯಾ ದಂಶವತೀ ಚ, ರೂಕ್ಷಮಶನಂ, ಧೂಮೇನ ಪೂರ್ಣಂ
ಗೃಹಮ್, || ಭಾರ್ಯಾ ನಿಷ್ಕುರಭಾಪಿಣೀ, ಪ್ರಭುರಪಿ ಕ್ರೋಧೇನ ಪೂರ್ಣಃ
ಸದಾ | ಸ್ನಾನಃ ಶೀತಲವಾರಿಣಾ ಹಿ ಸತತಂ ಧಿಗ್ಧಿಗ್ಧಿಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಮ್ ! ||—(ಸು)

ಅ|| ಮಕ್ಕಳು ಅಳುತ್ತಿರುವುದು, ಮನೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ನೀರಾಗಿರುವುದು, ಅಂಗಳ ಮೆಲ್ಲ ಕೆಸರು, ಹಾಸಿಗೆಯ ತುಂಬ ತಗಣೆ, ಜಡ್ಡಿಲ್ಲದೂಟ, ಮನೆತುಂಬ ಹೊಗೆ, ನೋಯುವಂಥ ಮಾತಾಡುವ ಹೆಂಡತಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿಟ್ಟಾಗಿರುವ ಯಜಮಾನ, ಯಾವಾಗಲೂ ತಣ್ಣೀರನ್ನಾಣ, ಛೇ, ಛೇ, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹುರುಳು.

ಇದರ ಮೇಲೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಕಾಮು ಏವ ಯಮಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪಾಂತಾ ವೈತರಣೀ ನದೀ |
ವಿವೇಕಿನಾಂ ಮುಮುಕ್ಷುಣಾಂ ನಿಲಯಸ್ತು ಯಮಾಲಯಃ || —(ಸ. ವೇ. ೨)

ಅ|| ಕಾಮವೆಂಬುದೇ ಯಮ; ಹೆಂಡತಿಯೇ ವೈತರಣೀನದಿ; ವಿವೇಕಿಗಳಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸುವವರಿಗೆ ಮನೆಯೇ ಯಮಲೋಕ.

ಏಕೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ರಕ್ತಾ ಹರಂತಿ ಸರ್ವಸ್ವಂ ಪ್ರಾಣಾನಪಿ ವಿರಾಗತಃ | ಅಹೋ!
ರಾಗವಿರಾಗಾಭ್ಯಾಂ ಕಷ್ಟಕಷ್ಟಾ ಹಿ ಯೋಷಿತಃ || —(ಸು)

ಅ|| ಅವರು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎರಡು ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಕಷ್ಟ.

ಹೀಗೆಂದು ಯೋಚನೆಮಾಡಿ—

ಚಾ|| ಎಷದೊಡನೆ ಕಲಿತನ್ನವನು ಕೆಲ-ಕೆಸೆದು ಕೈತೊಳೆವೆಂದದಿ | ಎಸಿದ ಬಲೆಯನು ಕಂಡು ಎಾಂಗಳ ಪ್ರಸರ ತಲಕಿಳೆವೆಂದದಿ || ಹಸೆಯ ಜಗುಲಿಯ ನಿಳಿದು ಜನಗಳ-ಘಸಣಿಗೊಳವಡದೆಂದದಿ | ನುಸಿದು ತೆರಳಿದನಾಗ ಮುಂದಿನ-ದೆಸೆಗೆ ತಾ ಹಾಯ್ದೆಂದದಿ ||

ಇದಕ್ಕೆ ತೀವ್ರವೈರಾಗ್ಯವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣವೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಕಾಕಸ್ಯ ಎಷ್ಟಾವದಸಹ್ಯಬುದ್ಧಿ | ಭೋಗ್ಯಗ್ಯೇಷು ಸಾ ತೀವ್ರ
ವಿರಕ್ತಿರಷ್ಟತೇ ; || ವಿರಕ್ತೀತೀವ್ರತ್ವನಿದಾನಮಾಹು | ಭೋಗ್ಯಗ್ಯೇಷು ದೋಷೇ
ಕ್ಷಣಮೇವ ಸಂತಃ || —(ಸ. ವೇ. ೨)

ಅ|| ಕಾಗೆಯ ಹೇಸಿಕೆಯಂತೆ ಅಸಹ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಡುವದೇ ತೀವ್ರ ವಿರಕ್ತಿ. ತೀವ್ರವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದೋಷದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವದೇ ಸಾಧನ.

ನಾರಾಯಣನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಅಲಿರನುಸರತಿ ಪರಿಮಳಮ್ ; | ಲಕ್ಷ್ಮೀರನುಸರತಿ ನಯಗುಣ
ಸಮೃದ್ಧಿಮ್ ; || ನಿಮ್ಮಮನುಸರತಿ ಸಲಿಲಮ್ ; | ವಿಧಿಲಿಖಿತಂ ಬುದ್ಧಿರನು
ಸರತಿ || —(ಸು)

ಅ|| ಭ್ರಮರವು ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹೆಚ್ಚು ನಯಗುಣವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನೀರು ತಗ್ಗನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ಅದೃಷ್ಟವನ್ನನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದಂತೆ ಹೊರಬಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ತ್ರಿ|| ಹಸಿವು ತೃಪ್ತೆ ಎಷಯವ ಹೊಸೆದು ಭಸ್ಮವ ಮಾಡಿ | ಕಿಸುಕುಳದ ಗಂಟೆ ಕಡೆಗೊಡ್ಡು || ಕಿಸುಕುಳದ ಗಂಟೆ ಕಡೆಗೊಡ್ಡು ಸಂಸಾರ | ಹಸಗೆಟ್ಟು ತೆಂದು ನಗುತಿರ್ದೆ || —(ನಾ. ೨)

ಮನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನಾರು ಗತಿಯೆಂದರೆ—

ಕಂ|| ವಾಸರವಲ್ಲಭಮಂಡಲ | ವಾಸರತಂ ಲಕುಮಿವೆರಸಿ ಪಾಲ್ಗಡ ಲೊಳ್ಳೊ || ವಾಸರೆವಾವೆನೆ ಬಿನದಿಸು | ವಾ ಸರಸಿಜನಾಭನೆಮ್ಮನೋವುಗೆ ನಿಚ್ಚಂ || —(ಸೂ. ತಾ)

ಟಿ|| ಪು+ವಾಸು+ಅರವಾವು+ಎನೆ= ಹಾವಿನರಸನಾದ ಆದಿಶೇಷನು ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆ ಯಾಗಿರಲು

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಂಬಿದ ನಾರಾಯಣನು ಮುಂದೆ—

ಭೋ|| ಹರಿವ ಗೋದಾವರಿಯ ಸದಿಯ | ನೆರೆಯ ತಾಕ್ಲಿಯೂರ ಒಳಿಯೊ | ಕಿರುತ ಸೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪವ ಮಾಡುತ್ತ || ಭರದಿ ಮೊಸ ಕಡಿತದಿಂದ | ಕರೆಗಳಾಗಿ ತೊಡೆಯವರೆಗೆ | ನರರು ನೋಡಿ ನಿಜದಿ ರಾಮದಾಸನೆಂದರು ||

ಮಾಧುಕರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಜನರು ತನ್ನನ್ನು ರಾಮದಾಸರೆಂದು ಕರೆದದ್ದನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿ ಅವನು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದು—

ಶಂಕರಾಭರಣ-ಅಟಿತಾಳ

ರಾಮ ರಾಮೆನ್ನಿರೋ | ಇಂಥ | ಸ್ವಾಮಿಯ ನಾಮವ ಮರೆಯದಿರೊ || ಪ || ತುಂಬಿದ ಪಟ್ಟಣಕೊಂಬತ್ತು ಬಾಗಿಲು ; | ಸಂಭ್ರಮದರಸುಗಳೈದು ಮಂದಿ ; || ಡಂಭಕತನದಿಂದ ಕಾಯುವ ಬೇವವ | ನಂಬಿ ನೆಚ್ಚಿ ನೀವು ಕೆಡ ಬೇಡಿರೊ || ೧ || ನೆಲೆಯು ಅಲ್ಲದ ಕಾಯ, ಎಲುವಿನ ಹಂದರ ; | ಬಲಿದು ಸುತ್ತಿದ ಚರ್ಮದ ಹೊದಿಕೆ ; || ಮಲಮೂತ್ರಂಗಳು ಕೀವೂ ಕ್ರಿಮಿಗಳು | ಹೊಲಸು ತೊಗಲ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೆಡಬೇಡಿರೊ || ೨ || ಹರಬ್ರಹ್ಮಸುರಂದ ವಂದಿತ ನಾಗಿಪ್ಪ | ಹರಿಸರೋತ್ತಮನೆಂದೆನ್ನಿರೋ || ಪುರಂದರವಿಠಲನ ಚರಣವ ಭಜಿ ಸಿರೊ | ದುರಿತಭಯಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹರವಪ್ಪವು || ೩ || —(ದಾ)

ಆಗ ರಾಮಚಂದ್ರನು ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಇನ್ನು ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯನ್ನು ನಲ್ಲಿಸಿ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾದ : ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೊರಡೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೆ ರಾಮದಾಸರು ಮುಂದೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ಮಹಿಮೆ ಮೊದಲನೆ ಸು ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಕೀ|| ಪತಿಯೊಡನಗ್ಗಿ ಯೊಳುರಿಯಲು ಬರ್ವಾ | ಸತಿಯುರಡಿಗೆ ತಲೆಯ ಬಾಗಿ || ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಪ್ಪು ಪುತ್ರರ ಪಡೆಯೆಂದರು ; | ಸತಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ ಬಿರಗಾಗಿ ||

ಬಿರಗಾದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದು ತಮ್ಮ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗಬಾರದೆಂದು ಅವರು ಶವವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಜೀವಳೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಅಂದಿನಿಂದ ಸಮರ್ಥರಾಮದಾಸಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇತ್ತ—

ಸಾ|| ಹಿರಿಯ ಮಗನನುದ್ಧವನೆಂಬುವನನು | ಪರಮಾದರದಿಂದ ತಂದೆ |
ಗುರುಪದಕೊಪ್ಪಿಸಿ ನೇವೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಳು | ಹರುಷದಿ ಸತಿ ತಾನೆಂದು ||

ಆ ಮನೆತನವು ಈಗ ಅಷ್ಟಪುತ್ರ ಎಂಬ ಅಡ್ಡಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ದೊಡ್ಡವರ
ಬಾಯಿಂದ ಬಂದ ಮಾತು ನಡೆಯುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಲೌಕಿಕಾನಾಂ ಹಿ ಸಾಧೂನಾಮರ್ಥಂ ವಾಗನುವರ್ತತೇ |
ಖುಷೀಣಾಂ ವುನರಾದ್ಯಾನಾಂ ವಾಚಮರ್ಥೋನುಧಾವತಿ || —(ಸು)

ಅ|| ಲೌಕಿಕರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯವರು ನಡೆದದ್ದನ್ನು ಆಡುತ್ತಾರೆ; ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಋಷಿಗಳು ಆಡಿದ್ದು
ನಡೆವಳಿಕೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಹೆಸರುಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕವಿ ವರ್ಣಿಸುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಅಕಿಂಚನವರೇಣ್ಯೋಽಸಿ ಸಮರ್ಥಪದವೀಂ ಗತಃ | ದಾಸೋಽಸಿ
ಯಃ ಕಿಲ ಸ್ವಾಮೀ ಸ ಸಾಧುಃ ಕೋಽಸಿ ರಾಜತೇ || —(ಸು, ಲಾ)

ಅ|| ಬರಿಗಯ್ಯವರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಮರ್ಥರೆಂಬ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಾಸ
ರಾಗಿದ್ದ ಕೂಡ ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಂಥ ಸಾಧುಗಳು ಅಸಾಮಾನ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಅವರು—

ಸಾಂ|| ಇರಿಸುತುದ್ಧವನನು ತಾಕ್ಲಿಯೂರಿನೊಳಿದ್ದ | ವರಮಾರುತಿಯ
ಪೂಜೆಗಾಗಿ || ಭರದಿಂದ ದೇಶಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು | ಸರಸುದ್ಧರಿಪುದಕ್ಕಾಗಿ||

ದೇಶಸಂಚಾರದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಅಕಿಂಚನ್ಯಾದತಿಪರಿಚಯಾಜ್ಞಾಯಯೋಪೇಕ್ಷ್ಯಮಾಣೋ |
ಭೂಪಾಲಾನಾಮನನುಸರಣಾದ್ವಿಭ್ಯುದೇವಾಖಿಲೇಭ್ಯಃ || ಗೇಹೇ ತಿಷ್ಠನ್ಮುಮತಿ
ರಲಸಃ ಕೂಪಕೂರ್ಮೈಸ್ಸಧರ್ಮಾ | ಕಿಂ ಜಾನೀತೇ ಭುವನಚರಿತಂ? ಕಿಂ ಸುಖಂ
ಜೋಪಭುಜಿಷ್ಯೇ ? || —(ಸು)

ಅ|| ಬಡತನದಿಂದಲೂ ಸಲಿಗೆಯಿಂದಲೂ ಹೆಂಡತಿಯ ಉಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ರಾಜರನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಲಾಗದ ಕಾರಣ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೆದರುತ್ತ ಕೂಪಕೂರ್ಮದಂತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಸೋ
ಮಾಗಿಯು ಜಗತ್ತಿನ ಬರಿತೃವನ್ನೇನುತಿಳಿದಾನು? ಏನು ಸುಖವನ್ನು ಪಟ್ಟಾನು?

ಶ್ರೀ ರಾಮದಾಸಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅನೇಕತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶಕ್ಕೆ
ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದರೆ—

ದಿಂ|| ಯವನರಾದರವೇ ಭಾಗ್ಯವೆಂಬುದಾಗಿ | ಬವರದೊಳ್ಳೇಣ್ಮಮ್ಮವರ
ತಾವೆ ತಾಗಿ | ಬುವಿಯನೆಲ್ಲಂ ಕ್ಲಾಮಕ್ಕೆ ಗುರಿಯ ಮಾಡಿ | ಸವೆಯುತಿರ್ದತ್ತಾ
ಜನತೆ ಹಾನಿಗೂಡಿ |

ಇದರಿಂದ ಮರುಕಗೊಂಡ ರಾಮದಾಸಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅದನ್ನು ಸರಿಮಾಡುವದರ ಕಡೆಗೆ ತಿರು
ಗುವ ಮೊದಲು ತಾಯಿ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಕೆಂದರೆ—

ಭಾ|| ಅರಸ ಕೇಳಿ ಜನಕಜನನೀ | ಗುರುಗಳೇ ಮಿಗೆ ವಂದನೀಯರು; |
ಪಿರಿದೆನಿಸುತಿಹ ದೇವತಾತ್ರಯವಧಿಕವೆಲ್ಲರಿಗೆ; || ವರವೆನಿವುದಾಮ್ನಾಯ,
ಮೈಶ್ವಾ | ನರನಧಿಕವಿದರಿಂದ, ಜನನಿಯೆ | ನರಗೆ ಗೌರವದಿಂದ ವೆಗ್ಗಲವಹಳು
ಸತ್ಯವಿದು || —(ಸು)

ಶ್ರೀಸಮರ್ಥರು ಮಗನಿಗಾಗಿ ದುಃಖಪಡುತ್ತಿದ್ದ ತಾಯಿ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು "ಜಯಜಯ
ರಘುವೀರ ಸಮರ್ಥ" ಎನ್ನುತ್ತಲೆ ತಾಯಿಯು ಅವನನ್ನು ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಗೋಸಾವಿ
ಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಸೊಸೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹಾಕಹೇಳಿದಾಗ ಸಮರ್ಥರು ಹೇಳಿದ್ದು—

ಸಾ|| ಬರಿಯ ಕಾಳುಕಡ್ಡಿಯ ಭಿಕ್ಷುಕೆ ನಾ | ಸೆರಗೊಡ್ಡಿರುವವನಲ್ಲ; ||
ಧರೆಯುದ್ಧಾರಕೆ ಹರಸಾ ನಿನ್ನಯ | ತರಳ ನಾನು; ಬೇರಲ್ಲ ||

ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಸಂತಯಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಲೆ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನು ಶರಣು
ಬಂದದ್ದು—

ಭಾ|| ಗರುಡಮಂತ್ರದೊಳಲ್ಲದೂರಗನ | ಗರಭಭಯವದು ಪರಿಯದಂದದಿ |
ಗುರುವೆ, ನಿಮ್ಮಯ ಚರಣಸೇವೆಯೊಳಲ್ಲದಾರಿಗೆಯು || ಪರಿಭವದ ಭಯವೆಂಬು
ದೊಂದಿಗು | ಪರಿಯದದರಿಂದ ಪಾದಭೃತ್ಯರ | ಚರಣಸೇವಕನೆನಿಸಿ ಪಾಲಿವುದೆಮ್ಮ
ನಟವೀಶ || —(ಗು. ಭ. ಸಾ)

ಸಮರ್ಥರು ಅವನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕವಿ ವರ್ಣಿ
ಸಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ರಾಮದಾಸಪದಾಂಭೋಜರಚಃ ಸ್ವಶೋಫ ವಿರಾಜತೇ | ಯಃ
ಕುಶೀಲಜನಸ್ಯಾಸ್ಥಿ ಕಲ್ಯಾಣಾಯ ಪ್ರಕಲ್ಪತೇ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| (೧) ರಾಮದಾಸರ ಚರಣಧೂಲಿ ಧನ್ಯವಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಕುಶೀಲರು ಕೊಡ
ಕಲ್ಯಾಣರಾಗುತ್ತಾರೆ. (೨) ರಾಮದಾಸರ ಪಾದಧೂಲಿಯೆಂಬುವದು ಒಂದು ಸ್ವರ್ಗಮಣಿಯಾಗಿ
ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ (ಕುಶೀಲ) ಕಬ್ಬಿಣದ ತುಂಡಿನಂಥದ್ದನ್ನು. (ಕಲ್ಯಾಣ) ಬಂಗಾರವಾಗಿ
ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಅಮೇಲೆ ಆಕ್ಕಾ ಎಂಬಾಕೆ ಶರಣು ಬಂದದ್ದು—

ಭಾ|| ಒಲಿದು ಬಂದಬುಜಾಕ್ಷಿ ನಲಿದಿನಿ | ಗಲೆಯ ನುಡಿಗಳನಾಡೆ ಸಂತಸ |
ದಳಿದು ಲೋಲಭುಜಂಗ ಕೇಳುವ ತೆರದಿ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು || ಸುಲಭಗುರುವರ,
ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಮಾ | ವಳಿಯ ಮನವೊಸುತಲಿ ಕಿವಿ ಮುಂ | ಗೊಳಿಸಿ ಕೇಳ್ವಂತೆ
ಸಗಿ ಪಾಲಿವುದೆಮ್ಮನಟವೀಶ || —(ಗು. ಭ. ಸಾ)

ಆಕೆಯ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಅಕಾಮತಾಹ್ಯುತ್ಯಮೇತಿ ಕೃತ್ವಾ ಚೇದಿಷ್ಯತೇ ತ್ವಯಾ | ಶ್ರೀರಾ
ಮದಾಸಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ತತ್ರಾಸ್ಯಕಾಮತಾ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| (೧) (ಅ + ಕಾಮತಾ) ಬಯಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಕೆಯು ಉತ್ತಮವೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿಯುವ
ದಾದರೆ ರಾಮದಾಸನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾದೆ.

(೨.) (ಅಕಾ + ಮತಾ) ಅಕ್ಕಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂಜ್ಯಳೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿದರೆ ರಾಮ ದಾಸಸ್ವಾಮಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಅಕ್ಕಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತೆ—

ಕು|| ಮನಸಿಗುಪದೇಶಗಳ | ನನುಗೊಳಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರನು | ಜನರನುಧರಿಸೆ ತಕ್ಕವರ ಮಾಡಿ || ಎಣಿಸೆ ನೂರಾರುಮಠ | ವನು ಗೈದು ಹನ್ನೊಂದು | ಹನು ಮತ್ತೆ ಶಿಷ್ಯೆಯಾಗಿಸಿದನಾಗ ||

ಇದಲ್ಲದೆ ಜಾಫಳವೆಂಬ ಊರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದು—

ಚೂ|| ಜಯಜಯ ಜಗನ್ನಾಥ ಜನ್ಮರಹಿತ, ಭವದಿ-ಭಯಗೊಂಡವರನು ಪೊರೆವಾತ, ಸಿನ್ನ-ದಯೆ ಬರಲು ಪಾಪಕೆ ವಿಘಾತ, ದುರಿತ-ಜಯವಳಿದ ಕುಲದಿ ಸಂಜಾತ, ವಿನಯ-ನಯಗುಣಗಳಿಂದ ನೀಂ ಪೂತ, ಬರಿಯ-ಬಯಲ ಮಾತಿಲ್ಲ ದಿಹ ದಾತ, ಕಡಲ-ಶಯನನೇ ನೀನೈ ವಿಧಾತ, ದಯಾ-ಮಯ ನೀನು ಕೇಳೊಂದು ಮಾತ | ಜನರ ಮಾನಸವ ನೀ ತಿದ್ದು, ಅವರ-ನೆನಹಿನೊಳಗೆಲ್ಲ ನೀನಿದ್ದು, ಘನತೆ-ಯನು ಕೊಟ್ಟು ಸೌಖ್ಯದೊಳಗದ್ದು, ಅಡಗೆ-ತನುವೆ ತಾನೆಂದೆಂಬ ಸದ್ದು, ಕೆಟ್ಟ-ಹಣದ ಬಯಕೆಗೆ ನೀನೆ ಮದ್ದು | ನೀನಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಗತಿ ಜಗಕೆ, ಮನುಜ-ತಾನೆಷ್ಟ ರವನು ತಡೆವುದಕೆ, ಬರುವ-ಹಾನಿವೃದ್ಧಿಗಳ ಬಹುಭರಕೆ, ದುರಭಿ-ಮಾನವನು ಹಿಂದಟ್ಟುವದಕೆ, ತನ್ನ ಜ್ಞಾನವನು ತಾನು ಪಡೆವುದಕೆ, ದೇವ-ನೀನೆ ಗತಿಯೆಮ್ಮ ಪೊರೆವುದಕೆ ||

ಇತ್ತ ಏನಾಯಿತೆಂದರೆ—

ಕೀ|| ಶಿವರಾಯನು ಕನಸಿನೊಳು ಸಮರ್ಥರ | ನೆವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡು ತ್ತಿದ್ದು || ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂ | ತವರ ಶಿಷ್ಯರೆಂಬರ ಸದ್ದು ||

ಧರ್ಮವನ್ನೂ ದೇಶವನ್ನೂ ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಡನೆ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಕನಕಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರು—

ಸಾ|| ಕನಕವ ಚೆಲ್ಲುತೆ ದನಗಾವವರಿಗೆ | ತನಗಿರಿಗಿದ ಶಿವನ್ಯವಗೆ || ಅನು ಎಂ ಮಣ್ಣಾನು ಲದ್ದಿಯನೂ ಕ | ಲ್ಲನೂ ಪ್ರಸಾದವನವಗೆ ||

ಆವನು ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತು ತಿಳಿದವರೊಡನೆ ವಿಚಾರಮಾಡಿವಾಗ ಆವರು ಹೇಳಿದ್ದು—

ಕು|| ಧರಿಯಾಧಿಪತ್ಯವನು | ದೊರೆಯ ಗೈವುದು ಮಣ್ಣು ; | ನೆರೆ ಕಲ್ಲು ಕೋಟಿಗಳ ದೊರಕಿಸುವದು ; || ಅರಿಯೆ ಲದ್ದಿಯ ಫಲವು | ತುರಗದೇಳಿಗೆ ಯಿಂತು | ಗುರುವನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಹುದು ||

ಈ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಶಿವಾಜಿಯು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಗುರುಗಳು ತನ್ನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಟ್ಟ ಪರಲಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮ

ದಬ್ಬಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲಾಗ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಧುಸಮೂಹದಿಂದ ಅದು ಸಜ್ಜನಘಡವೆಂದೆನಿಸಿ ಕೊಂಡಿತು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಯೋ ಹಿ ಶ್ರೀರಾಮದಾಸಃ ಸ್ಯಾತ್ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಶ್ರಿಯಂ ಸ್ತ್ರಿಯಮ್ |
ಅಸೌ ನ ಪರಲೀನಃ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಕಃ ಸಜ್ಜನೋ ವದೇತ್ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| (೧) ಹಜವನ್ನೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ರಾಮನಿಗೆ ದಾಸನಾದವನು (ಪರಲೀನ) ಪರ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನನಲ್ಲವೆಂದು ಯಾವ ಸಜ್ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? (೨) (ಪರಲೀನ) ಪರಲಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದವನಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?

ಸುಘೋಷ ಶಿವಾಜಿಯು ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತಿದ್ದ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ ವೇನೆಂದರೆ—

ಕು|| ತಾನು ಕೊಡುವನ್ನದಿಂ | ದೀನರೆಷ್ಟೋ ಮಂದಿ | ಪ್ರಾಣವನು
ಹೊರವರೆಂದಿರಲು ಶಿವನು || ನೀನಿಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೊಳಗೆ | ಕಾಣುವಾ ಕಪ್ಪೆಯನು |
ಮಾಣದೇ ಪೂರವನೇ? ಪೇಳೆಂದರು ||

ಹೀಗೆ ಅವನ ದುರಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದು—

ಕಾಂಬೋದಿ-ಝಂಪೆ

ಈ ಸಿರಿಯ ನಂಬಿ ಹಿಗ್ಗಲು ಬೇಡ ಮನವೆ || ಪ || ವಾಸುದೇವನ ಭಜಿಸೊ
ಒರಟು ಬೇವನವೆ || ಅ. ಪ || ನೆಂಟರೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನವಿದ್ದರೆ |
ಎಂಟು ದಿನದಾಯಾಸ ಅಟ್ಟಬಹುದೋ ; || ಉಂಟು ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದೆಂಬ
ದನು ಬಿಟ್ಟು ಪೈ | ಕುಂಠವಾಸಿಯ ಭಜಿಸೊ ತುಂಟ ಜೀವನವೆ || ೧ || ಮಡದಿ
ಮಕ್ಕಳುಯೆಂಬ ಮಾಯಾಸಂಸಾರಕ್ಕೆ | ಸಡಗರವ ತಾ ಗೊಂಡು ಭ್ರಮಿಸ
ಲೇಕೆ ? || ಬಿಡದೆ ಯಮನಾಳುಗಳು ಬಾರೆಂದು ಎಳೆವಾಗ ಮಡದಿಮಕ್ಕಳು
ತೊಲಗಿಸುವರೊ ಮನವೆ || ೨ || ಇಷ್ಟಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಡವರಾ ಕರತಂದು |
ಕೊಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಫಲ ತನ್ನದೋ ; || ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳು ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿ
ಕೇಶವನಂಘ್ರ | ಮುಟ್ಟಿ ಮನದಲಿ ಭಜಿಸೊ ಭ್ರಷ್ಟಜೀವನವೇ || ೩ || —(ದಾ)

ಹೀಗೆ ಅವರ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಶಿವಾಜಿಯು ಅವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕುರಿತು ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಬರೆದಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಯೋ ರಾಮದಾಸಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಸ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ಥಿತಿರಾಲಯೇ | ಸಭಾ
ಜಯತಿ ತಂ ಪ್ರೇಮ್ನಾ ದುರ್ಗಾಧೀಶಃ ಸದಾ ಶಿವಃ || —(ಸು ಲಾ)

ಅ|| (೧) ರಾಮನ ದಾಸರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಲ್ಯಾಣವಿರುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನು ಪಾರ್ವತಿ ಪತಿಯಾದ ಶಿವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರುವನು (೨) ರಾಮದಾಸರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವೆಂಬ ಶಿಷ್ಯನಿರುವನು. ಅನೇಕ ಕೋಟಿಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ಶಿವಾಜಿಯು ಅವರನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವನು.

ರಾಮದಾಸರ ವೈರಾಗ್ಯದ ಪರಮಾವಧಿಗೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವೇನೆಂದರೆ—

ಸಾ|| ಧರೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿದ ದಾಸಪತ್ರವನೆ | ಗುರುಭಿಕ್ಷುಗೆ ಕೊಡೆ ಶಿವನು ||
ಧರಿಸಿ ಶಾಖೆಯು ನಿಶಾನಿಯು ನಾಳೆಂ | ದೊರೆದನಾಗ ಗುರುವರನು ||

ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಮಹಿಮೆಗಳೇನೆಂದರೆ—

ರ|| ಅವಮಾನವ ಮಾಡಿದವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ | ಶಿವಲಿಂಗವ ಕಾಣದವೊಲ್ಲಿದ್ದರು |
ಶಿವರಾಯನ ದಂಡಿನ ಜನಕೆಲ್ಲ | ಬುವಿಯಚ್ಚರಿಯೆಸಲಾತನವತ್ತರು | ಬೇಡ
ಸಿಮ್ಮ ಮಂತ್ರವು ನಮಗೊಂದವ | ನಾಡುವದಕೆ ಬಾಯಿಲ್ಲದನಾದನು | ಶಿವ
ರಾಯನ ಬಾಯಾರಕೆ ತೀರಿಸೆ | ಬುವಿಯೊಳು ಕುಬುಡಿಯ ತೀರ್ಥವ ಗೈದರು |
ಜರಿಯಲು ಕಪಿರೂಪದಿ ಕಿಚ್ಚಿಟ್ಟರು | ಶರಣೆನಲೊಡನದ ನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು | ಬರೆ
ದಿದ್ದಲಿಯಿಂದಲಿ ಮಾರುತಿಯನು | ಭರದಿಂದಭಿಷೇಕವ ಎರಚಿಸಿದರು | ಮುಟ್ಟಿದ
ಮಾತ್ರದಿ ಹಾವಿನ ವಿಷವನು | ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದವೋಲಾಗಲಿಳಿಸಿದರು | ಚಳಿಯನು
ಶಾಖೆಯೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟು | ಸಲೆ ಮಾತಾಡುವರೊಮ್ಮ ನವಟ್ಟು | ಸ್ಮರಣೆ ಮಾತ್ರದಿ
ಸಮುದ್ರದ ಭಯವ | ತೋರಿಸಿ ತೋರಿದರು ಜನರಿಗಭಯವ | ಸತ್ತಾಕಳನೆಬ್ಬಿ
ಸುತದರಿಂದ | ಮತ್ತೆ ಹಾಲ ಹಿಂಡಿದರದು ಚಂದ | ರಾಮದಾಸರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿ
ಹುಡನೆ | ನೇಮದಿ ಹುಲಿ ಪಾಲಿತ್ತಿತು ತಾನೇ | ವರದಹಸ್ತದಿಂದಾಕ್ಷುಣ
ವೊಬ್ಬಳು | ಮೆರೆವಾಸಂದೀಬಾಯಿಯೆ ಆದಳು | ಹಿಡಿದ ಕಲ್ಲ ಹೊನ್ನನೆ ಮಾಡಿ
ದರು | ಬಿಡದೆ ನೀರ ತುಪ್ಪವ ಮಾಡಿದರು |

ಅವರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಉಪದೇಶವೇನೆಂದರೆ—

ಧ್ಯಾನ-ಆದಿತಾಳ

ರಾಮ ಮಂತ್ರವ ಜಪಿಸೊ ಹೇ ಮನುಜ || ಪ || ಆ ಮಂತ್ರ ಈ ಮಂತ್ರ
ನೆಚ್ಚೆ ನೀ ಕೆಡಬೇಡ | ನೇಮದಿಂ ಭಜಿಸಲು ಕಾಮತಫಲವೇವ || ಅ. ಪ || ಕುಲ
ಹೀನನಾದರೂ ಕೂಗಿ ಜಪಿಸುವ ಮಂತ್ರ | ಸಲೆ ಬೀದಿಯೊಳು ಉಚ್ಚರಿಸ ಮಂತ್ರ ||
ಹಲವು ಪಾಪಂಗಳ ಹತಗೈಯುವ ಮಂತ್ರ | ಸುಲಭದಿಂದಲಿ ಸ್ವರ್ಗ | ಸೊರೆ
ಗೊಂಬುವ ಮಂತ್ರ || ೧ || ಸ್ನಾನಮಾನಂಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವೇ ಮಂತ್ರ | ಮಾನಿ
ಸಿಯರು ಮನದಿ ಧ್ಯಾನಿಸ ಮಂತ್ರ || ಹೀನಗುಣಂಗಳ ಹಿಂಗಿ ಕಳೆಯುವ
ಮಂತ್ರ | ಏನೆಂಬೆ ಏಧೀಷಣಿಗೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿದ ಮಂತ್ರ || ೨ || ಸಕಲವೇದಂಗಳಿಗೆ
ಸಾರವೆನಿಸ ಮಂತ್ರ | ಮುಕುತಿಮಾರ್ಗಕೆ ಇದು ಮೂಲ ಮಂತ್ರ ||
ಭಕ್ತುತಿಯ ರಸಕೆಲ್ಲ ಬಟ್ಟಿದೋರುವ ಮಂತ್ರ | ಸುಖನಿಧಿ ಪುರಂದರವೆಲನೆನಿಸ
ಮಂತ್ರ || ೩ ||

—(ದಾ)

ಇವರ ಉಪದೇಶಗಳೆಲ್ಲ ದಾಸಬೋಧವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವವು. ಅವರ
ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಬೋಧಸ್ಯ ಯತ್ನಂ ಸೃಜ; ರಾಘವಸ್ಯ | ದಾಸೋ ಭವ ಸ್ವಂ
ಯತ ವಿಷ ಬೋಧಃ; || ನ ದಾಸಪೃಷ್ಠಂ ತೃಜತೀತಿ ಗುಹ್ಯಂ | ಪ್ರಭೋದಯು
ನ್ಭಾತಿ ಸ ದಾಸಬೋಧಃ ||

—(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡು. ರಾಮನ ದಾಸನಾಗು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಜ್ಞಾನವು ದಾಸನನ್ನು ಬೆನ್ನುಬಿಡದೆ ಇರುವದು. ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೇ ದಾಸಬೋಧವು ಹುಟ್ಟಿದೆ. (ದಾಸ ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಮುಂದೆ ಬೋಧ ಎಂಬ ಮಾತಿರುವದರಿಂದ ಇದು ಶ್ರೀರಾಮದಾಸರ ಗ್ರಂಥವೆಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ರಾಮದಾಸರು—

ಕೀ|| ಮೌಘ ಬಹುಳ ನವಮಯು ಶನಿವಾರವ | ದಾಗಿರೆ ಮಧ್ಯಾನ್ಹದೊಳವರು || ನೀಗಿದರಾ ಭೌತಿಕದೇಹವನದ | ನೀಗ ಜನರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿಹರು ||

ಇವರ ಈ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿಗೊಂಡೇ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ “ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕತೆಯ | ಸಾಧನ | ವನ್ನು ಕೇಳು ನೀನು” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಉಪದೇಶಮಾಡಿರುವರು.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು

ಪೀಠಿಕೆ — ಸಂನ್ಯಾಸ

ಯರಕುಲಕಾಂಬೋದಿ-ಝಂಪೆ.

ನಿಜವಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಲಕ್ಷಣವ ಕೇಳಿ || ಪ || ಭಜಿಸಿರಯ್ಯಾ ನೀವು ಸಂತ ಸವ ತಾಳಿ || ಅ. ಪ || ಇತರರೊಂದರ್ಥವನು ಹೇಳಿದರೆ ತನ್ನೊಳದ | ಮಧಿಸುತ ನುಭವದಿ ಬಿಡದೊರೆಯನಿಟ್ಟು || ಮತಿಯೊಳಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಿಜ್ಞೆಯಿರ್ಪವನೆ | ಕ್ಷಿಯೊಳಗೆ ನಿಜವಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಹನು || ೧ || ಮನಸಿನೇಕಾಗ್ರತೆಯು ತನ ತನಗೆ ಮುಂದುವರಿದನಘವಹ ಸಜ್ಜನಸಹಾವಾಸದ | ಘನತೆಯನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವವನೆ | ಜನರೊಳಗೆ ಪೂಜ್ಯನಹ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಹನು || ೨ || ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಾಧನಗಳಿ ವಿಶೇಷವನೆಲ್ಲ | ಬಗೆಗೊಂಡು ತತ್ತ್ವವನು ತಾನು ಕಂಡು || ಜಗದನು ಹರಡಿ ಜನಗಳನುದ್ಧರಿಸುವವನೆ | ಮಿಗಿಲಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಹನು || ೩ ||

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜನರು ಸಂನ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಮುಖವನ್ನು ಸೊಟ್ಟಮಾಡುತ್ತ ಬರೀ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಾದವರೇ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರಲ್ಲ ! ಅವರಿಗೆ ನೆನಪುಗೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪೂರ್ವಿಕರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಸಾಂ|| ಮಕ್ಕಳ ನೆರವಿ, ಮಂಜಿನ ಪುಂಜವಾ ಹೆ | ಮೃಕ್ಕಳೆಲ್ಲರು ಮಳ
ಲೀರಿ, || ಮಕ್ಕ ಸಂಟರು ಮುಗಿಲೊಡ್ಡು, ವೈಭವ ಶಬ್ದ | ಕಿಕ್ಕಿದ ಸಕಲ ಶೃಂಗಾರ||

—(ಶ್ರೀ. ಚ)

ಸಾಂ|| ಸಿರಿ ಸಂಜೆಗೆಂಪು, ಸೋದರರೆಲ್ಲ ಮಂಜಿನ | ನೆರವಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರು
ದೇಶಕೋಶ || ಮರುತನಿದಿರು ದೀಪ, ಯಾವನ ಸುರಧೇನು, | ಮಂಜು ಭಾವ
ಸಲು ಬಂಧುಗಳು ||

—(ಸಂ. ಕಾ)

ಈ ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲ ಶರೀರದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳವರು. ಆ ಶರೀರವು
ಕೂಡ ನತ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ಉಂಬೂಟಂ ಮುಗಿಲಾಗೆ, ಯೇರುವ ಹಯಂ ಬೆಚ್ಚಲೈ, ನೀರೂಗಿ
ನೋಳು | ತುಂಬಲೋಗುತೆ ಮುಗ್ಗಿಯುಂ, ಮರಣಮಕ್ಕುಂ ಜೀವಕೀ ದೇಹ
ವೆ | ಷ್ವಂ ಬಾಳ್ವಿವುಡು ಲಾಭವೇ ಕೆಡುವ ಮೆಯ್ಯಂ ಕೊಟ್ಟು ನಿತ್ಯತ್ತವಾ |
ದಿಂಬಂ ಧರ್ಮದೆ ಕೊಂಬವಂ ಚದುರನ್ನೈ ರತ್ನಾ ಕರಾಧೀಶ್ವರ || —(ರ. ಶ.)

ಇಂಥ ದೇಹದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಏವೇಕಿಗಳು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟಿರುವ
ದೇನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ಅರಸರ ಮೆಚ್ಚಿಸಲ್ಪಹಿಸಲಾಗದ ಮಾತುಮನೆಲ್ಲ ಸೈಸಿ ಮೇಣ್ |
ಪಿರಿದಳಲಿಂದೆ ಮಾರಿ ಬಹ ಕಂಬನಿಯುಂ ಬಿಡದಾಂಕಿ ಬಲ್ಲಿನಂ || ಬರಿ ನಗೆದೋರಿ
ವತ್ತಮದದಿರಿ ಮರಪಟ್ಟಿರೆಯುಂ ಸುಭೀತಿಯಿಂ | ದೆರಗಿದೆನ್ನದೇಂ? ಕುಣಿವೆ
ಯೆನ್ನ ದುರಾಶೆಯೆ, ಸೊಲ್ಲಸಕ್ಕಟಾ || —(ಭ. ವೈ)

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಏವೇಕಿಗಳು ಆದಿಶಕ್ತಿಗೆ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಿರುವದಂತೆಂದರೆ—

ಆನಂದಭೈರವ-ಅಟತಾಳ

ದೂರುವೆನಾರ ಕಂಠೀರವವಾಹನೆ, | ದೂರಿಗೆ ಗುರಿಯಾರು ? || ಪ || ಆರು
ನನೆಗೆ ದಿಕ್ಕು ನೀರಲಿ ನಾ ಬಿದ್ದು | ಮಾರಣವನ್ನು ಹೊದ್ದಿ ಹೋರಟೆಗೊಂಬಾಗ
|| ಅ. ಪ || ಷಡರಿಗಳೆಂಬ ಗುದ್ದಲಿಯನು ಪಿಡಿದು ನಾ | ನೊಡನೆ ಸುಕ್ಷೇತ್ರ
ಮಧ್ಯದಲಿ || ಜಡನೆ ಬಾವಯ ತೋಡ | ಲೆಡೆಬಿಡದಂತೆಯೆ | ನೊಡತಿ ಕಾಲನ
ರೂಪ | ಜಡರಾಶಿ ತೀವತು || ೧ || ಮುಂದೆನ್ನ ಗತಿಯೇನು? | ನೊಂದೆ ನಾನೆಲೆ
ತಾಯೆ | ಯಿಂದೆನ್ನಹಾಗೆಯೆ ನಾನಾದೆ || ಬಂದೆನ್ನ ಘುಳುಗಿಸಿ | ಕೊಂಡು
ಕೂಗುವ ನೀರ | ಬಂಧಿಸುವರ ಕಾಣೆ | ಬಂಧನಹಾರಿಣಿ || ೨ || ಕಾಲರೂಪದ
ನೀರು | ಮೇಲೆ ಮೇಲುಕ್ಕುತೆ | ಬೀಳುಗಡಹುತಿಹುದು || ಕಾಲವನೋದಿನಿ |
ಕಾಲ ಪಿಡವೆನೆಂಬ | ಪಾಲುವುದೆನ್ನ ದ | ಯಾಲೋಕದೆ ನಿನ್ನ || ೩ ||—(ರಾ. ವ. ಅ)

ಟಿ|| ಜಡರಾಶಿ = ಜಲರಾಶಿ.

ಹೀಗೆ ತಾಯಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಡಮಾಡದೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಕಾಮಾರ ಅಚರೇತ್ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಧರ್ಮಾನ್ಯಾಗವತಾನಿಹ | ದುರ್ಲಭಂ ಮಾನುಷಂ ಜನ್ಮ ತದಸ್ಯಧ್ರುವಮರ್ಥದಮ್ || —(ಸಂ. ಛಾ)

ಅ|| ಅಶಾಶ್ವತವೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯೂ ಆದದ್ದೆನಿಸಿದ ದುರ್ಲಭವಾದ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕಿಗಳು ಭಾಗವತಧರ್ಮವನ್ನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಚರಣೆಗೆ ತರಬೇಕು.

ಮನಸ್ಸು ಹೀಗೆ ತಾಯಾದ ದೇವಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಬೇಕೇ ಹೊರತು ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರರ ಕಡೆಗೆ ಶರಣೆನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಹರಿಯಬಾರದೆಂದು ಕವಿಯು ಚಿಂತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಮನಃ ಕುತ್ರೋದ್ಯೋಗಃ? ಸಪದಿ ವದ ತೇ ಗಮ್ಯಪದವೀಂ; | ಫರಂ ವಾ ನಾರೀಂ ವಾ? ಗಮನಮುಭಯತ್ರಾಪ್ಯಸುಚಿತಮ್; || ಯತಸ್ತೇ ಕ್ಲೇಬತ್ತಂ ಪ್ರತಿಪದಮಹೋ! ಹಾಸ್ಯಜನಕಮ್; | ಜನಸ್ತೋಮೇ ಮಾ ಗಾ ಸ್ತುತಮನುಸರ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಪರಮಮ್ || —(ಸು)

ಅ|| ಮನಸ್ಸೇ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ? ನೀನು ಹೋಗುವ ಸ್ಥಲವನ್ನು ಬೇಗ ಹೇಳು. ಗಂಡಸರ ಕಡೆಗೋ? ಹೆಂಗಸರ ಕಡೆಗೋ? ಎರಡು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವದೂ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ನೀನು ನವುಂ ಸಕನಾದ್ದರಿಂದ (ಮನಶ್ಚೆಬ್ಬವು ನವುಂ ಸಕಲಿಂಗ) ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಹಾಸ್ಯಕರವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಡ. ನೀನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅನುಸರಿಸು. (ಪರಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದವೂ ನವುಂ ಸಕಲಿಂಗ)

ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಶರಣೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಕಲ್ಯಾಣಿ-ಅಟತಾಳ

ಇಂದಿರೆಯರಸ ಬಾರೊ | ಎನ್ನಯ ಚಿತ್ತ | ವೃಂದಾವನವ ಸೇರೊ || ಪ || ಕಂದರ್ಪಜನಕ, ಪು | ರಂದರಮುಖಸುರ | ವೃಂದವಂದಿತಪದ, | ನಂದಗೋಪನ ಕಂದ || ಅ. ಪ || ಭಕ್ತಿಯೆರೆಯನೆ ಕೇಳೊ | ಸನ್ನಿಡನೆನ್ನ | ಭಕ್ತಿರಾಧೆಯನು ಕೊಳ್ಳೊ || ಮುಕ್ತಿಕಾಮವೆ ವೃಂದೆ, | ಸಕ್ತಿಯಶೋಧೆ, ಎ | ರಕ್ತಿಯೊಡನೆ ನಂದ | ಗೀಹವೆಂದೆನ್ನುತೆ || ೧ || ಸಾಪಗೋವರ್ಧನದ | ಬೆಟ್ಟವನೀಗ | ನೀ ಪಿಡಿದೆತ್ತೊ ದೇವ || ತಾಪಿಸುವರಿಷಟ್ಟಿ | ರೂಪಕಂಸನ ಭೃತ್ಯ | ರೀ ಮೊಡವಯೊಳಿರ | ದಾ ಪರಿ ನಾತಿಸೊ || ೨ || ಮರುಕದ ಕೊಳಲನೂದೊ | ಎನ್ನಯ ಚಿತ್ತ | ಸುರಭಿಯ ವಶನ ಮಾಡೊ || ನಿರುತಮೆನ್ನಯ ದೇವ | ವರಗೋಷ್ಠದೊಳು ನಿಂದು | ಪರಿಪರಯಾಶೆಯ | ನೆರಕದಿ ಪೂರಿಸೊ || ೩ || ಪ್ರೇಮರಸದ ಯಮುನಾ | ತಬ್ಬೀತಟ | ಸೀಮೆಯಾಶಾವಟದ || ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಕರು | ಣಾಮಯದೃಶೆಯಿಂದ | ಸ್ವಾಮಿ, ಸುಳಿಯುತಿರು ಕಾಮಿತದಾಯಕ || ೪ || ಗೊಲ್ಲನೆಂಗಳ ಪ್ರೇಮದಾ | ಬಂಧವು ವ್ರಜ | ದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸೆ ನಿನ್ನನು || ಗೊಲ್ಲತಿ

ಯಹೆನೆಲೊ | ರಾಶರಥಿಯೆ ನಿನ | ಗುಲ್ಲಾಸದಿಂದ | ತ್ಪುಲ್ಲಲೋಚನ, ಪೊರೆ
|| ೫ || —(ರಾ. ವ. ೮)

ಈ ಋದ್ಧಿಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಏಳುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಗುರುವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ವ|| ಮಡಿಕೆಯ ಮೂಡುವರೆ ಮಣ್ಣೇ ಮೊದಲು; ತೊಡಿಗೆಯ ಮೂಡುವರೆ
ಹೊನ್ನೇ ಮೊದಲು; ಶಿವಪಥವನರವಡೆ ಗುರುವು ಪಥವೇ ಮೊದಲು; ಕೂಡಲಸಂಗಮ
ದೇವರನರವಡೆ ಶರಣರ ಸಂಗವೇ ಮೊದಲು. —(ಋ. ವ)

ಆ ಗುರು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ—

ತ್ರಿ|| ಹುಸಿವನ ಬೇಹಾರ; ಕಸಹತ್ತಿದಾರಂಬ, | ಎಷಯವುಳ್ಳವನ ಗುರು
ತನವವು ಮೂರು | ಮಸಿವಣ್ಣವೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ || —(ಸ. ಪ)

ಮತ್ತು—

ಷ|| ಇಂದ್ರಿಯವನೊಡೆದುಳಿದು ಕರ್ಮದ | ಬಂದಿಯಿಂದ ತಲೆ ಕಳಚಿ ಎಷ
ಯದ | ದಂದುಗವನ್ನೀಡಾಡಿ ಮಾಯಾಪಾಶವನು ಹರಿದು || ದ್ವಂದ್ವದಲಿ ರೂಪ
ಡಗಿ ಎತ್ತದ | ಲೊಂದಿ ಮೆರೆಯಲು ಬಲ್ಲವನು ಗುರು | ವೆಂದೆನಿಸುವನು ರಾಯ,
ಚಿತ್ತೈಸೆಂದನಾ ಎದುರ || —(ಕ. ಭಾರ)

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರೇ ನಿಜವಾದ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು : —

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಾನಂದಭಾವೇ ಪರಿತುಷ್ಟಿಮಂತಃ ; | ಸಂತಾಂತಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ
ವೃತ್ತಿಮಂತಃ ; || ನಾಂತಂ ನ ಮಧ್ಯಂ ನ ಬಹಿಃ ಸ್ಮರಂತಃ ; | ಕೌಪೀನವಂತಃ
ಖಲು ಭಾಗ್ಯವಂತಃ || —(ಕೌ. ಪಂ. ಸ್ತೋ)

ಆ|| ತಮ್ಮ ಆನಂದಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತುಷ್ಟರಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಶಾಂತ
ವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಒಳಗೆ ನಡುವೆ ಏನನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸದೆ ಕೌಪೀನಧಾರಿಗಳಾಗಿರುವವರೇ ಭಾಗ್ಯ
ವಂತರು.

ಅಂಥ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಷ|| ಅಶೆಯೇ ಮೈತರಣಿ, ಕಾಮವ | ಳಾಸವೇ ಘನನರಕ, ಕ್ರೋಧಾ |
ವೇಶವೇ ಯಮನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತಿಳಿದು ತನ್ನೊಳಗೆ || ಗಾಸಿಗೊಳಿಪಿ ದುಷ್ಟ
ಗುಣಗಳ | ಹೇಸಿ ನಿತ್ಯನಿರಾಶೆಯೊಳೆ ಸುಖ | ವಾಸಿಯಹ ಕಡುಲೇಸನೊದಗಿಸಿ
ಪೊರೆವುದಟವೇಶ || —(ಗು. ಥ. ಸಾ)

ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ಬಲವಾದ ಏರಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೇ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗಿಲ್ಲವೆಂದು
ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಮಾಳವಗೌಳ-ಅಟಕಾಳ

ಅಗದಾಗದು ಲೋಕದವರಿಗೆ ನಿಜಮುಕ್ತಿ | ಭೋಗೀಚ್ಛೆಯೊಳಗುಳ್ಳ
ಬರಿಯ ಮೈರಾಗ್ಯದಿಂದ || ಪ || ಪ್ರಸವದುಃಖದಿ ಕ್ರೀಡೆಯಾನು ಬಯ್ದು ಬಳಿದ ||

ನೆಸಗಲಾತುರಿಸ ಕಾಮಿನಿಯಂದದಿ || ವ್ಯಸನಕಾಲದಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೇಸಿ ಸುಖವು
ಸಂ | ಧಿಸಲು ಮೈಮರೆವ ಪ್ರಸೂತಿವೈರಾಗ್ಯದಿಂ || ೧ || ನಳಕೃಷ್ಣಾದ್ಧರ ಹಾಸಿ
ಕಥೆಕೇಳ್ವ ಸಮಯದೊ | ಕಿಳಿಯ ಭೋಗವನೆಲ್ಲ ಪುಸಿಗಾಣುತೆ || ಬಳಿಕೇಚೆಗೈ
ತಂದು ಸತಿಪುತ್ರಧನಧಾನ್ಯ | ಗಳಿಗೆ ಬಾಯಿಬಿಡುವ ಪುರಾಣವೈರಾಗ್ಯದಿಂ || ೨ ||
ಶವನ ಸಂಸ್ಕರಿಸುವಲ್ಲಳುವರ ಕಂಡು ದೇ | ಹವನೆಚ್ಚೆವಿನ್ನೆಂದು ದೃಢವ ಮಾಡಿ ||
ಭವನಕ್ಕೈದಿದ ಕೂಡೆ ಗುರುಸಿದ್ಧ ಬಳಲಿ ಗಾ | ಯಪನುಪಚರಿಸ ಶೃತಾನವೈರಾ
ಗ್ಯದಿಂ || ೩ ||

—(ಕೈ. ಕ)

ಇಂಥ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಗುರುಗಳು ನಿಜವಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದು
ಯೋಚಿಸಿ ಜನರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಾಗಿ ದೊಡ್ಡವರು ಅಂಥವರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ
ರುವದೇನೆಂದರೆ "ನಿಜವಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಲಕ್ಷಣವ ಕೇಳಿ."

ಈ ವಿಷಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣಪರಮಹಂಸರ
ಆಖ್ಯಾನವು ಯಥಾವಂತಿ ನಿರೂಪಣಮಾಡಲಾಗುವದು.

ಆಖ್ಯಾನ

ಅ|| ಬರ್ದವಾನ ಜಿಲ್ಲೆಯೊಳಿಹ ದೇರೆಯೊ | ಕಿರ್ದನು ಖುದಿರಾಮಾಭಿ
ದನು || ಸೇರ್ದಿಹ ಚಂದ್ರಾದೇವಿಯೊಡನೆ ಬಹು | ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯೊಳಾ ದ್ವಿಜನು ||

ಟಿ|| ದೇರೆ = ದೇರಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮ.

ಅವನಿದ್ದ ರೀತಿ—

ಷ|| ಬಲಿದ ಸಂಯಮವೇ ಅವನ ಬೆಂ | ಬಲವದೆನಿಸಿಹ ಮೂಲಮಂತ್ರವು; |
ತಳಿಯಲಿಹ ವೈರಾಗ್ಯಕಾಗಿಯೆ ತಾ ಪಡುವ ಸುಖವು; || ಬಲಿವ ತ್ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ
ಭೋಗವು; | ಸಲೆ ಪರಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಇಹವು; ಮೇ | ಗ್ತೆಳಿಯಲೀಶ್ವರನನ್ನು
ಕಾಣ್ಪುದದೊಂದೆ ಉದ್ದೇಶ ||

ಟಿ|| ಸಂಯಮ — ಏಕಾಗ್ರತೆ. ತಳಿಯಲಿಹ—ಮುಂದೆ ಪಡೆಯುವ.

ಇಂಥವನ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಬೀಸಿದ ಬಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ಕಾಲಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿ
ತ್ತೆಂದರೆ—

ಸೀ|| ಸಿರಿಯ ಹೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮೇಲೆಯೆ ಜನರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯು;—ಪರಮಾತ್ಮ
ವಿದ್ಯೆಯೆಂದೊಡನುಪೇಕ್ಷೆ; | ಪರಿಪರಿಯ ವಿಷಯಂಗಳಿಂದಲೇ ಸೌಖ್ಯವನು—

ದೊರಕಿಸುವದೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳವೇಕ್ಕೆ; | ಧರೆಯೊಳಗೆ ಎಜ್ಜಾನಶಾಸ್ತ್ರವೇ
ಶಾಸ್ತ್ರವಾ-ಗಿರುವದೆಂಬರ್ಥವೇ ಹಿಡಿದ ಪಟ್ಟು; | ಅರಿಯೆ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮವೆಲ್ಲ
ಹಣದಾನೆಯಿಂ-ಧರೆಯಮರರೆಲ್ಲ ಮಾಡಿರುವ ಕಟ್ಟು; || ಪರಲೋಕ ಕವಿ ತಾನೆ
ಕಲ್ಪಿಸಿದುದು; | ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬೊಂದು ಕಾಣಬರದು; | ವರವೇದವಹುದು
ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರುಕ್ತಿ; | ನೆರ ಕೃತಾರ್ಥತೆಯ ಸಾಧನವು ಭಕ್ತಿ ||

ಈ ಕಾಲಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಖುಡಿರಾಮನಿಗೊದಗಿದ ದುರ್ದಶೆ—

ಸಾ|| ಸುಳ್ಳುಸಾಕ್ಷಿಯನು ಹೇಳಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ | ಸುಳ್ಳು ಪತ್ರವನು ಮಾಡಿ ||
ಎಲ್ಲವ ರಾಮಾನಂದರಾಯ ತಾ | ಕೊಳ್ಳೆಯ ಹೊಡೆದನು ಖೋಡಿ ||
ಇದರಿಂದ ಖುಡಿರಾಮನು ದೇರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಾಗ—

ದಿ|| ಗೆಳೆಯನೋರ್ವಂ ಕಾಮಾರವುಕುರದಲ್ಲಿ | ಬೆಳೆದವಂ ತಾಂ ಗೋ
ಸ್ವಾಮಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ || ಹಳೆಯ ಗೆಳೆಯಂಗೇ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ | ನೆಲನನೀಯುತ್ತಂ
ನಿಲ್ಲಗೈದನಲ್ಲಿ ||

ಟಿ|| ಕಾಮಾರವುಕುರ-ಇದೊಂದು ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರು.

ಶ್ರೀರಾಮಭಕ್ತನಾದ ಖುಡಿರಾಮನು ಅಲ್ಲಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಕಾರ್ಯಾಂತರದಿಂದ
ತಂಗಿಯ ಮಗನ ಉರಿಗೆಂದು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ—

ಸಾಂ|| ನೋಡಿದನೊಂದು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವ ಹೆಡೆ | ಯಾಡುವ ಹಾವಿನ
ಸೆಳಲೊಳ್ || ಮಾಡಿ ಮನವ ಕೊಳ್ಳಲಿದು ರಘುವೀರನ | ಪಾಡಿದೆ ನಲಿದನುತ್ಸವ
ದೊಳ್ ||

ಟಿ|| ರಘುವೀರನ ಪಾಡು = ರಘುವೀರ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದ ಲಕ್ಷಣ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ಪ್ರತಿಕವು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೊರೆತ ಆನಂದದಲ್ಲಿರು
ವಾಗ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಒಂದು ಬಿಲ್ವವೃಕ್ಷವು ಕಾಣಬಂತು. ಖುಡಿರಾಮನು ರಾಮಭಕ್ತನಾದರೂ
ಹರಿಹರರಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನೆಣಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ—

ಶ್ಲೋ|| ನ ತೇ ಮಯ್ಯುಚ್ಯತೇಽಜೇ ಚ ಭಿದಾಮಾನ್ವಾಪಿ ಚಕ್ಷುತೇ || ನಾತ್ಮ
ನಶ್ಚ ಜನಸ್ಯಾಪಿ ತದ್ಯುಷ್ಮಾನ್ವಯಮಾಮಹಿ || —(ಸಂ. ಭಾಗ)

ಅ|| ಅವರು (ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು) ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಭಕ್ತ
ರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ರವೆಯಷ್ಟೂ ಭೇದವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಗೌರ
ವಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಎಂದು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮಾರ್ಕಾಂಡೇಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಖುಡಿರಾಮನೂ ಉದಾ
ಹರಣೆಯಾಗುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದನು. ಕೋಮಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲದಲಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೆ
ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹೊಸ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವನಾಗಿ ಅವನು ಹಾಡಿದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ರೇಗುಬ್ಬ-ಅಟಕಾರ

ಧನ್ಯನಾಥೆನು ನಾನು | ನೋಡುತ | ಲಿನ್ನೀ ಬಿಲ್ವವನು || ಪ || ಧನ್ಯ
ನಾಥೆ ನಾನಿದರಿಂ ಪರಶಿವ | ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಮನವನು ಪಡೆದನು || ಅ. ಪ ||
ಎಷ್ಟು ಕೋಮಲಗಳು | | ದಲಗಳು | ಎಷ್ಟು ಸುಂದರಗಳು | || ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿ
ಗಿವನರ್ಪಿಸಿದೊಡನವ | ನೆಷ್ಟು ಸಂತಸವ ತಾಳ್ವನೊ ಕಾಣೆನು ! || ೧ || ದಿನವಿದು
ಶುಭದಿನವು ; | ನೋಡಲು | ಮನಕೆ ಸುಖಪ್ರದವು ; || ಅಣಿಮಾದಿಗಳೊಡೆಯನಿಗಿ
ವನರ್ಪಿಸೆ | ಜನುಮವಿದೀಗಲೆ ಸಾರ್ಥಕವಪ್ಪುದು || ೨ || ಸಾಕು ಮುಂದಿನ
ಪಯಣ | ಮತ್ತೀಂ | ಬೇಕಿದೆ ಜೀವಧನ ? || ಜೋಕೆಯಿಂದ ತಿರಿದವುಗಳನಿಂದು
ಪಿ | ನಾಕಿಯ ಪಾದಕೆ ಹಾಕುವೆ ತಪ್ಪದೆ || ೩ ||

ಆಗ ಅವನು—

ಷ || ಮರೆತು ಪಯಣವನೆಲ್ಲ | ಹರನ ಪೂಜಿಸಲೆಂದು | ತಿರಿದು ಬಿಲ್ವದ
ದಲಂಗಳನೆಲ್ಲವ || ತಿರುಗಿ ಮನೆಯೊಳು ಭಕ್ತಿ | ಭರದಿ ಪೂಜಿಸಿ ಶಿವನ | ಮರು
ದಿನದಿ ಪಯಣವನು ಕೈಗೊಂಡನು ||

ಇಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧಾವೇಶವುಳ್ಳ ಋದಿರಾಮನು ಉತ್ತರದೇಶದ ಯಾತ್ರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ—

ಷ || ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಗಯೆಯೊಳಿರುವ | ಮುದ್ದು ಗದಾಧರನ ಪದಕೆ | ಬಿದ್ದು
ಪಿಂಡವನ್ನು ಹಾಕಿ ತೃಪ್ತನಾಗರೆ || ಉದ್ಧರಿಸಲು ಕನಸಿನೊಳಗೆ | ಶುದ್ಧರೂಪಿ
ಬಂದು ತಾನೆ | ಮುದ್ದು ಗುವರಸಪ್ಪೆ ನಿನಗೆನುತ್ತಿ ಪೇಳ್ವನು ||

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ—

ಸಾಂ || ಇರಲು ಚಂದ್ರಾದೇವಿ ಶಿವನಿಲಯದ ಬಳಿ | ಭರದಿ ತೇಜಸ್ವಿಯೆಂದು
ಬಂದು || ನೆರೆ ಪೊಕ್ಕಿತವಳ ಗರ್ಭವನದ ಕಂಡಾ | ತರುಣಿಯೆಚ್ಚರಿಗೊಂಡಳೆಂದು ||

ಒಡನೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಚಂದ್ರಾದೇವಿಯು ನವಮಾಸದ ಮೇಲೆ ಶಾ. ಶ. ೧೭೫೭ ರಲ್ಲಿ ಶಿಶು
ವನ್ನು ಹಡೆದದ್ದು—

ಷ || ತಾರೆಗಳ ಹಡೆದಿದ್ದ ಗಗನವು | ದಾರತಾರಾಪತಿಯ ಹಡೆದವೊ | ಲಾ
ರಮಣಿ ಕೆಲಸುತರ ಹಡೆದಿದ್ದೀಗಳೇ ಶಿಶುವ || ಸಾರೆ ತ್ರಿಗ್ರಹಕೂಟವದರೊಳು |
ತೋರೆ ಪಂಚಗ್ರಹಗಳುಳ್ಳದಿ | ಭೂರಿಹರ್ಷದಿ ಹಡೆದಳಿದ ಕಾಮಾರವುಕುರ
ದೊಳು ||

ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಬಡವರ ಮನೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಾರನೆಂದು
ಸಂಶಯಗೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅವತಾರಕ್ಕೆ ನೋಡಬೇಕಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಪವಿತ್ರತೆ. ಯೋಗ
ಭ್ರಷ್ಟನ ಗತಿಯೇನೆಂದು ಅರ್ಜುನನು ಕೇಳಿದಾಗ ಕೃಷ್ಣನು ಅವನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೆ ಶ್ರೀಮಂತ
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆನ್ನಾಗುವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಡದೆ—

ಶ್ಲೋ || ಅಥವಾ ಯೋಗಿನಾಮೇವ ಕುಲೇ ಭವತಿ ಧೀಮತಾಮ್ ||

—(ಭ. ೧೯)

ಅ|| ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಾದ ಯೋಗಿಗಳ ಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

ಎಂದು ಹೇಳಿ—

ಶ್ಲೋ|| ಎತದ್ಧಿ ದುರ್ಲಭತರಂ ಲೋಕೇ ಜನ್ಮ ಯದೀದೃಶಮ್ ||

—(ಭ. ೧೬)

ಅ|| ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಜನ್ಮವು ದೊರೆಯುವದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ.

ಎಂದು ಯೋಗಿಗಳ ಕುಲವನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಯೋಗಿಗಳ ಕುಲವು ಪವಿತ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಈ ಕುಲವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವದು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆ ಶಿಶುವಿನ ನಾಮಕರಣಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಮಹನೀಯರು—

ಸಾ|| ಗಯೆಯ ಗದಾಧರನಂಶದ ಶಿಶುವಾ | ರಯಲು ಗದಾಧರನೆಂದು ||

ಜಯಜಯ ಕಾರವ ಗೆಯ್ಯುತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ | ಚಯವದ ಹೆಸರಿಸಿತಂದು ||

ಆಮೇಲೆ—

ಸಾ|| ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯೊಳಿ ವುರಾಣಕಥೆಗಳ | ಚಂದದಿ ಕಲಿತ ಗದಾಧರನು || ಮಂದಿಯೆಲ್ಲ ಬೆರಗಾಗುವವೋಲಾ | ನಂದಮೂರ್ತಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು ||

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನೂ ದರೂ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡುವದರ ಕಡೆಗೆ ಅವನ ಒಲವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನ ಕುಮಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ—

ಷ|| ಕೆರೆಯೊಳಗೆ ಹೆಂಗುಸರು ಮಾಯು | ತ್ರಿರಲಿಳಿದು ಚೇಷ್ಟೆಯನು ಗೈದೀ | ತರುಣನನು ಕುರಿತವರು ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲ ನಿನಗೆನಲು || ಮರೆಯೊಳಿದೀ ಕ್ಷಿಸುತವರ ತಾ | ನಾರಿಯದೆಯ ನಾಚಿಕೆಯ ಕಾರಣ | ದಿರವ ಮನೆಗೈತಂದು ತಾಯೊಡನದನು ನೇಳಿದನು ||

ಈ ಬುದ್ಧಿಯೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸುಚಿಹ್ನವೆಂದು, ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ “ಇತರರೊಂದರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳಿರುವದು. ಆಗ ತಾಯಿಯು ಹೇಳಿದ ಬುದ್ಧಿವಾದ—

ಚಕ್ರವಾಕ್-ರೂಪಕ

ಲಾಲಿವುದೀ ಮಾತನು | ಬಾಲನೆ ನೀ ಜಾಣನು || ಪ || ಕೇಳಲಿಂತು ನೀನಿದ | ತಾಳುವೆನೀ ಬಹುಮುದ || ಅ. ಪ || ತಿಳಿಯಲಾರೆ ದೊಡ್ಡವರ | ತಳಮಳಗಳ ನೀನೀಗಲಿ || ಸಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆವ | ಒಲವಿರೆ ಯೋಗ್ಯವೆನಿವುದು ||೧|| ಗಂಡು ಹುಡುಗ ನೀನು ಸ್ತ್ರೀಯರ | ತಂಡದಲ್ಲಿ ಹೋಗವಲ್ಲ; || ಕಂಡಜನರು ದೂರವರು | ಭಂಡನೆಂದು ನಿನ್ನ ಜನರು || ೨ ||

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವಶಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನೆಂದರೆ—

ಚೌ|| ಓದುವನು ರಾಗದೊಳು ; ಮೇಣದ-ಮೋದದಿಂದನುಕರಿಪನು ; |

ಆದರದಿ ಕಥೆಗೀಳ್ವನು ತ್ವಮ-ವಾದ ಮೂರ್ತಿಯಗೈವನು ; || ಭೇದವೆಳ್ಳಿಷ್ಟಿಲ್ಲ

ವನೆ ಸೋಂ-ಪಾದ ಚಿತ್ರವ ಬರೆವನು ; | ಮೇದಿನಿಯ ಜನ ನಗುವ ಮೋಲು ಎ-
ನೋದವನು ನೆರೆ ಗೈವನು ||

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಯಾವ ರೋಗವಿರಲಿಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲದ್ದೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಇದಕ್ಕೆ
ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಸಾಂ|| ಕಾಯದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಹೋದೊಡೆ ರೋಗ | ಕಾಯತನವು
ಕಾಯವಾಗ ; || ಮಾಯವವುವು ರೋಗಗಳು ಹರಿದಾಟದ | ದಾಯವ ಬಿಡೆ
ಮನ ಬೇಗ ||

ಇದಲ್ಲದೆ ಗದಾಧರನು ಭಾವನಾಮಯವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದು ಬಹು ಬೇಗ ಏಕಾಗ್ರತೆ
ಯನ್ನು ಪಡೆಯುವವನಾಗಿದ್ದದ್ದು—

ಷ|| ಗಗನದ ಬಲಾಕಾಖ್ಯ | ಖಗ ಹಾರುತಿರಲವನು | ಬಗೆದು ಭಾವದೊಳು
ಮೈಮರೆಯೆ ನೋಡಿ || ಮಿಗೆ ಮೂರ್ಛೆಯೆಂದರಯು | ತಗಣಿತಜವಾದಿಗಳ |
ಸೋಗಸುಗೈದರು ಬಂಧುಜನರು ಕೂಡಿ ||

ಆದರೆ ಆ ಸ್ಥಿತಿ ಮೂರ್ಛೆಯಾಗದೆ ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು
ನೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಸಮಾಧಿಯಾಗಿದ್ದದ್ದು—

ಶ್ಲೋ|| ದೇಹಾಭಿಮಾನೇ ಗಲಿತೇ ಎಜ್ಞಾತೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿ | ಯತ್ರ
ಯತ್ರ ಮನೋ ಯಾತಿ ತತ್ರ ತತ್ರ ಮನೋಲಯಃ || —(ಸು)

ಅ|| ದೇಹಾಭಿಮಾನವು ಹೋಗಿ ಪರಮಾತ್ಮತತ್ವವು ತಿಳಿದರೆ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೋಗು
ವದೊ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸಮಾಧಿಗಳು.

ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ಗಂಗಾಧರನದು ಭಾವಸಮಾಧಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಏಷಯವಾಗಿ ಶ್ರೀ
ಪತಂಜಲಿಯು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಸೂ|| ತದೇವಾರ್ಥಮಾತ್ರನಿರ್ಭಾಸಂ ಸ್ವರೂಪಶೂನ್ಯವಿವ ಸಮಾಧಿಃ ||
—(ಯೋ. ಶಾ)

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನಾರದಯುಷಿಗಳು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಸೂ|| ಯಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮತ್ತೋ ಭವತಿ ಸ್ತಬ್ಧೋ ಭವತಿ ಆತ್ಮಾರಾಮೋ
ಭವತಿ || —(ನಾ. ಭ. ಸೂ)

ಅ|| ಅವನ್ನು (ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು) ತಿಳಿದು ಮತ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಸ್ತಬ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ;
ಆತ್ಮಾರಾಮನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಇಂಥ ಸಮಾಧಿಯೇ ಅವನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೆಂತೆಂದರೆ—

ಷ|| ಶಿವನ ಕಥೆಯನಾಡಲೆಂದು | ಶಿವನ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿ | ಶಿವನ
ಮಯನೆ ಆಗಿ ಗದಾಧರನು ನಿಂತನು ; || ಬವಣಿಗೊಂಡು ಹುಡುಗರಾಗ |
ಕವಿದು ಸಂತಯಿಸಿದರಿಂತು | ಶಿವನ ಕಥೆಯು ನಿಂತಿತಂದು ನೋಳ್ವ ಜನರಿಗೆ ||

ಹೀಗೆ ಗದಾಧರನನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿರುವಾಗಲೇ—

ಸಾ|| ಮಗನಭ್ಯುದಯವ ನೋಡುವೆನೆಂಬುದ | ಬಗೆಗೊಳ್ಳದೆ ಬುದಿ
ರಾಮ || ಚಿಗಿದನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಾದೇವಿಗೆ | ಹಗರಣವಾಗಲು ಕ್ಷೇಮ ||

ಆಗ ಆಕೆ ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದು—

ಪೀಲು-ತ್ರಿಶ್ರಭಾವು

ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? | ಎನ್ನ ನಾಥನು ಹೋದ ; ಬನ್ನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೆ ; |
ಪನ್ನ ಗಭಾಷಣ || ಪ || ಯಾರ ಪೂಜಿಸಲಿನ್ನು? ಯಾರ ವಂದಿಸಲಿನ್ನು? || ಯಾರ
ಸ್ತುತಿಸಲಿನ್ನು? | ನೀರಸಗಲಿದನೆ || ೧ || ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಗತಿಯೇನು? | ಕರ್ಮಕ್ಕೆ
ದಿಕ್ಕೇನು? || ಪೇರ್ಮೆಯೆಂಬುವದರ | ಮರ್ಮ ಭೇದಕವಾಯ್ತು? || ೨ || ಧರಣಿ
ಯೊಳಗೆ ಗದಾ | ಧರನ ಪೋಷಿಪರಾರು? || ಅರಿತು ಸುತಿಕ್ಷೆಯ | ಕರುಣಿಸು
ವವರಾರು? || ೩ ||

ಬುದಿರಾಮನು ಹೋದಮೇಲೆ ಗದಾಧರನ ಭಾರವೆಲ್ಲ ಚಂದ್ರಾದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು.
ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೊಂದು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಸಂಗ ಬದಗ ಪರಿಹಾರವಾದದ್ದೆಂತೆಂದರೆ—

ಷ|| ಹೊರಡುತ್ತ ಜಗನ್ನಾಥಯಾತ್ರೈಗೆ | ತೆರಳುತ್ತಿಹ ಸಜ್ಜನರ ಗುಂಪೀ |
ತರಳನನು ಕಂಡಪ್ಪಿ ತಮ್ಮುಡುಪಿಂದಲಂಕರಿಸಿ || ಮೆರೆಸುತ್ತಿರಲಪರಪನ ಕೊಂಡೊ |
ಯ್ವರೊ | ಎನುತ ಕಾತರಿಪ ತಾಯಿಗೆ | ಭರವಸೆಗೊಡಲವರು ಬಂದರುಪಿ
ದರು ಸಂತಯಿಸಿ ||

ಹೀಗಾಗುವದು ಭಾವಿಶುಭೋದಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪೀಠಿಕೆ
ಯಲ್ಲಿ “ಮನಸಿನೇಕಾಗ್ರತೆಯು ತನತನಗೆ.....” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳಿರುವದು.
ಇದಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಣ್ಣನಾದ ರಾಮಕುಮಾರನು ಗದಾಧರನ ಉಪನಯನವನ್ನು
ಸಾಗಿಸಿದಾಗ ಗದಾಧರನು ಮಾತೃಭಿಕ್ಷೆಯ ಮಾತು ಬರುತ್ತಲೇ ಹಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಬಿಲಹರಿ-ತ್ರಿಶ್ರಭಾವು

ನಡೆಯಬೇಕೆನ್ನ ಮಾತು | ಅಣ್ಣನೆ ಕೇಳು || ಪ || ದಾದಿಯಾಗಿಹ ಧನಿಯು |
ಕೇಳಿದಳೆನ್ನ | ನಾದರಿಸುತ ಬಾಲ್ಯದಿ ; || ಮೋದಗೊಳಿಸುವನಯನ ಕಾಲದೊ |
ಳೀ ದರಿದ್ರಳ ಭಿಕ್ಷೆಯನು ಕೊಂ | ಡಾದಪೆನು ತಾಯಾಗಿ ನಿನಗೆನ | ಲಾದು
ದೆಂದರಿಯೆನುತ ಪೇಳ್ದೆನು || ೧ || ಸಾಕಿದ ತಾಯಾಕೆಯು ; | ಭಿಕ್ಷೆಯ ಹಾಕ |
ಬೇಕೀಗಳೆನಗಾಕೆಯೆ ; || ಆಕೆ ತಾ ಕಮ್ಮಾರಳೆನುತಲಿ | ನೂಕಬಾರದು ;
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ನುಡಿ | ಜೋಕೆಯಿಂದಲಿ ಸತ್ಯವಾಗದೊ | ಡೇಕೆ ಬರಿಯುಪ
ನಯನವೇ ಪರಿ? || ೨ ||

ಗದಾಧರನು ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಲ್ಲವಾದರೂ ಆಮೇಲೊಂದು ದಿನ—

ಕೀ|| ಧರ್ಮದಾಸನಾಗಾರದಿ ಬುಧತತಿ | ಪೇರ್ಮೆಯ ವಾದದೊಳಿರೆ ಕಂಡು ||
ಮರ್ಮವನರು ಪುತ್ತಿಂತಹ ಎದ್ದೆಯ | ಧರ್ಮವೆಂದನದ ಬಗೆಗೊಂಡು ||

ಟ|| ವಿದ್ಯಯು + ಅಧರ್ಮ

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ—

ಷ|| ಅಣ್ಣ ರಾಮಕುಮಾರ ಕಲಿಕತೆ | ಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾ ಗದಾಧರ |
ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಶಾಲೆಯನ್ನೊಂದ ನಡೆಸುತ್ತ || ಉನ್ನತವೆನಲ್ ಶಕ್ತಿ
ಮಂತ್ರಗ | ಇನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ಧರ್ಮಮರ್ಯಗ | ಇನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮನನು ತಿದ್ದಿ
ದನು ತನ್ನಂತೆ ||

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿನ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು—

ಚಾ|| ಜಾನ್ ಬಜಾರಿನ ರಾಣಿ ರಾಸ್ತೆಗೆಯೆಂಬ ಬೆಸ್ತರ ನಾರಿಯು |
ಅಂಬೆ ಕನಸಿನೊಳಧುಪಲಾಕೆಗೆ-ಸಂಭ್ರಮದಿ ಗುಡಿಗಟ್ಟಿಸಿ || ದಂಭವಳಿದದ
ಬುಧರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ-ಹಂಬಲಿಸಲತಿ ದೈನ್ಯದಿ | ಬೆಂಬಿಡದೆ ಪೂಜಿಸಲು ನಿಂತನು-ನಂಬಿ
ರಾಮಕುಮಾರನು ||

ಟಿ|| ಗುಡಿಗಟ್ಟಿಸಿ - (ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ) ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ. (ಈ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ
ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರವೆಂದು ಹೆಸರು) ಬುಧರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ = (ಶೂದ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಅರ್ಚಕರು
ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ) ಅದನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನವಾಡಿ.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸ ನಡೆದ ಮೇಲೆ—

ಷ|| ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಣ್ಣ | ನಲಸಿ ಸ್ವರ್ಗವ ಸೇರೆ | ಬಲಗುಂದಿದಾ
ಗದಾಧರನು ತಾನು || ಬಲಮೆಯಿಂದೇಕಾಂತ | ದೊಲವ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ತಾ |
ತಳೆದನರ್ಚಕತನದ ಭಾರವನ್ನು ||

ಗದಾಧರನು ಕಾಳಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಾಗ ಆ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ದಿವ್ಯ
ತೇಜಸ್ವಿರುವದೆಂದು ನೆನೆಸಿ ಅದನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹುರಿಗೊಳ
ಿಸದ್ದಂತೆಂದರೆ—

ಸುರಟೆ-ಆದಿತಾಳ

ಕೂಗು ಕೂಗು ಮನನೇ, ಮಾತೆಯ | ಕೂಗುವ ರೀತಿಯಲಿ || ಪ ||
ಕೂಗೆ ಕಾಳಿ ತಾಂ ಬೇಗನೆ ನಿನ್ನೆಡೆ | ಗಾಗಿ ಬಾರದೆಯೆ ಹೋಗುವಳಲ್ಲವು || ಅ.ಪ ||
ಮನಕದೆಂತುಟೆಂಡು | ವಿಜನತೆ | ತನಗೆ ದೊರೆಯುತಿಹುದು || ಮನುಪ ಜಪಾ
ಸುಮ | ವನು ಪತ್ರಗಳನು | ವಿಸುತಭಕ್ತಿಚಂ | ದನದೊಡಗೂಡುತೆ || ೧ ||
ಮಾತೆಯ ಮೆಲ್ಲಡಿಗೆ | ನೋಡುವೊ | ಡೇತರದಿಂದೊಲಿದು || ಸೂತಲತಾಂತ
ವ್ರಾತದಂಜಲಿಯ | ನೋತು ನೀಡುತುಂ ಕಾತರನಾಗುತೆ || ೨ || - (ರಾ. ವ. ಅ)

ಒಂದು ದಿನ ಅವನಿಗೆ ದೇವಿಯ ದಿವ್ಯರೂಪವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದೆ!—

ಶ್ಲೋ|| ಸಕುಬ್ಬುಮವಿಲೇಪನಾಮಲಕಚುಮ್ಬುಕಸ್ಮೂರಿಕಾಮ್ | ಸಮ
ಸ್ಪದಹುತೇಕ್ಷಣಾಂ ಸಶರಚಾಪಮಾಶಾಬ್ಬುಶಾಮ್ || ಅಶೀಷಜನಮೋಹಿನೀ
ಮರುಣಮಾಲಾಭೂಷಾಮ್ಬುರಾಮ್ | ಜಪಾಕುಸುಮಭಾಸುರಾಂ ಜಪವಿಧೌ
ಸ್ತುರೇದಮ್ಬುಕಾಮ್ ||

—(ಲ. ಸ. ಸ್ತೋ)

ಅ|| ಜಮಿಸುವಾಗ— ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಲೀಸಿಕೊಂಡಿರುವಂಥ, ಮುಂಗುರುಳುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಕಸ್ತೂರಿಯ ತಿಲಕವುಳ್ಳಂಥ, ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳಂಥ, -ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಹು, ಪಾಶ, ಅಂಕುಶ-ಇವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವಂಥ, ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂಥ, ಕೆಂಪಗಿರುವ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳೂ ಆಭರಣಗಳೂ ವಸ್ತ್ರಗಳೂ ಉಳ್ಳಂಥ ಜವಾವುಷ್ಟ ದಂತ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿರುವಂಥ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು.

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿ ಆನಂದಪಟ್ಟು ಆಮೇಲೆಯೂ ಅವನು ಅದೇ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ—

ಸಾಂ|| ತಿನ್ನಿ ಸುವನು; ನೀನು ತಿನ್ನಿ ನುವಯ? ಎಂದರು | ತಿನ್ನುತಿರ್ಪನು ದೇವಿಗಾಗಿ; || ತನ್ನ ಪೂಜೆಯ ತಾನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು | ತನ್ನ ಭಾನವ ತಾನೆ ನೀಗಿ ||

ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಕುಲದೈವವಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯ ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಮಾರುತಿಯಾಗಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು—

ಷ|| ಮರದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಹಣ್ಣು | ತರಿದು ತರಿದು ಹಾಕಿ ನೆಲಕೆ | ಕರದೊಳುಳಿದವುಗಳ ಸಕ್ಕರೆ ಯೊಳು ತಿನ್ನುತ || ಸರರ ಕಂಡರಣಕಿಸುತ್ತ | ಮರದಿ ಮರಕೆ ನೆಗೆಯುತ್ತಿರುತ | ಬರಿದೆ ಚೇಷ್ಟೆಗೆಯುತ್ತಿರ್ದನವನು ಸಂತತ ||

ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ ಪೂರ್ಣಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಾಗ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಅವನಿಗೊಬ್ಬ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ಸಹವಾಸವು ದೊರೆತು ಶರೀರವೆಲ್ಲ ಸೂರಗುವಷ್ಟು ಹಠಯೋಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಅನುಭವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ—

ಕೇತಾಗೃಹಾಳ-ಅಟತಾಳ

ಸಾಕು ಸಾಕಿನ್ನಿದಕೆ ಬೇರೊಂದು ಸುಖಮುಂಟೆ? | ನೇಕರಿಸಬಾರದಾ ತ್ಮಾನುಭವರತಿಯೆ || ಪ || ಪೊರಗಂದ್ರಿಯಗಳ ಚೇಷ್ಟೆಯನುಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಹೃದಯ | ಸರಸಿಜದ ದಲಗತಿಯನುಳಿದ ಕಾಲದೊಳು || ಮೊರೆವ ರ್ಪೀಂಕೃತಿಯ ದಶನಾ ದಂಗಳೆಂದೆಂಬ | ಶರಧಿಯೊಳು ಮುಳುಗಿ ಮೈಮರೆದ ಪರಿಣಮವೇ || ಗ || ಅರೆ ಮುಗಿದ ಕಣ್ಣಳೆರಡರ ತಾರೆಗಳ ನಡುವೆ | ತರಣಿ ಶಶಿಶಿಖಿರಿಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರಂಧ್ರದೊಳು || ಪೊರಪೊಣ್ಣೆ ಕೋಟಿ ಮಂಜುಗಳಂತೆ ಝಗಝಗಿಸಿ | ಮೆರೆವ ಬಿಂದು ಪ್ರಭೆಯ ನೋಳ್ಪ ಸಂತಸವೆ || ೨ || ತನುವಿನೊಳಹೊರಗಿಂತು ತೋರ್ಪ ತನ್ನನು ಕಾಂಬ | ಮನಕೆ ಚೇತನವಾಗಿ ಜಗವನೊಳಕ್ಕೈದು || ಇನಿತು ವಷಯಗಳ ಬೇರಿಟ್ಟಿರುವ ಗುರುಸಿದ್ಧ | ನೆನಪ ಕಳೆಯಾನೆಂಬ ಪೂರ್ಣಾನುಭವವೆ || ೩ || —(ಕೃ. ಕ)

ಮಗನ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇವನನ್ನು ತೀರ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರುಗಬಹುದೆಂದು ಹೆದರಿ ತಾಯಿಯು ಹೇಗೋ ಇವನಿಗೊಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಗಂಟುಹಾಕಿದಳು.

ಕೀ॥ ಮಾತೆ ತನಗೆ ಬಲುಬಗೆಯೊಳು ಹೇಳಿದ | ಮಾತ ಮಾರದೆ ಗದಾ
ಧರನು || ನೋತು ತಾಯ್ಗೆ ಶಾರದೆಯೆಂಬಾಕೆಯ | ನೋತು ಎವಾಹದಿ ವರ
ಸಿದನು ||

ವಿವಾಹವಾದರೂ ವಿಷಯಸುಖದ ಕಡೆಗೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹರಿದು ಹದ್ದಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು
ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಪತ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅರ್ಚನೆಗೆ ನಿಂತು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಭಾವಾವೇಶವನ್ನು
ಹೊಂದಿ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆಯಿರಬಹು
ದೆಂದು ಕೆಲವರು ಸಂಶಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಸುದೈವಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ
ಸಾಕರ್ಥಗಳು ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಒದಗಿ ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾಗಿ ಬೆಳೆದ
ದ್ದೆಂತಂದರೆ—

ಷ॥ ನೋಡಲಿದು ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲ; ರಾಧೆಯ | ಪಾಂಡು; ಚೈತನ್ಯನ ಮನ
ದೊಳೊಡ | ಮೂಡಿ ದಾಸ್ಯತಿಯಿದನುತರವತ್ಸಾಲ್ಕುತಂತ್ರಗಳ || ಬೀಡೆನಿಸಿ
ರೂಪಾದಿವಿಷಯವ | ನೋಡಿ ತಿವನೆನೆಗೈದು ಮೇಣ್ ಕೈ | ಗೂಡಿಸಿದಳನೆ
ಮಾದಿಸಿದ್ದಿಯ ಭೈರವಿಯದೋರ್ವಳ್ ||

ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರಿದ ಗವಾಧರನು—

ಸಾಂ॥ ಅನುಕರಣದ ಶಕ್ತಿಯನು ಪಾಮರರು ಕಾಸಿ | ನೆಣಕೆಗೆ ಒಳಿಸುವ
ರಲೈ? || ಮುನಿಯಾದೀತನು ಶಾಂತದಾಸ್ಯನಖ್ಯಾದಿಯು | ನ್ಮನಿಯ ಸಾಧಿಸಿ
ದನು ಮತ್ತೆ ||

ಈ ಭಾವಗಳು ಮೈಗೂಡುವದು ಕಷ್ಟವಾದಾಗ ಅವನು ತಳಮಳದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದು—

ಚೂ॥ ತಿಳಿಯೆ ನಾನೀಗ ಯಂತ್ರಗಳ ತಂತ್ರಗಳ, ತಿಳಿಯೆ ನಾನೀಗ ಧ್ಯಾನ
ಗಳ ಜ್ಞಾನಗಳ, ತಿಳಿಯೆ ನಾನೀಗ ಯಮಗಳನು ನಿಯಮಗಳ, ತುಳುವೆನಾನೆಂತು
ಮೇಲ್ಪರಿವ ದುರಿತಗಳ, ತಳುವೆ ನಾನೆಂತು ಶಾಂತತೆಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳ, ಹೇಳುವ
ದೇನು ಬಹಳ, ಮನವೆನ್ನದತಿಚಪಲ | ಧನಸಮೃದ್ಧಿಯ ಕೊರತೆಯೊಂದು,
ನೇವೆ-ಯನುಗೈವ ಬಲವಿರದುದೊಂದು, ಕಾರ್ಯ-ವನು ಮಾಡಲಲಸಿಕೆಯ
ದೊಂದು, ಜೊತೆಗೆ-ಘನವೆನಿಸ ಮೌಢ್ಯ ಮತ್ತೊಂದು, ನೋಡೆ-ತಿಸುತಿರ್ಪವೆ
ನ್ನನೇ ಇಂದು, ನೀನೆನ್ನ ಬಂಧು, ಕಾಪಾಡು ಬಂದು, ಇಂದು | ದಾಸಧರ್ಮವ
ಗೆಯ್ಯಲಿಲ್ಲ, ತಾಯೆ-ಮಾಸವನು ನಾ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ, ಭವದ-ಕಾಸನದಿ ಬಳಲುತ್ತಿಹೆ
ನಲ್ಲ, ನಿನ್ನ-ಗಾಸಮಾಡುವ ಶಕ್ತನಲ್ಲ, ಬಲಿಷ-ಜಾಣತನವನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ತಿಳಿ
ಯೆಯಾ ನೀನು ಇದನೆಲ್ಲ | ನೀನು ಬಡವರ ಕಾಮಧೇನು, ನೀನು ದುರ್ಜನರಿಗೆ
ಕೃಶಾನು, ದೀನರ ತಮಸ್ಸಿಗುರೆ ಭಾನು, ಮತ್ತೇನು | ಒಲ್ಲಿ ನಾ ಮುಕುತಿ
ಗಿಳುತಿಗಳ, ಒಲ್ಲಿ ನಾ ಭಾಗ್ಯಗೀರ್ಣಗಳ, ಒಲ್ಲಿ ನಾ ಎಷಯದ ಸುಖಗಳ, ಒಲ್ಲಿ
ನಾ ಕೀರ್ತಿಗೀರ್ತಿಗಳ, ನೀನೆ-ಒಲ್ಲಿಯೆನ್ನೊಳಗಣೆನೆಕೆಗಳ | ಬರುತಿರಲಿ ಹುಟ್ಟು
ಸಾವುಗಳು, ಜನರು-ಜರಿಯುತಿರಲೆನ್ನ ಹಗಲಿರುಳು, ಎನ್ನೊ-ಳರುತಿರಲಿ ನಿನ್ನ

ನಾಮಗಳು, ಸಿಕ್ಕು-ತಿರಲಿ ಸಜ್ಜನರ ವಾದಗಳು, ನಿನ್ನ-ಕರೆಯುತಿರಲೆನ್ನ ಹಸ್ತಗಳು, ಪಾಪ-ಉರಿದು ಬೀಳಲಿ ಧಾರಿಣಿಯೊಳು, ಕಣ್ಣು-ನಿರುಕಿಸಲಿ ನಿನ್ನ ರೂಪಗಳು, ನೀನು-ನೆರೆ ನಿಲ್ಲದೆನ್ನ ಹೃದಯದೊಳು ||

ಗದಾಧರನು ಈ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವಾಗ—

ಸಾ|| ಮಗುವೆನುತ್ತ ರಾಮನ ನೀನರ್ಚಿಸು | ಮಿಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯವ ತೋರಿ ||
ಬಗೆಗೊಳ್ಳಿತೆಂದರು ಪಿದನದ ನಂ | ಬಗೆಗೊಟ್ಟು ಜಟಾಧಾರಿ ||

ಅಮೇಲೆ—

ದಿಂ|| ಮಧುರಭಾವಂ ತನ್ನೊಳಗೆ ತೋರಲೆಂದು | ಚದುರನಾದಂ ರಾಧೆ
ಯವೊಲಾತನಂದು; || ಮುದದಿ ತಾಂ ಕೃಷ್ಣಾಂಘ್ರಿಯನು ನೋಡಲೆಂದು |
ಹದವಿದಾಯ್ತಾಗಳ ತರುಣನಾಗೆ ಮುಂದು ||

ಈ ಮಧುರಭಾವಕ್ಕೆ ಅವನು ರಾಧೆಯನ್ನೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೇಕೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ವಕ್ತುಂ ಸಯಂ ನ ಶಕ್ತ್ವಾ ಸ್ಮೋ ರಾಧಾಯಾಃ ಪ್ರೇಮಗೌರ
ವಮ್ | ಯದಸ್ಯಾ ಮಾಧವಾದ್ಭೇದೋ ನ ಸ್ತ್ರಾಘ್ರಿಕಾರಂ ವಿನೇತರಃ ||

—(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| ರಾಧೆಯು ಪ್ರೇಮದ ಹೆಚ್ಚು ಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ
ಅವಳಿಗೂ ಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಹೊರತು ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲ.

ರಾಧೆಯಾದಾಗಿನ ಅವನ ಹಂಬಲಕ್ಕೆ—

ರ|| ಬರುವೆಯೊ ಬಾರೆಯೊ ಹೇಳಲೆ ಸಖಿಯೆ | ಇರಲರಿಯೆನು ನಾನೆಲೆ
ವಿಧುಮುಖಿಯೆ | ಪಳುವಂ ಕೇಳುವದೊಡುವ ಕೊಳಲು | ಚೆಲುವಂ ಕಾದಿಹ
ನೆನ್ನಂ ಕೊಳಲು | ನಿಮಗಾತನ ಸುಡಿಗಳೆ ಬರಿಗತೆಯು | ನಮಗೆ ನೋಡಲವೆ
ಹೃದಯವೃಥೆಯು | ಬರಿದೆ ಕೇಳುವರಿ ಕಿವಿಯೊಳು ನೀವು | ಸ್ಫುರಪ ಹೃದಯ
ದಿಂ ಕೇಳುವೆವಾವು | 'ಕುಂಜವು ನೀಸಲ್ಲದೆ ಯೆಲೆರಾಧೆ | ರಂಜಿಸುವದೆ? ಬಾರಂ
ತೇ ಕಾದೆ' | ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಕೊಳಲಿನ ಧ್ವನಿಯು | ಇಂದುವದನೆ ಬಾರೆಲಿ
ರಸಮನಿಯೆ ||

—(ರಾ. ವ. ಅ)

ಟಿ|| ಪಳು = ಅರಣ್ಯ. ಅಂತೇ = ಆದ್ದರಿಂದಲೇ.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ—

ಸಾಂ|| ಬಂದು ತೋತಾವುರಿ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಸಗುಣಗ | ಇಂದ ಮುಕುತಿ
ಬಾರದೆಂದು || ಅಂದದ ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸನೆಗಳ ಬಹು | ಬಂಧುರತೆಯ ಪೇಳ್ವ
ನಂದು ||

ಸಗುಣೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ರೂಪಂ ರೂಪವಿವರ್ಜಿತಸ್ಯ ಭವತಾ ಧ್ಯಾನೇನ ಯತ್ಕಲ್ಪಿತಮ್, |
ಸ್ತುತ್ಯಾನಿರ್ವಚನೀಯತಾಖಿಲಗುರೋ ದೂರೀಕೃತಾ ಯಸ್ಮಯಾ || ವ್ಯಾಪಿ

ತ್ವಂ ಚ ಸಿರಾಕೃತಂ ಭಗವತೋ ಯತ್ರೀರ್ಥಯಾತ್ರಾದಿನಾ, | ಕ್ಷಸ್ತವ್ಯಂ ಜಗ
ದೀಶ, ತದ್ವಿಕಲತಾದೋಷತ್ರಯಂ ಮತ್ಕೃತಮ್ || —(ಸಂ. ಭಾಗ)

ಅ|| ಹೆ, ಭಗವಂತ, ರೂಪವಲ್ಲದ ನನಗೆ ರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆನು. ಅನಿ
ವರ್ಜನೀಯನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದೆನು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ
ನನ್ನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆನು. ನನ್ನ ಈ ಮೂರು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ಗದಾಧರನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಗುಣವನ್ನು ದಾಟಿ ಈ ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಯೂರ್ವಿ
ಕಲ್ಪಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ತೀತಾಪುರಿಯು ಅವನಿಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸದ ಹೆಚ್ಚು ಗಾರಿಕೆ
ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮನಗಾಣಿಸಿದ್ದಂತೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಸೂತ್ರಂ ತಿಖಾಮುಕ್ಯಪಹಾಯ ದಂಭಾ | ಸ್ವರಶ್ಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮ
ಮಾಶ್ರಿತೋಽಪಿ || ವಿಧಾಯ ಸಾಹಾಯ್ಯಕಮಸ್ಥ್ಯ ಕೃಷ್ಣಃ | ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸುಭ
ದ್ರಾಪಗಮಂ ತನೋತಿ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| ಜುಟ್ಟಿನ್ನೂ ಜನವಾರವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಹಾಕದೆ (ನರ) ಮನುಷ್ಯನು ಬರೀ ತೋರಿಕೆಗೆ
ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಕೃಷ್ಣನು ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿ (ಸು + ಭದ್ರ + ಅವಗಮಂ)
ಒಳ್ಳೆಮಂಗಳದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಜುನನು ತೋರಿಕೆಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು
ಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಸುಭದ್ರೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು.

ತೋರಿಕೆಯ ಸಂನ್ಯಾಸವೇ ಹೀಗೆ ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವಾಗ ನಿಜವಾದ ಸಂನ್ಯಾಸದ ವಿಷಯ
ವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಿನ್ನೇನೆಂದು—

ಷ|| ತೋತಾಪುರಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರ | ರೀತಿಯಿಂದ ಯತಿಗೆಯ್ಯು | ತಾತನನಿ
ತಾಂ ರಾಮಕೃಷ್ಣನೆಂದು || ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೆಸರಿಡಲು | ದಾತ್ತನೆನಿಸಿದವನು |
ಖ್ಯಾತಿಯಾಂತನು ಪರಮಹಂಸರೆನಿಸಿ ||

ಹಂಸಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಕೃತಪರ್ಯಂತಿಕಾಬನ್ನೋ ಜಲಾಮೃತವಿವೇಚನೇ | ಯಃ ಶುಚಿಃ
ಸ್ವಾತ್ಮನಾ ನಿತ್ಯಂ ಸ ದ್ವಿಜೋ ಹಂಸ ಉಚ್ಯತೇ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| ೧. (ಜಲ = ಜಡ) ಜಡವೆಂಬ ಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಅಮೃತವೆಂಬ ಮೋಕ್ಷ-ಇವುಗಳನ್ನು
ಅಥವಾ ಅನಾತ್ಮ, ಆತ್ಮ-ಇವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಸೂಂಟವನ್ನು ಕಟ್ಟ
ಕೊಂಡು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಯೋಗದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಶುದ್ಧನಾಗಿರುವ ದ್ವಿಜನು ಹಂಸನು. (೨.)
ನೀರು ಮತ್ತು ಹಾಲು-ಇವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಸೂಂಟವನ್ನು ಕಟ್ಟ
ಕೊಂಡು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ಪಕ್ಷಿಗೆ ಹಂಸವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಸಂನ್ಯಾಸದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕವಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಷ|| ಕಡುಗುಂಪರಿಗಳನರುವರನು ದರಿ | ಗೆಡೆದು, ಖಂಡಿಸಿ ಕಾಯಕರ್ಮದ |
ದಡಿವಲೆಯನಖಿಳೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಕಾಲು ಕಣ್ಣೆಗಳ || ತೊಡಕುವಲೆಯನು
ಹರಿದು, ಭವವೆಂ | ಬಡವಿಯನು ಹೊರವಂಟು, ಮಾಯೆಯ | ಕಡಲ ಕಳೆದ
ಮಹಾತ್ಮನೇ ಸಂನ್ಯಾಸ ಕೇಳಿಂದ || —(ಕ. ಭಾಗ)

ಬಿ|| ಕಡುಗುವ = ಕೂರತನವನ್ನು ತೋರಿಸುವ. ದಡಿವಲಿ = ದಪ್ಪನಾದ ಬಲಿ. ತೊಡ ಕುವಲಿ = ತೊಡಕಾದ ಬಲಿ.

ಪರಮಹಂಸರು ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಧರ್ಮಪಂಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಡೆದು ನೋಡಿದುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ—

ಷ|| ಅರುವಲು ಗೋವಿಂದರಾಯ | ಸುರೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯಮತವ | ಭರದಿ ಜಪಿಸುತ್ತಲ್ಲನೆಂಬ ಮೂಲಮಂತ್ರವ || ನೆರೆ ನಮಾಜ ಮಾಡುತ್ತಲನು | ಕರಿಸಿ ವೇಷಭಾಷೆಗಳನು | ಮೆರೆದರದನು ಮುಗಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಪಡೆದು ಫಲವನು ||

ಹೀಗೆ ತಾವು ಸಾಧನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದರೆ ಮುಂದೆ ಉದ್ಧಾರಕರಾದ ಗುರುಗಳಾಗುವರೆಂಬ ದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ "ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಾಧನರಗಳ" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳಿರುವರು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ—

ಷ|| ಪತಿಯು ಕರ್ಮದ ವಶದಿ | ಯತಿಯಾದುದನು ಕೇಳಿ | ಸತಿಗೆರಡನೆಯ ದೈವವಿಲ್ಲವೆಂದು || ಅತಿರೋಗಿಯಾದಾಕೆ | ಹಿತದಿ ಒರಲವರು ತ | ತ್ಸತಿಯನು ಪಚರಿಸಿದರು ಕರುಣದಿಂದ ||

ನಿಜವಾಗಿ ಪತಿಯ ಸುಖಕಷ್ಟಗಳಿಗೆಲ್ಲ ತನ್ನನ್ನು ಭಾಗಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವವಳೇ ಸತಿಯು—

ಶ್ಲೋ|| ನ ಕಾರ್ಯೇಷು ನ ಭೋಗೇಷು ನೈಶ್ವರ್ಯೇ ನ ಸುಖೇ ತಥಾ || ಸ್ವೃಹಾ ಸ್ಯಾಚ್ಚಯಥಾ ಭರ್ತುಃ ಸಾ ನಾರೀ ಸುಖಭೋಗಿನೀ || —(ಸು)

ಅ|| ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ತನಗೂ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಭೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ, ಭಾಗ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವಳಿಗೆ ಆಶೆಯಿಲ್ಲವೋ ಆ ಹೆಂಗಸು ಸುಖಪಡುವಳು.

ಈ ದಂಪತಿಗಳ ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪುರೋಹಿತರು ಶಾಸ್ತ್ರವಚ್ಛಯಂತೆ—

ವ|| ಧರ್ಮೇ ಚ ಅರ್ಥೇ ಚ ಕಾಮೇ ಚ ನಾತಿಚರಾಮಿ ||

ಅ|| ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲ—

ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿದ್ದರೂ ಇವರು ತಮ್ಮ ಸೌಜನ್ಯದ ನಡೆವಳಿಕೆಯಿಂದ 'ಮೋಕ್ಷೇ ಚ' ಎಂದರೆ 'ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೂಡ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೂಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ಲಾಘನೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯಪುರುಷರು ಸ್ತ್ರೀಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಬೇಗ ನಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಯತಿಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಸೇರಿದಬಾರದೆಂದು ನಿಯಮವಿದೆ. ಯತಿಧರ್ಮವೇನೆಂದರೆ—

ಷ|| ಸಕಲಸಂಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು | ತ್ಸಕತೆಯೇತರೋಳಿಲ್ಲದಿದ್ರಿಯ | ನಿಕರವನು ನೆರೆ ಜಮಿಸಿ ಕಂದರ್ಮನಿಗೆ ತೊಡರಿಕ್ಕಿ || ಪ್ರಕಟಿತಾತ್ಮಧ್ಯಾನದಲಿ ಮಾ | ಧುಕರವೃತ್ತಿಯಲಿದುರ್ಗ ಕೈವ | ಲ್ಯಕೆ ನಡೆವ ಬಗೆಯುಳ್ಳಡದು ಯತಿ ಧರ್ಮವಹುದೆಂದ || —(ಕ. ಭಾಗ)

ಪರಮಹಂಸರು ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಇದ್ದದ್ದಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಆಕೆಯನ್ನೇ ಆದಿಶಕ್ತಿಯೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಆರ್ಚಿಸಿ—

ಶ್ಲೋ|| ಸರ್ವಮಂಗಲಮಾಂಗಲ್ಯೇ ಶಿವೇ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕೇ | ಶರಣ್ಯೇ
ತ್ಯಂಬಕೇ ದೇವ ನಾರಾಯಣಿ ನಮೋಕಸ್ತುತೇ || — (ಶ್ರೀ. ಸೂ)

ಅ|| ಸಮಸ್ತಮಂಗಲಗಳಿಗೂ ತಾಳಿಯಂತಿರುವವಳೇ, ಮಂಗಲಕರಳಾದವಳೇ, ಸಮಸ್ತ
ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕವಳೇ, ಶರಣಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಡುವವಳೇ, ಈಶ್ವರನ
ಪತ್ನಿಯೆ, ನಾರಾಯಣಿ, ದೇ , ನನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಹಾಡಿದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಕಾಂಬೋದಿ — ಝಂಪೆ

ಮನೆಗೆ ಕಳ್ಳರು ನುಗ್ಗಿ ಸೂರೆಯನು ಮಾಡುವರು; | ಮನಕೆ ಸಂಕಟ
ವಾಗುತಿಹುದು ತಾಯೆ || ೪ || ಜನನಿ ನಾನೆಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿದ್ದು ನೀನೆನ್ನ | ಮನ
ದೊಳಗೆ ನೆಲಸಿರುವೆಯಾದೊಡಂ ಹೀಗೆ || ತನುವಿನಾ ಮನೆಗೀಗಲಾರು ಕಳ್ಳರು
ಬಿದ್ದು | ಮನುಮನುಗುತಿಹ ಸುಗುಣವಸುವ ಕದಿಯುವರು || ೧ || ನಿನ್ನ
ನಾಮವ ಹೊಗಳಬೇಕೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ | ಮುನ್ನವೇ ನಿಶ್ಚಯವ ಮಾಡಿರು
ವೆನು; || ಎನ್ನ ಸಮಯದೊಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬಾರದುದು ನಿನ್ನ | ಗನ್ನ ಗತಕವೆನುತ್ತ
ಲೀಗಲಾನರಿದೆ || ೨ || ನೀನೆನಗೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ; ನಾನು ಕೊಳ್ಳಲುಮಿಲ್ಲ | ವೇನ
ನಾನುಣುವೆ ನಿನ್ನೇನ ನೀಯುವೆನು; || ನೀನೆನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಲು ನಿನ್ನ ಕೊಟ್ಟಿರದ
ನೆಲ್ಲ | ನಾನಿತ್ತು ನಿನ್ನ ಪೂಜಿಸುತಿದ್ದೆನು || ೩ || ಸುರಸಮುಂ ಕುರಸಮುಂ
ಕೀರ್ತಿಯುಮಕೀರ್ತಿಯುಂ | ಧರಣಿಯೊಳವೆಲ್ಲ ದೇವಿಯೆ, ನಿನ್ನವು; || ಹಿರಿದೆನ್ನ
ಮನದೊಳಗೆ ರಸಮುಕ್ಕುತಿರೆ ರಸೇ | ಶ್ವರಿಯೇತಕದನು ಭಂಗಿಸುತಿರುವೆ ಹೇಳು
|| ೪ || ಚಿತ್ತವನು ನೀನಿತ್ತು ದೇವ ಕಣ್ಣನ್ನೆ ಯಿಂ | ಮತ್ತಾವ ಪ್ರಸಾದವನು ಭವದೆ
ಬೀಳಿಸಿದೆ; || ಇತ್ತು ಜಗದೊಳು ಸುಳ್ಳು ನಿಜವೆಂದು ಕುರಸವನೆ | ಮತ್ತೆ ಸುರಸ
ವೆನುತ್ತ ನಲಿದಾಡುತಿಹೆನು || — (ರಾ. ವ, ೨)

ಹೀಗೆ ಕಾಮಿನಿಯರ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ದೂರರಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಂಚನದ ಸೋಂಕಿನಿಂದಲೂ ದೂರ
ರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಕಂಡುಬಂದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗವೇನೆಂದರೆ—

ಕೀ|| ಗುರುಗಳಿಗೆಂದೋರ್ವನು ಶಯ್ಯೆಯ ಕೆಳ | ಗಿರಿಸಿ ಪೋಗಿ ರೂಪಾ
ಯಿಯನು || ಗುರುಗಳದರ ಸೋಂಕನು ಸಹಿಸದೆ ಬಲು | ಹೊರಳಿ ಕಳೆದರಾ
ರಾತ್ರಿಯನು ||

ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಶವನ್ನು ಸಹನಮಾಡದಿರುವಿಕೆಯುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಒಬ್ಬ ಕವಿ
ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಷ|| ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುನಿಯನನು ನೀ ನೆರೆ | ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಲಿ ಜಡಮನವೆ,
ಈ | ಪುಟ್ಟ ಬಳ್ಳಿಯ ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂ ತಿಳಿಯಿಗಲಾದಷ್ಟು; || ಮುಟ್ಟಲಸ್ಕರು

ಸಹಿಸದದು ನೀಂ । ಮುಟ್ಟಿಸಿಂ ದುಃಖವನು ಪಡೆಯುವೆ; | ಮುಟ್ಟಿನಾ ಭೋಗ
ಗಳು ದುಃಖಾಕರಗಳೆನಿಸುವವು || —(ಭಕ್ತ. ದೀ)

ಇದೇ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರ ಲಕ್ಷಣ—

ಶ್ಲೋ|| ಯದಾ ಸಂಹರತೇ ಚಾಯಂ ಕೂರ್ವೋಜ್ಞಾನೀವ ಸರ್ವಶಃ ।
ಇಂದ್ರಿಯಾನಿಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಭ್ಯೋ ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ || —(ಭ. ೧೯)

ಅ|| ಆಮೆಯು ತನ್ನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಮುಡುರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಯಾವಾಗ ಇವನು ಇಂದ್ರಿಯ
ಗಳನ್ನು ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವನೋ ಆಗ ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ನೆಲೆಗೆ ನಿಂತಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಕಾಮಿನೀಕಾಂಚನಗಳಿಂದ ಹೀಗೆ ಅಲಿಪ್ತರಾದವರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅವತಾರವೆನ್ನು
ಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವುದೇನೆಂದರೆ—

ಕಂ|| ಪೆಣ್ಣೊಳ್ಳೆನ್ನ ದೊಳಂ ಬಿದಿ । ಪಣ್ಣಿದನಖಿಲರ್ಗೆ ಫಿರಿಯ ನೋಹಮು
ನಕಟಾ! || ಕಣ್ಣಿಂದೆಯುಮವನೀಕ್ಷಿಸ । ದಣ್ಣಂ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಲ್ಪಿ! ನರರೂಪ
ಧರಂ || —(ನ. ೪)

ಪರಮಹಂಸರು ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ—

ಸಾಂ|| ಹನ್ನೆರಡಬುದ ಸಾಧಿಸಿ ಗುರುವಾದ ಮು | ಹೋನ್ನತಪುಷ್ಪವಿ
ದರಳಿ || ಮುನ್ನ ಬಂದವು ಶಿಷ್ಯಭೃಂಗಸಂತತಿ ಮಧು | ವನ್ನು ಸೇವಿಸೆ ನಾನಾ
ಕಡೆಯಿಂ ||

ಆತ್ಮನನ್ನು ತಾವೂ ಕಂಡು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೂ ತೋರಿಸಬಲ್ಲ ಪರಮಹಂಸರ ಸಹಾವಾಸದಿಂದ
ಪ್ರಾಕೃತಜನರು ಕೃತಾರ್ಥರಾದದ್ದನ್ನು ಕವಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವುದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಶುಚಿಮಾನಸಾವಗಮು ಇಹ | ಹಂಸಸಮಾಗಮವಶಾತ್ ದ್ವಿಜೇ
ನ್ದ್ರಾಣಾಮ್ || ತದಮೃತತ್ಯವ್ರಾಃ ಶಾನ್ತಾಃ | ಸನ್ನೋ ವಿಹರಂತಿ ಕುಲ
ಯೇಕಥ ಸುಖಮ್ || —(ಸು. ೮)

ಅ|| (೧) (ಹಂಸಸಮಾಗಮವಶಾತ್) ಹಂಸದೊಡನೆ ಸೇರುವದರಿಂದ (ದ್ವಿಜೇನ್ದ್ರಾಣಾಮ್)
ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ (ಶುಚಿಮಾನಸಾವಗಮು) ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಾನಸಸರೋವರದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದ
ರಂತೆ (ಹಂಸಸಮಾಗಮವಶಾತ್) ಪರಮಹಂಸರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ (ದ್ವಿಜೇನ್ದ್ರಾಣಾಮ್) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ರಿಗೆ (ಸಾತ್ವಿಕರಿಗೆ) ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ (ಶುಚಿಮಾನಸಾವಗಮು) ಮನಸ್ಸಿನ ಪವಿತ್ರಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಿ
ಅವರು ಮೋಕ್ಷದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಶಾಂತರಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರೆಂಬವರೇ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಅವರ ನಿರಿ
ಚ್ಛೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳುವುದೇನು!

ಕಂ|| ಅಣಿಮಾದಿಗಳನು ನೀ | ಹಿಡಿಯೆನಲು ಗುರು, ಜ್ಞಾನ । ವನು
ಕೊಡುವವೇ? ಇವೆಂದೆನುತ ಕೇಳಿ || ನಿನಗಿವಾತಂಕಗಳು; ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ |
ಘನಸಾಹ್ಯವೆನಲಿವನು ಬೇಡೆನೆಂದ ||

ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಜನರು ಬರುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಉಪದೇಶವು ಎಡಬಿಡದೆ ನಡೆದು ಕೊನೆಗೇನಾಯಿತೆಂದರೆ—

ಷ|| ಅಲಸಿಕೆಯು ನೆರೆ ತೋರೆ ಶರೀರದೊ | ಫೊಲಿದು ಧರ್ಮದ ಶಕ್ತಿಯನು
ತಾ | ಎಳುಪಿ ಸಂತಸದಿಂ ಎವೇಕಾನಂದಹೃದಯದೊಳು || ತಳವೆ ನಾನೆಂದು
ಸುರಿ ವೇದನ | ನೊಲಿದು ಪಾಡುತ್ತಜ್ಜರಿಯೆನಲ್ | ಬಳಲಿಕೆಯೊಳೇ ಕಾಳಿಯನು
ನುತಿಸಿದರು ಕೊನೆಯೊಳಗೆ ||

ಆಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಯ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಬೀರಿ ಮಾಡಿದ ಕೊನೆಯು ಉಪದೇಶವೇನೆಂದರೆ—

ಧನ್ಯಾಸಿ-ಆದಿತಾಳ

ಸಿದ್ಧನಾಗೊ | ಮನುಜ | ಸಿದ್ಧನಾಗೊ || ಪ || ಹೊದ್ದಿ ದೇಹಗೃಹವನ
ದರೊ | ಇದ್ದ ಜೀವಧನವನೀಗ | ಕದ್ದ ಕಾಲಜೋರನೊಡನೆ | ಯುದ್ಧವನ್ನು
ಮಾಡೆ ಬೇಗ || ಅ.ಪ || ನೀನು ಭಕ್ತಿರಥವನೀರಿ | ಜ್ಞಾನತೂಣವನ್ನು ಬಿಗಿದು |
ಮೇಣು ಜಿಹ್ವೆಯೆಂಬ ಬಿಲ್ಲ | ಜಾಣಪ್ರೀತಿಗುಣವಕಟ್ಟಿ ||೧|| ಬ್ರಹ್ಮಮಯಿಯು
ನಾಮವೆಂಬ | ಬ್ರಹ್ಮಶರವನೊಡನೆ ಹೂಡಿ || ರಂಹದಿಂದೆ ಗುರಿಯನೆಚ್ಚು | ಸಂ
ಹರಿಸಲು ಕಾಲಖಳನ || ೨ || ಲೇಸೆನಿಸುವ ಗಂಗೆಯಾ ಪ್ರ | ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ
ಮಾಡೆ | ಜೈಸಬಹುದೆನುತ್ತಲೊರೆದ | ದಾಶರಥಿಯ ಮಾತ ಕೇಳಿ || ೩ ||

— (ರಾ. ವ. ೮)

ಇತರ ಧರ್ಮಸ್ಥ ಪರಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ—

ಷ|| ಹಿಂದಿನ ಮತಾಚಾರ್ಯರಿಲ್ಲಿಯ | ಮಂದಿಯೊಳು ಮಾತ್ರವೆ ತಿಳುಹಿದ |
ಚಂದ್ರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಮತನನು ಪರರ ಖಂಡಿಸುತ್ತ || ಇಂದು ಪರರನು ಖಂಡಿ
ಸದೆನಿಜ | ದಿಂದ ಪರಧರ್ಮಗಳು ನವೊಳ | ಗೊಂದುಭಾಗಗಳೆನಿಸಿದರು ಪರ
ದೇಶದೊಳು ಕೂಡ ||

ನಮ್ಮ ಪರಮಹಂಸರ ಹೆಚ್ಚು ಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ—

ಸಾಂ|| ಗುರುವರ್ಮತಂಕರಲಭುಬುದ್ಧಿಯ ಜೊತೆ | ಗಿರೆ ರಾಮಾನುಜ
ರೊಳ್ಳಿದೆಯು || ಪರಮಾತ್ಮನವತಾರವಹ ರಾಮಕೃಷ್ಣರು | ಮೆರೆದರೈವತ್ತಬ್ಬ
ಎಳೆಯೊಳ್ ||

ಪರಮಹಂಸರ ಈ ನಡೆವಳಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಜಗತ್ತಿಗೆ
ಉಪದೇಶಮಾಡುವಾಗ “ ನಿಜವಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಲಕ್ಷಣವ ಕೇಳಿ ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ
ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿರುವರು.

ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಚೈತನ್ಯರು

ಹೀರಿಕೆ—ಸದ್ಗುರು

ನಾಟ—ಆದಿಕಾಳ

ಧರೆಯೊಳಗಿನನೆ ಸ | ದ್ವುರು ಮಹಾರಾಜ || ಪ || ಶರಣೆಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ನೆರೆ ಕಲ್ಪಭೂಜ || ಅ. ಪ || ಮನುಜಸಾಮಾನ್ಯರ ತರಗತಿಯನು ವಿಾರ | ಮನುಜ ಜನ್ಮದಿ ಧನ್ಯತೆಯ ಪಡೆಯದಾತ || ೧ || ಧರ್ಮದಿ ಪೇರ್ಮೆವಡೆದ ನಡೆವಳಿಯಲಿ | ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರದೀಕ್ಷೆ ತನಾದಾತ || ೨ || ಜನಕೆ ಸಂಸಾರದೊಳಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡರೂ | ಮನಕಡ ತರದೆ ಚಿನ್ಮಯನಾಗಿರ್ಪಾತ || ೩ ||

ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಶರೀರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದದ್ದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಹೇಳಿದರೂ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಶರೀರವನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವವರನ್ನು ನೋಡಿ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಕನಕರದಿಂದ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ತನುವೇರಿ ತಾಮ್ರನಿವಾಸವೋ, ಮರಳ ಬಿಟ್ಟೊಳ್ಳೋಡಿ ಮೂಡಂ ಮರು | ಲ್ಲನ ಮೊಂದಿರ್ಪವೊಲಿಂದೊ ನಾಳೆಯೊ ತೊಡಂಕೇಂ ನಾಳದೋ ಈಗಲೋ || ಘನದೊಡ್ಡೆಂಬವೊಲೊಡ್ಡಿಯೊಡ್ಡಳವ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ಳೋಸವೇ ಕಿರ್ದಪ್ಪೆ ? | ನೆನೆದಿರ್ಬೇವನೆ, ಮೇಲನೆಂದರಿಪಿದ್ಯೆ ರತ್ನಾ ಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ||

—(ರ. ಕ.)

ಟಿ|| ಮೂಡಂ—ಮೂಢತನು. ಘನದ—ಒಡ್ಡು—ಮೇಘದ ಹರದಿ.

ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಪಟ್ಟುಪಟ್ಟು ಸಾಕಾದವನ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಕೊನೆಯ ಮಾತೇನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ಅಗುಳ್ಳಿದಂ ನಿಕ್ಷೇಪಶಂಕಾಶಯದೆ ಮಹಿಯ ; ಪೊನ್ನಪ್ಪುದೆಂದದ್ರಿ ಭೂಧಾ | ತುಗಳೆಲ್ಲಂ ಸುಟ್ಟಿಸುರ್ವೇಶರನೊಲಿಸಿದೆನೆಂಬೋಧಿಯಂ ದಾಟಿದೆಂ ; ಮೇಣ್ || ಬಗೆಯಂ ಕಲ್ಮಾಡಿ ಮಂತ್ರಂ ಜಪಿಸೆ ಮನಣದೊಳ್ ನೂಕಿದೇ ನಕ್ಕುಟಾ ! ರಾ | ತ್ರಿಗಳಂ ; ಕೈಸಾರ್ಧದಿಲ್ಲಂ ಕುರುಡುಕವಡೆಯಂ ತೃಷ್ಣೆ, ನೀರುತ್ಪತ್ತಿಯಾದಾ ||

—(ಛ. ವೈ.)

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಐವರಿಗೂ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಸಾಂ|| ಘೋರಸಂಸಾರದಿ ಸಾರವೇನಿದೆ? ಸತ್ಯ | ಸಾರವಿಚಾರವ ಮಾಡು || ವಿಾರ ವಿಷವನುಣ್ಣೆ ಸ್ವುಖವೆಂತು ಪೇಳ್ತಳು | ವೀರಧ್ಯಾನವ ಮಾಡು ಮನವೆ ||

—(ಮ. ಋ)

ಇಂಥ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಜನರು ಅದನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರಲ್ಲ !

ಸೀ|| ದೇವಪೂಜಾದಿಗಳೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಶುಕ್-ದೇವತಾತನ ಮಾಡು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ ; | ದೇವಮಹಿಮೆಗಳನಾದರಿಸೆಂದಿರುವ ಗರ್ಗ-ದೇವನುಪದೇಶ ಕಿವಿ ಗಳಿಯಲಿಲ್ಲ ; | ಭಾವಿಸುತ್ತಾತ್ಮಸುಖವನು ಪಡೆಯೆ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ-ದೇವನುಕ್ತಿಯು ಮನಕೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ ; | ದೇವನಗಲಿಕೆ ದುಃಖಕರವೆಂದು ಹೇಳಿದಾ-ಭಾವಭಕ್ತಿಯು ಮೆದುಳಿಗೇರಲಿಲ್ಲ ; || ಭಾವಶುದ್ಧಿಯೆ ಇಲ್ಲದಿಹುದರಿಂದ | ಭಾವಿಸಲು ಜಾರರಾ ಪ್ರೀತಿಯಂತೆ | ದೇವಮಹಿಮೆಯನರಿಯದಧಮರಿಂದ | ಸಾವ ಪಡೆದಂತಿಹುದಿ ದೇಸು ಚಂದ ? ||

—(ಕ. ಸಂ. ನಾ)

ಉತ್ತಮವಾದ ದೇವಾಶ್ರಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಶಾಂತೇನಂತಮಹಿಮ್ನಿ ಸ್ಮರ್ಮಚಿದಾನಂದೇ ತರಂಗಾವಲೌ | ನಿರ್ಮುಕ್ತೇನಮೃತಸಾಗರಾಂಭಸಿ ಮನಾಕ್ ಮಗ್ನೋಽಪಿ ನಾಚಾಮತಿ ; || ನೀ ಸಾರೇ ಮೃಗತ್ಯಕ್ಷ್ಯಕಾರ್ಣವಜಲೇ ಶ್ರಾಂತೋ ಎಮೃಥಃ ಪಿಬತ್ಯಾಚಾಮ ತ್ಲವಗಾಹತೇನಭಿರಮತೇ ಮಜ್ಜತ್ಯಥೋನ್ಮಜ್ಜತಿ ||

—(ಪ್ರ. ಚಂ)

೨|| ಮನುಷ್ಯನು ಶಾಂತವಾದಂಥ, ಅನಂತಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳಂಥ, ನಿರ್ಮಲವಾದ ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪದ ಅಲೆಗಳು ತುಂಬಿರುವಂಥ, ಯಾವ ತೊಡಕೂ ಇಲ್ಲದಂಥ ಅಮೃತವಾಗರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮುಳುಗಿದರೂ ಕೂಡ ಮೂಢನು ಅದರದೊಂದು ತೊಟ್ಟನ್ನೂ ಕುಡಿಯುವದಿಲ್ಲ ; ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನಸ್ಸಾರವಾದ ಬಿಸಿಲಗುದುರೆಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೆ, ಆಚಮನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ, ಆಮೇಲೆ ಏಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಿತಾಪಪಟ್ಟಿರುವದೇನೆಂದರೆ —

ಬಿಲಹರ-ಅಟತಾಳ

ಎನಾದುದೊ ಕಾಣೆ ಜನಕೆ | ಬ್ರಹ್ಮ | ಜ್ಞಾನವೇತಕೆ ಸೇರದಾದುದೊ ಮನಕೆ || ಪ || ಕೊಳೆಮೆಯ್ಯ ತಾವೆಂಬರಲ್ಲ ! | ಅರೆ | ಗಳಿಗೆಯೊಳಿದು ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವದಲ್ಲ ! ; || ಅಳವಿಲ್ಲ ಪರಿಶುದ್ಧರೆಲ್ಲ | ಅದ-ತಿಳಿದು ತಿಳಿದು ಮೋಹಕೆರ ಗುವರಲ್ಲ ! || ೧ || ಕರಣಪ್ರಾಣವು ಮನವೆಲ್ಲ | ಬರ | ಯರಿವಿಲಿ ತೋರುವ ಮಾಯೆ ಮತ್ತಿಲ್ಲ ; || ಬರುನಿದ್ದೆಯಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವೆಲ್ಲ | ರಾತ್ರ | ಯರಿತ ಬಾವಿಗೆ ಹಗಲೇ ಬೀಳ್ತರಲ್ಲ ! || ೨ || ತಾನು ತನ್ನದೊಂಬ ಸಲ್ಲ | ದಭಿ | ಮಾನವೊಂದೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನೊರಗುವರಲ್ಲ ! || ೩ || ನಗೆಮಾಂತದ ಸೊಲ್ಲ | ಕಡೆ | ಗಾಣುವರೇಕೊ | ಶಂಕರನೋರ್ವ ಬಲ್ಲ ||

—(ಅ. ೧೯)

ಟಿ|| ಬರಮರಿವಿ-ನಿರ್ವಿಶೇಷವಾದ ಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ. ಬರುನಿದ್ದೆಯಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವೆಲ್ಲ— ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವೊಂದೇ ತೋರುವದು.

ವಿಷಯಸುಖವೆಷ್ಟಿದ್ದರೇನೆಂದು ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಶರೀರಂ ಸುರೂಪಂ ತಥಾ ವಾಕಲತ್ರಮ್ | ಯಶಶ್ಚಾರುಚಿತ್ರಂ
ಧನಂ ಮೇರುತುಲ್ಯಮ್ || ಮನಶ್ಚೇನ್ನ ಲಗ್ನಂ ಹರೇರಂಘ್ರಪದ್ಮೇ | ತತಃ ಕಿಂ
ತತಃ ಕಿಂ ತತಃ ಕಿಂ ತತಃ ಕಿಂ ? || —(ಗು. ಅ)

ಅ|| ಸುಂದರವಾದ ಶರೀರ, ಸುಂದರಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿ, ಒಳ್ಳೇ ಮನೋಹರವಾದ ಕೀರ್ತಿ,
ಮೇರುಪರ್ವತದಷ್ಟು ಹಣ-ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯು ಪಾದವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸದೆ ಹೋದರೆ
ಮುಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ?

ಹಾಗಾದರೆ ದೇಹಾದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಅತಿಪ್ರೀತಿಗೆ ಔಷಧವೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಸಂಗಃ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ತ್ಯಾಜ್ಯಃ ; ಸ ಚೇತ್ತ್ಯಾಕ್ತುಂ ನ ಶಕ್ಯತೇ |
ಸ ಚ ಸತ್ಯಂ ವಿಧಾತವ್ಯಃ ; | ಸಂತಃ ಸಂಗಸ್ಯ ಭೇಷಜಮ್ || —(ಸು.)

ಅ|| ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಬಿಡುವದಕ್ಕಾಗದಿದ್ದರೆ ಆ ಪ್ರೀತಿ
ಯನ್ನು ಸತ್ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಸತ್ಪುರುಷರೇ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಔಷಧ.

ಕೆಲವರು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲ ! ಎಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ನ ಹ್ಯಮ್ಮಯಾಸಿ ತೀರ್ಥಾಸಿ ; ನ ದೇವಾ ಮೃಚ್ಛಲಾಂಮಯಾಃ ; |
ತೇ ಪುನಂತುರ್ಗುರುಕಾಲೇನ ದರ್ಶನಾದೇವ ಸಾಧವಃ || —(ಸಂ. ಭಾಗ)

ಅ|| ಜಲಮಯವಾದವು ನಿಜವಾದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲ. ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೂ ಕಲ್ಲಿನಿಂದಲೂ ಮಾಡಿ
ದವುಗಳು ನಿಜವಾದ ದೇವರಲ್ಲ. ಅವು ಬಹುಕಾಲದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವವು.
ಸಾಧುಗಳು ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಪವಿತ್ರರಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಆ ಸಾಧುಸ್ವರೂಪರಾದ ಸದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ—

ಶ್ಲೋ|| ದೃಷ್ಟಾಂತೋ ನೈವ ದೃಷ್ಟಸ್ತ್ರಿಭುವನಚರರೇ ಸದ್ಗುರೋ
ಜ್ಞಾನದಾತುಃ | ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚೇತ್ತತ್ರ ಕಲ್ಪಃ ಸ ನಯತಿ ಯದಹೋ | ಸ್ಪರ್ಶತಾ
ಮಶ್ರಿಸಾರಮ್ || ನ ಸ್ಪರ್ಶತ್ವಂ ತಥಾಪಿ ಶ್ರಿತಚರಣಯುಗೇ ಸದ್ಗುರುಃ
ಸ್ವೀಯತಿಷ್ಠೇ | ಸ್ವೀಯಂ ಸಾಮ್ಯಂ ವಿಧತೇ ; ಭವತಿ ನಿರುಪಮಸ್ತೇನ ವಾ
ಲೌಕಿಕೋಽಪಿ || —(ಶ. ಶ್ಲೋ)

ಅ|| ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕಂಥ ಸದ್ಗುರುವಿಗೆ ಈ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ದೃಷ್ಟಾಂ
ತವೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ಪರ್ಶಮಣಿಯನ್ನು ಹೇಳುವದಾದರೆ ಅದು ಕಲ್ಪಜವನ್ನು ಬಂಗಾರವಾಗಿ ಮಾಡುವದು
ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ಸರಿ. ಆದರೂ ಅದು ಅದನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಲಾರದು. ಸದ್ಗುರುವಾದರೂ
ಶರಣಾಗತನಾದ ಲೌಕಿಕ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ತನ್ನಂತೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾನರಲ್ಲ.

ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸದ್ಗುರು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ತ್ರಿ|| ಸುರತರುವು ಮರನಲ್ಲ ; ಸುರಭಿಯೊಂದಾವಲ್ಲ ; | ಪರುಷ ಪಾಪಾಣಾ
ದೊಳಗಲ್ಲ ; ಗುರುರಾಯ | ನರರೊಳಗಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞ || —(ಸ. ಪ)

ಆ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

೨೨|| ಹರ ತನ್ನೊಳಿರ್ದು ಗುರು ತೋರದೆ ತಿಳಿವುದೇ ? | ಮರದೊಳಗಿಟ್ಟು
ಇರುತ್ತಿರ್ದು ತನ್ನ ತಾ | ನರಿಯದೇಕೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ || —(ಸ. ಪ)

ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಋತ್ಯುದಲ್ಲಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಸೂ|| ಮುಖ್ಯತಸ್ತು ಮಹತ್ತ್ವಪಯ್ಯವ —(ನಾ. ಭ. ಸೂ)

೨|| ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದಿವ್ಯವರ ಕರುಣೆಯಿಂದಲಿ.

ಆ ಗುರುವಿನ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಬ್ಬ ಕವಿಯು ಜಮಶ್ಕಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವದೇ
ನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ದೇವೀಂ ವಾಚಮುಪಾಸತೇ ಹಿ ಬಹವಃ ; ಸಾರಂ ತು ಸಾರಸ್ವ
ತಮ್ | ಚಾನೀತೇ ನಿತರಾಮೌಘಾ ಗುರುಕುಲಕ್ಲಿಷ್ಟೋ ಮುರಾರಿಃ ಕವಿಃ ; ||
ಅಬ್ಧಿರ್ಲಂಘಿತ ಏವ ವಾನರಭಟ್ಟಿಃ ಕಿಂ ತ್ವಸ್ಯ ಗಂಭೀರತಾ | ಮಾಪಾತಾಲಸಮಗ್ನ
ಪೀವರತನುಃ ಚಾನಾತಿ ಮಂಥಾಡಲಃ || —(ಅ. ರಾ. ನಾ)

೨|| ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾರವು ಗುರುಕುಲವಾಸದ
ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಮುರಾರಿಕವಿಗಿ ಮಾತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ವಾನರರಲ್ಲದೂ ಸಮುದ್ರ
ವನ್ನು ದಾಟಿದರು. ಆದರೆ ಆಳವು ಪಾತಾಲದವರೆಗೆ ಮುಳುಗಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ದೇಹವುಳ್ಳ ಮಂದರ
ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ—

ಶ್ರು|| ತದ್ವಿಜ್ಞಾನಾರ್ಥಂ ಸ ಗುರುಮೇವಾಭಿಗಚ್ಛೇತ್ಸಮಿತ್ತಾನೇಶ್ಶೋತಿ
ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಮ್ || —(ಮುಂ)

೨|| ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಷ್ಯನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನನಾದಂಥ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠನಾದಂಥ
ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಸಮಿತ್ತಾನೇಯಾಗ ಹೋಗಬೇಕು.

ಇದೇ ಅರ್ಥವೇ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಪ್ರಣಿಸಾತೇನ ಪರಿಪ್ರಶ್ನೇನ ಸೇವಯಾ | ಉಪದೇ
ಕ್ಯಂತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಿನಸ್ತತ್ಪದರ್ಶಿನಃ || —(ಭ. ಗೀ)

೨|| ಗುರುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಜ್ಞಾನಗಳೂ
ತತ್ವವನ್ನು ಕಂಡವರೂ ಆದ ಅವರು ನಿಷ್ಠೆಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಗುರುವನ್ನು ಪಡೆದವನೇ ತಿಳಿಯುವವೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾಗವತಶಿರೋಮಣಿಗಳು ಹೇಳಿ
ರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಧನ್ಯಾಸಿ-ಆದಿತಾಳ

ಗುರುವಿನ ಗುಲಾಮನಾಗುವ ತನಕ | ದೊರೆಯದಿಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿ || ಪ ||
ಪರಿ ಪರಿ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೋದಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು ಬಹುತಿ || ಅ. ಪ || ಕೊರ
ಳೊಳು ಮಾಲೆಯ ಧರಿಸಿದರೇನು ? | ಬೆರಳೊಳು ಮಣಿಗಳನ್ನೆಣಿಸಿದರೇನು ? ||
ಶರಣೆ ಧನ್ಯವ ಹೆಚ್ಚಿದರೇನು ? | ಮರುಳನೆಂತೆ ತಾ ತಿರುಗಿದರೇನು ? || ಗ || ಆರು

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೋದಿದರೇನು? ನೂ | ರಾರು ಪುರಾಣವ ಮುಗಿಸಿದರೇನು? || ಸಾಧುಸಂತರ ಕಥೆ ಕೇಳಿದರೇನು? | ಧೀರನಂತೆ ತಾ ತಿರುಗಿದರೇನು? || ೨ || ನಾರಿಯ ಭೋಗವ ಆಳಿಸಿದರೇನು? ಶರೀಕೆ ಕಷ್ಟವ ಬಡಿಸಿದರೇನು? || ಮಾರ ಹರನ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರವಿಠಲನ | ಸೇರ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಕೊಳ್ಳುವ ತನಕ || — (ದಾ)

ಆ ಗುರು ಹೇಗರಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಸೂಚಿಸಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಧನ್ಯಾಸಿ—ವಿಕೃತಾಳ

ಗುರುವು ದೊರೆಯಬೇಕಿಂಥವನು | ಬಹು | ದುರಿತ ನಿವಾರಿಸುವಂಥವನು || ಪ || ಪರಮಾತ್ಮನ ತೋರ್ಪಂಥವನು | ಭವ | ಶರಧಿಯ ದಾಂಟಿಸುವಂಥವನು || ಅ. ಪ. || ಕ್ರೋಧ ಬಾರದಂತಟ್ಟುವನು ಸ | ದ್ವೋಧರೂಪ ತಾನಾದವನು || ಸಾಧಿಸಿ ಕಾಮಾದಿಗಳನು ಜಯಿಸುವ | ಹಾದಿ ತೋರಿಕೊಡುವಂಥವನು || ೧ || ಮತಭೇದಗಳಿರದಂಥವನು | ಸುಖ | ಪಥವನು ತೋರಿಸುವಂಥವನು || ಮತಿಗೆಟ್ಟವರಿಗೆ ದಯ ತೋರುತನ | ದ್ವಿತಿಯನು ಪ್ರೇಮದಿ 'ಕೊಡುವವನು || ೨ || ಹರಿಹರರೂಪಿನೊಳಿರುವವನು | ಸುರ | ನರರಿಂ ಪೂಜಿಯಗೊಳುವವನು || ಧರಿಯೊಳಧಿಕ ಗೋಷ್ಠಾಪ್ತರದೊಳು ಶ್ರೀ | ಪರಮಶಾಂತನಾಗಿರುವವನು ||

—(ದಾ)

ಇಂಥ ಗುರು ಸಿಕ್ಕಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯದ ಸಂಚಯವಿರಬೇಕು—

ಶ್ಲೋ|| ಅನೇಕಜನ್ಮಸಂಸ್ಕಾರಾತ್ಸದ್ಗುರುಃ ಸೇವ್ಯತೇ ಬುದ್ಧಿಃ; | ಸಂತುಷ್ಟಃ ಶ್ರೀಗುರುರ್ದೇವಃ ಆತ್ಮರೂಪಂ ಪ್ರಯುಚ್ಛತಿ || —(ಕ. ೧೯)

ಅ|| ಅನೇಕಜನ್ಮಗಳ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ವಿವೇಕಿಗೆ ಸದ್ಗುರುಗಳ ಸೇವೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಆ ಗುರುದೇವನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಇಂಥ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಸೇವೆಯ ಫಲವೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ರು|| ಯಂ ಯಂ ಲೋಕಂ ಮನಸಾ ಸಂವಿಭಾತಿ ಎಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಃ ಕಾಮಯತೇ ಯಾಂಶ್ಚ ಕಾಮಾನ್ | ತಂ ತಂ ಲೋಕಂ ಜಾಯತೇ ತಾಂಶ್ಚ ಕಾಮಾನ್ಸ್ಮಾಸ್ತಾದಾತ್ಮಜ್ಞಂ ಹೃರ್ಚಯೇದ್ಭೂತಿಕಾಮಃ || —(ಮುಂ)

ಅ|| ಒಳ್ಳೆ ಸತ್ತ್ವಗುಣದವನು ತನಗಾಗಲಿ ಇತರರಿಗಾಗಲಿ ಆಗಲೆಂದು ಯಾವ ಯಾವ ಲೋಕವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿ ಯಾವ ಯಾವ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಬಯಸುವನೋ ಆಯಾ ಲೋಕವನ್ನೂ ಆಯಾ ಬಯಕೆಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನಾದ ಕಾರಣ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಆ ಸದ್ಗುರುವನ್ನು ಹೇಗೆ ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದರೆ—

ಶ್ರು|| ಯಸ್ಯ ದೇವೇ ಪರಾ ಭಕ್ತಿಃ ಯಥಾ ದೇವೇ ತಥಾ ಗುರೌ | ತಸ್ಯೈತೇ ಕಥಿತಾಹ್ಯರ್ಥಾಃ ಪ್ರಕಾಶಂತೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ || —(ಶ್ವೆ.)

ಅ|| ಯಾರಿಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಕ್ತಿ ಇದೆಯೋ ಮತ್ತು ಅದರಂತೆ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿದೆಯೋ ಆ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಲ್ಲ ದೊರೆಯುವವು.

ಅವರಿಗೂ ದೇವರಿಗೂ ಭೇದವೇ ಇಲ್ಲ—

ಸೂ|| ತಸ್ಮಿಂಸ್ತುಚ್ಛನ್ನೇ ಭೇದಾಭಾವಾತ್ |

—(ನಾ. ಭ. ಸೂ.)

ಆ|| ಅವರಿಗೂ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ.

ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕವಿಗಳು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ವೃ|| ಹರಸಿಂದುರ್ಪಗೆ ದೈವವೇ ? ಕಿರಣಕಿಂದುಂ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಾಂಟೆ ? ಪೆ |
ತ್ತರಿಗಿಂತುಂಟೆ ಹಿತಕಳುಂ ? ಮಡದಿಯುಂ ಬೇರಾತ್ತರಿನ್ನಿರ್ಪರೇ ? || ಸರಯೇ
ಎದ್ಯಕೆ ಬಂಧು ? ಮೂರನಿದರೊಳ್ಳಿಲ್ಲಾಳ್ ? ಮೂಲೋಕದೊಳ್ ? ಗುರುವಿಂದು
ನ್ನತಸೇವ್ಯನೇ ? ಹರ ಹರಾ ! ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರ || —(ಸೂ. ೪)

ಆ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದರೂ ಎದ್ದುಕಾಣಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳೇ
ನೆಂದರೆ—

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ-ಆದಿತಾಳ

ಯೋಗಿಯಲ್ಲವೆ ? | ಗುಪ್ತ | ಯೋಗಿಯಲ್ಲವೆ ? || ಪ || ಮೇಗಣಬಿಲಮುದೈ
ಗಳ ಸ | ರಾಗಮೊಳಗೆ ತಳೆದ ಗೃಹಿಯು || ಅ. ಪ || ಶಮಯೆಸಿಪ್ಪ ಕಚ್ಚೆ ಕಟ್ಟಿ
ಶಾಂತಿಯುತ್ತುರಿಯಮುಟ್ಟು | ದಮವೆಸಿಪ್ಪ ಕಾವಿಯಂಬರವನು ವೇಷ್ಟಿಸಿ ||
ಮಮತೆಯೆಂಬ ಮನೆಯ ಬಿಟ್ಟು ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಸತಿಯನುಳಿದು | ಸಮತೆ
ಯೆಂಬುವಾಶ್ರಮವನು ಹೊಂದಿ ರಮಿಸುತಿರ್ಪ ಗೃಹಿಯು || ೧ || ಎರತಿಯೆಂಬ
ಭಸಿತ ತೊಡೆದು ಹರುಷವೆಂಬ ಪಾತ್ರೆಯೊಂಡು | ಗುರುಸಖೋಕ್ತಿಯೆಂಬ ಕುಂ
ಡಲಗಳ ಭೂಷಿಸಿ || ಅರಿವೆಸಿಪ್ಪ ದಂಡವಿಡಿದು ಕರುಣಯೋಗವಟ್ಟವಾಂತು |
ದುರಿತವುಣ್ಯವೆಂಬ ಪಾದುಕೆಗಳ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂದ ಗೃಹಿಯು || ೨ || ಸತ್ತೆಸಿಪ್ಪ ಭಿಕ್ಷು
ಮುಂಡು ಚೆತ್ತೆಸಿಪ್ಪ ಜಲಮನೀಂಟಿ | ತತ್ತ್ವವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ ದೇಶಗಳನು ಚರಿಸುತೆ ||
ಚಿತ್ತವೆಂಬ ಗುಹೆಯೊಳೊರಗಿ ನಿತ್ಯಸುಖದ ನಿದ್ರೆಗೈದು | ಮತ್ತೆ ಭವದಪೂರ್ವ
ವಳಿದು ಶ್ರೀ ಗುರುಸಿದ್ಧನೆನಿಸ ಗೃಹಿಯು || —(ಕೈ. ೪)

ಆ ಗುರುವನ್ನು ಸೇವಿಸುವದೇನೆಂದರೆ—

ಭಾ|| ಒಡಲೊಡವೆ ಮೊದಲಾದವೆಲ್ಲವ | ತಡೆಯದೊಪ್ಪಿಸಿ ಗುರುವನಂ
ಭ್ರಿಯ | ಹಿಡಿದು ಭಜಿಸುತ, ಕೊಟ್ಟ ಕೆಲಸಂಗಳೊಳಗನಿಹುವನು || ಬಿಡದೆ
ಮಾಡುತ್ತರವನವರಿಗೆ | ಕೊಡದೆ ಭಯಭಕ್ತಿಯಲಿ ತಪ್ಪದೆ | ಸಡೆಯಬಲ್ಲವನವನೆ
ತಿಷ್ಠನು ರಾಯ ಕೇಳೆಂದ || —(ಕ. ಭಾಂ)

ಶಿಷ್ಯನ ತನುಮನಧನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಯಸುವವನು ಸದ್ಗುರುವಲ್ಲ—

ಶ್ಲೋ|| ಗುರವೋ ಬಹವಸ್ಸಂತಿ ಶಿಷ್ಯಏತತ್ತಾಪಹಾರಕಾಃ ; | ಸದ್ಗುರುಂ
ದುರ್ಲಭಂ ಮನ್ಯೇ ಶಿಷ್ಯಹೃತ್ತಾಪಹಾರಕಮ್ || —(ಗು. ೧೯)

ಅ|| ಶಿಷ್ಯರ ಹಣವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕುವ ಗುರುಗಳು ಬಹಳ. ಶಿಷ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕಟವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕುವ ಗುರುಗಳು ಕಡಿಮೆ.

ಮನವನ್ನು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೂ ಧನವನ್ನು ದಾನಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು; ತನುವಿನ ಉಪಯೋಗವೇನೆಂದರೆ—

ತ್ರಿ|| ಎತ್ತಾಗಿ ತೊತ್ತಾಗಿ ಹಿತ್ತಲದ ಗಿಡವಾಗಿ | ಮತ್ತಿ ಪಾದದ ಕೆರವಾಗಿ ಗುರುವಿನ ಹತ್ತಿಲಿರು ಎಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ || —(ಸ. ಪ)

ವ|| ಎತ್ತಪ್ಪೆ ಶರಣಂಗಿ, ತೊತ್ತಪ್ಪೆ ಶರಣಂಗಿ, ಭೃತ್ಯನಾಗಿ ಸದ್ಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಕಾಯಿಪ್ಪು ಸೊಣಗನಪ್ಪೆ ಕರ್ತಾರ ಸಿನಗೆ ಕರವೆತ್ತಿ ಪೊಡೆ ವಡುವ ಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲ ಬೇಲಿಯಾಗಿರ್ಪೆನ್ನೆ ರಮಾನಾಥ ||

—(ವೀ. ವ. ಶಾ)

ಹೀಗೆ ಬರೀ ಸೇವೆಯಲ್ಲದೆ ಶಿಷ್ಯನು ತನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಆದೌ ಸ್ವನರ್ಣಾಶ್ರಮವರ್ಣಿತಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ | ಕೃತ್ವಾ ಸಮಾ ಸಾದಿತಶುದ್ಧಮಾಸನಃ || ಸಮಾಪ್ಯ ತತ್ಸಾರ್ವಮುಪಾತ್ತಸಾಧನಃ | ಸಮಾ ಶ್ರಯೇತ್ಸದ್ಗುರುಮಾತ್ಮಲಬ್ಧಯೇ || —(ಅ. ರಾ)

ಅ|| ಮೊದಲು ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಮೇಲೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸದ್ಗುರುವಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕು.

ಇಂಥವನಿಗೆ ಸದ್ಗುರು ಉಪದೇಶಮಾಡುವನೆಂದು ಶ್ರುತಿ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ರು|| ತಸ್ಮೈ ಸ ವಿದ್ವಾಸುಪಸನ್ನಾಯ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಶಾಸ್ತಚಿತ್ತಾಯ ಶಮಾಸ್ಥಿತಾಯ | ಯೇನಾಕ್ಷರಂ ಪುರುಷಂ ವೇದ ಸತ್ಯಂ | ಪ್ರೋವಾಚ ತಂ ತತ್ಪ್ರತೋ ಬಹ್ಮವಿದ್ಯಾಮ್ || —(ಮುಂ.)

ಅ|| ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶರಣುಬಂದು ಸೇವಿಸುವವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸದ್ಗುರು ಯಾವದೊಂದ ಸತ್ಯವಾದ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಾಗುವದೋ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪದೇಶಿಸುವನು.

ಶಿಷ್ಯನು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ—

ಶ್ರು|| ಪಂಡಿತೋ ಮೇಧಾವೀ ಗಾಂಧಾರಾಸೇವೋಪಸಂಪದ್ಯೇತ.

—(ಭಾಂ.)

ಅ|| ಪಂಡಿತನೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಆದ ಒಬ್ಬನು (ತನ್ನನ್ನು ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋದಾಗ ಇತರರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ದಾರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು) ಬುದ್ಧಿ ಶಾಲಿಯಾಗಿ ಗಾಂಧಾರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿದಂತೆ.

ಅಂಥ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಅಗತ್ಯವೇಕೆಂದರೆ—

ತ್ರಿ|| ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿರಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟರೇನಹುದು? | ಗಟ್ಟಾಗಿ ಎರಡ ಮುಳಿಸಲ್ವ ಬೇಗೆಯ | ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ || —(ಸ. ಪ)

ತತ್ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಅನುಭವಿಗಳು ಹೇಳುವುದೇ ನಂದರೆ—

ಯರಕುಲಕಾಂಬೋದಿ-ಆಟತಾಳ

ಅನುಭವದಡಿಗೆಯ ಮಾಡಿ | ಅದ | ಕನುಭವಿಗಳು ಬಂದು ನೀವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ || ಪ || ತನುವೆಂಬ ಭಂಡವ ತೊಳೆದು | ಕೆಟ್ಟ | ಮನದ ಜಂಜಡವೆಂಬ ಮುಸು ರಿಯ ಕಳೆದು || ಮನವೆಂಬ ಮನೆಯನು ಬಳೆದು | ಅಲ್ಲಿ | ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ವೆಂಬ ಒಲೆಗುಂಡ ತಳೆದು || ೧ || ಎರತಿಯೆಂಬುವ ಮಡಿಯುಟ್ಟು | ಪೂರ್ಣ | ಹರಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ನೀರನೆ ಎಸರಿಟ್ಟು || ಅರಿವೆಂಬ ಬೆಂಕಿಯ ಕೊಟ್ಟು | ಮಾಯಾ | ಮರವೆಯೆಂಬುವ ಕಾಷ್ಠಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು || ೨ || ಇರವೆಂಬ ಸಾಮಗ್ರಿಮಾಡಿ | ಸಾರ | ತರವೋಕ್ಷ್ಯವೆಂದೆಂಬ ಪಾಕವ ಮಾಡಿ || ಹರತರಣರು ಸವಿದಾಡಿ | ಸಮ್ಮ | ಗುರುಸಿದ್ಧ ದೇವನ ಚರಣವ ಪಾಡಿ || ೩ || —(ಕೈ. ಕ)

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನೆನಪುಗೊಡುವದ ಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೀರ್ತನಾರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಧರೆಯೆಲ್ಲಗಳಿಗನೇ ಸದ್ಗುರುಮಹಾರಾಜ' ಎಂದು ಭಾಗವತಶಿರೋಮಣಿಗಳು ಹೇಳುವುದು. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮ ಚೈತನ್ಯಸದ್ಗುರುಮಹಾರಾಜರ ಆಪ್ತಾನವು ಯಥಾಮತಿ ನರೂಪಕಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಅಖ್ಯಾನ

ಕೀ|| ಗೋಂದಾವಲಿಯೊಳು ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಕುಲ | ದಂದವೇರೆ ಎತ್ತಲ ಭಕ್ತ || ಚಂದದಿ ಲಿಂಗೋಪಂತನೆನಿಸಿ ಸಾ|| ಸಂದದೊಳಿದ್ದನು ಸುಖಭೋಕ್ತ ||

ಶುಕ್ಲಯಜುರ್ವೇದಿಯಾದ ಈತನಿಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ಸುಖವೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಇದಂ ತತ್ಸ್ಮೀಹಸರ್ವಸ್ವಂ ಸಮಂ ಮೂಢದರಿದ್ರಯೋಃ|| ಅಚಂದ ನಮನೌತೀರಂ ಹೃದಯಸ್ಯಾನುಲೇಪನಮ್ || —(ಸು)

ಅ|| ಮಕ್ಕಳಿನ್ನುವದು ಶ್ರೀಗಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಲಾಮಂಚವಿಲ್ಲದೆ ಬಡವರಿಗೂ ಹಣಗಾರ ರಿಗೂ ಒಂದೇ ಸಮವಾಗಿ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅನುಲೇಪನದಂತೆ ಇರುವ ಪ್ರೇಮದ ಪರಮಾವಧಿ.

ಇಂಥ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಲಿಂಗೋಪಂತನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಗೆ ಶರಣುಹೋದದ್ದು -

ಪೂರ್ವಕಲ್ಯಾಣಿ-ಆದಿತಾಳ

ತಟಿತೋಟಿನಿಭ, ಕಾಯೊ ಜಗನ್ನಾಥ, ಎಠಲಯ್ಯ, ಎಠಲಯ್ಯ || ಪ || ಭಜಿಸುವೆ ನಿನ್ನನು ಅಜಭವಸುರನುತ, | ಭಜಕಾಮರತರು, ಕುಜನಕುಠಾರ || ೧ || ನೀ ಕರುಣಿಸದೆ ನಿರಾಕರಿಸಲು ಎನ್ನ | ಸಾಕುವರಾರು? ದಯಾಪರ ಮೂರುತಿ || ೨ || ಶರಣಾಗತರನು ಮೊರೆವೆನೆಂಬ ತವ | ನಿರುದು ಕಾಯೊ ಕರಿ ವರದ, ಜಗನ್ನಾಥ || ೩ || —(ದಾ)

ಅದು ಫಲಿಸಿದ್ದು—

ಕೀ॥ ಕನಸಿನೊಳಗೆ ವಿಠಲ ಬಂದೆಂದನು | ನಿನಗೊಬ್ಬನು ಮಗನಾಗುವನು;॥
ಅನುವಂದವನಿಂದುದಿಸುವನೊಬ್ಬನು | ಜನರಜ್ಞಾನವ ನೀಗುವನು ॥

ಆ ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ರಾವಜೀಪಂತನಂಬವನು ಹುಟ್ಟಿ ಗೀತಾಬಾಯಿಯೆಂಬಾಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆ
ಯಾಗುವಾಗ—

ಕೀ॥ ರಾವಜೀಪಂತರ ಗೀತಾಬಾಯಿಯು | ಜೀವದ ಕೂಸೆನೆ ಜನಿಸಿದನು ॥
ಭಾವನೆ ಮಾಘದ ಶುಕ್ಲ ದಶಮಿಯೊಳು | ಪಾವನತರರೂಪದ ಸುತನು ॥

ಶಾ. ಶ. ೧೭೬೬ರಲ್ಲಿ ಅವತಾರವಾದ ಈ ಕೂಸಿಗೆ ಗಣಪತಿಯೆಂದು ನಾಮಕರಣವಾಯಿತು.
ಆ ಶಿಶುವಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದ ಸೋಜಿಗವೇನೆಂದರೆ—

ಕೀ॥ ಅಳುವದರಿಯದಲ್ಲದೆ ಮೂರೇ ತಿಂ | ಗಳಲಿ ರಾಮರಾಮೆಂದೆನುತ ॥
ಇಳಿಯನೆಲ್ಲ ಸೋಜಿಗಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿ | ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದನಾ ಕಂದನು ತಾ ॥

ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದ ಗಣಪತಿಯು ತಾತನೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಭಜನೆ, ದೇವತಾ
ರ್ಚನೆ-ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತ ಉಪನಯನವಾದರೂ ಕೂಡ ಇತರರಂತೆವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿ
ಯದೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಕೀ॥ ಕಲಿಯಲಾರೆ ಪಾಠವನೊಂದೊಂದನು; | ಕಲಿವುದೊಮ್ಮೆಗೇ ಎಲ್ಲ
ವನು; ॥ ತಿಳಿಯಿತು ನಿನಗೇನೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕದು; | ತಿಳಿಸಲಿಂತು ಕಲಿಯುವೆನದನು ॥

ಇದೇ ಬಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ರು॥ ಯೋನಾಶ್ರುತಂ ಶ್ರುತಂ ಭವತ್ಯಮತಂ ಮತಮಪಿಜ್ಞಾತಂ
ವಿಜ್ಞಾತಂ ॥ —(ಭಾಂ)

ಅ॥ ಯಾವದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಕೇಳದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದದ್ದೆಲ್ಲ
ತಿಳಿದ ಹಾಗೆಯೂ ಆಗುವದೋ (ಆದನ್ನು ತಿಳಿದೆಯಾ? ಎಂದು ತಂದೆಯು ಮಗನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ)

ಗಣಪತಿಯು ಹೀಗಿರುವಾಗ—

ದಿಂ॥ ಮುದುಕರಾ ಲಿಂಗೋಪಂತವರ್ಯರಾಗ | ಚದುರಪಾತ್ರಂಗಂ ಮದುವೆ
ಗೈದು ಬೇಗ ॥ ಪದುಳಿದಿಂದೆಲ್ಲಾ ಬಂಧುವರ್ಗವನ್ನು | ಮುದವಗೊಳಿಸಿದರ್
ಬಂದ ಸರ್ವರನ್ನು ॥

ಇದಾಗುತ್ತಲೆ ಲಿಂಗೋಪಂತರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು. ಇತ್ತ ಗಣಪತಿಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಯಮುನಾಕಲ್ಯಾಣಿ-ಆದಿತಾಳ

ಮುರಾರಿಯನು ಕೊಂಡಾಡು | ಎಲೆಮನ ॥ ಪ ॥ ಕಾಲನ ದೂತರು
ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ | ನಾಳಿಗೆ ನಿಲುವರೆ? ನೋಡು | ಎಲೆ ಮನ ॥ ೧ ॥ ಮಂದಿಯ
ಮಾತಿಗೆ ಎಂದೆಂದು ಮರುಗದೆ | ಮುಂದಿನ ಗತಿಯ ನೀ ನೋಡು | ಎಲೆಮನ
॥ ೨ ॥ ಸಾಧುಸಜ್ಜನಸಂಗ ಸಾರವಾಗಿದೆ; ಮಹಾ | ಯೋಗಿಗಳೊಡನಾಡ

ಲೇಳು | ಎಲೆ ಮನ || ೩ || ಸತ್ಯವ ಬಿಡದಿರಸತ್ಯವನಾಡದಿರು | ಮುಕ್ತಾಂಗನೆ
ಯೊಳೊಡಗೂಡು | ಎಲೆಮನ || ೨ || ರಾಜೀವಮುಖಿಯರ ನೋಡಿಗೆ ಮರು
ಗದೆ | ವಿಜಯವಿಠ್ಠಲನೊಳಾಡು | ಎಲೆ ಮನ || ೫ || —(ದಾ)

ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ—

ಕೀ|| ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಗುರುವನು | ಸಂಧಿಸುವಜ್ಞೆಯ ವೇಗ
ದಲಿ || ಬಂದನಾಗ ಕರವೀರಕ್ಷೇತ್ರಕೆ | ಮುಂದುವರಿಯೆ ತಾ ಯೋಗದಲಿ ||

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಮತ್ತೆ
ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತ ಹುಬಲಿಸಿದ್ದು—

ಕಂ|| ಅಲಸದೆ ನಾಲ್ಕುಂ ಗತಿಯೋಳ್ | ಬಳಲಿಸಿದೆನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯ
ಪರಿಯಂ || ತೊಲಗಿಸಿ ತನ್ನೊಳ್ಳಿ ಲಿಸುವ | ಸುಲಭತೆಯಂ ಬಿಡದೆ ನೆನೆವುದೆನಗೆಂದ
ಹುದೋ ? || ೧ || ಒಂದಿದ ವಿಷಯಕಷಾಯದ | ದಂದುಗಮಂ ಕಿಡಿಸಲರ್ಪ
ಪರಮಾನಂದಂ || ಬಂದು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವಂದದ | ಚಂದಂಗಳ ಬಿಡದೆ ನೆನೆವುದೆನ
ಗೆಂದಹುದೋ ? || ೨ || —(ಜಿ. ಸು.)

ಈ ಹುಬಲಿಕೆ ಪಂಪಕ್ಕವಾಗಲು—

ಸಾ || ಅಬುಗಿರಿಗುಹೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಮುನೀಂದ್ರರ | ವಿಭುವನ ಚರಣವ
ನೇರಿ || ಶುಭಸಾಧನಗಳ ಮುಗಿಸಿದನೆಲ್ಲರ | ಪ್ರಭುವನೆ ಸಿದ್ಧಿಯ ತೋರಿ ||

ಬಿ|| ಅಬುಬಿಟ್ಟವು ರಾಜಪುತ್ರಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ಇದರಿಂದ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮುಂದೆ ಬಯಸಿದ್ದು—

ಕಂ|| ಜಡದುಂ ದುಡಿದುಂ ತನ್ನೊ | ಛಡೆಯಂ ಪಡಿದೋರಿ ಜಡರನೊ
ಯ್ಯನೆ ಕೃಪೆಯಿಂ || ಕಿಡದೆಡೆಗೆಯ್ದಿಪ ಸಾಧುಗ | ಛಡಿದಳರ್ಗಳ್ ಕಿಡಿಸುಗೆಮ್ಮ
ಜನ್ಮತ್ರಮಮಂ || —(ಶ್ರೀ. ಅ)

ಅಂಥ ಗುರುವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದು ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಳೆಗಾಂವ್ ಎಂ
ಬರಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಾಧುಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ತುಕಾರಾಮರಿಗೆ ಶರಣುಬಂದದ್ದು—

ಭಾ|| ಪರಮಶಾಂತಿಯೆ ಕಾಮಧೇನುವು; | ಪರಮಹರ್ಷವೆ ಕಲ್ಪ
ವೃಕ್ಷವು; | ಪರಮವಿರತಿಯೆ ಮೆರೆವ ಚಿಂತಾಮಣಿಯು; ತಾನೆಂದು || ನಿರುತ
ವೀ ಪರಿಯಿಂದ ತಿಳಿದಾ | ಚರಿಪ ಪಾವನಮತಿಯ ಕರುಣಿಸಿ | ಗುರುವೆ, ಪರಮಾ
ದರದಿ ಪಾಲಿವುದೆಮ್ಮ ನಟವೀಶ || —(ಗು. ಥ. ಸಾ)

ಹೀಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಅನಂತರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಒಂದು ದಿನ
ಅವರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿರುವಾಗ ಬೇಡಿಕೊಂಡದ್ದು—

ಮುಖಾರಿ-ಆದಿಕಾರ

ಗುರುವರೈ ಮೊರೆಯನ್ನ | ಕರುಣದಿ ನೋಡಿ || ಮರೆಯನ್ನ ಅಪರಾಧ |
ಚರಣವ ಪಿಡಿಸೆ || ಪ || ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದುದೀ | ಇಲ್ಲದ ಮಾಯೆ || ಸಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯವ |

ನೆಲ್ಲ ಗೈಸಿದುದು || ೧ || ನಿನ್ನ ಬೋಧೆಯ ಮಾರು | ತನ್ನವ ಭಜಿಸಿ || ಕುನ್ನಿ
ಯಾದೆನು ; ದೇವ, | ಮನ್ನಿಸೇ ತಪ್ಪು || ೨ || ಮನೆಮಾರು ಧನವೆಂದು | ತನಯ
ರಿವರೆಂದು || ಕನಸ ನಾ ನಿಜವೆಂದೇ | ನೆನೆಸಿದೆಯೋ || ೩ || ಸತ್ಯಾನಂದನು
ನೀನು | ಮರ್ತ್ಯನಲ್ಲೆಂಬ || ಸತ್ಯೋಪದೇಶವ | ನೊತ್ತರಿಸಿದನು || ೪ || ಪರಿ
ಪರಿ ಬಳಲಿ ಸಂ | ಸರಣನಾಟಕದಿ || ಕೊರಗಿ ಬಂದಿಹೆನ್ನೆ ; ತಂ | ಕರನೇ,
ಶರಣೆಂದು || —(ಅ. ೧೯)

ಅಗ ತುಕಾರಾಮರು ಯೋಚಿಸಿದ್ದು —

ಶ್ಲೋ|| ಸದ್ಬುದ್ಧಿಃ ಸಾಧುಸೇವೀ, ಸಮುಚಿತಚರಿತಸ್ತತ್ತ್ವಬೋಧಾಭಿ
ಲಾಷೀ, | ಶುಶ್ರೂಷುಸ್ತ್ಯಕ್ತಮಾನಃ, ಪ್ರಣಿಪತನಪರಃ, ಸ್ತುತ್ಯಕಾಲಪ್ರತಿ
ಕ್ಷಃ, || ಶಾಂತೋ, ದಾಂತೋಽನಸೂಯಃ, ಶರಣಮುಪಗತಶ್ಚಾಸ್ತ್ರವಿಶ್ವಾಸ
ಶಾಲೀ, | ಶಿಷ್ಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪರೀಕ್ಷಾಂ ಕೃತವಿದಭಿಮತಂ ತತ್ತ್ವತಃ ಶಿಕ್ಷಣೇ
ಯಃ || —(ಸು)

ಅ|| ಅಸ್ತಿತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವನೂ ಒಳ್ಳೆ ನಡೆನುಡಿಯುಳ್ಳವನೂ
ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವವನೂ ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆನ್ನುವವನೂ
ತಾನೇ ಜಾಣನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದವನೂ ಗುರುವಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುವದೊಂದೇ ಗತಿಯೆಂದು
ತಿಳಿದವನೂ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುವ ಸಮಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವವನೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದವನೂ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹರಿಯಗೊಡದವನೂ ಅಸೂಯೆ ಇಲ್ಲದವನೂ ಮರೆಹೊಕ್ಕವನೂ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ
ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಶಿಷ್ಯನು ಬಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ಗುರುವಿನ ಮಾತನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೌರವಿಸುವನೆಂಬದನ್ನು ನೋಡುವದ
ಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಕೋಪವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಹಮ್ಮಿ ಏಕಾಂತಸ್ಥಳದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೇಳಿದ್ದು —

ಕೀ|| ಕೆಡಲು ತಪವು ಗದ್ದಲವನು ಗೈದೀ | ಹುಡುಗನನ್ನಿಲ್ಲಿಯೆ ನೀ ಹೂಳು ||
ಮುಂದೆ ನಡೆದದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಕೀ|| ನುಡಿಯೆ ಹಿಂದೆಯೇ ನಡೆಸಲು ಗಣಪತಿ | ಬಿಡದೆದ್ದಿತ್ತುಳಿದರ
ಗೋಳು ||

ಆ ಗದ್ದಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ಊರಿನವರು ಬಂದು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಲು
ಗಣಪತಿಯು—

ಭ|| ಗುರುಮಹಾರಾಜ ಗುರು ಜಯ ಜಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸದ್ಗುರು
ಎಂದು ಅದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಪ್ತರಲ್ಲಿ ತುಕಾರಾಮರು ಬಂದು ಹೂಳಿದ್ದ ಹುಡುಗ
ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಜನರನ್ನು ಸಂತಯಿಸಿ ಗಣಪತಿಯ ಶರಿಯಮೇಲೆ ವರದಹಸ್ತವನ್ನು ಇಡುತ್ತಲಿ ಗಣ
ಪತಿಯು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು—

ತ್ರಿ|| ಜೇಯ ಸದ್ಗುರುನಾಥ, ಕಾಯ ಪುಸಿಯೆನೆ ತೋರಿ | ಮಾಯಾ
ವಾಶವ ಹರಿಸುತ್ತ ಶಿಷ್ಯಗೆ | ತಾಯಿಯಂತಾದೆ ಸರ್ವಜ್ಞ || —(ಸ. ಪ)

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಅವನು ಇನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದು—

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ—ಅಟತಾಳ

ಧನ್ಯ ನಾನಾದೆನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದೆನು | ಇನ್ನೇನಿನ್ನೇನು || ಪ ||
ಮಾನ್ಯನು ಮಾನಿತವಂಧ್ಯ ನಾನಾದೆನು ಇನ್ನೇ.... || ಅ. ಪ || ಸದಯಸದ್ಗುರು
ಕೃಪಾ | ಸುಧೆಯೊಳು ಮುಳುಗಿದೆನಿನ್ನೇ.... || ಹೃದಯದ ಗಂಟುಗಳಿದೆ ಬಿಚ್ಚಿ
ಕಳೆದಿದೆ ಇನ್ನೇ.... || ೧ || ಪಾಪವುಣ್ಯಗಳೆಂಬ ಪಾಶವು ಹರಿಯಿತು ಇನ್ನೇ.... |
ತಾಸತ್ರಯವೆಂಬ ತ್ರಾಸವು ತೀರಿತು ಇನ್ನೇ.... || ೨ || ಸರ್ವಸಂಶಯಗಳು ಸರಿ
ದವು ಕೆಲಕೀಗಳಿನ್ನೇ.... | ಶರ್ವಶಂಕರದೇವ ದರುಶನದೊಲವಾಗಲಿನ್ನೇ.... || ೩ ||

—(ಅ. ೧೯)

ಆಮೇಲೆ ಗುರುಗಳಿಂದ 'ಬ್ರಹ್ಮಚೈತನ್ಯರು' ಎಂಬ ಗುರುಪುತ್ರನಾಮಧೇಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ
ಅವಧೂತರಾಗಿ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದಹನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯ ಶವವನ್ನು
ನೋಡಿ ಅಳುತ್ತಿರುವ ಮಗುವಿನ ಮೇಲಿನ ಕನಕರಂದದ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿದ್ದು—

ಶ್ಲೋ|| ಸಜ್ಜನಸ್ಯ ಹೃದಯಂ ನವನೀತಂ | ಯದ್ವದಂತಿ ಕವಯಸ್ತದ
ಲೀಕಮ್ ; || ಅಸ್ಯದೇಹವಲಸತ್ಪರಿತಾಪಾ | ತ್ಸಜ್ಜನೋ ದ್ರವತಿ ನೋ ನವ
ನೀತಮ್ ||

—(ಸು)

ಅ|| ಸಜ್ಜನರ ಹೃದಯವು ಬಿಣ್ಣೆಯಂತಿರುವದೆಂದು ಕವಿಗಳು ಹೇಳುವದು ಸರಿಯಲ್ಲ.
ಏಕೆಂದರೆ ಸಜ್ಜನರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆದ ತಾಪದಿಂದ ಕರಗುತ್ತಾರೆ. ಬಿಣ್ಣೆ ಹಾಗಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಚೈತನ್ಯರು ಆಗ—

ದಂ|| ಬಂದು ಜೀವಿಸೆಗೈದಾಗಳಾಕೆಯನ್ನು | ಕಂಡಗುಂ ನೀಡುತ್ತಾಗ
ಹರ್ಷವನ್ನು || ಅಂದು ಮೌಕ್ಯರ್ತಾವಾಗ ಗಂಗೆಯನ್ನು | ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಾ
ಮಂದಿ ಬರುವದನ್ನು ||

ಸಾಧುಗಳ ಸ್ವಭಾವವೆಂತಿರುವದೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಭಜಂತಿ ಯೇ ಯಥಾ ದೇವಾನ್ ದೇವಾ ಅಪಿ ತಥೈವ ತಾನ್ ; |
ಛಾಯೇವ ಕರ್ಮಸಚಿವಾಃ ; ಸಾಧವೋ ದೀನವತ್ಸಲಾಃ ||

—(ಸಂ. ಭಾಗ)

ಅ|| ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾರು ಹೇಗೆ ಭಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೆ ಫಲಪ್ರದರಾಗು
ತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳು ನೆರಳಿನಂತೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವವರು. ಸಾಧುಗಳು ದೀನರನ್ನು
ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಣುವವರು.

ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಚೈತನ್ಯರು ದಹನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಶವವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ತಾಯಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೇಂದು
ಊರಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಗುರ್ತುಹಿಡಿಯದೆ ಇದ್ದ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು—

ನಾಡನಾಮಕ್ರಿಯೆ—ಏಕತಾಳ

ಮಾಡಿದನೆನ್ನ ಪಕೀರನ | ಸದ್ಗುರು | ಮಾಡಿದನೆನ್ನ ಪಕೀರನ || ಪ ||
ನೋಡಲಿಚ್ಛ ರಿಯಾದ ಪ್ರವಂಚನ ಕಳೆದು ನಾಮರೂಪಕೆದೂರನ || ಅ.ಪ || ಅಗ್ನು

ಭವಕಪ್ಪರ ಹೃದಯದ ಜೋಳಿಗೇ ಎನ್ನಯ ಕಂಕುಳೊಳಿಟ್ಟು || ಅನಿಮಿಷ
ದೃಷ್ಟಿಯ ಅರಿವಿನ ಕಪ್ಪವು | ಅಮೃತಕಮಂಡಲು ಕೊಟ್ಟು || ೧ || ನಾದದ
ಕಿನ್ನರಿ ಧೈರ್ಯದ ತಾರಿಯು ನಿನ್ನಂಗಟೊಪ್ಪಿಯನಿಟ್ಟು || ಬೋಧದ ಗಂಗೆಯು
ನಿರ್ಗುಣಲುಂಗಿಯು ಸೈರಣೆಗುಟಕಿಯ ಕೊಟ್ಟು || ೨ || ಈ ಪರಿಯಲಿ ಬಯ
ಲಾದುದು ಹಿಡಿಯೆಂದು | ಕರವನು ನೆತ್ತಿಯೊಳಿಟ್ಟು || ಭೂಪಚಿದಾನಂದ
ಪಕೀರನಾಗೆಂದೆನ್ನ ತಿರುಗೆಂದಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು || —(ದಾ)

ಊರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವ್ಯವಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ರಾಮಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಾರ
ಮಾಡುತ್ತ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿದ ಮೇಲೆ—

ಕೀ|| ಪಿತನಳಿದುದು ಸಾಲದೆ ಕೆಲದಿನದೊಳೆ | ಸತಿಯುಮಳಿಯಲಾ
ಗುರುರಾಯ || ಸುತಗೆ ಸುತನ ತಾಯ್ ಬಯಸಲೆರಡನೆಯ | ಸತಿಯ ಪಡೆದ
ರೊಪ್ಪಿಸೆ ತಾಯ ||

ಆ ಎರಡನೆಯ ಪತ್ನಿ ಹುಟ್ಟುಗುರುಡಿಯಾಗಿದ್ದರೂ—

ಕೀ|| ರಾಮದಾಸರಾ ದಿನ ತಾಯ್ಗೊಂದುದ | ನೇಮದಿ ನಡೆಸಿದರೆಂಬಂತೆ ||
ರಾಮದಾಸಪಂಥದೊಳಿರ್ದಿಬ್ಬರ | ಕಾಮಿಸಿದರು ತಾವೊರಂತೆ ||

ಆಮೇಲೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ತಂದಿದ್ದಂಥ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು
ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪನ್ನ ನಡೆಸುವದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಲು ಅನೇಕರು ಶರಣುಬರುವದಕ್ಕೆ
ಮೊದಲಾಯಿತು. ಶರಣುಬರುವವರಲ್ಲಿ—

ಶ್ಲೋ|| ಆರ್ತೋ ಬಿಜ್ಞಾನುರರ್ಥಾರ್ಥೀ ಜ್ಞಾನೀ ಚ ಭರತರ್ಷಭ ||

—(ಭ. ೧೬)

ಅ|| ರೋಗ, ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವವನು, ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಬಯಸುವವನು,
ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದವನು. (ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಾಗಿರುವರು)

ಇವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಯಿಂದ ಬರುವವರು ಬಹು ಕಡಿಮೆ. ಏಕೆಂದರೆ
ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅದು ರುಚಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವತರು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

ಮುಖಾರ-ಝಂವೆ

ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರಿಗಾತ್ಮಬೋಧೆಯೆಂದು ಹಿತವಹುದೆ? | ಹೀನಲೌಕಿಕವಿಷ
ಯಗಳಿಗೆ ಮೋಹಿಸುವ || ಪ || ಮಲವ ಭುಂಜಿಸ ಹಂದಿ ಮೃಷ್ಣಾನ್ನಗಳಸು
ವದೆ? | ಎಲುಬ ಕಡಿಯುವ ಕಿರಬನ್ನಕ್ಕುವರಸುವದೇ? || ಕೊಳಸಳಿಕೆದಿಂ
ಬೊಂಟಿ ಕದಲಿಯನಪೇಕ್ಷಿವುದೆ? | ಹುಳತ ಹೆಣಕೊಲಿವ ನರಿ ಹಲಸ ಮೆಲ್ಲು
ವದೇ? || ೧ || ಕೆರವಗಿವ ಶುನಿ ಖಂಡಶರ್ಕರೆಯ ಬಯಸುವದೆ? | ಸುರೆ
ಗುಡಿವ ಅಂತ್ಯಜನು ಸುಧೆಯ ಸೇವಿಸನೆ? || ಕಿರಿಯೊಂಡ ಪೀರ್ವ ಭೇಕಂ ಕ್ಷೌರ್ಧ್ರ
ವೊಂಟುವದೆ? | ತರಗ ಮೇಯುವ ಮೇಕೆ ತುಪ್ಪಕಾಶಿವುದೆ? || ೨ || ಕೀವ
ಕುಡಿಯುವನೊಣವು ಕುಸುಮರಸಕ್ಕೊಡುವದೆ? | ಬೇವ ತಿಂಬುವ ಕಾಗೆ ಮಾವ

ಗೆರಗುವದೆ ? || ಈ ವಿಧದ ನೀಚವಿಷಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗುರುಸಿದ್ಧ | ದೇವ ನಿಮ್ಮ ಪ
ದೇಶದತ್ತ ಮುಖರಹರೇ ? —(ಕೈ. ಕ)

ಬಂದವರಿಗಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಪಂಥವನ್ನು ಹಿಡಿಸುತ್ತ ತಾಯಿಗೆ ಕಾಶೀಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದಕ್ಕೆ
ಹೋಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದಿರುವಾಗ ತಾಯಿಗೆ ಮರಣಕಾಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು—

ಸಾ|| ಮಗನಿಚ್ಛೆಯೊಳಗಯೋಧ್ಯೆಯದಂದಾ | ಕೆಗೆ ಕಂಡುದು ಹೊಂಬಣ್ಣ ||
ಮಿಗೆ ರಾಮನ ರೂಪಾಗಿರಲಿಲ್ಲವು | ಜಗದೊಳು ಕಳೆದುದು ಬನ್ನ ||

ಇದೇ ಮಾತೃಹುಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ರೀತಿ—

ಸಾಂ|| ಪುನ್ನಾಮನರಕವ ಕಳೆವರು ಪಲರುಂಟು ; | ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿದ ಹುಟ್ಟು
ಸಾವ || ಸನ್ನಿಯಿಂ ಕಳೆವ ನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯನೀಯೆ | ಧನ್ಯನವನು ತಾಯ ಕಾವ||

ಹೀಗೆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವದೊಳಗೇ—

ಕೀ|| ಜಾಲನ ಪುರದೊಳನಂತಸಾಗರ ನೇ | ಪಾಳದಿ ಹಸುಮಾನೆಂಬು
ವರು || ಮೇಲುಗೈಯ ಶಿಷ್ಯತ್ವದಿ ಗುರುಗಳ | ಮೇಲತಿಭಕ್ತಿಯ ತೋರ್ದವರು
|| ೧ || ಬೆಳಧಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರು ಪಟ್ಟಿಕೆ | ಸಲುವ ಶಿಷ್ಯರೆಂದೆನಿಸುತ್ತ | ಬೆಳಗಿರು
ವರು ಕನ್ನಡನಾಡನು ಗುರು | ತಿಲಕರಕ್ರೀಡೆಯ ಬೆಳೆಸುತ್ತ ||

ಬಿ|| ಜಾಲನ ಎಂಬುವದು ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದೊರು. ಬೆಳಧಡಿ ಎಂಬ
ವದು ಗದಗ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೊರು.

ಈ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯಮನುಷ್ಯಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವಹಾಗಿಲ್ಲ—

ಭಾ|| ಪರುಷದಿಂದಲಿ ಲೋಹಗುಣ, ನೆರೆ | ಪರಮೆಯಿಂದಲಿ ಕೀಟಗುಣ,
ಘನ | ತರದ ಸಂಜೀವನದ ಸೋಂಕಿಂ ಶವದ ಗುಣವಳಿದು || ಮೆರವ ಪರಿ ಶ್ರೀ
ಗುರುವೆ, ನಿಮ್ಮಯ | ಕರುಣವಡೆದನ ಮನುಜನೆಂಬರೆ ? | ಪರಮಪಾವನಚರಿತ,
ಪಾಲಿಪುದೆಮ್ಮನಟವೀಶ || —(ಗು. ಭ. ಸಾ)

ಬ್ರಹ್ಮಚೈತನ್ಯರ ಬಳಿಗೆ ಅನೇಕರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರಾದರೂ—

ಶ್ಲೋ|| ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರೇಷು ಕಶ್ಚಿದ್ಭಕ್ತಿಸಿದ್ಧಯೇ || ಯತತಾ
ಮಪಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಂ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಂ ವೇತ್ತಿ ತತ್ಪ್ರತಿ || —(ಭ. ಗೀ)

ಅ|| ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೊಬ್ಬನು ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುವನು. ಯತ್ನಮಾಡಿದ ಸಿದ್ಧಿ
ರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನು ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದ ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವನು.

ಎಂಬ ಗೀತೋಕ್ತಿಯಂತೆ ಕೆಲವರಾದರು. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾದ ದೇವತಾ
ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಭಜನೆ-ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲದೆ ಆಗಾಗ ದಾಸಬೋಧ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ನಿರೂಪಣಗಳ
ಮೂಲಕ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವು ಸಂತತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವರ ಕೆಲವು
ಉಪದೇಶಗಳೇನೆಂದರೆ—

ಸಾಂ|| ಕಾಲಕಾಲಕೆ ಸಂಧ್ಯೆ ಸಾಧಿಸಿ ಮನಸಿನ | ಧೂಳ ಕೊಡವ ಶುದ್ಧ
ಮಾಡಿ || ಮೇಲೆ ಕಾಮಕ್ರೋಧವ ಸುಟ್ಟ ಭಸ್ಮವ | ಫಾಲದಿ ಧಾರಣಮಾಡಿ || ೧ ||

ಜೋಕೆಯೊಳಗೆ ಭಕ್ತಿ ಪಂಚಪಾತ್ರೆಯೊಳು ಎ | ವೇಕದ ಸೌಟನು ಹಾಕಿ ||
ಶ್ರೀಕಾಂತಧ್ಯಾನದಾಚಮನವ ಮಾಡಿರಿ | ಬೇಕುಬೇಡೆಂಬುದ ನೂಕಿ || ೨ ||
ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವ ಸಾಧಿಸಿ ಸರ್ವ | ಪ್ರಾಣಿದಯಾವರರಾಗಿ || ಜಾಣತನದ
ನ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಧ್ಯೆಯ | ಹೀನಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನೀಗಿ || ೩ || ವಾಸನೆತ್ಯುಷ್ಣೆಯ
ಹಂಕಾರಗಳೆಂಬ | ದೋಷವನರ್ಘ್ಯವ ಬಿಟ್ಟು || ಶ್ರೀಶನುಪಾಸನೆಯನು ಮಾಡು
ವದೆ ಸಂಧ್ಯಾ | ಭ್ಯಾಸದೊಳಗೆ ತೋರ್ಪ ಗುಟ್ಟು ||

ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡ
ಬೇಕಾದ ಕೆಲವೇನೆಂದರೆ—

೮|| ರವಿಯುದಯಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಮೆ ತಾನೆದ್ದು | ಜವದಿ ಸ್ನಾನಜಪತಪದೊಳ
ಗಿದ್ದು | ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿ ಮನಸನು ತೊಳೆದು | ಮಾಣದೆ ಮಾನಸಮಾಜೆಯ
ಬಲಿದು | ರಾಮಹೃದಯ ಹರಿಸಹಸ್ರನಾಮ | ನೇಮದ ಪಾರಾಯಣದೊಳು
ಪ್ರೇಮ | ಗೀತಾಭಾಗವತಾದಿಯ ಪಠನ | ನೀತಿನಿಯಮದಿಂ ಜಗದೊಳಗಟನ |
ವ್ಯವಹಾರದಿ ಬಲು ದಕ್ಷತೆ ತೋರಿ | ನಿರುಕಿಸೆ ಮನದೊಳುಪೇಕ್ಷೆಯು ಎಾರ |
ಉಳಿಯಬೇಕು ಲೌಕಿಕವಹ ಘನತೆ | ಬೆಳೆಯಬೇಕೊಳಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯ ಸಮತೆ |
ಭಕ್ತಿರಹಿತಜ್ಞಾನವ ಕೊಳಬೇಡ | ಯುಕ್ತಿಸುರದ್ಧಕ್ಕ ಹೂ ಎನಬೇಡ | ಸಿದ್ಧಿ
ಜಮತ್ಕೃತಿಯಚ್ಚರಗಳಿಗೆ | ಮದ್ದನಾಗಿ ಬೀಳದಿರಾ ಒಲಿಗೆ | ಗುರುಗಳ ಬರಿ
ಸೋಗಿನ ಜನಗಳಿಗೆ | ಬಿರಗಾಗಲು ಹಾಸಿಯೆ ಕೇಳಿನ್ನನೆಗೆ | ಸಗುಣೋಪಾಸನೆ
ಯಿಲ್ಲದೆ ನಿನಗೆ | ಜಗದೊಳು ನಿರ್ಗುಣ ತೋರದು ಬಗೆಗೆ | ಅಖಂಡನಾಮ
ಸ್ಮರಣೆಯಮಾಡು | ಅಖಂಡದನುಸಂಧಾನದಿ ಕೂಡು ||

ಎಲ್ಲ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನೂ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂಥ ಅವರ ಒಂದು ಉಪದೇಶವೇನೆಂದರೆ—

ಧನ್ಯಾಸಿ-ಆದಿತಾಳ

ರಾಮಮಂತ್ರವ ಜಪಿಸೋ | ಹೆ ಮನುಜ || ೪ || ಆ ಮಂತ್ರ ಈ
ಮಂತ್ರ ನೆಚ್ಚೆ ಕೆಡಲು ಬೇಡ | ನೇಮದಿಂ ಭಜಿಸಲು ಕಾಮತವೀವ ಮಂತ್ರ
|| ೫ || ಕುಲಹೀನನಾದರೂ ಕೂಗಿ ಜಪಿಸುವ ಮಂತ್ರ | ಸಲೆಬೀದಿಯೊಳು
ಉಚ್ಚರಿಸ ಮಂತ್ರ || ಹಲವು ಪಾಪಂಗಳ ಹತಗೈಯುವ ಮಂತ್ರ | ಸುಲಬ
ದಿಂದಲಿ ಸ್ವರ್ಗ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ಮಂತ್ರ || ೬ || ಸ್ನಾನಮೌನಂಗಳಿಗೆ ಸಾಧ
ನವೀ ಮಂತ್ರ | ಮಾನಸಿಯರು ಮನದಿ ಧ್ಯಾನಿಸ ಮಂತ್ರ || ಹೀನಗುಣಂಗಳನು
ನೀಗಿ ಕಳೆಯುವ ಮಂತ್ರ | ಎನೆಂಬೆ ವಿಭೀಷಣಗೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿದ ಮಂತ್ರ || ೭ ||
ಸಕಲವೇದಂಗಳಿಗೆ ಸಾರವೆನಿಸ ಮಂತ್ರ | ಮುಕುತಿನಾರ್ಗಕೆ ಇದು ಮೂಲ
ಮಂತ್ರ || ಭಕ್ತಿಯ ರಸಕೆಲ್ಲ ಬಟ್ಟಿದೊಳುವ ಮಂತ್ರ | ಸುಖನಿಧಿಪುರಂದರ
ಎತಲನೆನಿಸ ಮಂತ್ರ ||

—(೧೦)

ಆ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ರಾಮನಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವೇಕೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಅಜರಾಮರತಾ ಯಸ್ಯ ಪುಂಸೋ ವೃತ್ತಿರ್ನರಂತರಮ್ | ಅಜರಾ
ಮರತಾ ತಸ್ಯಾನ್ವತಂ ಪಾಣಿತಲೇ ಸ್ಥಿತಾ || —(ಸು. ಲಾ)

ಅ|| (ಅಜ+ರಾಮ+ರತಾ) ಜನ್ಮರಹಿತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ
ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನ ವೃತ್ತಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವದೂ ಅವನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ (ಅಜರಾ+
ಅಮರತಾ) ಮುಪ್ಪಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ—ಇವು ಅಂಗಯ್ಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತ ಅವರು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಬಗೆ ಹೇಗೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ರಾಗದ್ವೇಷವಿಯುಕ್ತೈಸ್ತು ವಿಷಯಾಸಂದ್ರಿಯೈಶ್ಚರನ್ |
ಆತ್ಮವಶೈರ್ವಿಧೇಯಾತ್ಮಾ ಪ್ರಸಾದಮಧಿಗಚ್ಛತಿ || —(ಭ. ೧೭)

ಅ|| ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವ
ಸುತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವವನು ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಎಂಬ ಗೀತೋಕ್ತಿಯಂತೆ ಮತ್ತು—

ಷ|| ಹಸಿಯದೆ ಹುಸಿಯದೆ ಕುಸಿಯದೆ ನೆಸೆಯದೆ | ಹಸಗೆಡದಬಿಲರೋಗಿಗೆ
ಕಾರುಣ್ಯಂ | ಮಸುಳಿಸದುದ್ರೇಕಿಸದೆ ವೃಥಾ ಭೈಸದಿ ವಿಷಯಂಗಳೊಳು || ಪಸ
ರಿಸಿ ಹರಿದಾಡದೆ ಲೌಕಿಕರಿಂ | ವಸನಾಗಿರದೆ ಮನಸ್ಸಂಸಾರದ | ಬೆಸುಗೆಯಳಿದು
ಸುಳಿಯುತ್ತಿಹಸಿಗಳೊಳಗೆಂದನು ದೇಶಿಕನು || —(ಶಿ. ಯೋ. ಭೂ)

ಅಲ್ಲದೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಗೃಹಿತ್ವಾಪೀಂದ್ರಿಯೈರರ್ಥಾನೋ ನ ದ್ವೇಷಿಸ ಕಾಂಕ್ಷತಿ ||
ವಿಷ್ಣೋರ್ಮಾಯಾಮಿದಂ ಪಶ್ಯನ್ನೈವೈ ಭಾವತೋತ್ತಮಃ || —(ಸಂ. ಭಾಗ)

ಅ|| ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ವಿಷಾದವಿಲ್ಲದೆ ಹರ್ಷವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ
ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಾಯೆಯೆಂದು ನೋಡುವವನು ಉತ್ತಮನಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನು.

ಈ ಉಕ್ತಿಗಳಂತೆ ಇದ್ದು ಅವರು ಇತರರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಕಾರಕರಾಗಿದ್ದುದೆಂತೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಗಂಗಾ ಪಾಪಂ, ತಶೀ ತಾಪಂ, ದೈನ್ಯಂ ಕಲ್ಪತರುಸ್ತಥಾ | ಪಾಪಂ
ತಾಪಂ ಚ ದೈನ್ಯಂ ಚ ಹಂತಿ ಸಾಧುಸಮಾಗಮಃ || —(ಸು)

ಅ|| ಗಂಗೆಯು ಪಾಪವನ್ನೂ ಚಂದ್ರನು ತಾಪವನ್ನೂ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ದೈನ್ಯವನ್ನೂ ಹೋಗ
ಬಾಡಿಸುವವು. ಸಾಧುಗಳ ಸಮಾಗಮವು ಆ ಮೂರನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದು.

ಅವರಿಗೆ ಹೊರಗಣ ಆದಾಯವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ—

ಕು|| ಕೊಡಲೆಂದು ಕೈ ಎತ್ತೆ | ಹಿಡಿಯಲ್ಲಿ ನವನಿಧಿಯು | ಬಿಡದೆ ಭೋಗ
ಗಿಸೆ ಕುರುಡುಕವಡೆ ಇಲ್ಲ ; || ಸುಡಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದು ನಿನ್ನ | ಬೆಡಗು ಗುರುದೇವ,
ನ | ನ್ನಡಿಗೆ ಬೆರಗಾಗಿ ನಾನಭಿನಮಿಸುವೆಂ || —(ಸು. ಸ್ತು. ಸು)

ಹೀಗೆ ಬಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅವರ ಮುಂದೆ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಅಲಕ್ಷ
ರಾಗಿ—

ಭಾ|| ಅಂಬಲಿಯನಮೃತಾನ್ನವನು, ಕನ | ಕಾಂಬರವ, ಕಂಬಳಿಯ, ಗೂನಿಯ, | ರಂಬೆಯನು, ಗುಣವಂತರನು, ಗುಣಹೀನರಾದವರ || ಸಂಭ್ರಮದಿ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಿ | ಕಾಂಬ ಕರುಣಾಸಿಂಧು ನೀನಹು | ದಂಬಕ ತ್ರಯರೂಪ, ವಾಲಿವುದೆಮ್ಮನಟವೇಶ ||

—(ಗು. ಭ. ಸಾ)

ಅನರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಿಮೆಗಳೇನೆಂದರೆ—

ರ|| ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿ ಕಳ್ಳರ ಗುಂಪು | ಪಾಡನರಿದು ಶರಣೈದಿದ ಪೆಂಪು | ಮುಟ್ಟಿದ ಮಾತ್ರದೊಳೇ ಮೃತಜೀವ | ನೆಟ್ಟನೆ ಬದುಕಿದ ತಪಾಪ್ರಭಾವ | ನೋಡಿದ ಜನಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬರಕ್ಕೆ | ಬೇಡುವರಿಗೆ ಸುರತರುವನ್ನೇಕೈ | ಮಣಿದ ಜನರ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು | ತಣಿವಂತಾಗಿಹ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು | ಇರುವುದು ತಾನಾ ಗೋರದಾವಲಿಯೊಳ್ | ಶರಣಿಗೆ ದರ್ಶನ ನೆನೆಸಿದ ಕಡೆಯೊಳ್ | ಒಡಕು ದೋಣಿ; ನದಿ ತುಂಬಿದ ಗಂಗಿ; | ಕಡೆಹಾಯಿಸಿದುಡಚ್ಚರ ನೋಳ್ವಂಗಿ | ಬರಿಗಣ್ಣಾಣ್ಣುದು ಮನುಜಾಕಾರ | ಶರಣನೆ ಕಾಣ್ಣುದು ವಾಯುಕುಮಾರ | ತಾಯ ಸೇವೆಗೆನ್ನುತ ವೈಕುಂಠಕೆ | ಸ್ತ್ರೀಯಳೊಬ್ಬಳನು ಕಳುಹಿದ ಜೋಕೆ | ಪರರ ರೋಗಗಳ ತಾವನುಭವಿಸಿ | ಮೆರೆದುದು ಸುಖದೊಳು ಶರಣರನಿರಿಸಿ | ಒಂದು ಪಾವನನ್ನವ ನೀನಿಂತು | ಬಂದ ಸಹಸ್ರಕೆ ಬಡಿಸಿದುದಂತು | ಬರಿಯ ವೇಷಕಿದು ಮಡ್ಡೆಂದಿಡಲು | ಉರಿಗೆಂಡವ ನುಂಗಿದೆ ಕಂಗಿಡಲು | ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರ ಡುವೆನೆಂದೆನಲು | ಕಲ್ಲ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಕಣ್ಣೇವೊನಲು ||

ಕೇವಲ ಭೌತಿಕದೃಷ್ಟಿಯವರು ಈ ಮಹತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ತಲೆದೂಗದಿದ್ದರೂ—

ರ|| ಬಹುಕಡೆ ರಾಮಜಪಗಳಾಗಿಹುದು | ಬಹುಕಡೆ ರಾಮಸ್ಥಾಪನೆ ಯಿರುವುದು | ಬಹುಕಡೆ ಭಜನೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿಹುದು | ಬಹು ಜನರನು ದಾರಿಗೆ ತಂದಿಹುದು | ಬಹುಜನರ ವಿವಾಹವ ಮಾಡಿಹುದು | ಬಹುಕುಟುಂಬ ರಕ್ಷಣೆಗೈದಿಹುದು | ಬಹುಗೋವುಗಳನು ಕಾಪಾಡಿಹುದು | ಬಹು ಜನರನು ಯಾತ್ರೆಯ ಗೈಸಿಹುದು | ಬಹುಜನರಕ್ಷಣೆಯನು ವಹಿಸಿದುದು | ಬಹುಜನ ಭಕ್ತರನುದ್ಧರಿಸಿದುದು ||

ಈ ಮಹತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವದಕ್ಕೆಲ್ಲ. ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆಗುವದಂತೆಂದು ಸಂಶಯ ಪಡಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ.—

ಉ|| ಮೂರಯ ಕೈಯಿಂದ ನೀರ ತರಿಸುವರು; ಮಸಣಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಕಸವ ಬಳಿಸುವರು; ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕೈಯಿಂದ ಬತ್ತವ ಕುಟ್ಟಿಸುವರು; ಜವನರ ಕೈಯಿಂದ ಜಂಗುಲಿಯ ಕಾಯಿಸುವರು; ಪುರಂದರವಿಠಲನ ದಾಸರು ಸರಿಬಂದ ಹಾಗಿಹರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ.

—(ವಾ)

ಅ|| ಜಂಗುಲಿ-ಅರಹ್ಯ.

ಇವೆಲ್ಲ ತಪಸ್ಸುಮಾರ್ಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳಾದರೂ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನಗಳ ಲಕ್ಷಣವೇನೆಂದರೆ—

ಶ್ಲೋ|| ಸವಿತರೈವ ಶೀತರುಚಾ | ಚಂದ್ರೇ ತೀಕ್ಷ್ಣೇಽಪ್ಯಧೋ ವಹತ್ಯಗ್ನಾ ||
ಮಾಯಿಕಮಿದಮಿತಿ ಜಾನನ್ | ಜೀವನ್ಮುಕ್ತೋ ನ ವಿಸ್ಮಯಾಧವತಿ ||

—(೪. ೩. ೧)

ಅ|| ಸೂರ್ಯನು ತಣ್ಣಗಾದರೂ ಚಂದ್ರನು ಬಿಸಿಯಾದರೂ ಅಗ್ನಿಯು ಕಳಮುಖವಾಗಿ ಉಂ
ದರೂ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಯಿಕವೆಂದು ತಿಳಿದು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನು ಬೆರಗಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಇಂಥ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗಲ್ಲ ತಾರುಮನೆಯಾಗದ್ದ ಅವರನ್ನು ಶಿಷ್ಯಕೋಟಿ ಹೊಗಳುವದೇನೆಂದರೆ—

ಚೋ|| ಜಯ ಸಾಧುವರೈ ಸದ್ಗುರುಮಹಾರಾಜ, ಶರಣಜನಕಲ್ಪಭೂಜ,
ಧರಣಿಗಾದರ್ಶ ಸನ್ನಿಧಿಯುಗಳೋಜ, ಪರಿಪೂರ್ಣತೇಜ | ಸಕಲಾಸ್ತಿಹ್ರಮರ
ನಿಕರದಧಿನಾಯಕಾ, ಶರಣಜನಸರ್ವೆಷ್ಟದಾಯಕ, ರಾಮನಾಮಸಹಸ್ರ
ಗಾಯಕ, ರೂಪಿನಲಿ ನೋಡೆ ಸುಮಸಾಯಕಾ, ಜಗವೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಮಾಯಿಕ |
ಗೋದಾವಲೀಕ್ಷೇತ್ರವಾಸ, ಎಂದಿಗೂ ನಿನಗಿಲ್ಲ ದೋಷ, ನಿನ್ನ ಸಂಬಿದ
ಜನರ ಸಾಪನಾಶ, ಎರಕ್ತವೇಷ, ಸತ್ಯಭಾಷ, ಕೃಪಾವೇಶ | ಭಕ್ತಿಭಾಗ್ಯದ
ಸೂರೆ ಜನಕೆ, ಎರಕ್ತಿ ಮೇರೆಯ ಎಾರೆ ಮನಕೆ, ಎಷಯಾಸಕ್ತಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವದು
ಮನಕೆ, ಧರೆಯೊಳೆಣೆ ಇಲ್ಲ ನಿಮ್ಮಯ ಸತ್ತ್ವಗುಣಕೆ, ಉದ್ಧರಿಸುವದು ಕ್ಷಣಕೆ |
ನಿನಗೆ ಶರಣಿನಲು ಹೋಗುವದು ಬಂಧ | ಮನಕೆ ತೋರುವದು ಪರಮಾತು
ಮನ ಚಂದ | ನೀನೆನಗೆ ಮಾಧವನು, ನೀನೆನಗುಮಾಧವನು, ನೀನೆ ಸರಸಿರುಹ
ಭವನು | ನರಲೋಕದಜ್ಞತೆಯ ದೂರಮಾಡುವನೆ, ಸತಜನಾಪತ್ಕುಲವ ಗಾರು
ಗೆಡಿಸುವನೆ, ಸಲಿನೀದಲಾಂಬುವನೆ ಬೇರೆಯುಳಿಯುವನೆ, ಮಮತೆಯೆಂಬುವ
ಗಂಟಿಬಿಚ್ಚಿ ಕಳೆಯುವನೆ, ಮಧುರತರವಾದಪಾಂಗದಿ ನೋಡುವವನೆ, ಮಂದಹಾ
ಸದಿಶಶಿಯ ಮಂದಗೈಯುವನೆ, ಮಕರಂದರಸದಂತೆ ಮಾತನಾಡುವನೆ, ಮಂದಾರ
ಶಾಖೆಯಹ ಭುಜದಿ ಶೋಭಿಸನೆ, ಮಂಜುಪ್ರವಾಲಪದತಲವಿರಾಜಿತನೆ, ಮರವೆ
ಯೆಂಬುವ ಪರೆಯ ಕೊರೆಯುವವನೆ, ಅರವೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯನು ಬರಿಸುವವನೆ |
ನಿನ್ನ ಕಾಲೊಳೆದ ನೀರೇ ಸರ್ವತೀರ್ಥ, ನಿನ್ನ ಮರೆಯುತ ಗೈವ ಕರ್ಮವೆಲ್ಲ
ಅನರ್ಥ, ನಿನ್ನ ಸುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದರ್ಥವೆಲ್ಲವಪಾರ್ಥ, ಸರ್ವಸಮರ್ಥ | ನೀ ನಿಂತ ನೆಲವೇ
ಕ್ಷೇತ್ರ, ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ನೆಲವು ಭೂತಮಾತ್ರ, ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿ,
ಹುದು ನಿನ್ನಗಾತ್ರ, ನೀನು ಕೇಳಿಗ ನಾ ಗೈವ ಸ್ತೋತ್ರ, ನಾ ನಿನ್ನ ಛಾತ್ರ |
ನಿನ್ನ ಮಾತೇ ವೇದ ಸತ್ಯಭೋಧ, ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯ ನೋಡೆ ಜಗದೊಳಗ
ಗಾಧ, ನಿನ್ನ ಸುಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಗಿಯುವದು ವಾದ, ನಿನ್ನ ಕರುಣದೊಳಾಗು
ವದು ಸರ್ವಮೋದ, ನಿನ್ನಿಂದಲಳಿಯುವದು ಸರ್ವಭೇದ | ನೀನೆನ್ನ ಗುರು
ವರೇಣ್ಯ, ಶ್ರೀಬ್ರಹ್ಮಚೈತನ್ಯ, ನೀನು ಸರ್ವರಿಗೆ ಮಾನ್ಯ, ಎನ್ನ ಮೇಲಿರಲಿ
ಕಾರುಣ್ಯ, ವದಾನ್ಯ, ಚಿದ್ವಿಲಾಸಗಣ್ಯ, ನಿನ್ನ ಸುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನು ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ ||

ಹೀಗೆ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಸದ್ಗುರುಮಹಾರಾಜರು ತಾವು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಬಹು ದಿನಗಳಾದವೆಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಮುಂದಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿ—

ಕೇ|| ತಿಳಿದು ಪ್ರಮಾದೀಚದ ಮಾರ್ಗತೀರದೊ | ಕೊಲಿದು ಬಹುಳ ದಶ ಮಿಯ ದಿನವ || ಸಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಸಮರ್ಪದಿ ಪದ್ಮಾಸನ | ದೊಳು ತಳೆದರು ಯೋಗದ ಮನವ ||

ಇನ್ನೂ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ—

ಕಂ|| ಮನಮಿರೆ ಪುರ್ವನ ಕೊನೆಯೊಳ್, | ಮನದೊಳಗಿರೆ ವಾಯು, ಕರಣ ತತಿ ವಾಯುವಿನೊಳ್ || ಅಣಗಿರೆ, ಪದ್ಮಾಸನದೊಳ್ | ತನುವಿರೆ, ಯೋಗೀಂದ್ರ ನಾತ್ಮಚಿಂತೆಯೊಳಿದಂ || —(ಯ. ಚ)

ಹೀಗೆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಶರೀರವು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿದ್ದು ಮರುದಿನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಕಾರವು ಕಂಡಮೇಲೆ—

ಸಾಂ|| ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯ ನಡೆ, ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿಯ ನುಡಿ | ಗಾಗ ಭಕ್ತಿಯ ಬಿಸೆದವರು || ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯೊಳು ದೇಹವನುಳಿದ್ದಿದ | ರೀಗೊಂದು ಸಿತ್ತಯಿ ಸಿದರು ||

ಆಗ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ದುಃಖಿಸಿದ್ದು—

ಮುಖಾರಿ—ಆದಿತಾಳ

ಎನಮಾಡುವೆವೀಗ? | ಹೀನದೈವರು ನಾವು || ಪ || ಕಾಣದು ದಾರಿ ಮುಂದೆ; | ದೀನರಾದೆವೊ ತಂದೆ; || ಮಾಸಿತ ಗುರುವಂದೇ | ಕಾಣದೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ || ಅ. ಪ || ಯಾರೆಮ್ಮ ಕಾಯುವರು? ಯಾರೆಮ್ಮ ಕೇಳುವರು? | ಯಾರೆಮ್ಮ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿಸುವರು? || ಯಾರೆಮಗಿನ್ನು ಮೇಲೆ ಭೂರಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳಿ | ದಾರಿಗೈದಿಸಿ ಸುಖವ ಹಾರಯಿಸುವರಯ್ಯೊ || ೧ || ಇನ್ನೇತಕೆಮ್ಮ ಸುಖ? ಇನ್ನು ನಾವ್ವಾ ನಾಮುಖ! | ಇನ್ನಾರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯರೊಳಗಧಿಕ? || ಇನ್ನೆಂತು ಬಾಳುವೆವು? ಇನ್ನಾರ ಕೇಳುವೆವು? | ಇನ್ನಾರ ಬಲದಿಂದ ಬನ್ನವ ನೀಗುವೆವು? || ೨ || ಹೋದನೆಮ್ಮಯ ತಂದೆ; ಹೋದಳಿಮ್ಮಯ ತಾಯಿ; | ಹೋದರು ಬಂಧುಗಳು; ಹೋದರೆಲ್ಲರು ಈಗ; || ಹೋದೆ ನೀ ಗುರುವರೈ, ಈ ದಿನವಂತಾಯ್ತು; | ಹೋದವೆಲ್ಲಾ ಭಾಗ್ಯ; ಹೋದ ವರೇ ನಾವು || ೩ ||

ಹೀಗೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರಲು ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದ ಗೋಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ದಹನವಿಧಿಯಾಯಿತು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಸಮಾಧಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ನಾವು ಹೊರಬೇಕಾದ ಹರಕೆಯೇನೆಂದರೆ—

ಕು|| ನಿನ್ನ ಹಾಸಿಕೆಯಾಗಿ | ನಿನ್ನ ಹೊದಿಕೆಯಾಗಿ | ನಿನ್ನ ತಲೆಗಿಂಬಾಗಿ
ಮಂಚವಾಗಿ || ನಿನ್ನ ಭೋಗ್ಯಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡೆನ್ನ ಸಂ | ಪನ್ನ ಗುರು
ದೇವ, ನಿನ್ನ ಡಿಗೆರಗುವೆಂ || ೧ || ನಿನ್ನ ಪೀಠವೆ ಆಗಿ | ನಿನ್ನ ಪಾದುಕೆಯಾಗಿ |
ನಿನ್ನ ಕಾಲ್ಕಳಗೆ ಮೃದುಧೂಲಿಯಾಗಿ || ನಿನ್ನ ಭೋಗ್ಯಪದಾರ್ಥ | ವನ್ನು
ಮಾಡೆನ್ನ ಸಂ | ಪನ್ನ ಗುರುದೇವ, ನಿನ್ನ ಡಿಗೆರಗುವೆಂ || ೨ || ನಿನ್ನ ವಸ್ತ್ರಗ
ಳಾಗಿ | ನಿನ್ನ ಭೂಷಣವಾಗಿ | ನಿನ್ನ ಬಾಯ್ಸೇವ ಪಕ್ವಾನ್ನವಾಗಿ || ನಿನ್ನ
ಭೋಗ್ಯಪದಾರ್ಥ | ವನ್ನು ಮಾಡೆನ್ನ ಸಂ | ಪನ್ನ ಗುರುದೇವ, ನಿನ್ನ ಡಿಗೆ
ರಗುವೆಂ ||

—(ಗು. ಸ್ತು. ಸು)

ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಚೈತನ್ಯರ ಈ ಗೌರವವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು ಕೀರ್ತನಾರಂಭ
ದಲ್ಲಿ "ಧರೆಯೊಳಗಿನನೆ ಸದ್ಗುರುಮಹಾರಾಜ" ಎಂದು ಉಪದೇಶಮಾಡಿರುವರು.

ಮಂಗಳ

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ-ವಿಕತಾಳ

ಗುರುತಾಜ, ಬ್ರಹ್ಮರೂಪ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಂಗಳಂ || ಪ || ಚರ
ಣಾಂಬುವಿಂದ ಸರ್ವ | ವರತೀರ್ಥಫಲವ ಕೊಡುವ || ೧ || ನುಡಿಯೊಂದರಿಂದ
ಜನರ | ಜಡತೆಯ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವ || ೨ || ಕಾಮಗಳೆಲ್ಲವನು | ಹೋಮವ
ಮಾಡುತ್ತಿರುವ || ೩ || ಪರಮಾತ್ಮಚಿಂತನೆಯ | ಸ್ಥಿರವಾಗುವಂತೆ ಗೈವ || ೪ ||
ಭಕ್ತಿವರಕ್ತಿಯಿರುವ | ಭಕ್ತೀಡ್ಲ ಚಿತ್ಸ್ವಭಾವ || ೫ ||

—(ಭ. ೧೬.)

ಜಯ ಜಯ ರಘುವೀರ ಸಮರ್ಥ

ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ !

ಧರ್ಮನೀತಿಗಳ ಮೇಲೋಗರ !!

ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಸಾಕ !!!

ಕೀರ್ತನಕಂಠಾಭರಣ

ಸರ್ವಾಂಗಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಕೀರ್ತನ-ಹರಿಕಥೆ-ಗಳು

ಸಂಪೂರ್ಣರಾಮಾಯಣ — ಶ್ರೀರಾಮಜನ್ಮ, ಶ್ರೀರಾಮವಿನಾಯ, ಚಿತ್ರಕೂಟವಾಸ, ಪಾರುಕಾಸ್ಥಾಪನೆ, ಜಟಾಪುಮೋಹ, ಸುಗ್ರೀವಸಖ್ಯೆ, ಸೀತಾಕ್ಷೇಮಲಾಭ, ವಿಭೀಷಣನ ಶರಣಾಗತಿ, ರಾವಣನ ಪ್ರಭಾವ, ಶ್ರೀರಾಮಸ್ವಾಭೀಷೇಕ — ಈ ಹತ್ತು ಕಥೆಗಳಿರುವ ೧ನೇ ಭಾಗ ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೮-೬.

ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು — ಭೀಷ್ಮರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ, ದ್ರೌಪದೀಜನ್ಮ, ದ್ರೌಪದೀ ಸ್ವಯಂವರ, ದ್ರೌಪದೀವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ, ಕಿರಾತಾರ್ಮನೀಯ, ಧೋಷಯಾತ್ರೆ, ಪಾಂಡವರ ಸತ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆ, ಕೀಚಕನ ವಧೆ, ಉತ್ತರಗೋಗ್ರಹಾ, ಕೃಷ್ಣಸಂಧಾನ — ಈ ಹತ್ತು ಕಥೆಗಳಿರುವ ೨ನೇ ಭಾಗ ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೦-೦.

ಭಾಗವತದ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು — ದಕ್ಷಯಜ್ಞ, ಧೃವ, ಅಜಾಮೇಧ, ಹೃದ್ಯ, ಬಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಂಬುಜ, ಗಂಗಾವತರಣ, ಶಿ-ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮ, ರುಕ್ಮಿಣೀಕಲ್ಯಾಣ, ಕುಚೇಲ — ಈ ಹತ್ತು ಕಥೆಗಳಿರುವ ೩ನೇ ಭಾಗ ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೦-೦.

ಕೆಲವು ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳು — ಗಾಂಧಾರಿ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆ, ಪಾರ್ವತೀಸುಖಮು, ಸೋಪಾಖ್ಯಾನ, ಶಿವರಾತ್ರಿ, ಸುಕನ್ಯಾ, ಹುಣ್ಣಂದ್ರಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಗರುಡನ ಮಾತೃಭಕ್ತಿ, ಅನ ಸೂಯಾ — ಈ ಒಂಬತ್ತು ಕಥೆಗಳಿರುವ ೪ನೇ ಭಾಗ ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೦-೦.

ಕೆಲವು ಸತ್ಪುರುಷರ ಕಥೆಗಳು — ವಿದೂರಾಕ್ಷನು, ಮಿರಾಬಾಯಿ, ಕಬೀರದಾಸರು, ಪುರಂದರದಾಸರು, ಕೃತದಾಸರು, ತುಲಸಿದಾಸರು, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು, ಶ್ರೀಬ್ರಹ್ಮಚಿತ್ತನುರು, — ಈ ಒಂಬತ್ತು ಕಥೆಗಳಿರುವ ೫ನೇ ಭಾಗ ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೦-೦.

— ಕಥೆಗೆ ತಕ್ಕ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೀರಿಕೆಗಳಿರುವ ೧೨ನೇ ಭಾಗ ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೦-೦ —

೧. ಹಿಂದಿನ ನಾನಾಕವಿಗಳು ಭಾಷಾಭಿಮಾನದಿಂದಲೇ ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪರಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿಮತಭೇದಗಳನ್ನು ಮರೆತು ತನ್ಮಯರಾಗಿ ಬಹುದು.

೨. ಪವಿತ್ರವಾದ ಕಥಾಪ್ರವಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ವದನದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯ ರಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

೩. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಸಮಕಲ್ಪಿತಿ ಮಾಡಿರುವ ದರ್ಶನವೃತ್ತವನ್ನು ಕುಡಿದು ದೇವತೆಯನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳಬಹುದು.

೪. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಿಪುನರುತ್ತ ಸತುವೆ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ನಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

೫. ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭಿಮಾನದಿಂದಲೇ ಸರ್ವಕೋಮುಖವಾದ ವೈವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಣ್ಗಾರೆ ಕಂಡುಬಹುದು.

೬. ಇದರ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಸಭಿಕರ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆಸಿ ಅವರಿಗೆ ಹೊಸ ಹುರುಪನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮನೀತಿಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ತುಂಬುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿಡಿಯೊಳಗೆಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತನರಂಗವನ್ನು ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನವು ಸುಭಾಮಂಟಪವಾಗಿ ಮಾಡಿಬಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಗದ ಕೀರ್ತನಕಂಠರಾಗಬಹುದು.

ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ಅಪೂರ್ವಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾದ ಇದನ್ನು ಬರಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೈನೀಡಬೇಕು.

ಎಸ್. ಎಸ್. ಎನ್. ಬುಕ್ ಡಿಪೋ, ಬಸವನಗುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.

